

ВЛАДИМИР НАБОВ

Долита

НАРОДНА КУЛТУРА

ВЛАДИМИР НАБОКОВ

ЛОЛИТА

Превод: Пенка Кънева

chitanka.info

„Каквото и да се напише, е все за любовта. Наистина, има ли книга, която да не съдържа любовни премеждия? Но колко са написани за самата любов?... Скандалността на тази книга — това е единственото, което брани незащитеното ѝ сърце.“

Андрей Битов

Еротично четиво, криминален роман, чийто финал се изкачва върху планина от трупове, сатирична творба — саркастичен анализ на мотелната цивилизация на кича, модернистки експеримент, построен върху игра с класически ценности от Молиер и Рембо до речника на Ларус, своеобразен традиционен роман на възпитанието или — дълбоко под повърхността на всичко това — уникална литература за любовния роман на съвременния човек с творческата сила на създадената от самия него цивилизация?...

„Лолита“ (1955 г.) си остава не само една от най-сериозните творби на Владимир Набоков (1899–1977), но и повод за нестихващи и до днес спорове и оценки: от възмутеното отрицание до определения за шекспировски висоти.

ИВАЙЛО ЗНЕПОЛСКИ

НЯКОЛКО КЛЮЧА КЪМ „ЛОЛИТА“

Днес всеки културен човек поне е чувал, че Владимир Набоков е автор със световна репутация, че неговият най-известен роман „Лолита“ е влязъл в историята на литературата, в този неин пласт, който се нарича съвременна класика. Но изглежда, не е без значение през кой вход се влиза. Често забравяме, че извън парадния вход на академичните почести, на учебните програми на литературните институции и на самата литература като институция (санкционираща утвърдилите се и издигнати като еталони норми и образци) съществуват и странични, неофициални, черни входове; през тях се прониква без фракове, на което дължим наличието и на щастливата пъстрота, и на неуважителния тон в пантеона на литературата. Когато не влизат с взлом, оттук обикновено се промъкват произведенията, издигнати „отдолу“, опрени на масовия интерес, на предизвикателството към утвърдените вкусове, на изненадата и шока. Съдбата на Набоков и на неговия роман минава през скандала. Нещо повече, свързана е със скандала в двойна перспектива.

Ето накратко историята на публикуването на „Лолита“ и нейната роля за налагането на Набоков. Тя е широкоизвестна и коментирана. Романът е завършен през 1953 г. Набоков прави неуспешни опити да го публикува в редица американски издателства. Най-накрая, през пролетта на 1955 г., неговият литературен посредник го изпраща в Париж, в малко известното издателство „Олимпия прес“, по онова време специализирало се в публикуването на забранените в англосаксонския свят произведения на Хенри Милър, маркиз Дьо Сад и други „еротични“ автори, предназначени главно за американски и английски туристи. Издателството публикува романа, но той е твърде сериозен и сложен, за да задържи разсеяните туристически съзнания, и първоначалният тираж не е разпродаден. Тогава идва скандалът. Както е известно, нерядко той започва, когато отричаната, непризнавана стойност предяви претенции за „официален“ статут. В някаква

литературна анкета Греъм Грийн посочва „Лолита“ като една от трите най-добри книги за 1955 г. Мнозина реагират болезнено на това мнение. Запретват се да защитават здравия вкус. Един от опонентите нарича романа „откровена, невъздържана порнография“. Следва издателски скандал във Франция, парламентарен скандал в Англия и т.н. Най-накрая е привлечено вниманието и на американските издатели, които през 1958 г. публикуват романа. Дълго време „Лолита“ оглавява списъка на бестселърите. А това означава големи тиражи, осигуреност и най-вече обръщане на погледите към предишните произведения на Набоков, тяхното преиздаване, превод и т.н. Така Набоков се превръща в световен писател.

Дотук действа положителната, креативна функция на скандала. Но въпреки триумфа, въпреки налагането той оставя и една сянка над автора и преди всичко над творбата. Не е от особено значение фактът, че малки интелектуални кръгове (от американския литературен елит, от руската литературна емиграция) продължават да се отнасят осъдително към романа и отсъждат, че по-скоро принадлежи към „ниските“ жанрове. По-важното е, че вкусът на скандала остава да доминира масовото читателско съзнание, че се превръща в основен стимул на интерес и по същество води (или може да доведе) до подменяне на истинската стойност на романа с различни негови популярни версии. Ето защо в съдбата на „Лолита“ се обособява един втори период — след литературното налагане на романа се създават условията за бавен и труден *процес на излизане от скандала*, на освобождаване от ситуационния интерес. Подобен мъчителен път вече беше извървян (и пред нашата собствена читателска публика през 40-те години) от друга подобна шокираща и блестяща творба — „Любовникът на Лейди Чатърли“ на Д. Х. Лорънс. По този път трябва да поеме и днешната българска рецепция на „Лолита“. Успехът би бил сигурен тест за равнището на читателската ни култура.

Има различни фактори в процеса на излизане от скандала и един от тях е времето, което неизбежно води към еволюция на нравите и възгледите. Сам Набоков чрез своя герой (книгата има формата на интимен дневник-споделяне) изразява мнение, че „в печатен вид тази книга ще се чете... чак в началото на двайсет и първи век“. Тази автопрогноза (по-скоро иронично изразено отношение към консервативния вкус, който може да повлияе върху печатната съдба на

романа) много скоро е опровергана на Запад и доста по-рано от предвиденото дори на Изток. В СССР въпреки предварително изразените опасения публикуването на „Лолита“ не предизвика масова психоза на базата на „нездрав“ интерес, а по-скоро се превърна в културно, изпитание. Струва ми се, че и у нас предполагаемите задържащи страхове са вече безпочвени: еволюцията на нравите и вкусовете е довела до разцепване между вътрешната „освободеност“ на читателите и догматично постулираната цензурна практика. И у нас, както в СССР, вероятно ще прозвучат гласове, че точно в сферата на еротичното романът е надминат от действителността, че има нещо старомодно в себе си. Истински скандалната репутация на романа може да бъде преодоляна само културно, както и само в културен план романът е застрахован от остаряване.

„Лолита“ е сложна литературна творба, която ще представлява изпитание за нашия не особено подготвен „широк“ читател. При това истинският проблем в нейната рецепция е не еротиката (за която не са създадени условия да се говори спокойно и това в чисто психологически план, усложнява разговора), а изкуството, неприобщеността към определен тип литература, който можем да наречем литература, на *прехода*, на *късането*. На прехода от класическите форми към модерната практика. На късане с целия пласт на нравствена и естетическа сигурност, която носеше класическият модел. „Лолита“ не е просто нито пикантна, нито развлекателна, нито възпитателна, нито назидателна, нито „прогресивна“ книга. За да ни се разкрие, тя изисква не консумативно, а *проблемно четене*. Разговорът за нея трябва да преодолее консерватизма на битовото съзнание и да се разположи на нивото на културата.

* * *

С някои свои основни характеристики „Лолита“ е дълбоко свързана с духа на класическата литература. На първо място, подобно на романите от Балзаково време, неговата тема е изследването на една *страст*, която обсебва цялата личност, изтласква в периферията всички останали „съдържания“ и се налага с изключителната си интензивност и концентрация. Връзката ще стане още по-очевидна,

когато добавим, че това е една *любовна страст*. „Лолита“ се вписва в поредицата на големите любовни романи. Ако временно оставим настрана някои от предпоставките на чувството и на любовната връзка, може да кажем, че това е книга за един особен, изстрадан, безутешен начин на обичане, за бавното, мъчително откриване на любовта. На края на разказа, след дълго лутане през похотта и желанието за мъст, с изпепелена душа, героят на тази история стига до следното прозрение: „Че я обичам най-много от всичко, което някога съм видял или мога да си представя на този свят, или съм мечтал да видя на онзи (...) Беше любов от пръв поглед, от последен поглед, от вечен поглед.“

Но класическата мярка в изкуството на Набоков се проявява и на нивото на метода, на отношението към житейския материал. Не може да не отбележим стремежа за пълнота в описанието на героите, за извеждането на техните социални и културни корени. Авторът надарява дори епизодично преминаващите през действието персонажи с цялостни биографии, с ясно очертана житейска съдба. Всички те са разположени в полезрението на един всевиждащ поглед, обхващащ миналите или бъдещите им житейски координати. Ще добавим, че в традициите на класическия реализъм всички герои се свеждат до определени ако не точно социални, то по-скоро *културно-психологически типове*.

Романът разкрива своята причастност към класическото и на нивото на начина на разказване, на *писателската техника*, на това, което обикновено се нарича *стил*. Ако внимателно се вгледаме в критическите коментари върху модерната литература, ще забележим, че там силно намалява, ако ли не и въобще изчезва, употребата на понятието стил. Не че стилът като такъв престава да съществува, но други характеристики са минали напред в определяне на творбата. Даваме ли си сметка колко отдавна не сме чували фразите „неповторим стил“, „изящен стил“ и т.н.? А те толкова подхождат на разглеждания текст, в известен смисъл задават основното му измерение. Много може да се говори за виртуозността на наблюдението, за смайващата точност на детайла, за ловкостта при мотивиране на психологическата промяна, за портретирането на героите в прозата на Набоков. Но най-дълбоката и интимна връзка на „Лолита“ с класическата традиция се разкрива в начина на мотивиране на стила чрез психологическите

характеристики на героите. (Тук откриваме връзките със Стендал, Флобер, Толстой, Достоевски, Гогол и т.н.) На едно място в книгата четем: „За минута искам да продължа тази сцена с всичките ѝ дреболии и фатални подробности.“ Всичко, което засяга Хумберт (удоволствието и заплахата, надеждата и страхът), се спотаява в делничния поток. В действието липсват големи събития (големи в смисъл засягащи повече хора, надхвърлящи жизнения кръг на героя). „Отклонението“, изначалната неморалност, превръщащи го в правонарушител, предопределят не само живота, но и погледа му. Остротата и болезнеността на възприятията на героя се превръщат в стил на писателя.

Може да говорим за класически аспекти на романа дори във връзка с отношението към еротичното у Набоков. Във всеки случай поне формата му на проява на социалномаргинален факт го характеризира като сфера, предопределена от неправилна психологическа мотивация. В това отношение романът се стреми към измамната сигурност, която дават вратите, снабдени с повече от една брава — предлага няколко пресичащи се обяснения. Макар че не пропуска случай да изрази възраженията си срещу фройдизма (може би по-скоро срещу неговата популярна американска версия, окарикатурена от масовите психоаналитични сеанси), Набоков свързва противоестествено влечение на Хумберт с травмата, получена на младини: в началото със *задържането* на сексуалното влечение, с нереализираната сексуална връзка и срама (вулгарните подвиквания на мъжете на плажа, които прекъсват ласката), а след това и със смъртта на първата любов на героя, неговата връстничка Лаура (един вид пред-Лолита), и фиксиране на влечението в строго определен обект. Така образът на първолюбимата се превръща в чисто въображаем, подлежащ на актуализации, онагледявания и т.н. Ето и коментара, който героят дава на изживяната по-късно еротична наслада: „Съществото, на което тъй лудешки се насладих, не беше тя, а бе мое създание, друга, въображаема Лолита — може би по-истинска от реалната, тя я закрива и я затваря в себе си; тя плава между мен и нея; няма сили, самосъзнание — и никакъв свой живот.“ Към това се прибавя културната мотивация, търсенето на подкрепа във високите образци на европейското изкуство, позоваването на Данте, Петрарка и Едгар Алън По, на тяхното обожание към възпетите жени-деца...

Едновременно с това и в още по-голяма степен „Лолита“ е една модерна творба. Още от самото начало на контакта с нея ни шокира неадекватността между предмета и средствата за разказване. Имаме усещането за клопка, подвеждане, дори игра с нас. Разказът подронва конвенциите на психологическия реализъм, „мимезисът“ се оказва привидността на една далеч отвеждаща романна стратегия. „Всеки голям писател е и голям лъжец“ — това изявление на Набоков ни помага да се приближим до същността на проблема.

Но както е известно, стратегията на модерната литература може да бъде осъществена само в най-близко съучастие с читателите, тя представлява игрова ситуация между двата полюса в процеса на рецепцията. Ето защо от страниците на романа Набоков отправя умолителен призив към читателя и той да бъде „лъжец“, т.е. да заеме творческа позиция, да има въображението, без което не ще е възможно да се установи адекватна комуникация с текста. „Читателю, умолявам те! Колкото и да те е яд на мекосърдечния, болезнено чувствителен, безкрайно предпазлив герой от моята книга, не пропускай тези твърде важни страници! Представи си ме! Няма да ме има, ако ти не си ме представиш (...) Хайде дори леко да се усмихнем.“ Влизането на читателя в „играта“ предполага както условно третиране на сюжета, така и известна иронична дистанция.

Набоков не прави литература по наивен начин, т.е. създавайки свят, огледален на непосредствено съпреживяваната действителност. Неговият роман лежи върху култура. Изграден е на базата на, усвояването, позоваването, цитата, оспорването, диалога с всичко, което го предшества. Той е разказ и то същото време търсене на отговор на въпроса по какъв начин днес е възможен един разказ за „чувствения“ човек. Неговата модерност се изразява и в съмнението, което проявява към културата — едновременно към високите класически образни и към популярната култура на Америка. Тези културни полюси са олицетворени от основните протагонисти. От едната страна е наближаващият четиридесетте Хумберт Хумберт със своя почти аристократичен произход, с европейското си образование, с огромната си, макар и безплодна ерудиция, — чийто жизнен път е

облъчен от културни образци. От другата страна е дванадесетгодишната Лолита, типично дете на средната американска класа, създание на епидермалната популярна култура на илюстрираните списания, комиксите, радиодраматизациите, киното и т.н. Между двамата няма никаква културна връзка. Но от друга страна, всеки от героите поотделно не може да намери истинска опора и валиден модел в собствената си културна сфера — това прави и двамата в известен смисъл лесни жертви, тъй като се оказват удобен терен за субективни мотивации. Тяхната връзка, тяхното притегляне, говори не само за компромис между културите, но и за привличане от това, което се явява полюс на собствената им криза. Културата е загубила своята цялост, общовалидността си, настъпила е конфузия на формите и на стиловете, някакво взаимопроникване на сякаш несъвместими неща.

Целият класически инструментариум на романа е приложен към един принизен обект. Изпитваме смущаващото и едновременно вълнуващо чувство, че ту Стендалов герой е въввлечен във фабулата на комикс, ту към герои на комикс е подхотено с разточителната психологическа техника от големите традиции на европейския реализъм. Но резултатът и от двете серии неадекватности е еднакъв: денатуриране на съставните културни форми, тяхното снижаване, оспорване и подронване. В началото на разказа, задъхвайки се в търсене на думи за описание на привлекателността на Лолита, героят автор възкликва спонтанно: „давам цяла Нова Англия за перото на популярна романистка.“ На края на романа, където антагонистите разреждат диалога си с юмручни удари, все в същия дух той невинно вметва: „Възрастните читатели сигурно ще си спомнят на това място «задължителната» сцена в каубойските филми, които са гледали през ранното си детство.“ Това непрекъснато съществуване на двете гледни точки се превръща в характеристика на самата действителност, в която „високото“ се свлича към „ниското“, а „ниското“ на свой ред се домогва до един драматизират и интелектуализиран вариант.

Основен носител на принципите на иронично подронване и на снижаване е Хумберт Хумберт — загубил класическия статут на героя като активен център на действието като опора на ценностите в житейския свят. Той е космополит с неясна кръв, пропит от френска култура, захвърлен от съдбата в Америка, работещ не по призвание,

без установено местожителство. Във втората част на романа започна безнадеждното му блуждаене из Америка, живот от ден за ден, по пътищата и мотелите, което свежда психологическите характеристики буквално до един физически наглед. Въпреки огромната си ерудиция, въпреки живота си в културата и за културата (непрекъснато пребивава в поетични асоциации и екзалтации), по същество той е непродуктивен и нереализиран, безплоден дух.

Хумберт Хумберт е „чужд“, където и да попадне. Навсякъде са усеща вътрешна дистанция между него и обкръжението, която придобива характеристика на субстанциална двойственост: бидейки отстрани — демонстрира причастност, чувствавайки се чужд — изглежда приобщен и т.н. Именно затова неговият начин на справяне с живота е играта, преструвката, шутовската маска, поведението на плута. В битов план тази същност се проявява в особената чувствителност към логиката на играта — той е виртуоз в играта на шах, тенис, карти; между играта на думи и играта на роли се разполагат пространствата на неговото бягство.

Кризата на самоличността' на героя, характерна за модерната литература, се проявява и в разпространения мотив за *отстранеността*: отстранеността като похват при разглеждане на темата и отстранеността на героя от собствената му личност и съдба. Второто намира израз в многократните, неочаквани промени на гледната точка в разказа: аз-повествованието, свързано с изповедната форма на романа, се накъсва от моментни отдръпвания на субекта и появяване на неутрална позиция — героят започва да говори за себе си в трето лице. Успоредно с това в хода на разказа той постоянно се сблъсква с раняващото го бъркане на името му. Това поставяне под въпрос на идентичността му обаче прераства и се потвърждава в самоотчуждението, увенчало се с неговата собствена грешка: „Името ми не е Хумберг и не е Хамбургер, а е Херберт, тоест, извинете, Хумберт“...

Играта, превърната в маска, за да скрие и защити самоличността му, постепенно взема връх и подменя предполагаемото човешко „съдържание“. А игровите ситуации се набавят от познатия репертоар на популярната култура. „Лолита“ не само пародира и подронва, но — в духа на модерните търсения в областта на романа — и използва наративните енергии на жанровото четиво. Техниките на семейния

роман, на мелодрамата, на пикантната историйка, на полицейската анкета са примамка за привличане и задържане вниманието на читателя (извън еротичното и в по-голяма степен от него). От самото начало например лесно могат да бъдат разпознати и проследени основните мотиви на криминалната интрига, укривана самоличност, престъпни машинации, изграждане на алиби, наблюдение (следене), прикриване на следите, бягство, възмездие, издирване, убийство, процес и пр. Ако условно разделим романа на три части, то и в трите са използвани в адаптиран вид различни разпространени версии на полицейската анкета. В *първата част* това е скрупульозната подготовка на едно престъпление: *сексуално* — съблазняването на малката Лолита, отвличането ѝ, „отнемането“ ѝ от семейството, средата и от нея самата. Към това се прибавя и грижливо замисляното, но впоследствие отхвърлено като възможност отстраняване на майката, както и наличието на косвена вина за инцидента, отнел живота ѝ. Във *втората част* това е издирването на тайнствения похитител на Лолита, което става по всички правила на класическия детективски роман. Тълкуването на *анаграмите* на фиктивните имена, оставени от ловкия и циничен съперник на Хумберт в регистрационните книги на мотелите, в които са пребивавали, отправящи към Молиер, Рембо и т.н., изграждат криминален ребус а ла Агата Кристи, въвличат Хумберт в една игра — предизвикателство, в която той за първи път се оказва безсилен. Третата част от романа директно повествува за едно убийство с мотиви ревност, възмездие, наказание...

Финалът обаче категорично ситуира романа на плоскостта на трагичното. Промяната на нивата на „сериозност“ не е неочаквана за тези, които внимателно са чели текста — тя просто изважда на повърхността това, което е било негова дълбока същност. Цялото действие е белязано от противоречието между играта, удоволствието, чувствеността и декадентската — на сумрака, на залеза — тоналност. Тоналността на „бавните, тъмни, виолетови целувки“. „Лицето на желанието е винаги мрачно“ — заявява в своите мемоари Хумберт и тази фраза е ключ към проблемите на еротичното в романа.

Може би в най-голяма степен модерността на романа се реализира в неговото отношение към секса. Преди всичко той е третиран като „сериозен“ обект, като сфера на реализация на

личността, равностойна на всички останали сфери, обсъждана без свенливост и недомлъвки. „Лолита“ предшествува настроенията, свързани със сексуалната революция през 60-те години и падането на властващите табута. Но за разлика от популярните тълкуватели на тази голяма съвременна промяна Набоков не е толкова категорично еднозначен. В романа разтърсващата дълбочина на сексуалното чувство не се превръща в декларативен лозунг за вътрешното освобождаване на човека. Подмяната на любовта с еротизма е описана като една от основните драми на съвременния човек.

В киното съществува техника на монтажния преход, наречена *затъмняване*. В показването на интимните сцени тя се практикува обикновено по следния начин: героите се прегръщат, целуват се, целувката говори за всичко, което ще последва, и... в този момент сцената се прекъсва. Следва малка „тъмна“ пауза, която отбелязва скритото, протеклото време. Но следващата сцена, завързваща нишките на времето, показва резултатите от затъмняването: героите са вече женени или дори са им се родили деца. В съвременната литература (в името на целостта на човешката проява) *принципът на затъмняването* е отхвърлен и доскоро отстраненото звено се превръща дори в привилегирована сфера на описание. Това породило и конфликтите при срещата на романа с традиционния вкус, това доведе до обвиненията към „Лолита“ в порнография.

* * *

Най-добрата защита на книгата, най-убедителното разграничаване между „Лолита“ и порнографската литература е направено от самия Набоков в послеслова към американското издание от 1958 г. Тук той очертава една сравнително изчерпателна типология на порнографската литература. Порнографията — пише Набоков — е бездарност, строго съблюдаваща клишето. Тя подменя всяка естетическа наслада с обикновено полово стимулиране, с пряко въздействие върху пациента. Тук действието се свежда до съвкупяването на шаблони. Стил, структура, образност — нищо не бива да отвлича читателя от уютното желание. Такава литература се състои от редуването на еротични сцени. Това, което се разполага

между тях, се свежда до смислови „шезове“, до „мостове“ в простата конструкция. При това колкото повече се отива към финала, толкова повече се засилва интензивността на еротичните сцени.

За всеки интелигентен и непредубеден читател е ясно, че „Лолита“ може да бъде определяна чрез противното, като антипод на така описаната литературна или по-скоро антилитературна стратегия. Не бива да въвежда в заблуждение фактът, че тя има за обект *еротичното*. Към него е подходено толкова „сериозно“, колкото към всеки друг аспект на човешкия живот.

Самото понятие еротично за Набоков не е еднопланово. То притежава различни аспекти и авторът постига чрез тях различни цели. В романа условно бихме могли да разграничим три форми или практики на еротичното. Първата е свързана с физическия аспект на явлениято и се простира в диапазона от естетизиране на обекта на обожание и постигане на чувството за запълненост на битието — до изживяването на половия екстаз. На нея в романа отговарят страниците, които са писани от езика на тялото, на влеченията и импулсите, на желанията, изригнали от бездните на съществуването. „Откровените“ сцени събуждат най-много възражения. Но макар и виртуозно описани, макар и притежаващи огромна въздействена сила — твърде малобройни, те се загубват в общата тъкан на разказа и са сведени до страничен аспект.

Втората форма на еротичното е свързана с първата, но изразява диаметрално противоположно послание. Ако първата форма е описание на непосредствено преживяването, то втората е свързана с неговия коментар, предназначен от изповядващия се героя за читателската аудитория, която той подозира в неспособност и нежелание да разбере станалото. Тя не е вече сфера на интимните преживявания, а по-скоро средство за разграничаване от *моралните* предубеждения, от *нормалната* среда, от *обикновените* хора. В този случай еротичният мотив се превръща в своеобразен социален език.

Третата форма на еротичното е третирането му като състояние на духа, като възбуда на сетивата (по-точно — събуждане на притъпените в прагматичното всекидневие сетива), като своеобразен панеротичен манифест. Самото живеене притежава аспект на телесност, на сенсуалност, на еротично изживяване. Например допирът на слънчевия лъч до кожата на героя или отношението към тялото (една от най-

възбуждащите, най-еротичните сцени в романа не се развива в леглото, а на тенис корта и представлява продължително, детайлно описание и съпреживяване на движенията на Лолита по време на играта!). Неизяснената, импресионистична, рееща се еротичност на романа е свързана с разпокъсаното възприемане на света, с разлагането на възприятията до отделните съставлящи ги компоненти: форми, цветове, шумове, допир, топлина, обоняние и пр. Широко разлялата се екстериоризация на вътрешните импулси на героя се превръща в начин на възприемане на света, във философия, в стил на разказване. Най-силно въздействаща и най-необичайна е именно тази трета форма на еротичното.

Тя не е свързана с външното, с показването, с извършването. Този еротизъм е свързан със словото, с езика, с употребата на езика (а следователно и със стила на романа): избора на думите, словосъчетанията, вътрешната поезия на фразата, начина на „стопиране“ на детайлите, ритъма на повествованието... Романът като цяло има поведението на телесен корпус, през който преминава лек ток. И той от своя страна предава на читателя това на електризиране по различен начин за различните части на разказа.

* * *

Това, което преди всичко шокира в „Лолита“, е неестествеността на сексуалната връзка: не толкова двайсет и пет годишната разлика, колкото възрастта на самото момиче. Но от друга страна, възрастта е колкото реална, толкова и условна, както впрочем и самата еротична ситуация. Върху тази двусмисленост е изградена цялата стратегия на романа. Лолита само привидно е обикновено момиче. По същество нейната възрастова характеристика е снета, обезстойностена чрез принадлежността ѝ към една особена порода, „Във възрастовите граници между девет и четиринайсет години се срещат момиченца, които за някои омагьосани странници, два пъти или много пъти по-възрастни от тях, разкриват истинската си същност — тя не е човешка, а нимфическа (тоест демонска); така предлагам да наричаме тези малки избранички: нимфетки.“ Както става ясно от определението на Хумберт/Набоков, далеч не всички момичета на възрастта на героинята

са нимфетки. Критерият не е нито красотата, нито вулгарността. Тайнствените оръжия на нимфетката са „приказно странна грация“, „неуловим капризен, душеубийствен, ласкав чар“... Те поразяват също само определена категория мъже, чувствителни, податливи на гибелното им очарование. Нимфетката е определена като „дете демон“, като „малък смъртоносен демон“, като „зла сила“, която съблазнява, подлудява и тласка мъжа към престъпни възжелания.

И старият сексуален рутинер Хумберт по същество се оказва жертва на нимфетката. („Сега ще ви кажа нещо съвсем странно: тя ме прелъсти.“) Дълго, с големи подробности са описани неговите обречени на неуспех безкрайни машинации, гротескното домогване до прелестите на Лолита. Това, към което се стреми, в известен, смисъл тя сама ще му поднесе, и то за да потвърди непрекословната си власт над него. Преди намесата му тя вече е развратена от порочността на младежката среда в американската, средна класа, от бездушните, механични юношески еротични игри, които не толкова развиват, колкото убиват пола. По-късно нейното доминиране, нейното превъзходство над Хумберт ще бъде потвърдено в предателството към него, в измамата, в бягството с друг мъж на неговата възраст, който далеч му отстъпва по мотивите на своите чувства. Нимфическото зло е зло на епохата, в която старомодността и инфантилността на зрелия мъж се срещат с мутациите в нравите на съвременната младеж, с промяната на сексуалните стандарти, предшествуваща сексуалната революция.

Разбира се, категорията нимфетка не е въведена от Набоков, за да осигури морално алиби на героя, а за да очертае по-категорично представената драма, която в общи черти може да бъде определена като нарушаване на връзките (хармонията) между вътрешноиндивидуалния свят и обкръжаващия го социум. Това може да бъде проследено в развиващите се на две нива отношения между Лолита и Хумберт: едното е условното ниво на отношението *нимфетка* — *нимфолект* (термин, също принадлежащ на Набоков), обединени от общата си същност, взаимно съблазняващи и унищожаващи се. Другото ниво е на отношението към тях, в качеството им на двойка, от страна на обществото, което се намесва със своите стандарти, с общозадължителните си критерии. Романът се развива отвъд

директното осъждане или оправдание на греха. В това се състои и плодотворността на позицията му.

* * *

Както вече казахме, една от формите на използване на еротичното в „Лолита“ се явява *епатажът*. Стратегията на епатажа е заложена още в избраната форма на повествование: субективно изживяване, дневник-изповед, нещо повече — своеобразен дневник-обръщение, послание със строго определен адрес. Тук индивидът диктува формата и границите на откровеността, мярката на приличието. Изповедта е адресирана към „господа съдебните заседатели“, които чисто фабулно покриват реалните служители от съда, но семантично отправят към много по-широк знак, свързан със смисъла, който в руския език е придаван на това обръщение — *г-да съдебните заседатели* са всички предполагаеми обвинители, всички възмутени граждани, еснафското обкръжение. Този широк смисъл намира потвърждение и в редица допълнителни обръщения, чиято форма варира, съобразно емоционалните бури на разказа, от спазвания с усилие неутрален, протоколен тон („учений читателю“, „любителю детектив“, „опитний репортере по съдебни дела“), през престорената любезност („милостиви господа“) до предизвикателството („възмутеният читател, чиито вежди вероятно така са се плъзнали нагоре, че са стигнали до тила му, преминавайки през цялата му плешивина“) и дори до хапливата ирония и издевателството („девствено-студени господа заседатели“). Следователно тази изповед въпреки различните нюанси е не толкова покаяние, колкото дързост. Изповедната интонация е примамка, която цели да въвлече читателя в скандала. Героят не желае да се преструва, не желае да се прикрива, точно обратното — той самият се държи скандално, дори агресивно.

Възрастта на Лолита е част от стратегията на епатажа, но далеч не я изчерпва. Епатажът не се свежда до определен момент от разказа, той е ниво на разказване, което пронизва целия романен корпус и поддържа постоянно напрежение в отношенията с другите нива. Проявява се не само в откровеното, демонстративно излагане на това, което обикновено грижливо се прикрива, отрича, преиначава, но и в

предизвикателствата към добрия вкус и морал, апологията на перверзността, преувеличенията, фантазьорството, цинизма, издевателството... За тази цел прибегва както до конкретни вулгаризми (хвалба с размера на члена, магията на меката уста на момичето или волността в класната стая по време на родителска среща), така и до изграждането на цели сексуални фикции (бълнуването на героя, който си представя как, когато Лолита стане, на 14 години и напусне възрастта на нимфетките, той ще я застави да възпроизведе своето загубено изящество, а след това, чрез повторение на операцията, ще получи възможността да се наслади дори и на прелестите на Лолита Трета...).

Скandalът е винаги стратегия, тъй като е насочен срещу някого, срещу нещо. Следователно той се проявява като един критичен език и естествено заявява принадлежността си към авангарда. Неговият начин на употреба на еротичното предизвиква обратен ефект — свръхвъзбудата, която демонстрира, довежда до блокиране на удоволствието. И по най-парадоксален начин scandalът става средството на героя да воюва за „целомъдрието на ситуацията“ при цялата нейна привидна осъдителност. Двусмислието на еротичната ситуация (съблазнител—жертва, екстаз—страдание, циник—романтик, невинност—поквара и пр.) позволява на Набоков да впрегне разколебаващата стойностите енергия на епатажа в разгърнат морален и културен критицизъм. В опозицията *нормално—ненормално*, той използва ненормалното като катализатор, проявяващ всички дефекти на нормалното; и обратното — открива и защитава нормалното в ненормалната ситуация. Така, отказвайки елементарното им противопоставяне чрез играта на роли, чрез релативизираните категории, се домогва до по-сложна хуманитарна позиция.

* * *

Опозицията нормално—ненормално (извратено) се изяснява и донякъде конкретизира в няколко по-частни опозиции, всеки член от които на свой ред изяснява известна амбивалентност — положителната ценност и отклонението изглеждат по нелогичен начин свързани. Така например на единия полюс *порокът* се свързва с *идеала* (за женска

красота, за всеотдайност, за дълбочина на чувствата); на другия — битовият еталон за нормално е ситуиран на непосредствена близост до пошlostта, т.е. изглежда съмнителен и следователно (по свой начин) е порочен. Ето някои от тези опозиции: Европа—Америка, класическа култура — популярна култура, естетизиране на живота и удоволствието — консумативно отношение към живота и секса и пр. Всички тези опозиции в края на краищата се свеждат до един общ еталон на съизмерването — *еротичното*.

Срещата между Хумберт Хумберт и Лолита е по същество среща между субектите (и обектите) на две култури, превърнали в техни символи. Среща между уморената, натежала от достолепие и ценности упадъчно изтънчена класическа култура на стария континент и младата, витална, епидермална, евдемонична и агресивна култура на Новия свят и машинното време. Изтънченият декадент Хумберт не може да установи трайна връзка със здравата пошlost на Лолита. Неговите преживявания минават през сложни вериги от културни позовавания, докато тя олицетворява идеалната празнота и безразличието към всичко, което може да се нарече култура. Към нея са обърнати рекламите по пътищата, по които те безнадеждно се носят в търсене на невъзможното убежище, и тя е идеалният потребител на тяхната наглост.

Героят на романа е вътрешно непримирим към пошlostта на живота на средната американска класа, на културата, чиято социална опора се явява тя. От страниците на „Лолита“ звучат безпощадни сатирични нотки срещу агресивната реклама, киното, илюстрираните списания, радиодраматизациите, масовото образование, пошlostта на „нормалното“ лицемерието, интересчийството, фригидността, невротизирането на обикновения американец — с една дума, срещу разпространената имитация на „пълноценен“ живот. (Тази позиция на Набоков е много близка по дух до радикалната американска социология от 40-те и 50-те години.) Един от аргументите на критиката на популярната култура е и загубването на културата на преживяването, опошляването на секса, свеждането му до механични жестове от поколението на „ядрените момичета“.

Еротизмът на Хумберт е отзвук от „света от вчера“: притежава аристократична подкладка, излъчва мирис на гниене, декадентство, европеизъм. Той е неговата програма, неговата опора в

противопоставянето му на средата, неговият протест. Този тип еротизъм не е характерен за масовото общество, в което и страстта е нещо преходно, нещо за бърза консумация (например пресметливата похот на майката на Лолита, в която господствува желанието без страст, удоволствието без любов). От тази гледна точка поведението на Хумберт дава израз на една загубила почвата си класическа позиция. Старата култура на чувствата води ариергардна битка върху необичайната плоскост на извратеното сексуално влечение. И Набоков е описал тази битка като нещо епично (отличаващо се с висока степен на вътрешна напрегнатост), демонстриращо качествата и възможностите на личността, нежелаеща или загубила възможност да се реализира по друг начин. Епична битка, в която сякаш се решава въпросът за основите на културата.

На всекидневната, нормална пошлост на средния човек се противопоставят силата на желанието, копнежът, обожанието, незаменимостта на обекта, всеотдайността. Еротизмът на Х.Х. е носител на романтичното, фетишистко, ритуално отношение към обекта и затова е фиксиран в един недостижим идеал — нимфетката, олицетворение на неомърсената женска красота. И точно тази му естетическа ориентация придобива критически функции.

Хумберт издига като еротичен идеал това състояние на жената, когато нейната красота още не е опорочена от живота. В тази му позиция се проявява *естетическият утопизъм* на една определена насока в класическата европейска мисъл. Неопорочената красота не може да остане на пиедестала като идеал не само поради натиска на действителността, но и поради логиката на собствената му страст. Култовият акт на възхвала и обожествяване на Лолита кулминира в реализиране на желанието, в предметяване на идеализирания обект. Успоредно с логиката на живота (процесът на стареене — Лолита приближава предела, отвъд който ще престане да бъде нимфетка) и неговите действия допринасят за омърсяването, за деградирането на непорочната красота. Консумативността взема връх: Хумберт откъсва Лолита от социалната среда, превръща я в държанка, в сексуална робиня, способствува за корумпирането на личността ѝ. В това е трагизмът на ситуацията: обречеността на обекта на обожание се превръща в обреченост на героя. Романтизмът, идеализацията,

фетишизмът, класическата мярка — също се оказват оръдия на опошляването.

* * *

Очевидно Набоков е бил изправен пред сериозни затруднения относно начина, по който би могъл да завърши своя роман. Той не третира героя като престъпник и в същото време не може да прикрие вината му, не може да го оневини. При това положение естествено е да се очаква, че развързката ще се насочи в руслото на автоматизмите, създадени в популярната жанрова култура, които и без това авторът през цялото време използва. Те до голяма степен се облягат на механизмите на сляпата съдба, чрез която проговаря *възмездие*то, което пък се явява инструмент на *нормалното*. Съществувала е възможност и за условно, гротескно, в стила на епатажа разрешаване на финала. Но Набоков отхвърля тези две крайни решения, тласкайки логиката на разказа към една по-скоро битова развързка. Той предприема рязък завой към ценностите на класическата култура, към стария тип психологизъм, към отново открития активен герой.

Това е резултат от дълбоката криза на Х.Х., преобърнала пластовете на душата му след предателството и загубата на Лолита. В годините на безплодно и безнадеждно търсене, в годините на жадуване за мъст той се преобразява. Загубата на обекта на сексуалния фетишизъм (реална и символична — междувременно Лолита е напуснала нимфическата възраст и той се освобождава от магията, която го е държала) води до отрезвяване, до проговаряне на съвестта, до разкаяние, до самообвинение и т.н. Тоест до сложна гама от чувства и преживявания, които също имат своя корен в основите на душата му, в класическата му формация, в моралните императиви на културата, от които се е бил отклонил, поемайки само по една от нейните пътеки. Хумберт преоценява своята интерпретация на класическата традиция, която е свеждал само до богатството на чувственото изживяване. Тази традиция се завръща като „нов“ мотив в поведението му със своята висока нормативност, отърсила се от налепите на декадентството, възвърнала непомръкналите си ценности.

Героят осъзнава своята двойна вина. Към Лолита, която е лишил от детство (една натоварена със значения символична ценност!) и от нормална житейска перспектива. Това довежда и до преоценка на антикултурата на малката: в щампите на нейното поведение, в душевната наглост, в детския цинизъм, в предвзетата скука той със закъснение открива броня за крехката ѝ душа срещу агресията на изтънчената и перверзна култура. Нейната антикултура до голяма степен е и резултат на недоверие към неговата висока култура и следователно разкрива реални дефекти на тази култура, бариери, които тя самата спуска между себе си и „обикновения“ човек. Оттук започва вината на Х.Х. и към него самия, към собствената му енциклопедична личност, която е тласнал към полюса на дехуманизацията, свеждайки богатството на чувствения си живот до „безплоден и егоистичен“ порок, превръщайки се от ерудит в „петкрако чудовище“. За Лолита той не е любим, не е безкрайно обаятелен мъж, не е близък приятел, дори изобщо не е човек, „а само чифт очи и дебел фалос, дълъг педя и половина“. Тази самооценка прави от героя и първия критичен коментатор на това, което дава, след публикуването на книгата, повод за литературен скандал и обвинения в порнография. (Много интересен аспект представлява изследването на отношението между автор и герой. Съвсем категорично Набоков отказва идентификацията и преобладаващата позиция в разказа е разграничаването от героя му. В същото време не е трудно да открием редица по-частни моменти, в които героят се явява авторов говорител. Така че по същество романното действие предлага сложна плетеница от стратегическо „разграничаване“ и тактически „покрития“. За да се стигне до финалната част на романа, където недвусмислено се заявява тъждествеността на двете позиции.)

Набоков прави крачка назад, стъписва се от това, което си е позволил, изпитва страх от посоката, която е поел, от крайностите, до които е стигнал. Във финалните епизоди романът изоставя всички грижливо мотивирани условности и се насочва към дълбоката едноизмерност на „нормалното“. Една промяна не само неочаквана, но донякъде и произволна, тъй като психологически в малко вероятна, а е и прекалено изкусно и изкуствено мотивирана. Отпадат напреженията между различните културни пластове, изчезват играта и предизвикателството. Човешката комедия се отдръпва и под оголените

души неочаквано проблясват библейските архетипове на греха и изкуплението, на жертвоприношението и пречиштането. Актуализирани и подкрепени от климата на сурова морална възискателност, интимно свързана с мотивите на християнската етика (служба на дълга, жертвоготовност, себепреодоляване, победа над тленността на тялото и т.н.) в руската литературна класика. Следователно един митологичен ключ е сменен с друг.

Изявилите се на финала нравствени императиви задават поведението както на Лолита, така и на Хумберт. Редица изследователи на Набоков са правили паралели между съдбата на Лолита и някои от героините на Толстой, а също и с Пушкиновата Татяна от „Евгений Онегин“. И Лолита поема своята част от вината, приема скромния и тежък живот, посвещава се на добродушен, но посредствен и недъгав мъж, решава да бъде вярна на нелюбимия съпруг. Този неин избор, заедно с всичко останало (отдръпване на нимфическата магия, болезнено осъзнаване на вината и на житейския крах), намира отклик у Хумберт в едно друго поведение от саможертвен тип, чийто архетип трябва да търсим във вселената на Достоевски. Избухналата ревност и желание за мъст се пренасочват от Лолита към нейния похитител, който се превръща в своеобразно културно олицетворение на метафизичното зло на епохата. Но така или иначе, тази малко произволна конкретизация (= нужда от конкретизация) насочва разказа и Хумберт към драматурга Уотърпруф, неговия ироничен двойник, олицетворение на порока без страст, на разврата като компенсация за импотентността. За да спаси душата си, Х.Х. решава да премине през пречиштането на обществото и за целта си определя ролята на *екзекутор*, която изпълнява по подобаващо ритуален начин. Наказанието има двоен обект: убивайки своя грозен двойник, той изпраща сам себе си на електрическия стол. Тоест превръща наказанието в самонаказание, а оттам и в изкупление.

От тази позиция появява друг тип фетишизъм — който, доста странно, има корените си във вътрешната противоречивост на класическо-хуманитарната формация на героя. Така че „обръщането“ не е чак толкова нелогично. На финала отчетливо може да си дадем сметка за това, че през целия разказ преминава една прикрита морализаторска позиция, чийто носител е самият нарушител на табутата. Дори в най-еротичните сцени, дори в най-предизвикателните

изявления като контрапункт присъствува неизказана морализаторската гледна точка. В самия начин на изживяване на насладата пулсира внушението за нередност. Със страховете и' машинациите си, с цялото си поведение героят, успоредно с пространството на еротичното, сам изгражда и пространството на греха. Постепенно те все повече и повече се покриват до степен на пълно съвпадение; Съвсем в духа на християнския морал удоволствието отвежда към чувството за вина, еротичното се свързва с ада... Финалът просто слага точка над тази морализаторска позиция. Снемайки настроенията на модернизма, духа на епатажа, романът завършва с почти еснафско нравоучение, което не само обрича на гибел героя, но сякаш иска и читателят да заплати евентуалното чувствено удоволствие, извлечено от неговите страници, с морално покаяние и отказ. Етичните ценности взимат връх над естетичното. Невероятно, но последните думи към Лолита на отиващия в небитието изтънчен развратник и волнодумец са следните: „Бъди вярна на своя Дик. Не позволявай на други мъже да те докосват. Не разговаряй с непознати. Надявам се, че ще обичаш своето дете. Надявам се, че ще бъде момченце. Надявам се, че мъжът ти винаги ще се отнася добре към теб...“ Кръгът се затваря, романът се връща и настоява върху тези свои черти, които го характеризират като класическа по дух творба.

Непоследователността и противоречивостта в позицията и поетиката на Набоков дават достатъчни основания да характеризираме „Лолита“ като творба на прехода между класическата традиция и модернизма, между драматичното устремяване към художествена промяна и болезнените опити тази промяна да бъде ограничена в определени рамки. Но може да погледнем към нея и от друг ъгъл и да зададем въпроса: не демонстрира ли тя дързостта да си модерен, без да си престанал да бъдеш класически? Не е ли плод на стремежа да се съчетаят високите постижения на класиката с тенденциите в модерната литература, да се оплодят старите психологически „дълбочини“ и великолепия на стила с разрушителните тенденции на авангарда? От стриктно теоретична гледна точка този стремеж може да изглежда вътрешно противоречив, обречен на провал, но в конкретния случай, и в това е вълнуващата непредсказуемост и магия на изкуството, той е довел до великолепни резултати — съчетание на

неповторимо естетическо удоволствие и висше литературно майсторство.

Посвещавам на жена си

ПРЕДГОВОР

„Лолита, или Изповед на един светлокож вдовец“: такова беше двойното заглавие на странния текст, получен от автора на тази бележка, която сега го оглавява. Самият „Хумберт Хумберт“ умрял в затвора от разрыв на аортата на 16 ноември 1952 г. няколко дни преди да се гледа делото му в съда. Защитникът му, мой роднина и добър приятел, Кларънс Кларк (понастоящем адвокат към Колумбийския окръжен съд), ме помоли да редактирам ръкописа, като изпълняваше завещанието на своя клиент, една точка от което упълномощаваше моя почтен братовчед да вземе по свое усмотрение всички мерки за подготвяне на „Лолита“ за печат. Решението на г-н Кларк може би беше повлияно от факта, че избраният от него редактор тъкмо бе удостоен с наградата „Полинг“ за един скромен труд („Може ли да се съчувствува на чувствата?“), в който се обсъждаха някои патологични състояния и извращения.

Задачата се оказа по-лесна, отколкото предполагахме двамата с него. Ако не се брои поправянето на явните грешки и последователното отстраняване на някои натрапчиви подробности, които въпреки усилията на самия „Х.Х.“ все пак бяха оцелели в текста като своеобразни пътепоказатели и паметници (и сочеха места и хора, които приличието изискваше да отминем с мълчание, а човеколюбието — да ги пощадим), можем да смятаме, че тези интересни записки са представени в недокоснат вид. Чудноватият псевдоним на автора си е негова измишльотина; от само себе си е ясно, че тази маска — иззад която сякаш пламтят две хипнотични очи — трябваше да си остане на мястото според желанието на своя носител. Докато „Хейз“ е само рима към истинското фамилно име на героинята, малкото ѝ име твърде органично е вплетено в съкровената тъкан на книгата и то не може да се смени; впрочем (както читателят ще се убеди) това дори не е нужно. Любопитните могат да намерят сведения за убийството, извършено от „Х.Х.“, във вестниците от септември—октомври 1952 г.; причините и

целта му щяха да си останат тайна, ако тези мемоари не бяха попаднали в светлия кръг на нощната ми лампа.

В угода на старомодните читатели, които се интересуват от по-нататъшната съдба на „живите образци“ извън хоризонта на „правдивото произведение“, мога да посоча някои сведения, получени от г-н „Уиндмюлър“ от „Рамсдейл“, който пожела да остане неназован, за да не стигне „дългата сянка на тази прискърбна и мръсна история“ до градчето, в което той има честта да живее. Дъщеря му „Луиза“ сега е студентка втори курс. „Мона Дал“ учи в университета в Париж. „Рита“ наскоро се омъжи за собственик на хотел във Флорида. Жената на „Ричард Скилър“ умря при раждане, като роди мъртво момиченце на 25 декември 1952 г. в едно далечно северозападно селище Сивата звезда. Г-жа Вивиан Даймър-Блок (Даймър е сценичният ѝ псевдоним, а Блок е фамилното име на един от първите ѝ съпрузи) написа биографията на някогашния си приятел с каламбурното заглавие „Кумирът ми“, книгата скоро трябва да излезе; критиците, запознати с ръкописа, твърдят, че това била най-хубавата ѝ творба. Пазачите на гробищата, по един или друг начин споменати в мемоарите на „Х.Х.“, не съобщават дали някой не става от гроба си.

Читателят, който разглежда „*Лолита*“ просто като роман, би останал с дразнещо неясна представа за ситуациите и емоциите в него, ако те бяха обезцветени чрез пошли алегии. Истина е, че в цялото произведение не може да се намери нито един неприличен израз; нещо повече: здравенякът еснаф, научен от съвременната условност да приема без всякакво отвращение цяло съзвездие от улични думи в най-баналния американски или английски роман, ще е много шокиран от липсата на подобни в „*Лолита*“. Ако ли за успокояването на този парадоксален лицемер редакторът би опитал да разрези или да извади сцените, които от известна гледна точка могат да се сторят „съблазнителни“ (виж историческото решение, взето от достопочтения съдия Джо в Улзи на 6 септември 1933 г. по повод на друга, доста по-откровена книга), трябваше изобщо да се откажем от отпечатването на „*Лолита*“, защото именно сцените, в които празният безделник би съзрял разпасана чувственост, всъщност представляват конструктивно необходим елемент за развитието на трагичното повествование в неотклонното му движение към онова, което единствено може да бъде наречено морален апотеоз. Циникът ще каже, че и професионалният

порнограф претендира за същото; ерудираният човек ще възрази, че страстната изповед на „Х.Х.“ се свежда до буря в чаша вода; че всяка година минимум 12% от американските мъже — по най-скромни изчисления, ако се вярва на д-р Бланка Шварцман (цитирам частно съобщение) — преминават през този особен опит, който „Х.Х.“ описва с такова отчаяние; и че ако нашият безумен мемоарист би попаднал през онова фатално лято на 1947 година на компетентен психопатолог, нямало е да се случи нищо лошо. Наистина е така — но нали тогава тази книга нямаше да съществува.

Нека бъде простено на коментатора, че ще повтори още веднъж това, което е подчертавал неведнъж в своите трудове и лекции, а именно, че „неприличното“ твърде често е равнозначно на „необикновеното“. Великото произведение на изкуството винаги е оригинално; поради самата си същност то трябва да разтърсва и да смайва, тоест „да шокира“. Нямам никакво желание да прославям г-н „Х.Х.“. Съвсем очевидно е отвратителен, долен, той е ярък пример за нравствена проказа, в него се съчетават свирепост и палавост, които може да говорят за крайно дълбоко страдание, но не правят по-привлекателни някои негови излияния. Странностите му, разбира се, донейде са тежки. Много от случайните му отзиви за жителите и за природата на Америка са смешни. Отчаяната честност, която искри в изповедта му, ни най-малко не го освобождава от отговорност заради дяволската му изобретателност. Той е ненормален. Той не е джентълмен. Но колко магично пеещата му цигулка поражда у нас нежно състрадание към Лолита, кара ни да се увеличаваме от книгата въпреки отвращението си към автора!

Като описание на клиничен случай „Лолита“ явно ще стане едно от класическите произведения на психиатричната литература и мога да гарантирам, че след десет години терминът „нимфетка“ ще присъствува в речниците и във вестниците. Като художествено произведение излиза далеч извън границите на разкайната изповед за много по-важно от научното и значение и от художествената ѝ ценност обаче трябва да признаем нравственото ѝ въздействие върху сериозния читател, защото този мъчителен анализ на единичен случай съдържа и обща поука. Момичето без надзор, егоистичната майка, превъзбуденият маниак — всички те са не само колоритни герои на единственото по рода си произведение; освен това те ни

предупреждават за опасни склонности; те ни сочат всевъзможни злощастия. „Лолита“ трябва да накара всички ни — родителите, дейците в социалната сфера, педагозите — със зорка бдителност и проникателност да се заемем с възпитаването на по-здро̀во поколение в по-сигурен свят.

Джон Рей, д-р по философия

Удуърт, Масачузетс
5 август 1955 г.

ПЪРВА ЧАСТ

Лолита, светлина за живота ми, огън за слабините ми. Мой грях, моя душа. Ло-ли-та: връхчето на езика прави три стъпки по небцето, на третата се блъсва в зъбите. Ло. Ли. Та.

Сутрин тя беше Ло, просто Ло, на ръст метър и половина (без няколко пръста и по едно чорапче). Тя беше Лола по дълъг панталон. Тя беше Доли в училище. Тя беше Долорес върху пунктира на бланките. Но в моите прегръдки бе винаги: Лолита.

А имаше ли предшественички? Разбира се — имаше... Ще кажа нещо повече: дори не би имало изобщо никаква Лолита, ако през едно далечно лято не бях се влюбил в едно изначално момиченце. В княжество далечно край морето (почти като у По).

Кога беше това, а?

Приблизително толкова години преди раждането на Лолита, на колкото бях през онова лято. Винаги можете да разчитате на убиеца да ви предложи завъртяна проза.

Уважаеми съдебни заседатели от женски и мъжки пол! Експонат Номер първи представлява това, на което толкова са завиждали Едгаровите серафими — слабо осведомените, простодушия, благороднокрили серафими... Порадвайте се на това трънено кълбо.

Роден съм през 1910 година в Париж. Баща ми беше човек с меко сърце, с лек характер — и с голяма каша от гени: беше швейцарски поданик, полуфранцузин-полуавстриец, с дунавска жилка. Сега ще ви раздам няколко очарователни, гланцово синкави картички.

Принадлежеше му един разкошен хотел на Ривиерата. Баща му и двамата му дядовци въртели търговия с вино, брилянти и коприна (разпределете сами). На трийсет години се оженил за англичанка, за дъщерята на алпиниста Джеръм Дун, внучка на двамина дорсетски пастори, експерти по чудновати предмети: по палеопедология и по солови арфи (разпределете сами). Обстановката и причината за смъртта на твърде фотогеничната ми майка бяха доста оригинални (излет, светкавица); тогава бях само на три години и освен някаква топла безизходица в крайно тъмното ми минало не ми е останало нищо от нея в котловините и падините на паметта, отвъд които — ако още имате сили да понасяте стила ми (пиша под надзор) — залязва слънцето на ранното ми детство; всички вероятно познавате тези благоуханни остатъци от деня, които увисват заедно с мушиците над някой разцъфнал жив плет и сред които попадаш изведнъж по време на разходка, минаваш през тях в подножието на хълма, сред летния здрач — морна топлина, златисти мушици.

По-голямата сестра на мама, Сибила, някога омъжена за братовчед на баща ми — който бързо я зарязал, — живееше у нас като безплатна гувернантка или може би икономка. По-късно чувах, че била влюбена в баща ми и че веднъж през дъждовен ден той лекомислено се възползвал от чувството ѝ — но забравил всичко, щом се разведрило. Бях извънредно привързан към нея въпреки суровостта — фаталната суровост — на някои нейни възгледи. Може би е искала да ме направи по-добродетелен вдовец от баща ми. Леля Сибила имаше лазурни очи, обрамчени в розово, и восъчен тен на лицето. Пишеше стихотворения. Беше поетично суеверна. Казваше, че знае кога ще умре, а именно, когато навърша шестнайсет години — и точно така стана. Мъжът и, изпитан търговски пътник на парфюмерийна фирма, прекарваше по-

голямата част от времето си в Америка, там в края на краищата завъртя собствен бизнес и придоби някакво имущество.

Раснех щастливо здраво дете в яркия свят на книжките с картинки, чистия пясък, портокаловите дървета, дружелюбните кучета, морските далечини и усмихнатите лица. Великолепният хотел „Мирана Палас“ се въртеше около мен като лична вселена, като белосан с вар космос посред другия, синия, грамадния, искрящ отвън. От кухненския чирак с престилка до краля с летен костюм всички ме обичаха, всички ме глезираха. Възрастни американки, подпрени на бастуните си, се свеждаха над мен като кулата в Пиза. Разорени руски княгини не можеха да платят на баща ми, но ми купуваха скъпи бонбони. А той, mon cher petit ра, ме вземаше на разходка с лодка или с велосипед, учеше ме да плувам, да се гмуркам, да карам водни ски, четеше ми „Дон Кихот“ и „Les Misérables“^[1], аз го обожавах и го почитах, радвах се заради него, щом се случеше да дочуя как слугите обсъждат разнообразните му любовници — гальовни хубавици, които твърде много се занимаваха с мен, гугукаха ми и проливаха скъпоценни сълзи заради моето съвсем весело полусирачество.

Учех в английско училище, то се намираше на няколко километра от къщи; там играех на „ракета“ и „файвс“ (блъсках топка в стената с ракета или с длан), получавах отлични бележки и прекрасно се спוגаждах както с другарите си, така и с учителите. Преди тринайсетата си година (тоест преди срещата, с моята малка Анабела), доколкото си спомням, имах само две изживявания от определено полово естество: един тържествен благоприличен и изключително теоретичен разговор за някои неочаквани явления в момчешка възраст, който проведох в розовата градина на училището с едно американско момче, син на прочута тогава киноактриса, която то рядко виждаше в триизмерния свят; и един доста интересен отклик на моя организъм при перлено матовите снимки с безкрайно нежни засенчени падинки в разкошния албум на Пишон „La Beauté Humaine“^[2], който измъкнах скришом веднъж изпод камарата мраморовидни томове на лондонското Graphic^[3] в хотелската библиотека. По-късно татко с присъщото му добродушна ми даде сведения от този род, които според него щели да ми потрябват; беше есента на 1923 година, преди да постъпя в лионската гимназия (там прекарах три зими) — но именно през **лято** на същата година моят баща, уви, отсъствуваше,

пътешествуваше из Италия с Mme de R. и нейната дъщеря — така че нямаше на кого да се оплача, с кого да се посъветвам.

---

[1] „Клетниците“ (фр.). — Б.а. ↑

[2] „Човешката красота“ (фр.). — Б.а. ↑

[3] Название на илюстрирано списание. — Б.а. ↑

Анабела, както и авторът, беше от смесен произход: в случая — от английски и холандски. Сега си припомням чертите ѝ доста по-смътно, отколкото преди да срещна Лолита. Зрителната памет има два похвата: при единия успяваш изкусно да възсъздадеш образа в лабораторията на мозъка, без да затваряш очи (тогава Анабела се очертава в общи термини за мен като: „кожа с меден оттенък“, „тънки ръце“, „късо подстригана руса коса“, „дълги мигли“, „голяма ярка уста“); при другия затваряш очи и веднага върху тъмната вътрешна страна на клепачите извикваш обективно, оптично, крайно ярко възпроизвеждане на любимите черти: малък призрак в естествени цветове (тъкмо така виждам Лолита).

Затова ми позволете в описанието на Анабела да се ограничи с почтената бележка, че тя беше чаровно момиченце, няколко месеца по-малко от мен. Родителите ѝ с фамилното име Лий (Leigh), стари приятели на леля, бяха също като леля Сибила педантични в представите си за приличие. Те наемаха вила близо до „Мирана“. Мразех зверски този плешив морав господин Лий и дебелата напудрена госпожа Лий (с моминско име Ванеса ван Нес). Отначало с Анабела правехме кръгчета, така да се каже. Тя час по час гребваше шепа ситен плажен пясък и той се сипеше между пръстите ѝ. Мозъците ни бяха настроени на вълната на европейските малолетни деца от онова време и от онези среди и се съмнявам да има някаква индивидуална дарба в интереса ни към множествеността на населените светове, към тенисните състезания, към безкрайността, солипсизма и тям подобни неща. Нашата нежност и уязвимост на млади зверчета пораждаше еднакво остро страдание у двамата ни. Тя мечтаеше да стане милосърдна сестра в някоя гладуваща азиатска страна; аз мечтаех да стана прочут шпионин.

Внезапно обаче се оказахме влюбени един в друг — безумно, недодялано, безсрамно, мъчително; бих добавил — безнадеждно, защото лудешкият ни стремеж към взаимно притежаване би се оказал утолен само ако всеки от нас наистина би погълнал и усвоил всяка

частица от тялото и от душата на другия; а всъщност дори не можехме да намерим място да се съвкупим, както без усилия го намират децата от бордеите. След една несполучлива нощна среща в нейната градина (подробности в другата глава) единственото, което ни се разрешаваше в смисъл на срещи, бе да лежим в кръгозора на възрастните, та ако не ни чуват, поне да ни виждат в онази част от плажа, където имаше най-много хора. Върху мекия пясък, на няколко крачки от големите, цялата сутрин се търкаляхме, вцепенени от любовен бяс и мъка, и използвахме всяко благословено прокъсване в тъканта на времето и пространството, за да се докоснем: ръката ѝ пропълзяваше през пясъка до мен, местеше се все по-близо, шаваше тънки, вече загорели пръсти, а сетне седефеното ѝ коляно поемаше на същото продължително, предпазливо пътешествие; понякога случайна крепост, изградена от по-малките деца, ни скриваше за бърза солена целувка; тези несвършени докосвания дотолкова раздразваха здравите ни и неопитни тела, че дори прохладната синя вода, под която продължавахме да преследваме целта си, не можеше да ни успокои.

Сред съкровищата, които съм изгубил през годините на покъсните скиталчества, имаше една мъничка снимка, направена от леля: група, насядала около маса на улично кафене — Анабела, нейните родители и твърде напереният доктор Купър, куц дядка, който през онова лято ухажваше леля Сибила. Анабела не излезе много хубаво, тъй като тъкмо се канеше да отпие своя *chocolat glacé*^[1], човек можеше да я познае само по слабите голи рамене и по пътя в косата (тъй като помня снимката) сред слънчевата мътилка, в която красотата ѝ преминаваше постепенно и безвъзвратно; аз бях седнал в профил малко встрани от другите и бях излязъл някак драматично релефно: навъсено момче с гъсти вежди, по тъмна спортна риза и бели елегантни къси панталони, праметнало крак върху крак и загледано настрана. Снимката беше от последния ден на фаталното ни лято, само няколко минути преди втория ни и последен опит да излъжем съдбата. Под някакъв крайно прозрачен претекст (не ни оставаше друг шанс и вече нищо нямаше значение) ние тръгнахме от кафенето към плажа, там най-сетне намерихме усамотено място и в лилавата сянка от розовите скали, които образуваха нещо като пещера, набързо си разменихме жадни ласки, чийто единствен свидетел бяха изпуснатите от някого черни очила. Бях застанал на колене и вече се готвех да

овладея моята душичка, когато внезапно двамина брадати плувци — морският дядо и брат му — излязоха от водата и взеха да ни поощряват с неприлични възгласи, а четири месеца по-късно тя умря от тифус на остров Корфу.

---

[1] Охладен течен шоколад (фр.). — Б.а. ↑

Отново и отново прелиствам тези жалки спомени и все се мъча да разбера да не би оттам, от блясъка на онова далечно лято, да се проточи пукнатината през целия ми живот. Да не би пък острото ми увлечение по онова дете да е било само пръв признак на вродената ми извратеност? Когато искам да се ориентирам в някогашните си желания, намерения, действия, изпадам под влияние на някакво обратно въображение, подхранващо аналитичната ми способност с безкрайни възможности, така че всеки мой минал път се разклонява безкрайно в замайващо сложиха перспектива на паметта. Сигурен съм все пак, че вълшебно и фатално Лолита се започна от Анабела.

Зная също, че смъртта на Анабела фиксира неудовлетвореността от онова лудешко лято и стана пречка за всякаква друга любов през студените години на младостта ми. Духовното и телесното в нашата любов се сливаха в такова съвършенство, каквото не са сънували сегашните гледащи просто на всичко хлапета с простичките си чувства и с конвейерните си мозъци. Дълго след смъртта ѝ усещах как мислите ѝ текат през моите. Доста преди да се срещнем, ни бяха спохождали еднакви сънища. Ние сравнявахме белезите. Намирахме черти на странна прилика. През юни на една и съща година (1919) в нейния дом и в моя дом, в две неграничещи страни, бе влетяло нечие канарче. О, Лолита, ако ти ме беше обичала така!

Запазил съм за края на разказа за Анабела описанието на плачевната ни първа среща. Една късна вечер тя успя да излъже стръвната бдителност на родителите си. В горичката от нервни тънколистни мимози зад вилата намерихме място върху рухналия нисък каменен зид. В тъмнината през нежните дръвчета се провиждаха арабеските на осветените вилни прозорци — сега, леко туширани с цветните мастила на чувствителната памет, бих ги сравнил с карти за игра (отчасти може би защото врагът играеше там бридж). Тя потръпваше и малко се дърпаше, когато я целувах в кранчето на полуразтворените устни и в горещата мека извивка на ухото. Рой звезди горяха бледо над нас между силуетите на издължените листа:

тази отзивчива бездна изглеждаше също тъй разголена, каквато бе тя под леката си рокличка. Върху небесния фон лицето ѝ се очертаваше тъй ясно, сякаш излъчваше свой слаб блясък. Краката ѝ, чаровните ѝ тревожни крака не бяха стиснати и когато ръката ми намери това, което бе търсила, изразът на някаква самодивска замечтаност — дали от болка или наслада — се появи върху детското ѝ лице. Седнала малко по-горе от мен, тя в самотната си морност се навеждаше към устните ми, главата ѝ клюмаше в сънено, отмаляло движение, почти страдалческо, а голите ѝ колене хващаха, стискаха китката ми и отново се отпускаха. Треперещата ѝ уста, изкривена от горчилката на тайнствено биле, тръпно задъхана се приближаваше до моето лице. Мъчеше се да усмири любовната болка с това, че рязко триеше сухите си устни в моите, но внезапно се дръпваше с поривисто литнали къдри, а сетне отново унесено се притискаше в мен и ми позволяваше да пия от разтворените ѝ устни и в същото време аз, великодушно готов да ѝ подаря всичко — сърцето, гърлото, вътрешностите си, — и давах да държи в неловкото си юмруче скиптъра на моята страст.

Помня мириса на някаква пудра — тя май я задигаше от испанската камериерка на майка си, — сладникавия, евтин, мускусен полъх; той се, сливаше с ваниловата ѝ миризма и внезапно чашата на чувствата ми се изпълни докрай; неочаквана суматоха под близкия храст им попречи да прелеят. Примряхме и с болезнено тупкащи вени се вслушахме в шума, породен вероятно просто от някоя котка. Обаче в същото време, уви, откъм къщата се чу гласът на госпожа Лий, която викаше дъщеря си с диво разрастващи се рулади, и доктор Купър тежко изкуцука от верандата към градината. Но този гъсталак от мимози, мъглявите звезди, треската, пламтежът, медената роса и моята мъка си останаха с мен, това момиче с излъскани от морето крака и пламенен език оттогава ме преследваше; неотстъпно — докато най-сетне два-сет и четири години по-късно не развалих магията, като го възкресих в друго.

Дните на младостта ми, озърна ли се към тях, ми изглеждат отлитащ от мен вихър повторни късчета като утринна виелица от употребени хартийки пред погледа на пътник от американски експрес покрай задния наблюдателен прозорец на вагона, зад който се премятат. В хигиеничните си сношения с жени бях практичен, присмехулен и бърз. През университетските си години в Лондон и Париж се задоволявах с платени мацета. Заниманията ми с науките бяха прилежни и внимателни, но не твърде плодотворни. В началото мислех да стана психиатър също като мнозина несретници; аз обаче бях особен несретник; обзе ме странна умора (трябваше да ида на доктор — толкова бях отпаднал); затова се захванах да изучавам английската литература, с това се прехранва не един празноглав поет, като се превръща в професор с лула и сако от хубав вълнен плат. Париж от трийсетте години ми бе по мярка. Обсъждах съветските филми с американски литератори. Сядах с уранисти в кафенето „Des Deux Magots“^[1]. Печатах лъкатушни етюди в слабо четени списания. Измислях пародии — на Елиът например:

*Фройлайн фон Кулп все още се държи
за бялата врата, ще се обърне... Не,
не тръгвам ни след нея, ни след Фреска,
ни след онази чайка...*^[2]

Един от трудовете ми, озаглавен „Прустовата тема в писмото на Кийтс до Бенджамин Бейли“, предизвика одобрителните усмивки на шест-седем учени, които го прочетоха. Втурнах се да пиша „Кратка история на английската поезия“ за един прочут издател, сетне се залових за съставителство на учебник по френска литература (със сравнителни примери из английската литература) за американските и британските читатели; тази работа ме ангажира през четирийсетте

години и последното томче беше почти готово за печат в деня на арестуването ми.

Намерих си занимание: преподавах английски на група парижани от Шестнайсети район. След това две години бях учител в мъжка гимназия. Понякога използвах познанствата си в психиатричните среди и със служители от социалните грижи, за да посещавам с тях различни учреждения като например сиропиталища и училища за малолетни престъпници, където можех да гледам бледите човешки издънки със слепнали ресници тъй безнаказано, както бива само насън.

А сега искам да изложа следната мисъл. Във възрастовия, граници между девет и четиринайсет години се срещат момиченца, които за някои омагьосани странници, два или много пъти по-възрастни от тях, разкриват истинската си същност — тя не е човешка, а нимфическа (тоест демонска); така предлагам да наричаме тези малки избранички: нимфетки.

Читателят ще забележи, че замествам пространствените понятия с временни. Нещо повече: бих искал той да съзре границите от 9 до 14 като видими очертания (огледални плитчини, аленеещи скали) от омагьосания остров, на който се срещат тези мои нимфетки и който е заобиколен от широкия мъглив океан. Пита се: дали в тези възрастови граници всички момиченца са нимфетки? Разбира се, не. Иначе ние, посветените, ние, самотните мореплаватели, ние, нимфолептите, отдавна да сме се побъркали. Обаче и красотата не е критерий, докато вулгарността (или поне това, което се нарича вулгарност в една или друга среда) никак не изключва онези тайнствени черти — онази приказно странна грация, онзи неуловим, капризен, душеубийствен, ласкав чар, който отличава нимфетката от връстничките ѝ, доста повече зависещи от пространствения свят на текущите явления, отколкото от безтегловния остров на омагьосаното време, на който Лолита играе със себеподобните си. В същите възрастови граници броят на истинските нимфетки е доста по-малък от броя на грозните или просто „миловидните“ или дори „хубавките“, но съвсем банални пухкавки, размъкнати, студенокожи, човешки по природата си момиченца с кръгли коремчета, с плитчини, такива, които могат или не могат по-късно да се превърнат, както се казва, в хубави жени (погледнете някоя отвратителна поничка с черни чорапи и бяла шапка

как се преобразява в дивна кинозвезда). Ако предложите на нормален човек да намери най-хубавата от групова снимка на ученички или гърлскаутки, той невинаги ще улучи нимфетка. Трябва да си творец и смахнат, обсебен от безкрайни скърби, със стъкленичка гореща отрова в корена на тялото и свръхсладострастен огън, вечно пламтящ в чувствителния гръбнак (о, как ни се налага да се свиваме и да се пазим!), за да познаеш веднага по необясними признаци — по котешки лекото очертание на скулите, по тънките копринени крайници и по още други белези, които не мога да изброя от мъка, срам, нежни сълзи — малкия смъртоносен демон сред тълпата обикновени деца: тя, нимфетката, е незнайна сред тях, тя още не усеща баснословната си власт.

И друго: тъй като времето има сериозно значение в този магьосен въпрос, ученият трябва да вземе предвид, че е необходима разлика от няколко години (бих казал, не по-малко от десет, но обикновено трийсет или четирийсет — чак до деветдесет в няколкото известни случаи) между момичето и мъжа, за да може той да бъде омагьосан от нимфетката. Нещата опират до нагласата на очната леща, до разстоянието, което вътрешният поглед преодолява с приятно вълнение, и до известен контраст, който разумът превъзмогва с тръпка на порочна наслада. „Когато бях дете, тя също бе дете“ (все отзвук от същия Едгар) и затова моята Анабела не беше нимфетка за мен: бях неин връстник; със задна дата самият аз бях малко фавънче на същия омагьосан във времето остров, обаче сега, през септември 1952 година, след изтичането на двайсет и девет години, ми се струва, че мога да съзря у нея първоначалния фатален чар. Обичахме се с преждевременна любов, белязана с безумната сила, която толкова често съсипва живота на големите. Бях яко момче и оцелях; отровата обаче остана в раната и ето вече възмъждавах в лоното на нашата цивилизация, която позволява на мъжа да се увлече по шестнайсетгодишна девойка, но не и по дванайсетгодишно момиче.

Нищо чудно тогава, че възрастният ми живот в Европа бе чудовищно двойствен. Външно имах тъй наречените нормални сношения със земнородни жени, чиито гърди са като тикви или като круши, вътрешно обаче изгарях в адската пещ на концентрирана похот, която се възбуждаше у мен от всяка срещната нимфетка, без да мога да я докосна, понеже бях законоуважаващ страхливец. Грамадните

човешки самки, които ми бе разрешено да ползвам, бяха само палиатив. Готов съм да повярвам, че усещанията ми от естественото съвкупление са били долу-горе като тези, които изпитват нормалните големи мъже, когато общуват с нормални големи жени в рутинния ритъм, разтърсващ света; но бедата е в това, че тези господа не са имали случай, какъвто имах аз, за да познаят проблясъка на много по-пронизително блаженство. Най-блудкавият от сънищата ми, които завършиха с полюции, бе хиляди пъти по-многоцветен от прелюбодееанията, които най-мъжественият гений или най-талантливият импотент могат да си представят. Живеех в раздвоен свят. Усещах присъствието не на един, а на два пола, от които нито един не беше моят; за анатома и двата бяха женски; за мен обаче, който гледах през особената чувствена призма, „те бяха тъй различни помежду си като мечта и мачта“. Рационализирам сега всичко това, но на двайсет, двайсет и пет години не бях толкова наясно със страданията си. Тялото чудесно знаеше за какво жадува, но разсъдъкът отхвърляше всяка негова молба. Заливаше ме ту страх и срам, ту безумен оптимизъм. Душаха ме обществените възбрани. Психологизаторите ме примамваха с псевдоосвобождаване от либидоалабализмите. Това, че единствен обект на любовния ми трепет бяха за мен сестрите на Анабела, нейните дружки и кордебалет, понякога ми се струваше предвестие за умопобъркване. Друг път си казвах, че зависи от гледната точка и всъщност няма нищо лошо, ако, до лудост ме вълнуват малолетните момичета. Ще си позволя да напомня на читателя, че в Англия, откак бе приет законът за децата и младите лица, терминът „гърл-чайлд“ (тоест момиче) се определя като „лице от женски пол на възраст над осем и под четиринайсет години“ (след което от четиринайсет до седемнайсет същият закон определя лицето като „млада личност“). От друга страна, в Америка, а именно в Масачузетс, терминът „уейуърд чайлд“ (безпътно дете) се отнася технически до момиче между седем и седемнайсет години, което „общува с порочни и безнравствени лица“. Хю Бротън, дискуссионен писател от времето на Джеймс Първи, е доказал, че Рахаб е била блудница на десет години. Всичко това е много интересно и допускам, че вече виждате как се разпенва устата ми пред припадък — обаче не, нищо не се разпенва, просто издухвам разноцветни мехурчета от щастливи мисли в съответната чашка. Ето и други картинки. Ето

Вергилий, който (цитирам стар английски поет) „нимфетка в тон един възпява“, макар най-вероятно да е предпочитал перитония на момчето. Ето две от невръстните дъщери на крал Ехнатон и на неговата кралица Нефертити, имали са ги шест такива — нилски, с бръснати глави, голички (нищо освен безброй нанизни мъниста), с меки кафявички коремчета като на кутрета, с издължени абаносови очи, спокойно разположили се върху възглавници и напълно запазени след трите хиляди години. Ето върволичката десетгодишни младоженки, принуждавани да седнат върху фасциния — кол от слонова кост в храмовете на класическото образование. Бракът и съжителството с деца се срещат все още твърде често в някои индийски области. Така осемдесетгодишни старци от Лепчана се женят за осемгодишни момиченца и никой не се вълнува от това. В края на краищата Данте се е влюбил безумно в своята Беатриче, когато тя едва била навършила девет години и била тъй искряща, начервена, сладка, с пурпурна рокля със скъпоценни камъни, това се случило през 1274 година във Флоренция, на частен пир, през веселия месец май. А когато Петрарка се влюбил безумно в своята Лаурина, тя била светлоруса нимфетка на дванайсет години и тичала през вятъра, през прахоляка и цъфтежа, самата тя същинско литнало цветче сред прекрасна равнина, която се вижда от Воклюзките хълми.

Но хайде да бъдем благоприличия и културни. Хумберт Хумберт усърдно се мъчеше да бъде свестен човек. Бога ми, мъчеше се. Крайно предпазливо се отнасяше към обикновените деца, към тяхната невинност, открита за обидите, и в никакъв случай не би посегнал върху нея, ако би съществувала дори най-слабата опасност за скандал. Но как се разиграваше сърцето на клетника, щом сред невинната детска тълпа забележеше детето демон, „enfant charmante et fourbe“^[3] — унесен поглед, ярки устни, десет години каторга, ако покажеш, че гледаш. Тъй вървеше животът. Хумберт бе напълно способен да има сношения с Ева, но Лилит бе неговата мечта. Стадият на напълването в ранното развитие на гърдите (на възраст между 7 и 10 години) настъпва сред останалите соматични промени, които съпровождат приближаването на половата зрелост. А следващият признак, известен нам, е първата поява (на 11-12 години) на пигментирани косъмчета. Чашката ми е пълна догоре с мехурчета.

Корабокрушение. Коралов остров. Насаме с премръзналата дъщеричка на потънал пътник. Душко, но това е само игра! Какви вълшебни приключения си представях понякога, седнал на твърдата пейка в градския парк и престорено унесен в мерзелеещата се книга. Около кроткия ерудит свободно лудееха нимфетки, все едно че той беше обичайната статуя в парка или част от светлосянката под старо дърво. Веднъж съвършена красавица с шотландска поличка стовари до мен тежковъоръжения си крак, потопа в мен голите си ръце, за да стегне ремъчето на ролковата си кънка — и аз се разтворих сред слънчевите петна, като книгата ми послужи за смокинов лист, а нейните руси къдри падаха върху издрасканото ѝ коляно и дървесната сянка, която споделях с нея, пулсираше и се топеше върху прасеца ѝ, блеснал толкова близко до хамелеонската ми буза. Друг път червенокоса ученичка се овеси над мен във вагона на метрото и оранжевият пух под мишницата ѝ бе откровението, останало в кръвта ми за дълги седмици. Бих могъл да преразкажа доста едностранни миниатюрни романи от този род. Завършекът на някои от тях имаше вкуса на адска билка. Например понякога от нощния балкон съзирах в осветения прозорец отсреща разсъбличаща се нимфетка пред услужливото огледало. Тази обособеност, тази отдалеченост придаваха на видението невероятно пикантен чар, който, караше мен, балконния зрител, да препускам главоломно към самотното си утоляване. Но сатанински внезапно нежният разголен орнамент, вече приел от мен даровете на преклонението, се превръщаше в осветен от лампата отворително гол лакът на мъж по долни дрехи, зачел се в книга пред отворения прозорец в горещата, влажна, безнадеждна, лятна нощ.

Скачане на въже. Скачане на един крак върху разчертания тротоар. Незабравимата старица в черно, седнала до мен на парковата пейка, на пейката за изтезания от моята наслада (нимфетката се мъчеше под мен да напипа търколилото се стъклено топче), която попита — безочлива вещица — дали не ме боли коремът. Ах, оставете ме в моя разцъфнал парк, в моята обгърната в мъх градина. Нека играят те вечно около мен, без никога да порастват.

---

[1] „Двете маймунки“ (фр.). — Б.а. ↑

[2] Стиховете в романа са в превод на Янко Димов. ↑

[3] Дете чаровно и коварно (мним цитат) (фр.). — Б.а. ↑

Впрочем често съм се питал какво става по-късно с тях, с тези нимфетки. В нашия желязно-ограден свят от причини и следствия дали не е могла тръпката, която си открадвах от тях, да се отрази върху бъдещето им. Ето, била е моя — а никога не ще узнае. Добре. Но дали няма да ѝ се отрази това по-късно, дали не съм ѝ навредил по някакъв начин чрез това, че съм въвлякъл образа и в тайното си сладострастие? О, това беше и ще бъде темата на огромните ми и ужасни съмнения!

Изясних обаче в какво се превръщат те, тези обаятелни, умопобъркващи нимфетки, когато пораснат. Спомням си, лутах се привечер по оживена пролетна улица в центъра на Париж. Тъничка дребна девойка мина покрай мен с бързия тропот на високите си токчета; обърнахме се едновременно; тя се спря, приближих се до нея. Главата ѝ едва стигаше до окосмеността на гърдите ми; личицето ѝ беше кръгло, с трапчинки, лице, често срещано у младите францужойки. Харесаха ми дългите ѝ мигли и бисерносивият *tailleur*^[1], обгърнал младото тяло, което още таеше (тъкмо това бе нимфичното ехо, парливо студената наслада, огънат в слабините) нещо детско, вляло се в професионалния *frétillage*^[2] на малкото ѝ чевръсто задниче. Запитах за цената ѝ, тя веднага отговори с музикална сребриста точност (птиче — същинско птиче!). „Cent.“^[3] Понечих да се пазаря, но тя оцени лудешкото, потискано желание в очите ми, втурнали се от такава височина към кръглото ѝ челце и към зачатъчната шапчица (букетче и панделка). „Tant pis“^[4] — произнесе тя, като примигна, и се престори, че си тръгва. Помислих си: нали само преди три години може да съм я гледал как се връща от училище! Тази картина реши въпроса. Тя ме поведе към обичайното стръмно стълбище е обичайния сигнал на звънеца, който съобщава на господина, нежелаещ да се срещне с друг господин, че пътят е свободен или не е свободен — унилият път към долнопробната стаичка, състояща се от креват и биде. По обичайния начин тя най-напред поиска своя *petit cadeau*^[5] и аз по обичайния начин я попитах за името и (Monique) и за възрастта ѝ (осемнайсет). Чудесно познавах

баналните похвати на проститутките: натрапчивото им чуруликане е нотка на мечтателна лъжа, което горките момичета повтарят по десет пъти в денонощието. Но в дадения случай беше ясно, че Моника по-скоро си приписва, отколкото скрива две години. Извлякох тази истина от много подробности на компактно й, сякаш изваяно и учудващо неразвито тяло. Като се разсъблече смайващо бързо, тя постоя една минута до прозореца, отчасти загърната в мътния тюл на пердето, заслушана с детско удоволствие (което в книгата би изглеждало халтура) в латерната долу сред здрачния двор. Когато огледах ръчиците й и обърнах внимание на мръсните нокти, тя избъбри, простодушно начумерена: „Oui, se n'est pas bien“^[6], и тръгна към умивалника, но й казах, че няма значение, няма никакво значение. С късо подстриганата си тъмна коса и светлосивия си поглед, с бледата си кожа тя беше изключително чаровна. Бедрата й не бяха по-широки, отколкото на приклепнало момче. Нещо повече, без колебание мога да твърдя (всъщност поради това благодарно удължавам посещението с малката Моника в тюленовосивата килия на спомена), че от осемдесетте или деветдесетте уличници, които по различно време се занимаваха с мен по моя молба, тя единствена ми даде жилването на истинската наслада. „Il était malin, celui qui a inventé ce truc-là“^[7], отбеляза учтиво и се завърна към облечено състояние със същата високопробна бързина, с която бе излязла от него.

Попитах я дали няма да ми даде още една, по-подробна среща същата вечер, тя обеща да ме изчака пред кафенето на ъгъла и добави, че през целия си малък живот не е измамила никого. Върнахме се в същата стая. Не можах да се стърпя и й казах, че е много хубавичка, а тя ми отговори скромно: „Tu est bien gentil de dire ça“^[8], а после, забелязала това, което и аз бях забелязал в огледалото, отразило тесния ни Едем, а именно ужасната нежна гримаса, сгърчила устата ми, изпълнителната Моника (о, безспорно е била нимфетка навремето!) пепита дали да не избърше, avant qu'on se couche^[9], сложа червило от устните си, ако поискам да я целуна. Ще поискам, разбира се. С нея си дадох воля в по-голяма степен, отколкото с всяка друга млада хетера, и в последното ми впечатление от Моника през онази нощ има нещо весело, което липсва в другите ми спомени, свързани с моя унизителен, жалък и мрачен полов живот. Изглеждаше извънредно доволна, когато й дадох петдесет франка над уговорените, след това

заситни под нощния априлски ръмеж с тежкия Хумберт, поел тромаво зад крехкия ѝ гръб. Спря се пред една витрина и произнесе с наслада „Je vais m'acheter des bas!“^[10] — и не дай боже да забравя някога малкия пукащ звук от устните на тази парижанка при думата „bas“, произнесена толкова точно, че „а“-то за малко да се превърне в бойко „о“.

Следващата ни среща се състоя на другия ден, в два и петнайсет следобед в моята квартира, но този път по-малко удовлетворителна: през нощта тя сякаш беше пораснала, бе минала в по-горен клас, на всичкото отгоре бе със силна простуда. Тъй като се заразих от нея с хрема, се отказах от четвърта среща — освен това трябваше да прекъсна нарастването на чувството, което заплашваше да ме обремени със сърцераздирателни блянове и анемично разочарование. По-добре да си останеше гладката тъпичка Моника — такава, каквато беше през тези две-три минути, когато безпризорната нимфетка прозираше през деловата млада проститутка.

Краткото познанство с нея ми навя ред мисли, които сигурно ще се сторят доста очевидни за по-опитния читател. По обява в едно булевардно списание се озовах през един деен ден в канцеларията на някоя си Mlle Edith, която започна оттам, че ми предложи да си избира другарка в живота от колекцията доста формални снимки в доста омазнятия албум („Regardez moi cette belle brune?“^[11] — вече с венчална рокля). Когато отхвърлих албума и с неудобство, с усилие изложих престъпната си мечта, тя ме изгледа така, сякаш се канеше да ме натири. Обаче щом попита колко смятам да се бръкна, обеща да ме запознае с лице, което да „уреди тази работа“. На другия ден астматичка с изрисувано лице, бърлива, вмирисана на чесън, с почти фарсов провансалски изговор и черни мустаци над лилавата устна ме поведе явно към своето свърталище и там, предварително мляснала сбраните закуп крайчета на дебелите си пръсти, за да подчертае качеството на апетитната си стока, театрално дръпна завесата, зад която се разкри явно спалнята на голямо и невзискателно семейство; на сцената обаче нямаше никого освен чудовищно охранена, мургава, отблъскващо грозна девойка най-малкото на петнайсет години, с малинови панделки в тежките черни плитки, седнала на стол и престорено залюляла плешива кукла. Когато поклатих отрицателно глава и понечих да се измъкна от клопката, сводницата се раздърдори

усилено и взе да смъква мръсносинята ватирана блуза от бюста на младата великанка, а сетне, убедила се в решението ми да се махна, поиска „son argent“^[12]. Вратата в дъното на стаята се разтвори, от кухнята излязоха двамина мъже, които явно обядваха, и се присъединиха към спора. Бяха някак разкривени, с открити вратове, чернооки; единият от тях беше с тъмни очила. Зад тях се мярнаха малко момченце и мускурливо, едва проходило кривокрако дете. Безочливо логична като в кошмар, разярената сводница посочи мъжа с очилата и заяви, че по-рано бил служил в полицията — затова по-добре да съм си развържел кесията. Приблжих се до Мария (такова беше звездното ѝ име), която по това време преспокойно бе пренесла грамадните си бутове от стола в спалнята на табуретката до кухненската маса и отново бе засърбала чорбата, а малкото дете бе вдигнало от пода принадлежащата му кукла. В порив на жалост, придаваща известен драматизъм на идиотския ми жест, мушнах парите в безразличната ѝ ръка. Тя предаде подаръка ми на ексдетектива и ми бе разрешено да си ида.

---

[1] Костюм (фр.). — Б.а. ↑

[2] Пърхане, потрепване (фр.). — Б.а. ↑

[3] Сто (фр.). — Б.а. ↑

[4] Какво да се прави (фр.). — Б.а. ↑

[5] Подаръче (фр.). — Б.а. ↑

[6] Да, не е хубаво (фр.). — Б.а. ↑

[7] Хитър е бил, който е измислил този фокус (фр.). — Б.а. ↑

[8] Колко мило го каза (фр.). — Б.а. ↑

[9] Преди да си легнем (фр.). — Б.а. ↑

[10] Ще си купя чорапи (фр.). — Б.а. ↑

[11] Харесва ли ви тази хубава брюнетка (фр.). — Б.а. ↑

[12] Своите пари (фр.). — Б.а. ↑

Не знаей дали албумът на посредницата е бил допълнителна брънка в цветната гирлянда на съдбата — но както и да е, наскоро след това реших да се ожена. Хрумна ми изведнъж, че уравновесеният живот, домашната храна, всичките условности на брачния бит, профилактичното еднообразие на креватната дейност и — знае ли човек — бъдещото извисяване на някои нравствени ценности, на някои чисто духовни ерзаци, може пък да ми помогнат — ако не да се отърва от порочните и опасни щения, поне тихомълком да ги преодолявам. Малкото наследство, с което се сдобих след смъртта на баща си (нищо особено — той отдавна беше продал „Мирана“), комбинирано с поразителната ми, макар и малко брутална мъжка хубост, ми даде възможност с чувство на спокойна сигурност да се захвана със съответните проучвания. Огледах се внимателно и се спрях върху дъщерята на един полски доктор: добрякът ме лекуваше от сърдечна аритмия и световъртеж. Понякога играехме шах; дъщеря му ме гледаше над статива и използваше очите ми или кокалчетата на ръцете, за да ги вкара в кубистичните глупости, които образованите госпожици рисуваха по онова време вместо праскови и овчици. Ще си позволя да повторя тихо, но ясно: бях и още съм въпреки злощастията си изключителен красавец със съдържани движения, с мека тъмна коса и някак мрачна, но поради това още по-привлекателна осанка на едрото тяло. При такава мъжественост в удобните за показване черти на субекта често се отразява нещо тежко и възпалено, свързано с необходимостта да крие нещо. Същото беше и с мен. Уви, чудесно знаех, че само да щракна с пръсти, и ще получа която и да било възрастна особа, избрана от мен; дори бях свикнал да не оказвам кой знае какво внимание на жените, страхувах се именно от това, че една или друга, ще се плъосне като сочен плод в студеното ми лоно. Ако бях тъй нареченият „среден французин“, който си пада по натруфени дами, лесно щях да намеря сред обезумелите красавици, блискащи се в моята мрачна скала, доста по-чаровно същество от моята Валерия. Но при този избор ме водеха съображения, които всъщност се свеждаха —

колко късно разбрах това — до жалък компромис. Това само показва колко глупав е бил клетият Хумберт в любовта.

Макар да си казвах, че ми трябва само сублимирана *pot-au-feu*^[1] и жива ножица, у Валерия ми харесваше нейната имперсонация на малко момиченце. Тя се преструваше на девойче не защото бе отгатнала моята тайна: просто такъв ѝ бе стилът — и аз се хванах. Всъщност това момиченце приближаваше трийсетте (никога не успях да узная точната ѝ възраст, защото дори паспортът ѝ лъжеше) и отдавна се бе разделила с девствеността си при условия, които се променяха според настроенията на паметта ѝ. От своя страна аз бях наивен точно така, както бива наивен човек със сексуален недостатък. Тя ми изглеждаше някак пухкава и палава, обличаше се *à la gamine*, щедро показваше гладките си крака, знаеше как да подчертае бялата извивка на ходилото с черните кадифени сандалки и надуваше устнички, и трепкаше с трапчинките, и се завърташе с тиролската си поличка, и тръскаше късата си светлоруса коса по възможно най-баналния начин.

След краткия обред в кметството я отведох в новата си квартира и малко я учудих, като я накарах преди началото на каквито и да било нежности да се преоблече в обикновена детска нощничка, която успях да задигна от гардероба на сиропиталището. Брачната нощ се оказа доста забавна и благодарение на усилията ми моята глупачка на съмване изпадна в истерия. Но действителността скоро излезе наяве. Изрусеният кичур скоро показва възчерното коренче; мъхът се превърна в трънчета върху обръснатата нога; подвижната влажна уста, колкото и да я тъпчех с любов, разкри жалката си прилика със съответната част от портрета на жабоподобната нейна покойна майка; скоро вместо бледото улично хлапе Хумберт Хумберт се оказа насаме с едро, дебело, късокрако, гърдесто и напълно безмозъчно женище.

Това положение се проточи от 1935 до 1939 година. Единственото качество на Валерия бе кротостта ѝ. Колкото и да беше чудно, това вселяваше уют в мизерната ни квартирка: две стаички, опушен изглед от единия прозорец, тухлен калкан от другия, миниатюрна кухня, вана с форма на галош, в която се чувствах Марат, само дето си нямах белошиесто момиченце, което да ме заколи.

С жена си прекарахме доста безгрижни вечери — тя тънеше в своя „Paris-Soir“, а аз работех на нестабилната масичка. Ходехме на кино, на велодрума, на боксови мачове. Нарядко се обръщах към блудкавата ѝ плът, само в минути на крайна нужда, на крайно отчаяние. Бакалинът отсреща имаше малка дъщеричка, сянката ѝ ме побъркваше; впрочем с помощта на Валерия все пак намирах някакви законни изходи от фантастичното си злощастие. Що се отнася до домашната кухня, двамата без уговорки се отказахме от *pot-a-feu* и се хранехме най-вече в тясното ресторантче с една дълга маса на *rue Bonaparte*, където общата покривка бе цялата във винени петна и преобладаваше чуждестранният говор. А в съседната къща антикварят бе изложил в отрупаната витрина великолепно, шарена — зелена, червена, златна и мастиленосиня — старинна американска щампа, на която имаше локомотив с гигантски комин, с големи чудновати фенери и гигантски тендер; той мъknеше лилави вагони през бурна равнинна нощ и примесваше изобилния си черен пушек с проблясващи искри сред косматите облаци.

Те малко се поразпръснаха. През лятото на 1939-а умря американският ми чичо и ми остави ежегоден доход от няколко хиляди долара с условието, че ще се преместя в Съединените щати и ще се заема с неговата фирма. Тази перспектива ми допадна твърде много. Чувствувах, че животът ми има нужда от някакъв потрес. И още нещо: в плюша на съпружеския уют се появиха дупчици от молец. Напоследък забелязвах, че моята дебела Валерия някак се променя — проявява странно безпокойство, понякога дори нещо като раздразнение, а това нарушаваше установения характер на персонажа, който тя трябваше да играе пред мен. Когато ѝ съобщих, че скоро ще отплаваме за Ню Йорк, тя се умърлуши и се умисли. Досадно дълго вадихме документи. Оказа се, че има глупашки нансенов паспорт и швейцарското поданичество на мъжа ѝ, който знае защо, никак не ускоряваше нейната виза. Обяснявах си с висенето по опашки в полицейското управление и с разни други неприятности нейното отпуснато и неотзивчиво настроение, което никак не се повлияваше от описанията ми на Америка, страната на розовите дечица и на грамадните дървета, където животът ще бъде толкова по-хубав, отколкото в скучния сив Париж.

Една сутрин (книжата ѝ почти бяха вече готови) тъкмо излизахме от някакво официално здание и изведнъж съзирам, че клатушкащата се до мен Валерия почва енергично и безмълвно да тръска глава като болонка. Отначало не ѝ обърнах никакво внимание, но сетне попитах защо смята, че има нещо вътре. Тя ми отговори (превеждам от нейния френски превод на някаква славянска баналност): „В моя живот има друг човек.“

Да обяснявам ли, че на един съпруг не могат да се харесат такива думи. Признавам си, мен ме поразиха. Да я пребия веднага тук, на улицата — както би постъпил всеки почтен еснаф, — нямаше възможност. Годишите потискани страдания ме бяха научили на свръхчовешко самообладание. Затова набързо се качих с нея в таксито, което от известно време подканващо пълзеше до нас покрай тротоара, и в това сравнително усамотение спокойно ѝ предложих да обясни дивашките си думи. Душеше ме разрастващ се бяс — о, не защото изпитвах каквито и да било нежни чувства към панаирджийската фигура, наричана мадам Хумберт, но защото никой освен мен нямаше правото да решава проблемите на законните и незаконните съвкупления, а изведнъж Валерия, моята фарсова съпруга, нахално се кани да се разпорежда по свое усмотрение с моите удобства и с моята съдба. Настоях да ми назове любовника си. Повторих въпроса; тя обаче не прекъсна клоунските си брътвежи колко била нещастна с мен и колко искала веднага да се разведе. „Mais qui est-ce?“^[2] — изкрещях най-сетне, като стоварих юмрук върху коляното ѝ, а тя, без да ѝ мигне окото, се ококори насреща ми, като че отговорът е толкова ясен, та няма нужда от обяснения. Сетне бързо вдигна рамене и посочи с пръст месестия тил на шофьора. Той спря пред малко кафене и се представи. Не мога да си спомня смехотворното му фамилно име, но го виждам съвсем ясно след толкова години — набит руснак, някогашен полковник от бялата армия, с бухнали мустаци и ниско подстриган: (Доста хиляди такива като него се занимаваха с този глупашки занаят из Париж.) Седнахме на маса, белогвардеецът поръча вино, а Валерия, като сложи мокра салфетка върху коляното си, продължи да приказва — по-скоро в мен, отколкото с мен: в този величествен съд тя сипеше думите с такава неудържимост, каквато не бях подозирал, че може да има, час по час избухваше със залпове от полски или руски фрази към невъзмутимия си любовник. Положението се очертаваше абсурдно и

стана още по-абсурдно, когато таксиджията, полковник с усмивка на стопанин, възпря Валерия и взе да развива своите измишльотини и премишльотини. С отвратителния си френски набеляза света от любов и труд, в който се канеше да встъпи ръка за ръка с мъничката си женичка. Тя този път се зае с външността си, както седеше между него и мен; взе да маже издутите си устнички, закълва с пръстчета (като при това си утрои брадичката) блузката отпред и така нататък, а той междувременно говореше за нея, но така, че тя сякаш не беше с нас, сякаш тя беше сиротно детенце, което за собственото му добро сега прехвърлят от един мъдър попечител при друг, още по-мъдър; и макар че изпитваният от мен безпомощен гняв да преувеличаваше и изопачаваше може би впечатленията, мога да се закълна, че полковникът преспокойно се съветваше с мен по такива въпроси като нейната диета, менструации, гардероб, книги, които вече е прочела или трябва да прочете. „Струва ми се — мълвеше той, — ще ѝ хареса „Жан Кристоф“ — вие как мислите?“ О, той бе същински литературовед, този господин Таксович.

Сложих край на бръмченето му с това, че предложих на Валерия веднага да събере жалките си партакеша, при което пошлякът полковник галантно заяви, че на драго сърце лично ще ги пренесе в колата си. Като се върна към служебните си задължения, той пое с Хумбертови, мосю и мадам, към дома им, през целия път Валерия приказва, а Хумберт Страховити вътрешно обсъжда с Хумберт Кротки кого именно да убие Хумберт Хумберт — нея ли или нейния любим, или пък и двамата, а може би никого. Помня, веднъж бях взел пистолета, който принадлежеше на един приятел състудент през младежкото време от живота ми (май не споменах за това време, но няма значение), когато лелеех мисълта да се насладя на малката му сестричка (необикновено лъчиста нимфетка с голяма черна панделка) и сетне да се застрелям. Този път се питах дали заслужава Валечка (както я наричаше полковникът) да бъде застреляна, удушена или удавена. Тя имаше много чувствителни ръце и крака и реших просто да ѝ причиня ужасна болка, когато останем насаме.

Но не би. Валечка — проляла до това време потоци сълзи, оцветени с размазаната дъга на козметиката ѝ — се зае да тъпче вещи в един сандък, два куфара и разпадащ се кашон и желанието да обуя алпийски обуца и засилен да я ритна в задника бе, разбира се,

неосъществимо, докато проклетият полковник се навърташе наблизко. Не че той се държеше безочливо или нещо от този род: напротив, той се държеше (сякаш от странична сцена на театъра, в който ме бяха въвлекли) старосветски деликатно и учтиво, при което съпровождаше всяко свое движение с неправилно произнасяни извинения (же деманд пардон... еске же пуи...^[3]) и се извърщаше много тактично, докато Валечка събираше розовите си гащички от въжето в банята; мръсникът обаче сякаш едновременно се озоваваше навсякъде, приспособяваше снагата си към анатомията на жилището, четеше моя вестник в моето кресло, развързваше въжето, свиваше си цигара, броеше чайните лъжички, посещаваше тоалетната, помагаше на своята уличница да увие сешоара (подарък от баща й) и изнасяше навън нейните парцалаци. Аз бях подпрял едно бедро върху прозоречния перваз, бях скръстил ръце и издъхвах от скука и бяс. Най-сетне и двамата излязоха от разтрепераното жилище — вибрацията на вратата, затръшната от мен, дълго трептя във всеки мой нерв, което едва ли заменяше заслужения шамар по бузата, който тя би си отнесла на екрана по всичките правила на сегашните филми. Като играех недодялано своята роля, влязох в банята да видя дали не са отмъкнали английския ми одеколон; не, не бяха го отмъкнали; но забелязах с тръпка на злобно отвращение, че бившият царски съветник, който докрай бе опразнил пикочния си мехур, не бе пуснал водата. Тази тържествена локва от гостуваща урина с разпаднал се в нея мокър тъмножълт фас ми се стори страхотно оскърбление и се огледах обезумял за оръжие. Всъщност вероятно не друго, а руската еснафска учтивост (примесена сигурно с нещо азиатско) бе подтикнала милия полковник (Максимович! — фамилното му име изведнъж се отърколи обратно към мен), много наперен човек като всички руснаци, за да се облекчи с прилична беззвучност, се бе постарал да не подчертае малките размери из чуждата квартира чрез спускането на гръмогласен водопад върху собствената си заглушена струйка. Но тогава не се досетих за тези неща, а ръмжах от ярост и търсех из кухнята нещо по-масивно от метлата. Изведнъж заряхах всичко и се втурнах навън с героичното намерение да го нападна, като разчитах на юмруците си. Въпреки силата си изобщо не съм боксьор, а ниският, но плещест Максимович бе сякаш излят от желязо. Пустата улица, на която заминаването на жена ми не бе отпразнувано по никакъв начин освен от блещукащото в

калта копче, имитиращо скъпоценен камък (тя го бе изпуснала, след като го пази безсмислено три години в счупена кутийка), вероятно спаси носа ми от разкървяване. Няма значение: след време бях отмъстен. Един човек от Пасадина ми каза веднъж, че мисис Максимович, с моминско име Зборовска, умряла при раждане през 1945 година. По някакъв начин с мъжа си попаднала от Франция в Калифорния; там цяла година срещу прекрасно заплащане; двамата били обекти на опита, който провеждал неизвестен американски етнолог. Целта била да се установят човешките реакции (индивидуални и расови) при хранене само с банани и фурми и постоянно пребиваване на четири крака. Моят осведомител, доктор по професия, ми се закле, че е видял с очите си и двамата — закръглената Валечка и нейния полковник, по онова време побелял и също много надебелял — да лазят прилежно по лъснатия паркет през всички ярко осветени помещения (в едното били плодове, в друго — водата, в трето — постелките и т.н.) в компанията на още няколко други наемни четирикраки, събрани от бедните и беззащитни слоеве. Тогава опитах да намеря в антропологичните списания резултатите от тези опити, но явно още не бяха публикувани. Разбира се, тези научни плодове трябваше да узреят напълно. Надявам се, че отчетът ще бъде илюстриран с хубави снимки, когато се появи, но едва ли затворническите библиотеки получават подобни научни трудове. Тази, която съм принуден сега да използвам, е прекрасен пример за нелепия еkleктизъм, по който се подбират книгите в подобни учреждения. Разбира се, има Библия, разбира се, има и Дикенс (старото многотомно издание на Дилингъм, Ню Йорк, MDCCCL XXXVII); има и Детска енциклопедия (в която се срещат доста мили снимки на слънчехокоси гърлскаутки по шорти), има и криминалният роман на Агата Кристи „Предизвестено убийство“; но освен това се намират и такива боклуци като „Бродяга в Италия“ от Пърси Елфинстън, автора на „Отново Венеция“, Бостън, 1868, и сравнително новия „Who's Who in the Limelight“^[4] — изброени актьори, режисьори, драматурзи и снимки на статични сцени. Докато вчера преглеждах последната от споменатите книги, бях възнаграден с едно от тези ослепителни съвпадения, които логикът не понася, но поетът обожава. Преписвам по-голямата част от страницата.

Роланд Пим. Роден в Лънди, Масачусетс, 1922. Получил сценично образование в Елсинорския театър, Дърби, Ню Йорк. Дебютира в „Изгрялото слънце“. Сред многобройните други пиеси, в които е играл, са: „В съседния квартал“, „Девојката в зелено“, „Разменените съпрузи“, „Странната гъба“, „На косъм“, „Джон Лъвли“, „Сънувах те“.

Клер Куилти. Американски драматург. Роден в Оушън сити, Ню Джърси, 1911. Завършил Колумбийския университет. Започва работа в търговията, но по-късно пише пиеси. Автор на „Малката нимфа“, „Дамата, която обичаше светкавицата“ (заедно с Вивиан Даймър-Блок), „Тъмни години“, „Странната гъба“, „Любовта на бащата“ и други. Заслужават внимание многобройните му пиеси за деца. „Малката нимфа“ (1940) е играна по време на турне от 14 000 мили и 280 пъти в провинцията, преди да стигне до Ню Йорк. Любими развлечения: полуспортни автомобили, фотография, домашни животни.

Долорес Куайн. Родена през 1882 г. в Дейтън, Охайо. Изучава сценично изкуство в Американската академия. Дебютира в Отава през 1900 г. Дебютът ѝ в Ню Йорк е през 1904 година в „Не разговаряй с непознати“. Оттогава играчка в едни-кои си пиеси...

Каква безпомощна мъка ме разкъсва само от името на моята мила любов дори тук, при появата на някаква гнусна дърта комедиантка! Нали и тя можеше да стане актриса! Родена през 1935, участва (впрочем съзирам в предишния пасаж, в края, допуснатата грешка — не, не я поправяйте, уважаеми издателю) в „Убитият драматург“. Куайн-Швайн. Уби ти Куилти. О, Лолита моя, сега мога да си играя единствено с думите.

---

[1] Обикновена супа (фр.). — Б.а. ↑

[2] Но кой е той? (фр.) — Б.а. ↑

[3] Моля за извинение... дали може... (фр.) — Б.а. ↑

[4] „Кой какъв е в светлината на рампата“ (англ.). — Б.а. ↑

Разтакаването около развода ме накара да отложа заминаването и мракът на още една Световна война вече бе обгърнал земното кълбо, когато след скучната зима в Португалия, където се разболях от пневмония, най-сетне достигнах бреговете на Америка. В Ню Йорк на драго сърце приех предлаганата от съдбата лека служба: тя се състоеше най-вече в измислянето и редактирането на парфюмерийни реклами. Приветствувах повърхностния й характер и псевдолитературния й привкус, подкарах я както и когато се случи. От друга страна, новият, създаден през войната нюйоркски университет ме увещаваше да довърша моята сравнителна история на френската литература. Първият том ми отне две години, при това с работен ден по-малко от петнайсет часа. Когато се връщам към този период, го виждам точно разделен на обширна светлина и на тясна сянка: светлината се отнася до радостните издирвания из чертозите на библиотеките; сянката — към терзаещите ме желания, към безсънните нощи, накратко, към това, за което вече говорих достатъчно. Читателю, ако вече ме познаваш, лесно ще си представиш колко усърдно дебнех из прашната жега — уви, все отдалеч — нимфетките из Централния парк и колко ми бяха отвратителни декоративните, дезодорирани секретарки и канцеларистки, с които един от колегите шегаджийи се мъчеше да ме съблазни. Ще прескочим тези неща. Гибелно изтощение на душевните сили ме отведе в санаториум за година и половина; отново си подхванах работата — и скоро пак се разболях.

Единствено бодрият живот на въздух ми обещавахе оздравяване. Любимият ми доктор, чаровен циник с къса тъмна брадичка, ме запозна с брат си, който се готвеше да поведе експедиция към крайполярните области на Канада. Бях включен в нея като „наблюдател на психическите реакции“. От време на време споделях (впрочем не твърде успешно) е двамина млади ботаници и един стар дърводелец пухкавата ни специалистка по хранене, докторката Анита Джонсън — скоро я отпратиха със самолета, за което си спомням с удоволствие. Целта на експедицията не ми беше много ясна. Ако се

съди по многобройните метеоролози в нея, човек би си помислил, че преследваме до бърлогата му (явно някъде около Острова на Уелския принц) блуждаещия и колеблив северен магнитен полюс. С помощта на канадците една от групите основа метеорологична станция на Пиеров нос и на Мелвилски зунд. Друга, също заблудена група, събираше планктон. Трета изучаваше връзката между туберкулозата и тундрата. Бърт, филмов фотограф, много несигурен в себе си тип, с когото по едно време ме караха да върша физически труд (и той като мен имаше психически затруднения), ме уверяваше, че „големите хора“ в нашата експедиция, истинските ѝ ръководители, които никога не видяхме, искали да проверят как се отразява затоплянето на климата върху кожата на полярната лисица.

Живеехме в сглобяеми къщички сред предкамбрийски гранитен свят. Мъкнехме камари багаж — комплект Reader's Digest^[1], машина за сладолед, химически клозети, цветни хартиени шапки за отпразнуване на Коледа. Учудващо добре се възстанових въпреки неописуемата пустота и житейската скука. Заобиколен от унилата арктична растителност — дребни ракити, лишей, — пронизан и както предполагам, пречистен от свирещия вятър, сядах понякога на морена под съвсем прозрачното небе (през което обаче не прозираше нищо важно) и се чувствавах странно отчужден от своето „аз“. Закръглените лъщящи дребни ескимоски с личица на морски свинчета, вмирисани на риба и с отблъскващо гарвановочерна права коса, дори ми бяха по-неприятни от Джонсън. Из арктическите области не се въдят нимфетки.

Предоставих на по-сведущите да анализират дрейфувашите ледове, друмлините, гремлините, кремлините, известно време се мъчих да записвам това, което простодушно вземах за „психически реакции“ (забелязах например, че при северното слънце сънищата са оцветени ярко, същото потвърди моят приятел фотографът). Освен това трябваше да разпитвам различните си другари за какво ли не, например: за носталгията, страха от непознати животни, гастрономичните и половите щения, любимите развлечения, любимите радиопрограми, промените в начина на мислене и тъй нататък. Толкова ни дотегна, че заряхах тези глупости — и чак в края на двайсетмесечната ми „крайполярна каторга“ (както шеговито се изрази единият от ботаниците) насвятках измислен от край до край и много

колеритен рапорт; любопитният читател ще го намери отпечатан в „Annals of Adult Psychophysics“^[2] от 1945 или 1946 година, а също и в годишник „Arctic Explorations“^[3], посветен на нашата експедиция, която, ще отбележа накрая, всъщност нямаше нищо общо с медните руди на остров Виктория и тям подобни дреболии, както по-късно научих от добродушния ми лекар, защото истинската цел на експедицията била, както се казва, от „поверително“ естество и затова само ще добавя, че каквато и да е била тази цел, тя беше постигната.

Читателят със съжаление ще узнае, че наскоро след завръщането си в цивилизования свят отново се наложи да се боря с помрачаването на разума си (ако това жестоко определение може да се употреби за меланхолията и чувството на непоносимо изтощение). Дълга пълното си оздравяване на откритието, което направих по време на лечението си в един много скъп санаториум. Намерих източник на здравословно забавление в разиграването на психиатрите, като хитро се съгласявах с тях, без те да забележат, че зная всичките им професионални номера и за тяхно удобство си измислям пророчески сънища в чисто класически стил (които караха тези ловци на сънища да сънуват и нощем да скачат от леглото с вик), дразнех ги с фалшиви спомени за уж издебнати „изконни сцени“ на родителското съжителство и не ги оставях дори приблизително да се досетят какво е истинското нещастие на техния пациент. Като подкупих сестрата, докопах архивите на лечебницата и там развеселен намерих фишове, които ме наричаха „потенциален хомосексуалист“ и „абсолютен импотент“. Това развлечение толкова ми хареса и въздействието му се оказа толкова, благотворно, че останах месен след оздравяването си (при което чудесно спях и се тъпчех с апетита на ученичка). След това си предписах още една седмица единствено заради удоволствието да си премеря силите е могъщия нов професор, емигрант, или Ди Пи (от „Деменсия Прекокс“), много прочут, известен с това, че можел да накара болния да повярва, че е присъствувал на собственото си зачеване.

---

[1] Сборници разкази (англ.). — Б.а. ↑

[2] „Хроники на психофизиката на възрастните“ (англ.). — Б.а. ↑

[3] „Полярни изследвания“ (англ.). — Б.а. ↑

След излизането от болницата реших да си намеря селце в Нова Англия или някое одрямано градче (тополи, бяла черква), където да прекарам литературно лято, като поминувам със сандъка натрупани бележки и се къпя в близкото езеро. Работата върху учебника започна наново да ме увлича; по онова време бях намалил до минимум участието в чичовите миризливи води.

Един от някогашните негови служители, издънка от почтен род, ми предложи за няколко месеца извънградската къща на обеднели свои роднини на име Мак Ку^[1], там можело да наема горния етаж, на който до смъртта си живеела тихо и кротко старата им леля. Каза, че имали две дъщери, едната съвсем мъничка, а другата на дванайсет години, и прекрасна градина близо до прекрасно езеро, а аз казах, че това обещава съвсем съвършено лято.

Разменихме писма и убедих господин Мак Ку, че не мърся из ъглите. Нощта във влака беше фантастична: мъчех се с всички възможни подробности да си представя тайнствената нимфетка, която ще обучавам на френски и ще галя по хумбертски. На миниатюрната гаричка, където се озовах с новия си куфар, не ме посрещна никой. Телефонирах, но никой не вдигна. След известно време обаче в единствения хотел на зелено-розовия Рамсдейл се появи умърлушен и мокър Мак Ку с новината, че къщата му току-що изгоряла до основи — може би поради пожара, който по същото време пламтя цялата нощ в жилите ми. Мак Ку обясни, че жена му с дъщерите заминала със семейния автомобил за някакъв техен чифлик, но че приятелката на жена му, госпожа Хейз, прекрасна жена, която живее на Лоун Стрийт 342, е готова да ми даде стая. Старицата, която живеела точно срещу госпожа Хейз, дала на Мак Ку лимузината си, допотопна бричка с правоъгълен таван, карана от весел негър. Помислих си, че щом е изчезнала единствената причина за идването ми именно в Рамсдейл, новата предложена ми квартира е просто дивотия. Какво ме засягаше, че му предстояло наново да си вдига къщата — сигурно тя е била добре застрахована. Изпитвах раздразнение, разочарование и досада,

но нали бях учтив европейец, се съгласих да ме откарат на Лоун Стрийт с тази погребална лимузина, пък и освен това усещах, че в противен случай Мак Ку ще измисли някакъв още по-сложен начин да ме ангажира. Той заситни, а моят шофьор поклати глава, леко усмихнат. Из пътя вече се заричах да не остана в Рамсдейл, в никакъв случай и да излетя още същия ден за Бермудските или Бахамските острови. Съвсем наскоро по гръбнака ми трепетно преминаваха сладостни възможности, свързани с цветните картички на морските курорти, и право да си кажа, именно Мак Ку рязко ме отвлече от тези планове с добронамереното си, но, както се оказа, абсолютно невъзможно предложение.

Впрочем във връзка с рязкото отвлечение: за малко да прегазим едно досадно крайградско куче (от тези, които правят засади на автомобилите), щом завихме по Лоун Стрийт. Провидя се къщата на Хейзови — дъсчена, варосана, ужасна, потъмняла от старост, по-скоро сива, отколкото бяла, — от този род жилища, в които знаеш, че вместо душ ще намериш клизмен маркуч, нахлузен върху крана в банята. Дадох бакшиш на шофьора с надеждата, че веднага ще се махне — тъкмо незабелязано да се изхлузя обратно към хотела, да си взема куфара; той обаче пристана пред отсрещната къща, от верандата, на която го викаше старата мис Визави. Къде да се дявам? Натиснах звънеца.

Чернокожа камериерка ми отвори и ме остави да стоя на черджето, а тя изхвърча до кухнята, където нещо гореше или по-точно загаряше.

Антрето бе украсено с грозд звънчета за врата, белооко дървено страшилище мексиканско производство за туристи и Ван Гог („Арлезианка“) — баналния галеник на изисканата част от буржоазната класа.

Открехнатата вдясно врата разкриваше кътче от гостната с други мексикански глупости в остъкления шкаф и с раиран диван до стената. Пред мен в дъното на антрето имаше стълбище и докато си бърших челото с кърпата (едва сега си дадох сметка колко е горещо), втрещен в случайно попаднал ми предмет — стара сивкава топка за тенис върху дъбов пътен сандък, — от горната площадка се зачу контраалтовият глас на госпожа Хейз, която, наведена през парапета, мелодично ми отправи въпроса „Господин Хумберт ли е?“, придружен с малко

цигарена пепел. После самата дама (сандали, тъмночервен панталон, жълта копринена блузка, правоъгълно лице — почти в този ред) слезе по стъпалата, като още почукваше цигарата с показалец.

Май веднага ще опиша госпожа Хейз, за да приключа с нея. Клетата дама бе на трийсет и пет години, имаше гладко чело, оскубани вежди и съвсем елементарни, макар и доста привлекателни черти от типа, който може да се определи като слаб разтвор на Марлен Дитрих.

Потупвайки с длан бронзовия изкуствен кок на тила, тя ме поведе към гостната, където говорихме минута за изгорялата къща на Мак Ку и за предимствата на живота в Рамсдейл. Дръпнатите ѝ аквамаринени очи имаха навика да обгръщат целия събеседник, но прилежно избягваха очите му. Усмивката ѝ се свеждаше до въпросителното излитване на едната вежда; докато говореше, тя сякаш развиваше пръстените на тялото си, конвулсивно се насочваше от дивана към трите пепелника в камината (в която имаше кафява огризка от ябълка); сетне наново се облягаше, подвила крак под себе си. Явно бе от жените, чиито полирани думи могат да отразят дамски читателски кръжец или дамски кръжец за бридж, но душата не могат да отразят; жените, лишени напълно от чувство за хумор, всъщност напълно безразлични към тези десет-дванайсет теми за салонен разговор, които са им достъпни, но твърде придирчиви към правилата на разговора, през слънчевия целофан, на който ясно избиват стаени, потискани и немного апетитни неща. Напълно' разбирах, че ако поради някакво невероятно стечение на условията се окажех неин квартирант, тя методично би се заловила да ме превръща в това, което си представя под думата „квартирант“ — и щях да бъда въвлечен в една от скучните любовни истории, които познавах толкова добре.

Впрочем в никакъв случай нямаше да остана там. През ум не би ми минало, че бих заживял щастливо в къща, където на всеки стол е захвърлено опърпано списание и където долнопробно се смесва комедията на „функционалната“ съвременна мебел с трагедията на вехтите люлеещи се столове и нестабилни масички с мъртви лампи по тях. Мадам ме поведе нагоре и наляво към „моята“ стая. Огледах я през мъглата на отказа си, но въпреки тази мъглявина забелязах над „моя“ креват репродукция от „Кройцера соната“ на Рене Прине. А тя наричаше „полуателие“ тази слугинска бърлога. Вън оттук, веднага се махай, си крещях мислено, като се преструвах, че обмислям сведената

до смешен минимум цена, която хазайката ми искаше с мечтателна и заплашителна надежда за пълен пансион.

Старовремската ми учтивост обаче удължи изтезанието. През площадката на стълбището минахме отдясно („Тук живея аз, а тук — Ло“ — вероятно слугинята, си помислих аз) и квартирантът любовник, твърде изтънчен мъж, едва сдържа потръпването си, когато му бе показана единствената баня в къщата — всъщност дупка (между площадката и стаята на вече споменатата Ло), в която безформено мокро пране висеше над съмнителна вана, белязана с въпросителния знак на останал в нея косъм; там ме посрещна предвидената от мен гумена змия и друг предмет, доста сходен с нея: мъхесто розова претенциозна калъфка за клозетната дъска.

„Виждам, че впечатлението ви не е много благоприятно“ — каза моята дама, като за миг положи длан върху ръкава ми. Хладнокръвната ѝ предприемчивост (нещо като „спокойна грация“ в прекомерна доза) се съчетаваше у нея с някаква свенливост и тъга, поради което особеното ѝ внимание към избора на думите изглеждаше неестествено като интонациите на преподавател по дикция. „Да си призная, къщата ми не е много спретната — продължи милата обречена клетница, — но ви уверявам (очите ѝ се плъзнаха по моите устни), тук ще се чувствувате добре, дори много добре. Хайде да ви покажа трапезарията и градината.“ (Последното бе произнесено по-оживено, сякаш примамливо ми махна с глас.)

Последвах я без желание отново към долния етаж; минахме през антрето и през кухнята, която се намираше в дясната част на къщата, пак там бяха трапезарията и гостната (а вляво от антрето, под „моята“ стая, нямаше нищо освен гараж). В кухнята набитата млада негърка избъбри, като сваляше лаченочерната си чанта от ръчката на вратата към задния вход: „Сега вече да си вървя, мисис Хейз.“ — „Добре, Луиза — с въздишка отговори жената. — Ще ви платя в петък.“ Минахме през малко помещение за съдините и хляба и се озовахме в трапезарията до гостната, на която преди малко се бяхме любували. Забелязах бяло чорапче на пода. Госпожа Хейз изпъшка недоволно, наведе се в движение и го хвърли в някакъв шкаф. Огледахме набързо махагоновата маса с фруктиера по средата, в която нямаше нищо освен една още лъскава костилка от слива. Междувременно напипах в джоба си разписанието на влаковете и незабелязано го измъкнах, за да го

прегледам при първа възможност. Вървах все още след госпожа Хейз през трапезарията, когато в дъното внезапно пламна зеленина. „Ето верандата“ — пропя моята водачка и сетне без никакво предупреждение под сърцето ми набъбна синя морска вълна и от камъшовата рогозка на верандата, от слънчевия кръг, полугола, коленичила, се извърна към мен на колене моята ривиерска любов и ме погледна внимателно над тъмните очила.

Беше същото дете — същите тънки рамене с меден тен, същият копринен, гъвкав, гол гръб, същата руса коса. Черна кърпа на бели капки около тялото ѝ скриваше от остарелите ми горилски очи — но не от погледа на младата ми памет — полуразвитите гърди, които тъй бях галил през онзи безсмъртен ден. И като приказна дойка на младата принцеса (изгубила се, отвлечена, намерена, облечена в цигански дрипи, през които голотата ѝ се усмихва на краля и на нейните издирвачи) познах тъмнокафявата бенка на хълбока ѝ. Със свещен ужас и омая (кралят ридае от радост, тръбите тръбят, дойката е пияна) отново, видях чаровния хлътнал корем, върху който бяха спирали моите устни, запътени на юг, тези момчешки бедра, върху които бях целувал назъбения отпечатък от ластика на банския — през онзи безумен, безсмъртен ден при Розовите скали. Преживеният оттогава четвърт век се стесни, образува трепетно острие и се стопи.

Извънредно трудно е да изразя с нужната сила този взрив, този трепет, този тласък на страстно узнаване. В пронизания от слънце миг, през който погледът ми успя да пропълзи по коленичилото момиченце (то примигваше над строгите черни очила — о, малки Herr Doktor, на когото е било съдено да ме излекува от всички болести), докато минавах покрай нея под булото на зрелостта (в образа на снажен мъжествен красавец, на екранен герой), вакуумът на душата ми успя да всмуче всички подробности на яркия ѝ чар и да ги сравни с чертите на умрялата ми любима. По-късно, разбира се, тя, тази нова, тази Лолита, *моята* Лолита, щеше напълно да затъмни своя прототип. Само се мъча да подчертая, че откровението на американската веранда бе само последица от „крайморското княжество“ през многострадалното ми момчешко време. Всичко между тези две събития се свеждаше до низ от слепи лутания, заблуди и измамни зачатъци на радост. Всичко общо между тези две същества ги сливаше ведно за мен.

Впрочем нямам никакви илюзии. В гореказаното моите съдии ще съзрат само преструвките на луд, просто любител на le fruit vert^[2]. В края на краищата ми е все едно. Зная само, че докато Хейзица и аз слизахме по стъпалата към стаилата дъх градина, коленете ми бяха като отражение на колене в разлюляна вода, а устните ми — същински пясък.

„Видяхте моята Ло — произнесе тя, — а ето и моите кремове.“

„Да — казах аз, — да. Те са дивни, дивни, дивни.“

---

[1] Всички транскрипции са сверени с двата варианта на романа — и на руски, и на английски. — Б.р. ↑

[2] Зелен плод (фр.). — Б.а. ↑

Експонат Номер две — бележник с черна корица от изкуствена кожа, годината (1947) е щампована със златни цифри стъпаловидно в горния ляв ъгъл. Описвам това елегантно изделие на фирмата Бланк Бланктън, Масач, все едно че е пред мен. А всъщност то беше унищожено преда пет години и това, което разглеждам сега (благодарение на любезната Мнемозина^[1], която го е запазила), е само мигновено възплъщение, крехко пиле от гнездото на феникса.

Яснотата, с която си спомням своя дневник, се дължи на това, че го писах два пъти. Отначало в бележник голям формат е перфорирани листове, там записвах с молив и много пъти зачерквах и поправях; преписах всичко с известни съкращения съвсем ситно и с най-сатанинския си почерк в черното бележниче.

Трийсети май е обявен официално за Постен ден в Ню Хампшир, но в Каролина например не е така. През 1947 година този ден поради ширещата се зараза от тъй наречената „стомашна инфлуенца“ рамсдейлското кметство затвори училищата и обяви началото на лятната ваканция. Наскоро преди това се бях настанил в къщата на Хейзови и дневничето, с което се каня сега да запозная читателя (както шпионинът предава наизуст съдържанието на глътнатото от него донесение), обхваща по-голямата част от юни. Читателят може да провери бележките ми за характера на времето чрез броевете на местния вестник от 1947 година.

Четвъртък. Много е горещо. От удобния си наблюдателен пункт (прозореца на банята) видях как Долорес събира прането в градината сред ябълковозелената светлина от другата страна на къщата. Излязох навън, уж че се разхождам. Тя беше с карирана риза, син каубойски панталон и гуменки. Всяко нейно движение сред облите слънчеви петна докосваше най-скритите и чувствителни струни на моята долна плът. Малко по-късно тя седна при мен на последното стъпало пред задния вход, взе да събира дребни камъчета от земята около ходилата си — остри, остри камъчета, — с тях и парче от бутилка за мляко, прилично на устни на ръмжащо животно — и да замерва една

консервена кутия. „Дзън.“ Втори път не можеш, не можеш — ама че безумно изтезание, — не можеш улучи втори път. „Дзън.“ Чудесна кожа, нежна и с тен, без никакъв недостатък. Сладоледът със сироп предизвиква обрив: твърде изобилното отделяне от мастните жлези, които хранят фоликулите на кожата, води до дразнене, а последното отваря пътя на заразата. Но нимфетките, макар да се тъпчат до отмала с всякакви тлъсти храни, никога нямат пъпчици. Боже, какво изтезание — този атлазен отблясък на слепоочието, който преминава в яркорука коса! А тази костичка, потрепваща отстрани върху напрашения глезен...

„Дъщерята на мистър Мак Ку ли? Джени Мак Ку? Ах — ужасна грозотия! И подлярка. И куца. За малко да умре от детски паралич.“

„Дзън.“ Бляскава щриховка от косъмчета върху ръката под лакътя. Когато стана да внесе прането, проследих отдалеч с обожаващ поглед избелялата отзад синева на навития и панталон. Г-жа Хейз преспокойно израсна от средата на поляната с кодака си като фалшиво дърво на факир и след някакви светлосенчести грижи — тъжен поглед нагоре, доволен поглед надолу — си позволи да смене седналия на стъпалата смутен Humbert le Bel.

Петък. Видях как тръгна нанякъде с Роуз, тъмнокосата си приятелка. Защо толкова чудовищно ме вълнува детската ѝ — нали е просто детска — походка? Да анализираме. Малко тежко отпуска пръсти. Личи нещо разхайтено в цялото движение на краката ѝ под коленете. Едва забележимо тътрене. Всичко това безкрайно младо, безкрайно разпуснато. Но Хумберт Хумберт е дълбоко потресен и от жаргона на малката, и от резкия ѝ висок глас. Малко по-късно дочух как кряскаше на Роуз през оградата разни грубиянски глупости. Всичко това отекуваше в мен в дрънчащ нарастващ ритъм. Пауза. „Аз се прибирам, малката.“

Събота (На това място авторът може нещо да е променил.) Зная, че писането на този дневник е безумие, но ми доставя странно пронизващо удоволствие; и кой ли — освен любеща съпруга — би разшифровал микроскопичния ми почерк? Искам да обясня разридан, че сега моята Л. се пече на откритата веранда, но уви, майка ѝ и някакви други дами непрекъснато витаят около нея. Разбира се, мога да седна там на люлеещия се стол и да се преструвам, че чета. Обаче реших да си остана в стаята поради опасението, че ужасната, лудешка,

смехотворна и жалка треска, която ме раздрусва целия, ще избие през опита да придам нещо като безгрижен вид на появата си.

Неделя. Маранята на жегата е все още с нас; каква благодатна неделя! Този път заех стратегично положение навреме с дебелия неделен вестник и новата си лула в люлеещия се стол на верандата. Уви, тя дойде заедно с майка си. Бяха по черни бански от две части и нови като лулата ми. Моето сладурче, моята гълъбичка се спря за минута до мен — поиска страниците с хумора — и ме облъхна почти като другата, ривиерската, но по-интензивно, с примес на нещо грапаво — това бе зноен полъх, веднага раздвижил мъжката ми сила; но тя вече бе издърпала най-вкусната част от вестника и се отпусна върху черджето до тюленообразното си мамче. Там моята хубавица легна по корем и разкри пред мен, пред несметните ми очи, зейнали в зрящата ми кръв, повдигнатите си плешки, прасковения мъх покрай хлътналия гръбнак, облите издатини на стегнатото в черно тясно задниче и плажното опако на детските си бедърца. Третокласничката мълчаливо се наслаждаваше на зелено-червено-сините серии от рисунки. По-чаровна нимфетка не е сънувал никога зелено-червено-синият Приап. С пресъхнали устни, загледан в нея през разноцветните светлинни слоеве, събрал във фокус целия си копнеж и с бавно полюшване, скрит зад вестника, знаех, че ако се съсредоточа както трябва върху това възприятие, веднага ще достигна най-високата точка на просяшката си наслада. Както хищникът предпочита шаващата жертва пред неподвижната, исках обаче това осакатено тържество да съвпадне с някое от разнообразните движения, които нарядко правеше четящото момиченце — почесваше се по гръбнака и показваше леко притъмнената си подмишница, но дебелият Хейз внезапно развали всичко, като се обърна към мен и поиска огънче, след което завърза празен разговор за шарлатанския роман на някакъв известен пройдоха.

Понеделник. Deleotatio morosa.^[2]

„Прекарвам аз мъчителните дни в униние и скръб...“

Ние (майчето Хейз, Долорес и аз) след закуска трябваше да заминем за Очиларското езеро и там да се къпем и да се излежаваме на пясъка; но седефеното утро се изроди в дъждовен следобед и Ло вдигна скандал.

Установено е, че средната възраст на половото съзряване при момичетата в Ню Йорк и Чикаго е тринайсет години и девет месеца;

индивидуално тази възраст се колебае между десет (и по-малко) и седемнайсет. Малката Вирджиния още не била навършила четиринайсет, когато я обладал Едгар. Той ѝ давал уроци по алгебра. Представям си. Те прекарвали медения месец в Санкт Петербург на западното крайбрежие на Флорида, „Мосю По-по“, както един от учениците на Хумберт Хумберт в парижкия лицей наричаше поета По.

Притежавам всичките черти, които според експертите по сексуалните интереси на децата пораждат съответен отклик у момиченцата: чисто очертана долна челюст, мускулеста китка на ръката, нисък глас, широки рамене. Освен това, както казват, приличам на някакъв или актьор, или гъгньо с китара, обожаван от Ло.

Вторник. Ръми. Никакви езера (само локви). Мамчето замина на покупки. Знаех, че Ло е някъде наблизко. Чрез скрити маневри я спипах в спалнята на майка ѝ. Пред огледалото издърпваше с пръсти клепака си да го отърве от прашинката, която беше влязла в лявото ѝ око. Карирана рокличка. Макар че обожавам този неин опияняващ кестенов аромат, все пак ми се струва, че би трябвало да си мие кожата от време на време. За миг двамата заплавахме в топлата зеленина в огледалото, в което се отразяваше върхът на тополата заедно с нас и небето. Прихванах я малко грубо за раменете, след това гальовно за слепоочията и я обърнах към светлината.

„Ей тук е — каза тя, — усещам я...“

„Швейцарска сеселянка с крайрайчето на езика...“

„Щеше да я лизне, така ли?“

„Имно. Да пробам?“

„Разбира се, опитайте.“

Нежно прокарах трепкащото си жило по въртящата се солена очна ябълка.

„Страхотно — каза тя, като запримигва, — излезе.“ „Сега другото око.“

„Ама че глупости — прихна тя, — там изобщо...“

Но в този миг забеляза събраните ми приближаващи се устни и сговорчиво рече: „Окей.“

Наведен над топлото ѝ, обърнато нагоре рижаво-розово лице, Хумберт притисна устни до трепкащия ѝ клепач. Тя се ухили, бръсна ме с роклята си и бързо излезе от стаята. Сърцето ми сякаш биеше

едновременно навред. Никога през живота — дори когато галех онова момиченце на Ривиерата, — никога...

Нощта. Никога не съм изживявал такива терзания. Бих искал да опиша лицето, движенията ѝ — а не мога, защото, озове ли се тя наблизко, страстта ме заслепява. По дяволите — не съм свикнал с компанията на нимфетки! Затворя ли очи, виждам само застинала част от нейния образ, рекламен диапозитив, проблясък на прелестна гладка кожа отвътре върху бедрото, когато тя, седнала и вдигнала високо коляно под карираната поличка, завързва обувките си. „Долорес Хейз, не монтре ла вуа жамб“^[3] (така говори майка ѝ, като си мисли, че знае френски).

Тъй като съм *à mes heures*^[4] поет, посветих мадригал на черните като сажди ресници около бледосивите съвсем безизразни очи и на петте асиметрични лунички върху чипото ѝ носле, на белезникавия мъх върху кафявите ѝ крайници; но го скъсах и не мога сега да си го припомня. Само с най-банални изрази (завръщаме се към дневника) бих успял да опиша чертите на моята Ло: бих казал например, че косата ѝ е тъмноруса, а устните ѝ са червени като облизано стъкло бонбонче, при което долната е омайно подпухнала — ах, защо не съм пишеща дама, пред която тя да позира гола при гола светлина. Но нали съм само Хумберт Хумберт, върлинест, кокалест, с космати гърди, с гъсти черни вежди и чудноват акцент и о цяла помийна яма, пълна с гниещи чудовища зад паравана на бавната момчешка усмивка. Пък и тя не прилича особено на крехко момиченце от дамски роман. Побърква ме двойствеността на моята нимфетка — може би на всяка нимфетка: тази смесица у Лолита от нежни мечтателни детинщини и някаква поразителна вулгарност, присъща на чипоносите миловидни картинки из списанията и напомняща мътнорозовите малолетни камериерки при нас в Европа (те миришат на лайка и пот), както и съвсем младите уличници, обличани като деца в провинциалните публични домове. Но като допълнение — като допълнение долавям неопишуема, непорочна нежност, която прониква през мускуса и мерзостта, през вонята и смъртта. Боже мой, боже мой... И друго, най-чудното — тя, *тази* Лолита, *моята* Лолита, толкова обсеби старинната мечта на автора, че над всичко и въпреки всичко съществува само — Лолита.

Сряда. „Кажете на мама да ни закара (нас!) на Очиларското езеро утре.“ Ето дословно фразата, която изрече моята дванайсетгодишна изгора със страстен шепот, когато се натъкна на мен в антрето — аз излизах, тя нахлу вкъщи. Отразеното следобедно слънце трепкаше като ослепителен бял елмаз, обкован в безброй дъгоцветни игли върху паркирания автомобил. Листакът на бухналите брястове хвърляше меко преливащи сенки върху дъсчената стена на къщата. Двете тополи шаваха и се поклащаха. Нечий детски глас викаше: „Нанси! Нанси!“ В къщата Лолита сложи любимата си плоча — „Малката Кармен“, която винаги съм наричал „Джобната Кармен“, при което тя изфучаваше с престорено презрение към престореното ми остроумие.

Четвъртък. Снощи седяхме на откритата веранда — Хейзица, Лолита и аз. Топлият здрач се сгъстяваше, преминаваше в пълна нощна отмала. Дъртата буначка току-що подробно ми бе разказала филма, който с Ло били гледали преди половин година. Един съвсем изпаднал боксьор се запознава с добър свещеник (който през яката си младост бил боксьор и още можел с юмрук да повали някой грешник). Седяхме на възглавници върху пода; Ло беше между мадам и мен (сама се намести — моето зверче). На свой ред се впуснах досадно да преразказвам арктическите си приключения. Музата на измислицата ми подаде пушка и гръмнах по бяла мечка, която седна и изохка. В същото време остро усещах близостта на Ло и докато говорех и жестикулирах в милосърдната тъмнина, използвах тези невидими жестове, за да докосна ту ръката, ту рамото ѝ, ту куклата балерина от вълна и тюл, която тя въртеше насам-натам и все я слагаше върху коленете ми; накрая, когато напълно уплетох моята пламтяща от жар душичка с мрежа от безплътни милувки, се реших да я погая по крака, по касисовите косъмчета върху пиццала, смеех се на шегите си, треперех, стаявах своя трепет и на два пъти с бързи устни усетих топлината на близките ѝ къдрици, като току се блъсвах в нея със смешните си апарте, в мигновени скобки и погалвах играчката ѝ. Тя също все се наместваше, така че в края на краищата майка ѝ се тросна да не се върти и внезапно запрати куклата ѝ в мрака, а аз все прихвах и се обръщах към Хейзица през крака на Ло, докато ръката ми пълпеше нагоре по слабичкото гръбче на нимфетката и напипваше кожата през плата на момчешката риза.

Но знаех, че е безнадеждно. Прилошаваше ми от желание, дрехите ме стягаха, дори се зарадвах, когато спокойният глас на майка ѝ заяви в тишината: „А сега ние смятаме, че е време Ло да си ляга.“ — „А аз смятам, че сте свинчовци“ — каза Ло. „Чудесно, значи утре никаква екскурзия“ — рече Хейзица. „Ние живеем в свободна страна“ — заяви Ло. След това сърдитата Ло с тъй нареченото „бронксово ура“ (нисък звук на накупяло отвращение) си тръгна, а аз по инерция си останах на верандата при Хейзица, която пушеше десетата си цигара тази вечер и се оплакваше от Ло.

Как например Ло си проявила злобата още на годинка, като хвърляла играчките си през мрежата на креватчето, за да ги вдига клетата майка на това гадно дете! Сега, на дванайсет години, направо е бич божи според думите на Хейзица. Единствената мечта на Ло била да подскача на джазова музика или да марширува на спортните шествия, като подмята колене и жонглира с пръчка. Бележките ѝ били слаби, но все пак по-лесно се приспособила към училищния бит на новото място, отколкото в Писки (Писки бил родният им град в средната част на Съединените щати; къщата в Рамсдейл по-рано принадлежала на покойната ѝ свекърва; преместили се в Рамсдейл преди около две години). „Защо Ло не се е чувствувала добре в първото училище?“ — „Ах — каза вдовицата, — питате ли ме. И аз, горката, съм минала през същото нещо като дете: тези ужасни момчета, които ти извиват ръката, нарочно те връхлитат с камара книги, скубят те за косата, щипят те по гърдите, мъчат се да ти вдигнат полата. Разбира се, капризите сподирят всяко нормално развитие, но Ло минава всякакви граници. Вечно е начумерена и все хитрува. Държи се дръзко и предизвикателно. Тези дни Виола, нейна съученичка италианка, се оплака, че Лолита я убола с писалката. Знаете ли какво ми се иска — рече Хейзица. — Ако вие, *monsieur*, случайно останете тук и наесен, ще ви помоля да ѝ помагате за уроците — струва ми се, че знаете буквално всичко — география, математика, френски.“ — „Всичко, всичко“ — отвърна *monsieur*. „Аха — подхвана Хейзица, — значи ще останете?“ Бях готов да възкликна, че съм готов да остана навеки, ако ми се усмихне надеждата поне нарядко да милвам обещаната ученичка. Само че нямах доверие в Хейзица. Затова измрънках нещо, протегнах се и като не исках повече да поощрявам приказките ѝ (*le mot juste*^[5]), скоро се прибрах в стаята

си. Но вдовичката явно не смяташе деня за приключен. Бях се излегнал на студеното си ложе, притиснал с шепи в лицето си ароматната сянка на Лолита, когато чух как немирната ми хазайка се промъква до вратата и шепне: „Само искам да попитам, прочетохте ли вече „Поглед и въздишка“?“ (илюстрираното списание, което ми беше дала тези дни). От стаята на дъщерята се чу крясък: списанието беше у Ло. По дяволите — същинска градска библиотека.

Петък. Интересно какво ли би казал напереният директор на университетското издателство, където излиза моят учебник, ако в него бях цитирал израза на Ронсар за „малката алена пролука“ или стиха на Реми Белло: „хълмчето малко с лекия мъх, с алена нежна черта по средата“ и тъй нататък. Май отново ще изпадна в нервно разстройство, ако остана в тази къща под постоянния натиск на непоносимото изкушение, до моята душичка — моята и на Едгар душичка, — „моя живот, годеницата моя“. Дали майката природа вече я е посветила в тайната на Менархията? Чувството подуване. „Проклятието“, както се изразяват ирландките. Преносно казано, „да паднеш от покрива“ или „баба ми е на гости“. „Госпожа Матката (цитирам списанието за момиченца) започва да гради дебела мека преградка, тя ще ѝ потрябва, ако в нея легне детенце.“ Мъничък луд в тапицираната с плъст стая за буйни.

Впрочем ако някога наистина извърша убийство — отбележете това „ако“, — би ми подействувал подтик, доста по-силен от този, който възникна във връзка с Валерия. Непременно си отбележете, че тогава действах доста неорганизирано. Когато решите — ако решите — да ме сложите на електрическия стол, имайте предвид, моля, че само пристъп на лудост би ме изпълнил с примитивната енергия, без която не можеш да се превърнеш в звяр (може цялото това място да е променено в сравнение с дневника). Понякога насън правя опит за убийство. Знаете ли какво се случва? Например държа пистолет. Прицелвам се в спокойния враг, той проявява безучастен интерес към моите действия. О, да, аз усърдно натискам спусъка, но куршумите един след друг се отъркохват от глуповатата цев. В тези мои сънища имам само едно желание — да скрия провала си от врага, който обаче полека-лека започва да се ядосва.

Днес по обед старата ехидна изкриво хвърли кос, майчински присмехулен поглед на Ло (току-що шеговито бях описал чаровните

мустачки като четчица, които почти бях решил да си пусна) и каза: „По-добре недейте, че иначе на някого съвсем ще му се завърти главата.“ Ло веднага блъсна чинията с варената риба, за малко при това да обърне чашата с мляко, и изхвърча от трапезарията. „Няма ли да ви бъде много скучно — обади се наново Хейзица — да дойдете утре с нас на езерото, стига Ло да се извини за държането си?“

След известно време чух от стаята си тряскане на врати и други звуци, извиращи от някакви тръпнещи недра, където съперниците се караха като бесни.

Тя не се извини. Екскурзията няма да се състои. А можеше да бъде забавно.

Събота. Ето вече няколко дни оставям вратата откритата, когато работя; едва днес уловката ми сполучи. С много гримаси, като шляпаше и тътреше пантофи (за да скрие смущението си, че ме е навестила неканена), Ло влезе и като се повъртя насам-натам, заразглежда криволиците, с които бях нашарил листа. О, не — това не беше вдъхновена есеистична пауза между два параграф; това беше отворителният тайнопис (който тя не можеше да разбере) на фаталното ми желание. Русите й къдри се сведоха над бюрото, до което бях седнал, и Хумберт Хъхрещия я прегърна с едната си ръка — жалко подражание на кръвно родство. Както бе хванала листа и продължи да го изучава с леко късогледите си очи, моята наивна малка гостенка бавно полуприседна на коляното ми. Омайният й профил, полуотворените устни, топлата коса бяха на няколко сантиметра от щръкналия ми резец и през грубия плат на момчешката риза чувствувах горещината на тялото и. Изведнъж ми стана ясно, че мога да я целуна по шията или по крайчето на устните съвсем безнаказано — разбрах, че тя ще ми позволи и дори ще притвори очи по всички правила на Холивуд. Просто като двойна порция сметанов сладолед с топъл шоколадов сос. Не мога да обясня на учения си читател (веждите му сигурно са се вдигнали толкова нагоре, че вече са стигнали до тила през цялото плешиво теме) по какъв начин разбрах това; може би с животински нюх долових съвсем леката промяна в дишането й, защото сега тя не толкова разглеждаше моите драскулки — о моя прозрачна нимфетка! — колкото очакваше с кротко любопитство да се случи именно това, което до смърт желаше обаятелният квартирант. Дете на нашето време, лакомо за

киносписания, с вкус към заснетите в едър план морни, забавени кадри, тя сигурно не би намерила нищо странно, че големият ѝ приятел, снажен красавец... късно! Цялата къща внезапно избоботи с гласа на бърливата Луиза, тя докладваше на госпожа Хейз, завърнала се току-що, за някакво умряло животинче, намерено от нея и Томсън (съседския шофьор) в мазето — и, разбира се, моята Лолита нямаше как да пропусне такъв интересен случай.

Неделя. Тя е изменчива, тя е капризна, тя е притеснителна, изпълнена с тръпчивата грация на палаво хлапе. Неудържимо е привлекателна от глава до пети (давам цяла Нова Англия за перото на популярна романистка!) — като се почне от готовата панделка и фибите в косата и се свърши с малкия белег долу на стройния, ѝ глезен (ритнало я момче от Писки с ролкова кънка), точно над равнището на бялото късо вълнено чорапче. Току-що тръгна с майка си за Хамилтънови — май щели да празнуват рождения ден на нейна приятелка. Памучна карирана рокля с бухнала пола. Гърдичките са май вече добре оформени. Къде бързаш, моя прелест!

Понеделник. Дъждовна сутрин. „Ces matins gris si doux...”^[6]

Нося бяла пижама с лилава шарка на гърба. Приличам на един от онези издути бисерни паяци, каквито виждаш из старите градини. Застанал е в центъра на лъскавата си паяжина и подръпва ту една, ту друга нишка. А моята мрежа се шири из целия дом, аз съм седнал във фотьойла си като хитър магьосник и се ослушвам. Къде ли е Ло? В стаята си ли? Подръпвам леко коприненото крайче. Не, излязла е; чувам пукотевицата на въртящата се ролка тоалетна хартия; хвърленото от мен слухово влакънце не проследява крачки откъм банята отново до нейната стая. Дали още не си мие зъбите (единственото хигиенично действие, което Лолита наистина извършва усърдно). Не. Вратата на банята току-що тропна; значи трябва да шаря по-нататък из къщата за дивната си плячка. Я да спусна копринена нишка към долния етаж. По този път се убеждавам, че я няма в кухнята, че например не хлопва шумно вратата на хладилника, не фучи срещу омразната си майка (която, предполагам, за трети път от сутринта се наслаждава на чуруликащ, съдържано весел разговор по телефона). Няма как, трябва по-нататък да напипваме и да се надяваме. Прониквам като лъч в гостната и установявам, че радиото мълчи (а майчето все още говори с мисис Чатфийлд или мисис Хамилтън

съвсем ниско, усмихва се, поруменява, закрива слушалката със свободната си ръка, отрича и намеква, че не отхвърля напълно забавните слухове за квартиранта, ах, моля ви, нашепва тъй задушевно, както никога не постъпва тя, тази хладнокръвна дама, в обикновен разговор). Значи моята нимфетка просто я няма вкъщи! Отлетяла е! Пъстроцветната плетеница се превръща просто в сива прашина паяжина, къщата е пуста, къщата е мъртва. Изведнъж — през полуотворената врата нежният кикот на Лолита: „Не казвайте на мама, че изядох целия ви бекон“. Но когато изскачам на площадката, вече я няма. Лолита, къде си? Подносът с утринното ми кафе, грижовно приготвен от хазайката и очакващ да го внесе от прага вътре, ме гледа с беззъба усмивка. Лолита! Лолита!

Вторник. Отново заоблачаване попречи на екскурзията до — недостижимото — езеро. Дали по се намесва Съдбата? Вчера мерих пред огледалото нов чифт бански.

Сряда. Днес Хейзица, в тайор, на нисък ток, заяви, че отива в града да купи подаръци за близката на своя приятелка, и ми предложи да съм идеал с нея, защото толкова чудесно съм разбирал от платове и парфюми. „Ще избелете най-съблазнителния за вас“ — измърка тя. Как да се измъкне Хумберт, като е собственик на парфюмерийна фирма? Пипна ме натясно — между входа на къщата и автомобила. „Побързайте!“ — подвикна тя, когато прекалено внимателно взех да сгъвам едрото си тяло, за да се намъкна в колата (и все още отчаяно се мъчех да измисля как да се отърва). Вече бе запалила двигателя и с прилични за дама слова взе да прокліна камиона, който даваше назад и извиваше, а преди това бе докарал ново кресло на колелца за безделната бабичка отсреща; внезапно обаче от прозореца на гостната се чу рязкото гласче на моята Лолита: „Ей, вие! Къде? Идвам и аз! Почакайте ме!“ — „Не ѝ обръщайте внимание!“, изписка Хейзица (при което случайно изключи двигателя). Междувременно за яд на моята прекрасна автомедонка Ло вече дърпаше ръчката на вратата, за да седне при мен. „Ло!“ — възкликна Хейзица (и ме погледна с надеждата, че ще изхвърля грубиянката). „Ло-колело“ — каза Ло (не за пръв път) и се килна назад, както се килнах и аз, защото автомобилът се юрна напред. „Недопустимо е — каза Хейзица, като бясно премина на втора скорост — толкова грубо да се държи малко момиче. И да е

толкова натрапчиво. Чудесно знае, че е излишно. И при това трябва да се окъпе.“

Ставите на пръстите ми вдясно се допираха до синия каубойски панталон на момичето. То беше босо, ноктите на краката му бяха със следи от вишнев лак и напърако на единия, на палеца, имаше ивичка лейкопласт. Боже мой, какво ли не бих дал още тук, веднага, да долепя устни до тези тънкости, дългопръсти, маймунски крака! Ръката ѝ внезапно се плъзна в моята и без знанието на нашата дуеня из целия път до магазина държах и галих, и мачках тази гореща лапичка. Ноздрите на марленообразната ни шофьорка лъщяха, изгубили или изгорили порцията пудра, и тя, без да спира, водеше изящен монолог по повод на градското движение, усмихваше се в профил, издуваше устни в профил, в профил мигаше с начернени ресници, аз пък се молах — уви, безуспешно — пътуването никога да не свърши.

Няма какво друго да съобща освен това, че, първо, на връщане голямата Хейзица заповяда на малката да седне отзад и второ, че реши да остави избрания от мен парфюм за собствените си изящни уши.

Четвъртък. Плащаме с буря и градушка за тропическото начало на месеца. В един от томовете на Юношеската енциклопедия намерих карта на Съединените щати и листче прозрачна хартия със започнати от детска ръка очертания на тази карта; на обратната страна срещу незавършените очертания на Флорида открих мимеографско^[7] копие на списъка на класа от Рамсдейлското училище. Вече знам наизуст това лирично произведение.

Байрън, Маргарет
Бийл, Джек
Бийл, Мери
Бък, Даниъл
Грац, Розалин
Грийн, Лусинда
Гудейл, Доналд
Дънкан, Уолтър
Ейнджъл, Грейс
Камъл, Алис
Кармин, Роуз

Кауан, Джон
Кауан, Марион
Кларк, Гордън
Мак Кристъл, Вивиан
Мак Ку-, Вирджиния
Мак Фатум, Обри
Миранда, Виола
Мираида, Ентъни
Найт, Кенет
Остин, Флойд
Розато, Емил
Скот, Доналд
Смит, Хейзъл
Талбът, Едгар
Талбът, Едуин
Уейн, Лъл
Уилямс, Ралф
Уиндмюлер, Луиза
Фантазия, Стела
Флепшмън, Мойзи
Фокс, Джордж
Фолтър, Тед
Хамилтън, Роуз
Хауъл, Мабел
Хейз, Долорес
Чатфийлд, Филис
Шеридан, Агнес
Шлейнкър, Лена
Шърва, Олег

Поема, истинска поема! Толкова бе странно и сладко да намеря тази „Хейз, Долорес“ (нея!) в живата беседка от имена сред почетния караул от рози, застанала като приказна царкиня между придворните си дами! Искам да анализирам възторжения гъдел, който изпитах по гръбнака си при вида на това име сред останалите. Какво ме вълнува — до сълзи (горещи, опалови, гъсти сълзи, каквито проливат поетите и

любовниците), — какво именно? Дали нежната анонимност под черната дантелена мантилия („Долорес“)? Или непривичното разместване на имената, което някак напомняше чифт дълги черни ръкавици или домино? Или винаги има наслада в дантелената тайна, в рукналия воал, през който очите, познати само на теб, избраника, се усмихват мимоходом единствено на теб? Освен това мога толкова ясно да си представя останалата част от този колоритен клас около моята димнорозова, долорозова гълъбичка. Виждам Грейс Ейнджъл и узрелите ѝ пъпчици; Джини Мак Ку и изоставащия ѝ крак; Кларк, изтощен от онанизъм; Дънкан, зловонния шут; Агнес с изгризалите ѝ нокти; Виола с изровеното ѝ лице и твърд бюст; миловидната Розалин; тъмнокосата Роуз; очарователната Стела, която се оставя да я пипат чужди мъже; Уилямс, заядливеца и крадеца; Флейшмън, когото съжалявам като всеки отритнат. И ето я сред тях, изгубена в тълпата, загризала молива, омразна на наставничките, поглъщана от очите на всички момчета, насочени към шията и косата ѝ, моята Лолита.

Петък. Мечтая за някоя ужасяваща катастрофа. За земетресение. За грандиозен взрив. Майка ѝ грозно, но мигновено и завинаги е премахната заедно с всички останали на много мили околоръст. Лолита приплаква в прегръдките ми. Освободен, я обладавам сред развалините. Учудването ѝ. Моите обяснения. Нагледните примери, съпровождани от животински звуци. Какви празни, глупашки измишльотини! Да не беше Хумберт страхливец, да беше ѝ се насладил по най-долен начин (като се възползува от посещенията ѝ — например вчера, когато тя отново бе при мен и ми показва своите рисунки, образци на училищното изкуство). Хумберт Смели би ѝ предложил рушвет без всякакъв риск. А някой по-обикновен човек — и по-практичен — спокойно би се задоволил с продажните сурогати, но нали трябва да зная къде да ги потърся, а аз не зная. Въпреки мъжествената си външност съм ужасно плах. Романтичната ми душа се раздрусва от ужасни лепкави тръпки само при мисълта, че може да си навлече някоя мръсна ужасна история. Идват ми наум циничните морски чудовища, които крещяха „Mais allez-y, allez-y!“^[8], Анабела, която подскача на един крак, за да си obuе гащичките, и аз, обзет от примамяващ бяс в усилията си да я закрия.

Същия ден, но по-късно, доста по-късно. Светнах лампата — исках да запиша съня си. Произходът му с ясен. По обед Хейзица

благоволи да заяви, че тъй като метеоролозите обещаваха слънчево време в края на седмицата, щели сме да идем на езерото в неделя след черква. В леглото преди заспиване се разпалвах в мечти и обмислях окончателния план как най-добре да използвам предстоящата екскурзия. Напълно си давах сметка, че мамчето Хейз мрази гълъбичката ми заради увлечението ѝ по мен. Канех се така да прекарам деня край езерото, че да доставя удоволствие и на майчето. Реших, че ще разговарям само с майката, що в благоприятна минута ще кажа, че съм оставил часовника или черните си очила ей там, в горичката — и веднага ще потъна в гъсталака с моята нимфетка. На това място реалността се замъгли и походът за очилата на Очиларското езеро се превърна в кротка малка оргия със странно опитната, весела и сговорчива Лолита, която се държеше така, както моят разум знаеше, че по никакъв начин не би могла да се държи. На съмване глътнах приспивателно хапче и ме споходи сън, не толкова продължение, колкото пародия на моята мечта. Видях многозначително ясно езерото, което никога досега не бях съзирал: то беше стегнато от изумруден лед, на него ескимос с изровено от сипаница лице напразно се мъчеше да пробие дупка с кирката си, макар че по чакълестите брегове цъфтяха вносни олеандри и мимози. Не се съмнявам, че доктор Бианка Шварцман би ме възнаградила с торба австрийски шилинги, ако прибавех този либидосън към нейното либидодосие. За съжаление продължението беше съвсем еkleктично. Хейзица и Хейзичка яздеха коне около езерото, аз също яздех, усърдно се подрусвах разкрячен, макар че между краката ми имаше само пружиниращ въздух — малък пропуск поради разсеяност на режисьора на съня.

Събота. Сърцето ми още блъска в гърдите. Още се гърча и тихо вия от спомена за изживяното неудобство.

Изглед в гръб. Ивичка златиста кожа между бяла фланелка и бели гащички. Наведена през прозореца, тя машинално къса листа от тополата, стигаща дотук, и е потънала в увлекателен разговор с момчето, което разнася пощата (май Кенет Найт), а то е застанало долу, току-що е запратило сгънатия „Рамсдейл Джърнъл“ и той звучно, точно пресметнато е шляпнал върху стъпалото на входа. Започнах да се примъквам, към нея в стъпка „сакат комар“, както се изразяват пантомимите. Крайниците ми бяха изпъкнали повърхности, между които — а не с които — припълзвах полека, ползувайки се от някакво

неутрално средство за придвижване: смазаният паяк Хумберт. Прахосах кой знае колко време, за да стигна до нея. Виждах я сякаш през умаляващия край на бинокъл и се приближавах към стегнатото ѝ задниче като паралитик с изметнати крайници, подтикван от ужасно напрежение на волята. Най-сетне се озовах точно зад нея; тогава ми хрумна злополучна мисъл: да се престоря на мним палавник — да я дръпна за яката, може би, — за да скрия истинската си игра, а тя изписка: „Я стига!“ (което беше твърде грубо), и мрачно ухилен, Хумберт Кротки отстъпи, а лошото момиче, продължи да вряка, наведено към улицата.

Но чуите сега какво стана подир това. След закуската се бях излегнал в ниския градински фотьойл и се мъчех да чета. Изведнъж две бързи дланички се лепнаха върху очите ми: бе се промъкнала изотзад, сякаш в балетна сцена повтаряше сутрешните ми маневри. Пръстите ѝ в усилието да ми препречат слънцето просветваха карминени и тя трескаво се кикотеше и се дърпаше насам и натам, докато мятах ръце ту встрани, ту назад, без при това да нарушавам легналото си положение. Спусках ръка по бързите ѝ, сякаш смеещи се крака, книгата ми се изпързала като шейна, а мисис Хейз, която бе в градината, се приближи и снизходително продума: „Просто я плеснете по-силно, ако ви пречи да мислите. Колко обичам тази градина — продължи тя без удивителна, — ами слънцето — и това ако не е рай (удивителната също липсва.“ И с въздишка на престорено блаженство нескопосната дама се отпусна на тревата и се загледа в небето, подпряна на разперените си зад гърба ръце, изведнъж стара топка за тенис ѝ прескочи и от къщата се дочу леко надменният глас на Лолита: „Pardonnez maman. Не целех тебе.“ Разбира се, не, моя гореща, свилена прелест!

---

[1] Богиня на паметта в древногръцката митология, майка на деветте музи. — Б.пр. ↑

[2] Скръб (лат.). — Б.пр. ↑

[3] Не си показвай краката (фр.). — Б.пр. ↑

[4] На своето време (фр.). — Б.а. ↑

[5] Точната дума (фр.). — Б.а. ↑

[6] Тези сиви, толкова меки утрини (фр.). — Б.а. ↑

[7] Копие, извадено с мимеограф, апарат, който прави отпечатъци от възъчни листове. — Б.пр. ↑

[8] Продължавайте, продължавайте! (фр.) — Б.а. ↑

С това приключват записките в дневника.

От тях следва, че въпреки цялата изобретателност на дявола схемата бе всеки ден една и съща: започваше се с това, че той ме изкушаваше, а сетне ми пречеше и ми оставяше с тъпа болка в самия корен на съществото ми. Знаех със сигурност какво исках да направя и как да го направя, без да смутя чистотата на малкото момиче. В края на краищата вече имах известен опит от дългите години занимавки с манията си. Случвало ми се беше зрительно да обладавам светлосенчестите нимфетки в обществените паркове; случвало ми се беше да си пробивам път с предвидливостта на гнусен сладострастник в най-натъпкания горещ край на градския автобус, където се бяха нахващали за ремъците тумба ученички. Но сега, вече почти три седмици, все изникваха препятствия пред всичките ми хитрини. Виновничка за тези пречки обикновено биваше Хейзица (която, нека читателят си отбележи, по-скоро се опасяваше Лолита да не изпита удоволствие от общуването с мен, а не от възможността аз да ѝ се насладя). Лудешката страст, разраснала се у мен към тази нимфетка — към първата през живота ми нимфетка, до която най-сетне можех да додрапам с недодяланите си, смъдящи от болка плахи нокти, — сигурно отново щеше да ме натика в санаториум, ако дяволът не бе усетил, че ще трябва да ми отпусне малко удовлетворение, щом иска да му послужи още като арена.

Читателят е забелязал и друго: занимателния мираж на езерото. Логично би било от страна на мистър Мак Фатум (както искам да нарека моя дявол) да ми приготви малко подаръче на обетования бряг, в предвидената борова горичка. Всъщност хрумването на Хейзица криеше коварна измама: тя не ме предупреди, че Роузичка Хамилтън (много сладка мургавелка) също ще дойде на излета и че нимфетките ще си шепнат отстриани, ще играят отстриани, ще се веселят съвсем отделно от нас — а в същото време мисис Хейз и нейният красавец квартирант ще си приказват почтено полуголи доста далеч от любопитните, очи. Очите все пак дебнеха и езиците клюкарствуваха.

Какво нещо е животът! Опълчваме срещу си тъкмо онези сили на Фатума, които бихме искали да умиловим. Преди пристигането ми хазайката имала намерение да покани една стара мома, мис Фалън (майка ѝ някога била готвачка у Хейзица), да поживее при Лолита и при мен, а самата домакиня, чиновничка по натура, да си намери служба в големия град. Тя си представяла цялата работа съвсем ясно: настанява се прегърбеният, очилат хер Хумберт със средноевропейските си сандъци и потъва в прах из дебрите на къщата, затрупан от камара вежди книги; безинтересната за всички неугледна дъщеря е под строгия надзор на мис Фалън, която веднъж, през 1944 година, вече държала Лолита под досадното си крило (Ло си спомняше онова лято разтреперана от възмущение), а мисис Хейз служи в елегантна фирма. Обаче съвсем простичко произшествие попречило на плана: мис Фалън си счупила бедрото в Савана (Джорджия) в деня, когато пристигнах в Рамсдейл.

Неделният ден след вече описаната събота бе наистина толкова ясен, колкото бе предсказала метеорологичната служба. След като изнесох на стола във подноса с остатъците от сутрешната си закуска (добрата ми хазайка щеше да го прибере, когато ѝ е удобно), се промъкнах до балюстрадата на площадката с орфаните си домашни пантофи (единственото орфанско у мен), ослушах се и изясних следното.

Отново скандал. Мисис Хамилтън съобщи по телефона, че дъщеря ѝ имала „температура“. Мисис Хейз съобщи на дъщеря си, че значи излетът ще бъде отложен. Пламенната малка Хейз съобщи на голямата студена Хейзица, че в такъв случай тя няма да иде с нея на черква. Майката каза: „Чудесно“, и замина сама.

Излязох на площадката веднага след бръсненето, със сапун в ушите, все още по бяла пижама със синкава (а не лилава) шарка на гърба. Веднага обърсах сапуна, напарфюмирах си косата и подмишниците, облякох лилав копринен халат и като си тананиках нервно под нос, се запътих надолу да дирия Лолита.

Искам учените ми читатели да вземат участие в сцената, която имам намерение да разиграя отново; искам те да огледат всяка част и да се убедят с каква предпазливост, с какво целомъдрие е пълен целият този мускусно-сладък епизод — ако се отнесат към него с „безпристрастна симпатия“, както се изрази в разговор с мен моят адвокат. Да започнем. Задачата ми не е лесна.

Главно действащо лице: Хумберт Котаран. Времена действие: юнско неделно утро. Място: обляна в слънце гостна. Реквизит: стар раиран диван, илюстрирани списания, грамофон, мексикански дрънкулки (покойният Харълд Е. Хейз — царство му небесно на този добряк! — заченал душичката ми по време на сиеста в стая със сини стени при сватбеното пътешествие до Вера Крус, затова из цялата къща се търкаляха сувенири, включително и Долорес). Този ден тя бе с чаровна басмена рокличка, която вече бях виждал веднъж, розова на тъмнорозови карета, с къси ръкави, с широка пола и тясна горна част,

като завършек на цветната композиция си бе начервила ярко устните и държеше великолепна, банална, едемски румена ябълка. Само чорапките и чехлите не бяха празнични. Бялата ѝ неделна чантичка бе захвърлена до грамофона.

Сърцето ми заблъска като барабан, когато тя седна на дивана до мен (поличката въздушно се изду, слегна се) и заигра с гланцирания плод. Подхвърляше го нагоре към слънчевия прах и го ловеше с плискащ, полирай, кух звук.

Хумберт Хумберт хвана ябълката във въздуха.

„Дайте я!“ — възкликна тя, като показва мраморната розовина на дланите си. Върнах ѝ „Златното семенце“. Тя го грабна и го захвапа — сърцето ми беше същи сняг под тънката алена кожичка, — с маймунска пъргавина, толкова присъща на тази американска нимфетка, ми грабна списанието, което бях разтворил машинално (жалко, че никой не засне на лента занимателния орнамент, монограмната връзка между нашите едновременно или прехвърлящи се едно през друго движения). Хванала в едната ръка обезобразения плод, който никак не ѝ пречеше, Лолита бързо и бурно запрелиства списанието, затърси картинката, която искаше да покаже на Хум. Най-сетне я намери. Като имитирах интерес, толкова близо се наведох до нея, че косата ѝ докосна моето слепоочие, а голата ѝ ръка неволно се допря до бузата ми, когато с китката си избърса устните. Маранята на мътилката, през която гледах снимката в списанието, ми попречи веднага да реагирам и затова коленната се потъркаха нетърпеливо и се чукнаха. Снимката изби през мъглата: известен художник сюрреалист на плажа, до него, също по гръб, гипсова отливка на Венера Милоска, затрупана до половината с пясък. Надписът беше: най-хубавата снимка на седмицата. Светкавично грабнах долнопробното списание. В следващия миг, като се преструваше, че иска да ми го отнеме, тя цялата се просна върху мен. Хванах тънката ѝ китка. Списанието скочи на пода като подплашена кокошка. Лолита се измъкна, дръпна се и се озова в ъгъла на дивана вдясно от мен. Сетне, просто ей така, дръзкото дете просна крака през коленете ми.

Към това време вече бях във възбуда, граничеща с безумието, но владеех също и хитростта на безумието. Както все така си седях на дивана, намерих начин чрез цяла серия най-предпазливи движения да подкарам маскираната си похот към наивните ѝ крака. Не беше лесно

да отвлека вниманието на момиченцето, докато се намествах по необходимия начин. Разбъбрил се припряно, като изоставах от дъха си и го настигах, като си измислях внезапен зъбобол, за да обясня защо съм спрял дрънканиците — и като неизменно фиксирах с вътрешното си маниакално око далечната огнена цел, скришом усилих вълшебното триене, което унищожаваше в илюзорен, а може би веществен смисъл физически неотстранимата, но психологически твърде несигурна преграда (плата на пижамата и пеша на палата) между тежестта на двата загорели крака, праметнати напърно през долната част на тялото ми, и скритата подутина на неудобната ми страст. Сред моите брътвежи ми попадна нещо, което се поддаваше на механично повтаряне: задекламирах, леко видоизменени, думите на глупавата песен, толкова модерна през онова лято — „О, Кармен, Карменсита, спомни си нещо там... китари, гари, бари, тамтарам“ — машинални глупости, с чието възобновяване и изопачаване — тоест с особената магия на объркания бърбреж — омагьосвах моята Кармен и през цялото време жестоко се страхувах, че изведнъж стихийно бедствие ще ни попречи, ще вдигне от мен златното бreme, чието осезаване бе съсредоточило върху себе си цялото ми същество, това опасение ме караше на първо време да работя твърде припряно, което не бе в унисон с равномерността на съзнателната наслада. Фанфарите и гарите, тамтарарите и тарите се прехвърляха постепенно върху нея: гласчето ѝ подхващаше и поправяше сгрешаваната от мен мелодия. Тя беше музикална, тя беше изпълнена с ябълкова сладост. Краката ѝ, протегнати през живота ми лоно, леко се местеха, аз ги галех. Така се бе излегнала, просната в десния от мен ъгъл на дивана, тази ученичка по бели чорапки, която поглъщаше незабравимия плод, пееше през сока му, изпускаше си пантофката, потриваше пета със смъкнато чорапче в купа стари списания, струпани отляво до мек върху дивана — и всяко нейно движение, всяко потъркване и люлеене ми помагаше да скриям и усъвършенствувам тайното осезателно взаимоотношение — между чудото и чудовището, между моя напирещ звяр и красотата на това неспокойно тяло в тази девствена басмена рокличка.

Под беглите връхчета на пръстите усещах косъмчетата, които се рошеха леко покрай пиццата из крака ѝ. Губех сваят в разяждащия, но здравословен зной, който като лятна омара обвиваше Доличка Хейз. Ах, нека остане така, нека навеки остане... Но ето тя се протегна да

хвърли сърцевината на унищожената ябълка в камината, при което младата ѝ тежест, безсрамните ѝ невинни бедра и облото задниче леко се отместиха спрямо напрегнатото ми, изпълнено с мъка, действащо в суматохата лоно, и внезапно чувствата ми тайнствено се промениха. Преминах в някаква плоскост на битието, където нищо нямаше значение освен сгъстеното щастие, кипващо в моето тяло. Това, което бе започнало със сладостното изопване на съкровените ми корени, се превърна в парлив сърбеж, който вече достигна пълна сигурност, увереност и безопасност — състояние, което не съществува в никоя друга сфера на живота. Утаилата се дълбока, изгаряща наслада вече беше на път към крайната тръпка, така че можех да забавя ход, за да удължа блаженството. Реалността на Лолита бе благополучно отменена. Подразбиращо се слънце пулсираше в декоративни тополи. Ние с нея бяхме сами като в дивна измислица. Гледах я, розова, в златист прашец, гледах я, съществуваща единствено в маранята на подвластното ми щастие, недолавяща го и чужда за него, слънцето играеше върху устните ѝ, устните ѝ все още явно сглобяваха думи за „карминената Кармен“, но те вече не стигаха до съзнанието ми. Сега всичко беше готово. Нервите на насладата бяха оголени. Корпускулите на Крауз навлизаха във фазата на буйството. Достатъчен бе най-малкият натиск, за да се развилнее райска буря. Не бях вече Хумберт Хуманокучи, хубавоокият дог, захапал обувка, която ей сега ще го отхвърли с ритник. Бях над смехотворните злощастия, бях извън досега на възмездието. В самодейния си сарай бях могъщ, бляскав турчин, който умишлено, волно, с ясно съзнание за свободата си отлага мига, когато ще благоволи изцяло да обладае най-младата, най-крехката си робиня. Увиснал над тази сладострастна бездна (твърде изкусно положение на физиологично равновесие, сравнимо с някои технически похвати в литературата и в музиката), все повтарях подир Лолита случайни, нелепи думи — Кармен, кармин, карамен, камина, амин — като човек, който приказва и се смее насън, а в същото време щастливата ми ръка се промъкваше нагоре по слънчевия крак до границата, разрешена от сянката на приличието. Предишния ден се беше блъснала с всяка сила в тежкия скрин в антрето и сега ѝ говорех задъхан: „Гледай, гледай какво си направила, погледни!“ — защото, кълна се, имаше жълтеникава синина върху нимфетското ѝ бедърце, което моята космата лапа масажираше и обхващаше бавно, и тъй като

гащичките ѝ бяха съвсем зачатъчни, сякаш нищо не можеше да попречи на мускулестия ми палец да стигне до горещата падинка на слабините — както гъделичкаш и галиш кикотещо се дете — само така и ето така, а в отговор тя с внезапна писклива нотка възкликна: „Глупости!“, и започна да се гърчи, да се върти, отметна глава, прехапа влажно блеснала долна устна, полуизвърнала се от мен, и моята стенеца уста, господа съдебни заседатели, почти докосна голата ѝ шийка, докато премазвах в лявата половина на задничето ѝ последния трепет на най-продължителния възторг, изпитан някога от същество, човешко или сатанинско.

Веднага след това (сякаш дотогава се бяхме боричкали, а сега я бях пуснал) тя се отърколи от дивана и скочи на крака — по-точно на един крак, — за да грабне слушалката на оглушително гръмкия телефон, който може би звънеше от цял век, докато слухът ми беше изключен. Тя стоеше, мигаше с пламнали бузи, с разчорлени къдри, очите ѝ се плъзгаха по мен, както се плъзгаха по мебелите, и докато слушаше или говореше (с майка си, която ѝ заръчваше да се яви у Чатфийлдови, които поканили тях двете на закуска — при което нито Ло, нито Хум знаеха какво бе намислила несносната жена; тя все почукваше по края на телефонната масичка с чехличката, която бе хванала в ръка. Слава тебе, господи, хлапачката не бе забелязала нищо.

Извадих многоцветната си копринена кърпа, блуждаещият ѝ поглед се спря за миг върху нея, избърсах потта от челото си и потопен в блаженството на избавлението от мъките, оправих царствените си одежди. Тя все още разговаряше по телефона, пазареше се с майка си (Карменситка искаше майка ѝ да я вземе с колата), когато с песен, все по-гръмлива, излетях по стълбището и взех да пълня ваната с бумтящ поток вдигаща пара вода.

Ще си позволя да цитирам тук думите на горепосочената модна песничка или поне това от нея, което съм запомнил — май никога истински не съм я знаел. Ето:

*О, Кармен, Карменситка, спомни си как там,
тарарам, тарарамно блестеше фонтанът
и китарите, гарите, тамтарарам,
и измените твои, хитана!*

*Но се скарахме с теб, тарата,
в този град, в който бродихме двама,
грабнах колта, който сега държа,
и пронизах те — дивна, измамна...*

(Като нищо е грабнал малкия си колт и е забил куршум в челото
на хубавицата.)

Закусих в града — отдавна не бях огладнявал толкова. Когато се върнах, къщата още беше безлолитна. Прекарах деня в мечти, в кроежи, в блажено предъвкване на утринното си изживяване.

Гордеех се със себе си: бях бръкнал в меда на оргазъма, без да прелъстя малката. Никаква загуба. Фокусникът налива мляко, петмез, пенесто шампанско в новата бяла чантичка на млада госпожичка — едно, две, три — и чантичката остава ненакърнена. Така твърде изтънчено въздигнах гнусната си, изгаряща мечта; и въпреки всичко Лолита оцеля — и аз оцелях. Съществото, на което тъй лудешки се насладих, не беше тя, а бе мое създание, друга, въображаема Лолита — може би по-истинска от реалната; тя я закрива и я затваря в себе си; тя плава между мен и нея; няма сили, самосъзнание — и никакъв свой живот.

Момиченцето не усети нищо. Нищо не му сторих. И нищо не ще ми попречи да повтора действието, което тъй, малко го засегна, сякаш девойчето бе филмово изображение, примигващо на екрана, а аз — смирен гърбушко, онаниращ в тъмното. Денят се оттичаше бавно, мълчалив и узрял, а високите, напращели от сок дървета сякаш знаеха тайната.

Желанието да се потъркам отново в нея започваше да ме разкъсва още по-силно отпреди. „Дано се върна по-скоро — се молах наум, като се обръщах към земния бог — и нека, докато мамчето ѝ е в кухнята, да се повтори сцената на дивана — моля те! — толкова отвратително я обожавам!“

Не, „отвратително“ не е точната дума. Възторгът, който се пораждаше у мен от предвкушането на повторните радости, не беше отвратителен, а жалък. Жалък — защото въпреки неутолимата жар на чувствения подтик имах намерение с най-искрено усърдие и предвидливост да опазя чистотата на това дванайсетгодишно дете.

А сега се полюбувайте на наградата, която получих заради страданията си. Лолита не се върна с майка си — отишла на кино с Чатфийлдови. Масата за вечеря се оказа сервирана за двама, твърде

изящно: горяха свещи (ах, моля ви се). Сред тази превзета аура Хейзица леко докосваше сребърните прибори от двете страни на чинията, сякаш досягаше клавиши, и се усмихваше на празната си чиния (пазеше диета), и ме питаше дали ми харесва салатата (по рецепта от дамско списание). Интересуваше се също дали обичам студено говеждо. Каза, че прекарала деня извънредно приятно. Прекрасна жена била тази мисис Чатфийлд. Филис (дъщерята) заминавала утре на летен лагер за момичета. За три седмици. Решено било Лолита да бъде изпратена там следващия четвъртък. Вместо да чакат до юли, както било решено преди. Щяла да прекара там по-дълго от Филис. Чак до започване на училище. Много мила перспектива, клето мое сърце!

Ах, колко ме потресе това! Излизаше, че ми отнемат душичката тъкмо когато скришом я сторих своя. За да обясня мрачното настроение, което ме обзе, се наложи да се аргументирам със същия зъбобол, който симулирах сутринта. Зъбът наистина беше кътник, грамаден, с възпаление колкото вишня от компот.

„В нашия град — каза Хейзица — имаме чудесен дентист. А именно нашият съсед, доктор Куилти, роднина на известния драматург. Ще мине ли според вас? Добре, както искате. Наесен ще сложим на предните й зъби „машинка“, както се изразяваше мама. Може би тя ще обуздае нашата Лолитка. Безпокоя се, че тя ужасно ви пречеше напоследък. И предвиждам два-три доста бурни дни, преди да замине. В началото категорично отказа да замине и да ви призная, оставих я у Чатфийлдови, защото ме е страх да се озова насаме с нея, докато е в такова настроение. Може би киното ще я успокои. Филис е чудесно момиченце, чудя се защо не я понася. Наистина, мосю, искрено ми е мъчно за вас заради зъбобола ви. Ще е доста по-разумно да се свържа с Айвър Куилти още утре заранта, ако продължи да ви боли. Да ви кажа, според мен летният лагер е доста по-полезен за момичето — толкова по-смислен е, отколкото да се шляе из ливадите край града и да отмъква червилото на майка си, да пречи на скромния джентълмен да работи, на всичкото отгоре да прави сцени за щяло и нещяло.“

„Сигурна ли сте — измънках най-сетне аз (като измислих слабо, плачевно слабо възражение), — че там няма да й бъде мъчно?“

„Ще й дам аз едно мъчно! Впрочем животът там съвсем не е само развлечения. Лагерът се ръководи от Шърли Холмс — сигурно

сте я чували, тя написа книгата „Ученички край огъня“. Лагерният живот ще помогне на Долорес Хейз да се развие в много отношения — здраве, характер, образование и най-вече ще осъзнае отговорността си пред другите. Искате ли да излезем на верандата със свещите? Или предпочитате да си легнете, да вземете нещо против болката?“

Да взема нещо против болката...

На другия ден поеха към града да купят нещата, необходими за лагера. Всяка нова дреха въздействуваше вълшебно на Лолита. По време на вечерята тя сякаш се върна в обичайното си присмехулно нормално състояние. След вечеря се прибра в стаята и вероятно потъна в комиксите, купени за дъждовните дни в „Кукувичка“ или „Ку“, както съкратено наричаха лагера: така добре ги разгледа преди заминаването, че после дори не ги взе.

И аз се затворих в леговището си, където седнах да пиша писма. Планът ми беше сега да замина на море, а сетне, когато наближи началото на учебната година, да се върна отново в дома на Хейз, защото вече знаех, че не мога да живея без това момиченце.

Във вторник отново обикалях по покупки и ми беше възложено да се обаждам по телефона, ако в тяхно отсъствие се обади началничката на лагера. Наистина тя позвъни и няколко седмици покъсно имаме възможност да припомним приятния си разговор. През този вторник Ло вечеря в стаята си. Тъй като се спречка отново с майка си, рида към час и сега, както се бе случвало преди, не искаше да я виждам с разплакани очи: тъй като тенът ѝ беше особено нежен, след бурни сълзи чертите на лицето ѝ подпухваха, размазваха се — и ставаха болезнено съблазнителни. Погрешната ѝ представа за естетическите ми предпочитания ме огорчаваше много, защото направо обожавам този оттенък на Ботичелиева розовина, тази ярка ивичка около напуканите устни, тези мокри, слепнали се ресници, а освен това свенливото ѝ чудачество ме лишаваше, разбира се, от многото възможности под фалшивия образ на утешител...

Обаче работата не се оказа толкова проста, колкото предполагах. Когато вечерта мадам Хейз и аз седяхме на тъмната веранда (грубиянът вятър угаси алените ни свещички), тя мрачно се позасмя и каза: „Да си призная, заявих на Лолита, че обожаваният ѝ Хумберт напълно одобрява лагерния план, та затова тя реши да ми вдигне истински скандал, задето с вас сме били искали да се отървем от нея. Но истинската причина е друга: казах ѝ, че утре ще върнем някои

прекалено претенциозни нощни дрехи, на които тя настоя, и ще вземем нещо по-скромно. Моята капризна щерка се вижда кинозвездичка, аз пък я виждам като здрава, силна, но ужасно грозна хлапачка. Оттам идват според мен нашите проблеми.“

В сряда успях да примамя Лолита за няколко секунди: това се случи на стълбищната площадка, където тя по фланелка и бели панталонки, изцапани отзад със зелено, ровеше из скрина. Умишлено произнесох нещо приятелско и смешно, но тя само презрително изфуча, без да ме погледне. Окаяният, умиращ Хумберт неумело я погали по края на гръбнака, а малката го цапардоса, и то много болезнено, с един от калъпите за обувки на покойния господин Хейз. „Подъл предател“ — каза тя, а аз се повлякох надолу и си търках рамото с вида на дълбоко обиден. Тя не благоволи да вечеря с Хуми и с мамчето: изми си косата и си легна заедно с глупашките книжлета; а в четвъртък безстрастната ѝ майка я откара за лагера „Ку“.

Както пишат авторите, по-утвърдени от мен: „Читателят лесно може да си представи...“, и тъй нататък. Впрочем ще сритам по задника това прехвалено въображение. Знаех, че съм се влюбил навеки в Лолита; но знаех също, че тя няма да остане навеки Лолита: на първи януари ще навърши тринайсет години. След още две години ще престане да бъде нимфетка и ще се превърне в „млада девойка“, а сетне в „колиджърл“, тоест в „студентка“ — едва ли може да се измисли нещо по-отвратително. Думата „навеки“ се отнасяше единствено към страстта ми, само към тази Лолита, която непоклонимо се отразяваше в кръвта ми. Към същата Лолита, чиито тазови кости още не са се разширили, към Лолита, достъпна днес за моето осезание и обоняние, за моя слух и зрение, острогласата и лъскаворусата Лолита с подравнена отпред, но отстрани вълниста и отзад разлюляна на букли коса, към Лолита, чиято шийка бе толкова гореща и лепкава, а лексикончето толкова вулгарно — „гаднярско“, „върха“, „печен“, „скапан“, „смотаняк“, — тази Лолита, *моята* Лолита щеше да загуби навеки клетият Катул.

Но как в такъв случай ще преживея без нея два месеца — летни, безсънни? Цели два месеца, отнети от двете оставащи нимфетски години? Дали, мислех си аз, да не се облека като мрачна старомодна мома, идиотска мадмоазел Хумберт, да не опъна палатка до лагера „Ку“ с надеждата, че порижавелите от слънцето нимфетки ще се развикат:

„Ах, нека да вземем при нас в лагера тази бежанка с дебелия глас!“, и ще помъкнат към огъня си тъжната, смутено усмихната Berthe au Grand Pied^[1]. Берта ще сподели леглото на Долорес Хейз!

Празни, кухи сънища. Двата месеца красота, двата месеца нежност щяха да бъдат навеки прахосани и не можех да сторя нищо против, *mais rien*^[2].

Все пак този четвъртък бе запазил за мен капчица мед в жълдовото си калпаче. Госпожа Хейз трябваше да откара дъщеря си в лагера рано заранта и когато разните звуци, свързани със заминаването, стигнаха до мен, се отърколих от кревата и се подадох през прозореца. Долу под тополите автомобилът вече пърпореше. На тротоара бе застанала Луиза с длан над очите, сякаш малката пътешественичка вече се отдалечаваше сред ниския блясък на утринното слънце. Този жест се оказа преждевременен. „По-бързо!“ — подвижна Хейзица, седнала зад волана. Моята Лолита, вече наполовина в колата и тъкмо да затръшне вратата, да спусне стъклото и да помахна на Луиза и на тополите (не бе съдено нито те нея, нито Лолита да ги види повече), прекъсна течението на съдбата: погледна нагоре — и се втурна обратно въщи (при което майка ѝ бясно се разкрещя подир нея). Миг по-късно дочух стъпките на моята любима, тя тичаше нагоре по стълбището. Сърцето ми увеличи обема си толкова мощно, че за малко да закрие целия свят. Дръпнах нагоре панталона на пижамата и блъснах вратата; в същото време Лолита дотича до мен с тропот и пъхтене, облечена с най-тънчката си рокля, и ето, вече бе в прегръдките ми, невинната ѝ уста се стопи под хищния натиск на мъжката челюст — о, моя трепкаща хубост! В следващия миг я чух — жива, неизнасилена — да търчи с грохот надолу. Течението на съдбата се възобнови. Прибра се златистият крак, вратата на автомобила се затръшна — отвори се и се тресна по-здраво — и водачката на колата, като завъртя рязко волана и придружи с гърч на гуменочервените устни своята гневна нечута реч, откара моята прелест; в същото време, незабелязана от никого освен от мен, мис Визави, болната бабичка отсреща, слабо, но ритмично махаше от верандата си под асмата.

---

[1] Берта Големия крак (майката на Карл Велики) (фр.). — Б.а. ↑

[2] Просто нищо (фр.). — Б.пр. ↑

Падинката на моята длан бе още пълна с гладкото като слонова кост усещане за детински хлътналия гръб на Лолита, за клавишната хлъзгавост на кожата ѝ под леката рокля, а моята мачкаща ръка я бе движила нагоре и надолу, докато държах момиченцето. Втурнах се в разхвърляната ѝ стая, отворих вратата на гардероба и се потопих в купа носено бельо. Особено съм запомнил една розова тъкан, изтъркана, прокъсана, тя миришеше на нещо остро по шева. Тъкмо в нея увих грижливо огромното, напрегнато сърце на Хумберт. Огненият хаос вече се надигаше у мен чак до ръба — но се наложи да хвърля дрехите и бързо да се оправя, тъй като в този миг до съзнанието ми стигна кадифеният глас на слугинята, който тиха ме повика откъм стълбището. Според нея трябвало да ми предаде нещо и като увенча машинално ми „благодаря“ с радушно „няма защо“, добрата Луиза остави в треперещата ми ръка странно чисто писмо без марка и без мярка.

„Това е — признание: обичам ви [така започваше писмото и за цяла една измамна секунда взех този истеричен почерк за криволици на ученичка]. Тези дни, в неделя, по време на черковната служба (тъкмо искам да ви смърря, колко сте лош, че не дойдохте да видите чудния, нов витраж в нашата черква), да, тази неделя, толкова наскоро, когато попитах Господа Бога какво да правя, ми бе отговорено да постъпя така, както постъпвам сега. Друг изход няма. Обичам ви от първата минута, когато ви видях. Аз съм страстна и самотна жена, вие сте любовта на моя живот.

А сега, скъпи мой, най-скъпи мой, mon cher, cher Monsieur, вие прочетохте това; сега вече знаете. Затова ще ви помоля *веднага* да си стегнете багажа и да заминете. Заповядва ви вашата хазайка. Заминавайте! Вън! *Departez!* Ще се върна довечера, ако карам с осемдесет мили, на час

— без да катастрофирам (впрочем кого ли го засяга?) и не искам да ви заваря. Моля ви, моля ви, заминете веднага, *още на момента*, дори не четете тази смешна бележка до края. Заминете. Сбогом.

Положението, *mon chéri*, е изключително просто. Разбира се, абсолютно ми е ясно, че не знача нищо за вас, съвсем нищо. О, да, на драго сърце бърбите с мен (и се шегувате с мен, клетата); обикнахте гостоприемния ни дом, книгите, които ми харесват, чудесната ми градина и дори лудориите на шумната ми дъщеря; но аз за вас съм — нищо. Нали? Така е. Съвсем нищо. *Но*, ако след моето „признание“ решите като европейец и мрачен романтик, че съм достатъчно привлекателна, за да се възползвате от писмото и да изкарате една „авантюра“ с мен, знайте, че това ще бъде престъпно — дори по-престъпно от насилие спрямо отвлечено дете. Знаете ли, любими, *ако ли* решите да останете, *ако ли* ви заваря тук (което, разбира се, няма да се случи, затова мога така да си фантазирам), самият факт на оставането ви може да бъде изтълкуван в единствен смисъл: че за мен искате да станете същото, каквото искам да бъда аз за вас — спътник в живота, — и че сте готов да съедините завинаги живота си с моя и да бъдете баща на моето момиченце.

Оставете ме още мъничко да бълнувам и да бленувам, мой скъпоценни; знаей, вече сте скъсали това писмо и късчетата (нечетливо) са във водовъртежа на клозета. Мой скъпоценни, *mon très, très cher*, каква планина от любов въздигнах за теб през този магьосен месец юни! Знаей колко сте сдържан, до каква степен сте „британец“. Може би вашата старовремска затвореност, вашето чувство за приличие ще бъде шокирано от прямотата на нещастната американка. Вие, който скривате най-мощните си пориви, ще ме сметнете за безсрамна нахалница, задето тъй широко разтварям своето клето ранено сърце. Предишните години съм изживяла немалко разочарования. Мистър Хейз беше прекрасен човек, уравновесен и пълноценен, но уви, беше двайсет години по-голям от мен,

така че — но да не клюкарстваме за миналото. Скъпи мой, любопитството ти сигурно е напълно задоволено, ако си пренебрегнал молбата ми и си дочел това писмо до горчивия му край. Впрочем няма значение. Унищожи го — и си замини. Не забравяй да оставиш ключовете си на масата в стаята. И поне някакъв адрес, за да върна дванайсетте долара, които си предплатил за втората половина на този месец. Сбогом, скъпи мой. Моли се за мен — ако се молиш някога.

Ш. Х.“

Горепосоченото е това, което си спомням от писмото, помня го дословно (включително и изопачените френски термини). Писмото беше най-малко два пъти по-дълго. Прескочих лиричното място — което тогава прегледах надве-натри — за брата на Лолита, умрял двегодишен, когато тя била на четири години; изразяваше се предположението, че много съм щял да го обикна. Чакайте, какво имаше още, само да си припомня. Да. Допускам, че думите „във водовъртежа на клозета“ (където писмото потъна наистина), са мой прозаичен принос. Тя сигурно ми е предлагала да наклада някакъв специален огън за изгарянето на нейното послание.

Отвращение — това бе първото ми чувство в отговор и към него се присъедини желанието да се омета. Последва обаче нещо като усещане за спокойна приятелска ръка върху рамото ми, която ми предлагаше да не избързвам. Послушах я. Отърсих се от вцепенението и видях, че още съм в стаята на Лолита. На стената зад леглото бе забодена реклама на цяла страница от гланцирано списание и висеше между мутрата на задушевен певец и дългите мигли на киноактриса. Снимката изобразяваше тъмнокос млад съпруг. В погледа на ирландските му очи личеше някакво изтощение. Той моделираше в хавлия (из еди-коя си „къща“) и държеше с две ръце пред себе си мостоподобна табла (на друга фирма) с утринна закуска за двама. Надписът беше взет от черковен химн, написан от свещеника Томас Моръл: „Ето го, идва твоят победител.“ Явно трябваше да се предположи, че сериозно победената младоженка (тя не бе показана на снимката) седи сред възглавниците на двойното легло, готова да поеме

своя край на таблата, но по какъв начин креватният ѝ пенъор ще се промуши при нея под този мост, без да предизвика катастрофа, не ставаше ясно. Лолита бе нарисувала шеговита стрелка по посока на опустошения млад съпруг и бе дописала с едри букви. „Х.Х.“; наистина въпреки малката разлика във възрастта приликата беше изключителна. Под тази реклама имаше и друг фотос, също цветен. На нея известен драматург в унес пушеше цигара „Кемъл“. Той винаги пушел „кеми“. Съвсем малко приличаше в лице на Х.Х. По-долу беше девствената постеля на Лолита, изпъстрена с панаирджийски списанийца. По железните пречки до главата емайълът се бе излющил тук-таме и върху белия фон личаха обли плешивини. Щом се убедих, че Луиза се е махнала по-далеч, се намъкнах в леглото на Лолита и препрочетох писмото.

Господа съдебни заседатели! Не мога да се закълна, че известни действия, които се отнасяха, така да се каже — извинявам се за изрази, — до врабеца в ръката, не ми бяха минавали през ума и преди. Умът ми не ги бе удържал в каквато и да било логична форма. Но не мога да се закълна повтарям, че в тези свои представи не съм лелеял понякога (ако ми позволите такъв израз) една идея сред мъглявите мечти, сред мрака на призрачните видения. Имаше случаи, не може да е нямало случаи (как да не познавам Хумберт!), когато отстрани разглеждах възникващата идея да се ожения за презряла вдовичка (например за Шарлота Хейз), а именно за такава, която да е останала без никакви роднини в целия широк, сив свят — с единствената цел да отмъкна малката ѝ дъщеря (Ло, Лола, Лолита). Дори съм готов да кажа на изтезателите си, че може понякога да съм хвърлял студен оцеляващ поглед върху кораловите устни на Шарлота, върху бронзовата ѝ коса и на преувеличеното ѝ деколте, като смътно съм се мъчил да я вмества в рамката на правдоподобния блян. Правя това признание сред мъчения, може би въображаеми мъчения — но затова толкова по-ужасни. Искане ми се да направя тук отстъпление и да ви разкажа по-подробно за *raivor nocturnus*^[1], който отвратително ме измъчваше и ме измъчва нощем, щом се случи в мозъка ми да заседне случаен термин от безредното четене през моето юношество — например *peine forte et dure*^[2] (какъв гений на тъмницата е измислил това!) или страшните, тайнствени, пропълзяващи думи „травма“, „травматичен факт“ и „фрактура“. Впрочем разказът ми е доста чепат и без отстъпления.

Щом унищожих писмото и се върнах в своята стая, размишлявах известно време, роших си косата, дефилирах по лилавия си халат, стенах през стиснати зъби — и внезапно... Внезапно, господа съдебни заседатели, долових, че през самата тази гримаса, която кривеше устата ми, избива усмивчица от Достоевски като далечно и ужасно зазоряване. При новите условия на подобрена видимост започнах да си представям всичките милувки, с които мимоходом би обсипвал. Лолита мъжът на нейната майка. Бих успявал да се притисна до нея по

три пъти на ден — всеки ден. Биха се изпарили всичките мг ядове. Бих станал здрав човек.

*Тъй леко и грижливо на колене
да те държа и бащина целувка
на нежната ти бузка да оставя —*

както е казал английският поет. О, ерудирани Хумберт.

След това с всевъзможни предпазни мерки, като се движех мислено на пръсти, си представих Шарлота като другарка в живота. Нима толкова не бих могъл да сервирам в леглото икономично разрязан на две помплимус^[3], този диетичен брекфаст^[4]?

Хумберт Хумберт, облян в пот сред лъчите на безмилостната бяла светлина и под крясъците и ритници; на облените в пот полицаи, сега е готов още нещо „ду признае“ (quel mot!)^[5], както преобръща наопаки съвестта си и изтръгва съкровената ѝ подплата. Нямах намерение да се ожения за клетата Шарлота, за да я унищожа по някакъв начин, отвратителен и рискован начин като например чрез убийство с помощта на пет хапчета сублимат, разтворени в чашата предобеден херес или с нещо от този род; но в тътнещия ми мътен мозък все пак прозвъняваше мисъл, близка роднина на фармацията. Защо ще се ограничавам само със скромно прикритата наслада, която вече веднъж изпитах? Пред мен излизаха други сладни образи, които се полюшваха и се усмихваха. Виждах се как давам силно приспивателно едновременно на майката и на дъщерята, за да галя без пречки втората през цялата нощ. Къщата се изпълваше с хъркането на Шарлота, Лолита недоловимо дишаше насън, неподвижна като портрет на момиче с маслени бои. „Мамо, кълна се, че Кени не ме е докосвал!“ — „Или лъжеш, Долорес, или е бил някой вампир.“ Впрочем бих се погрижил малката да не надуне корема.

Така Хумберт Вампира бленуваше и баеше — и аленото слънце на желанието и решителността (тъкмо те създават живия свят!) се издигаше все по-високо, а на редуващи се балкони редуващи се гуляйджии вдигаха чаша за отминалите и бъдните нощи. Сетне, метафорично казано, треснах бокала и смело си представих (защото

вече бях пиян от видения и вече недооценявах вродената си кротост) как постепенно преминавам към шантаж — о, съвсем леко, тюлено шантажче — и как накарвам голямата Хейзица да ми разреши общуването с малката, как заплашвам клетата обожаваша ме дама, че ще я зарежа, ако ми забрани да си играя със законната си заварена дъщеря. Накратко, пред ей такава сензационна оферта (както се изразяват търговците), пред толкова широки и разнообразни перспективи бях податлив като Адам при предварителното прожектиране на малоазиатската история, заснета във вид на мираж в известната овощна градина.

А сега си запишете следващата важна забележка: оставих се художествената страна на моята натура да изпъкне пред коренната ми порядъчност. Толкова по-голямо усилие на волята коства, за да настроя записките си в просташкия тон на дневника, който водих още през дните, когато госпожа Хейз беше само препятствие за мен. Дневникът вече не съществува; сметнах за свой дълг пред изкуството да запазя интонацията му, колкото и фалшива и брутална да ми изглежда сега. За щастие разказът ми стигна до точката, когато мога да престана с хулите срещу клетата Шарлота в името на ретроспективната истина.

В желанието си да избавя клетата Шарлота от тези два-три часа сърдечни вълнения из лъкатушния път (и може би да предотвратя автомобилна катастрофа, която би разбила нашата нееднаква мечта) много любезно се опитах да се свържа с нея по телефона; обадох се в лагера „Ку“, но се оказа, че си била тръгнала преди час. Като се натъкнах вместо на нея на Лолита, й казах — упоен от властта си над фатума, — че се женя за майка ѝ. Наложих се да повторя това, тъй като нещо ѝ пречеше да се отнесе с пълно внимание към моите думи. „Ама че номер — избъбри тя през смях. — Кога е сватбата? Чакайте мъничко — тук има едно кученце — кученцето ми е захапало чорапа. Ало.“ Тя добави, че явно доста ще бъде забавно... И аз разбрах, че двата часа в детския лагер са били достатъчни новите впечатления напълно да изместят от главата на малката Лолита образа на неотразимия господин Хумберт. Впрочем сега нямаше значение. Ще си я получа обратно след изтичането на приличен срок от венчавката. „Венчалният букет на гроба сега повехнал е едва“, както би се изразил поетът. Но аз не хъм поет. Само съм много добросъвестен историограф.

Като поразмислих, огледах съдържанието на кухненския хладилник и понеже ми се стори твърде аскетично, се запътих за града и накупих най-пикантните и тлъсти продукти, каквито намерих. Освен това купих висококачествени спиртни напитки и няколко сорта витамини. Почти не се съмнявах, че с помощта на тези възбуждащи средства и на личните си ресурси ще успея да предотвратя, тъй да се каже, възможността от конфуз, който да възникне от недостатъчните чувства, щом настъпи времето да изявя мощен и нетърпелив плам. Отново и отново съобразителният Хумберт извикваше подобие на Шарлота, каквото би се видяло то през ключалката на мъжкото въображение. Тялото ѝ беше гледано и стройно, кой спори, и сигурно бих могъл да се подпра на мисълта, че е нещо като по-голяма сестра на Лолита — стига да не ми се представяха твърде реално тежките ѝ бедра, заоблените колене, разкошните гърди, възгрубата розова кожа на шията („възгруба“ в сравнение с коприната и меда) и всичките останали черти на плачевното и скучното, което наричат „жена“.

Слънцето извърши обичайния си обход на къщата. Денят узря и климна към заниз. Изпих пълна чаша алкохол. Още една. И още. Любимото ми питие джин-ананас — смесица от джин и ананасов сок — винаги удвоява енергията ми. Реших да окося занемарената полянка в нашата градина. Une petite attention^[6]. Беше набоклучена с глухарчета и нечие проклето куче — не понасям кучетата — бе омърсило плочника, на който някога имало слънчев часовник. Почти всичките глухарчета вече се бяха превърнали от слънца в луни. Джинът и Лолита лудееха в кръвта ми и насмалко да се стоваря върху сгъваемите столове, които прибирах. Тези червени зебри! Има такова оригване, което звучи като овация — поне моето звучеше така. Отзад вехт стобор отделяше градината от съседското бунище и люляк; никакви прегради обаче нямаше между предния край на нашата морава (където тя полегато се спускаше покрай едната страна на къщата) и улицата. Затова можех да надничам (ухилен като човек, който се готви да стори добрина) за Шарлота: този зъб трябваше да се извади веднага. Като натисках потеглилата напред ръчна косачка — при което срязаните тревички подскачаха и сякаш с чуруликане проблясваха от ниското слънце, — не свалях очи от тази част на крайградското шосе, която се виждаше. То извиваше насам изпод свода на огромни сенчести дървета, сетне бързо се спускаше все по-стръмно и по-

стръмно покрай тухлената, увита в асми къща на бабичката Визави и на полегатата ѝ морава (доста по-спретната от нашата), накрая се скриваше зад нашия вход, който не се виждаше от мястото, на което радостно се оригнах и се трудех. Глухарчетата нападаха. Сочният тревен дъх се смеси с ананасовия. Две момиченца, Марион и Мабел, чието мяркане насам-натам понякога машинално следях (но коя би ми заменила моята Лолита?), се спуснаха към булеварда (от който се отделяше нашата Лоун Стрийт): едната тикаше велосипед, другата си хапваше нещо от книжна кесия и двете приказваха с цяло гърло, слънчево-звънко. Симпатичният Томсън, атлетичният негър, който бе градинар и шофьор на старицата отсреща, ми подвижна отдалеч, сетне отново ми подвижна, коментирайки думите ми с жест, че днес съм нещо много енергичен. Глупавото куче на нашия съсед, забогатял вехтошар, се втурна подир някаква синя кола — не на Шарлота. Похубавкото от двете момиченца (Мабел според мен), по къси панталонки и горнище от бански, което нямаше какво да прикрива, и с толкова ярка коса (нимфетка, кълна се в Пан!), притича обратно, като мачкаше в ръце празната книжна кесийка, и се изгуби от полезрението на този зелен пръч, като сви зад ъгъла на вилата на господин и госпожа Хумберт. Автомобил семеен тип изскочи от сянката на листака по шосето, повлече известна част от нея, докато шарката се разпадна върху покрива му, за чийто край се държеше с лявата си ръка, подадена през прозореца, полуголият шофьор на автомобила; той премина в идиотски галоп, а до нето препускаше кучето на вехтошаря в оставка. Последва нежна пауза — а сетне с известен трепет в гърдите зърнах завръщането на синия седан^[7]. Той се плъзна надолу и се скри зад къщата. Различих бегло спокойния ѝ блед профил. Мина ми през ума, че докато не се качи на втория етаж, няма да разбере дали съм заминал, или не. След минута с израз на голямо страдание върху лицето тя ме погледна през прозореца на Лолитината стая. Толкова бързо отърчах по стълбището, че успях да стигна до стаята, преди тя да е излязла от нея.

---

[1] Нощен страх (лат). — Б.а. ↑

[2] Тежко и силно изтезание (фр.) — Б.а. ↑

[3] Грейпфрут (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Закуска (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Каква дума (фр.). — Б.а. ↑

[6] Малко внимание (фр.). — Б.а. ↑

[7] Седан (англ.) — лимузина. Тук в смисъл обикновена закрыта кола. — Б.р. ↑

Когато младоженката е вдовица и младоженецът е вдовец; когато тя е преживяла в „нашето чудесно градче“ по-малко от две години, а той — не повече от месец; когато мосю чака с нетърпение да свърши глупавото разтакаване, а мадам му отстъпва със снизходителна усмивка; тогава сватбата обикновено бива доста „скромна“. Младоженката може да мине и без ти ара от портокалови цветчета, които да държат късото було, и без бяла орхидея в молитвеника. Дъщерята на младоженката сигурно би внесла жив малинов отблясък във венчалната церемония на Х. и Х.; чувствувах обаче колко би било рисковано от моя страна да окажа на притиснатата до стената Лолита прекалено много внимание, затова се съгласих, че не си заслужава да откъсваме момичето от любимия ѝ „Ку“.

Моята тъй наречена „страстна и самотна“ Шарлота в делничния живот беше практична и общителна. Извън това установих, че макар да не сдържаше нито сърдечните си пориви в делника, нито крясъците си на любовното ложе, беше жена с принципи. Щом стана повече или по-малко моя любовница (въпреки възбуждащите средства нейният „нервен, нетърпелив chéri“ — героичният chéri, по-точно казано — не можа да избегне някои първоначални затруднения, заради което впрочем я възнагради с най-претенциозен асортимент старовремски нежности), милата Шарлота ми направи малък разпит за отношенията ми с господа бога. Можех да отговоря, че в този смисъл нямам никакви предразсъдъци, но вместо това казах — в името на общоприетото благозвучие, — че вярвам в одухотворения космос. Като си оглеждаше ноктите, тя попита освен това дали в рода ми няма никакви странични примеси. Отговорих ѝ с насрещен въпрос — дали все пак би се омъжила за мен, ако дядото на майката на моя баща се окаже например арабин. Тя отвърна, че това не би имало никакво значение; но ако някога научи, че не вярвам в нашия християнския бог, ще се самоубие. Толкова тържествено го заяви, че ме побиха тръпки. Моментално разбрах, че е жена с принципи.

О, тя беше благовъзпитана еснафка! Казваше „пардон“, ако леко оригване прекъснеше плавния ѝ говор, в английското envelope (плик) произнасяше гъгниво първата сричка с френски прононс, в разговор с позната дама ме наричаше „мистър Хумберт“. Помислих си, че ще ѝ доставя удоволствие, ако при влизането си в местния бомонд бъда забулен в романтична мъгла. В деня на сватбата се появи малко интервю с мен в светската хроника на рамсдейлския вестник заедно със снимка на Шарлота: едната ѝ вежда вдигната, а фамилното ѝ име сгрешено: Хейзер. Въпреки тази беля рекламата стопли порцелановите кепенци на сърцето ѝ и предизвика подигравателното подрънкване на змийските ми хлопки. Тъй като бе участвувала в черковно-благотворителните кръжоци и тъй като бе успяла да се запознае с най-горделивите маменца на Лолитините дружки, за година и половина Шарлота бе успяла да стане ако не първостепенна, поне приемлива членка на местното общество; но никога досега не бе имала възможността да попадне в тази чудесна вестникарска рубрика и се озова в нея благодарение на мен, г-н Едгар Х. Хумберт (пробутах този „Едгар“ от чисто предизвикателство), „писателя и изследователя“. Репортерът, брат на моя Мак Ку, отбеляза това и попита какво именно съм написал. Не си спомням моя отговор, но той го бе предал така: „няколко труда за Верлен, за Рембодлер и за други поети“. В интервюто се отбелязваше също, че ние с Шарлота се познаваме от години, но това не се появи във вестника. Казах на Шарлота, че пръските на буквените грешки винаги украсяват светската рубрика.

Да продължим това любопитно повествование. Когато се наложи да пожъна плодовете на повишаването ми от квартирант в любовник, само горчилка и нежелание ли изпитах? Не. Хумберт трябва да признае лекия тщеславен гъдел и едва доловимото умиление, дори плетеницата на изящното разкажание — като украса по стоманата на съзаклятническата му кама. Никога не бих допуснал, че доста нелепата, макар и доста благообразна г-жа Хейз — със сляпата ѝ вяра в мъдростта на нейната религия и на читателския ѝ клуб, с превзетата ѝ дикция, с твърдото ѝ, студено, презрително отношение към примамливата, голоръка, пухкавичка дванайсетгодишна нейна дъщеричка — може да се превърне в толкова трогващо, безпомощно същество, щом ѝ сложа ръка — което се случи на прага на Лолитината

стаичка, в която тя отстъпваше със задъхано бърбене: „Не, не, моля ви, недейте...“

Промяната се отрази добре на външността ѝ. Усмивката ѝ, дотогава тъй изкуствена, грейна в пълно обожание — с блясък, изпълнен от нещо меко и влажно, в което смаян различих прилика с обаятелния, безсмислен, занесен поглед на Лолита, когато се опива с някоя нова смесица от сиропи в млечния бар или безмълвно се любовува на скъпите ми, винаги чудесно изгладени дрехи. Като хипнотизиран гледах лицето на Шарлота, когато в разговор за родителските си вълнения с друга дама правеше американската гримаса на женска резигнация (извърта очи и отпуска единия край на устните), по-детския вариант на тази гримаса бях виждал у Лолита. Пийвахме малко — уиски или джин, — преди да легнем, това ми помагаше да си представя дъщерята, докато милвам майката. Ето белия корем, в който моята нимфетка е лежала като свита рибка през 1934 година. Тази грижливо боядисана коса, толкова безжизнена за мен на пипане и обоняние, придобиваше понякога (на лампа в двойното легло с четирите колонки в краищата) оттенъка, ако не мекотата на Лолитините къдри. Все си повтарях, докато боравех с току-що изфабрикуваната си в естествена големина съпруга, че в биологичния смисъл тя представлява максимално достъпното ми доближаване до Лолита, че на Лолитината възраст Лотка е била не по-малко съблазнителна от дъщеря си сега и някога същата ще бъде дъщерята на самата Лолита. Накарах жена си да измъкне изпод цяла колекция обувки (покойният господин Хейз, както се оказа, изпитвал почти патологична страст към обувките) трийсетгодишен албум, за да видя как е изглеждала Ло като дете; въпреки неправилното осветление и несклопосните дрехи успях да разчета първата неясна чернова на Лолита, нейните крака, бедрени костички, чипо носле. Лотелита! Лолитхен!

Така през плета на времето насочвах порочен поглед към чуждите мътни прозорци. И когато чрез жалки, жарки, наивно похотливи милувки тя, тази жена с царствени цици и тежки бедра ме подготвяше, за да изпълня най-сетне еженощното си задължение, и тогава се мъчех все още да уловя ароматната следа на нимфетката, полетял с безумен лай през гъсталака на тилилейските гори.

Просто не мога да ви изразя колко кротка, колко трогателна бе моята клета съпруга! По време на сутрешното кафе, сред потискащия уют на кухнята с хромирания ѝ блясък, с големия календар (подарък от фирма за тенджери) и симпатичното кътче за закуска (стил кафене, в което Шарлота и Хумберт уж са си гугукали двамата през студентските дни), тя сядаше с червения си пенъор, като се облакътяваше върху пластмасовата повърхност на масата, подпираше буза с юмрук и се вторачваше в мен с непоносимо нежен поглед, докато лапах шунка с яйца. Макар че лицето на Хумберт потръпваше от невралгия, в очите ѝ то съперничеше със слънчевата светлина и с листните сенки върху белия хладилник. Тя вземаше моята навъсеност, моето раздражение за безмълвна любов. Малкият ми доход, съчетан с нейните още помизерни средства, ѝ правеше впечатление на бляскаво богатство и не защото сумата сега бе достатъчна за среднобуржоазните нужди, а защото дори парите ми грееха за нея с вълшебството на моята мъжественост, така че тя си представяше общата ни текуща сметка като някой южен булевард по пладне с дебела сянка от едната страна и гладко слънце от другата и така чак до края на перспективата, където се издигат розови планини.

Шарлота напълни петдесетдневния срок на нашето съжителство с многогодишна дейност. Клетницата се зае с всичко, което преди си бе отказвала или което никога не бе я интересувало особено, сякаш (за да продължа тази серия от Прустови интонации) чрез женитбата за майката на обичаното от мен дете ѝ бях помогнал да си възвърне изобилно младостта с пълномощно. В самозабравата на най-пошла „млада домакиня“ тя се зае да „сублимира домашно огнище“. Наизуст знаех всяка пукнатина на това „огнище“ — знаех я, откак на писалището си бях нанасял върху въображаема карта маршрута на Лолита през цялата къща; душата ми отдавна, се бе сродила с него — с неговата неугледност и разхвърляност и сега направо усещах как нещастникът настръхва в предчувствие на банята от екрю и охра и тютюневочервеникав маджун, приготвяна от Шарлота. Тя, слава богу, не стигна дотам, но пък изгуби огромно количество енергия, докато переше пердетата, търкаше с восьък жалузите, връщаше хи в магазина, заменяше ги с други и тъй нататък сред постоянната смяна на светлина и мрак, на усмивка и лошо настроение, на съмнение и съжаление. Главоболеше се с кретон и изкуствена кожа; променяше вида на

дивана, на който в незабравимото утро у мен се бе пукнало в забавно темпо мехурчето на райското блаженство. Разпределяше мебелите и с удоволствие научаваше от трактата за домакинството, че е „съвсем приемливо да се разделят двете шкафчета към дивана и съответните лампи“. Като следваше авторката на книгата „Твоят дом — това си ти“, намрази слаботелесните малки столчета и тънкокраките масички. Вярваше, че стая с широк размах на прозоречните стъкла и с изобилие от разкошни лакирани плоскости представлява пример за стая мъжки тип, докато женският тип се определя от по-леки прозоречни рамки и от по-крехка дървения. Романите, които четеше при моето пристигане, сега бяха изместени от илюстрирани каталози и упътвания по обзавеждането на дома. Поръча на фирма във Филадельфия, булевард Рузвелт 4640, специален „тапициран с дамаска пружинен матрак модел 312“ за двойното ни легло — а старият ми се струваше достатъчно як и издръжлив за това, което му се налагаше да понася.

По произход тя беше от Средния запад, както и първият ѝ мъж, и след като се бе преместила в Рамсдейл, перла на един от Източните щати, бе живяла тук съвсем кратко и не бе успяла истински да се сприятели с всички достойни хора. Малко познаваше жовиалния^[1] дентист, който живееше в нещо като полусрутен дървен замък зад нашата градина. Бе се запознала на чай в клуба към черквата с високомерната съпруга на вехтошаря в оставка, който притежаваше уродливата бяла къща — в тъй наречения „колониален“ стил на ъгъла на булеварда.

От време на време „правеше визити“ на бабичката Визави; познатните матрони обаче, макар да ги посещаваше или да ги срещаше на „градинските“ приеми, или да ги залисваше с дълги разговори по телефона — изисканите дами като г-жа Шеридан, г-жа Мак Кристъл, г-жа Найд и прочие, — нещо рядко се отбиваха при моята пренебрегвана от бомонда Шарлота. Истински приятелски отношения без задни мисли и практически сметки бе завързала със семейство Фарлоу, които се бяха завърнали от делово пътуване до Чили тъкмо навреме, за да присъствуват на сватбата заедно с Чатфийлдови, с Мак Ку и с някои други (но не с госпожа вехтошарката или с още повисокомерната госпожа Талбът). Джон Фарлоу беше спокоен, спокойно атлетичен, спокойно ловък търговец на спортни стоки с кантора в Паркингтън, на четирийсет мили от нас; тъкмо той ме снабди с

амуниции за прословутия колт и ме научи да боравя с него (веднъж по време на неделната разходка в крайезерната борова гора); той беше и „отчасти адвокат“, (както се изразяваше с усмивка) и навремето сложил в ред някои работи на Шарлота. Джоан, младоликата му жена, която му се падаше братовчедка, бе дългонога дама и носеше очила с форма на дръпнати очи; тя имаше два светложълти булдога, две остри гърдички и голяма червена уста. Рисуваше пейзажи и портрети — ясно си спомням как на чаша коктейл веднъж похвалих направения от нея портрет на малката ѝ племенничка, Розалин Грац, грациозна, розова хубавица в гърлскаутска униформа (зелена вълнена барета, зелено плетено коланче, чудесни къдрици до раменете), а Джон извади лулата от устата си и каза — колко жалко, че Доли (моята Лолита) и Розалин са толкова враждебни помежду си в училище; впрочем изрази надежда и ние всички се присъединихме, че ще се сприятелят, когато се завърнат всяка от своя летен лагер. Поговорихме за училището. То имаше своите недостатъци и своите добри страни. „Разбира се, тукашните търговци са предимно италианци — изрече трезвомислещият Джон, — но за сметка на това досега поне нямахме чи...“ Джоан го прекъсна припряно: „Колко ще бъде хубаво, ако нашите момиченца прекарваха лятото заедно!“ Внезапно си представих Лолита след завръщането ѝ от лагера — почерняла, топла, сънена, замаяна — и бях готов да заридая от страст и нетърпение.

---

[1] Жизнен, жизнерадостен (фр.). — Б.пр. ↑

Искам да напиша още няколко думи за г-жа Хумберт, докато ми се пише (скоро предстои тежка катастрофа). Винаги си бях давал сметка, че в характера ѝ има известна властност, но изобщо не бях предполагал, че може да се окаже толкова диво ревнива към всичко в моя живот, което не се отнася до нея. У нея се развихри бясно, ненаситно любопитство към моето минало. Настояваше да съм възкресял всички жени, които съм обичал през живота си, за да ме накара да ги подиграя, да ги стъпча, да се отрека от тях подло и докрай, като по този начин унищожа миналото си. Изтръгна от мен отчет за брака ми с Валерия, която, разбира се, бе извънредно смешна; но извън това ми се наложи да измисля или безсрамно да разкрася дълга върволица от любовници, за да може Шарлота да им се любовува злорадо. От немай-къде ми се наложи да ѝ представя цял илюстриран каталог, като снабдя тези дами с тънки разлики в унисон с традицията на американските обяви, които използват за целите си група ученици и ги разпределят по правилата на виртуозната расова пропорция, а именно винаги сред белоликите деца слагат един — винаги само един, — но за сметка на това съвършен сладур — кръглоок, шоколадов на цвят малчуган, почти, но не точно в средата на първите чинове. Докато ѝ представях моите дами, ги карах да се усмихват и да се поклащат — те всичките, морната блондинка, темпераментната негърка, червенокосата развратничка, бяха строени като на парад в публичен дом. Колкото по-реални и по-вулгарни успявах да ги направя, толкова повече г-жа Хумберт харесваше моя водевил.

Никога през живота не бях правил и не бях изслушвал толкова многобройни признания. Искреността и непосредствеността, с които тя обсъждаше тъй наречения си „любовен живот“, като се почне от първите продължителни целувки и се свърши със свободната съпружеска борба, в морално отношение представляваха рязък контраст на безцеремонните ми лъжи; в технически смисъл обаче двете серии бяха еднородни, тъй като се влияеха от същия материал (от радиомелодрамите, психоанализата, евтините романчета), от които аз

извличах действащите си лица, а тя — езика и стила си. Доста ме развеселиха някои необикновени полови чудатости, присъщи на почтения Харолд Хейз според думите на Шарлота, която сметна кикота ми за неприличен; общо взето, разголването на душата ѝ се оказа също толкова безинтересно, както разголването на нейното тяло. Никога не бях виждал по-здрава жена въпреки диетичните гладни стачки.

Споменаваше рядко за моята Лолита — по-рядко например, отколкото за онова дете от мъжки пол, светлокосо, с размити черти, чиято снимка бе единственото украшение на нашата сурова спалня. Отдала се на безвкусни блянове, тя предвиди, че душата на умрялото отроче ще се върне в образа на чедото, което тя ще роди от сегашния си брак. И макар да не изпитвах особено влечение да попълня родословието на Хумберт с подобие на Харолдовия плод (с някакво сладко усещане за кръвосмесителство обичах да мисля за Лолита като за свое дете), ми хрумна, че едно продължително раждане с подробно цезарово сечение и разни други усложнения в някой усамотен родилен дом през следващата пролет ще ми даде възможност да остана насаме с моята Лолита няколко седмици — и да тъпча замаяната нимфетка с приспивателни прахчета.

Ах, колко мразеше тя дъщеря си! Особено злобно ми се стори това, че съвсем без нужда, но твърде усърдно отговори на глупашките въпроси в една книга („Познай детето си“), издадена в Чикаго. Тези дивотии бяха разпределени за няколко години: майката трябваше да извършва нещо като инвентаризация след всяка изминала година от живота на детето. На дванайсетия рожден ден на Лолита, на 1 януари 1947 година, Шарлота Хейз, по баща Бекер, бе подчертала следните епитети, десет от четирийсетте (от графата „Характер на детето“): агресивен, буен, отпуснат, негативистичен (двойно подчертано!), недоверчив, нетърпелив, капризен, досаден, раздразнителен, навъсен. Не обърна никакво внимание на останалите трийсет прилагателни, сред които имаше такива като: весел, сговорчив, енергичен и прочие. Направо непоносимо! Със стръв, която не бях забелязвал по-рано в мекия характер на моята любеща жена, тя атакуваше и преследваше разните дребни притежания на Лолита, които се спасяваха по разните ъгли на къщата и замираха там като хипнотизирани зайчета. На благоверната ми през ум не ѝ минаваше, че една неделна сутрин, когато разстройство на стомаха (поради опитите да подобря нейния

сос) ми попречи да отида с нея на черква, ѝ измених с едно от Лолитините бели чорапчета. А какво долно отношение към писмата на моята момина сълза, на моята душичка!

„СКЪПИ МАМЧЕ И ХУМЧЕ,

Дано сте добре. Много благодаря за бонбоните. Аз (задраскано и написано отново) Аз си изгубих новия пуловер в гората. Напоследък беше хладно. Тук много ми е.

С обич вашата Доли“

„Ама че е заплес — каза госпожа Хумберт, — забравила е думата накрая. Този пуловер беше от чиста вълна. Освен това ще те помоля да вземаш и моето мнение, преди да ѝ прашаш бонбони.“

На няколко мили от Рамсдейл в гората имаше езеро — тъй нареченото Очиларско езеро (вече го споменавах); през най-знойната седмица в края на юли пътувахме дотам всеки ден. Сега съм принуден да опиша с доста скучни подробности последното ни съвместно къпане във вторник, през тропическото утро.

Като оставихме автомобила на специално определеното за тази цел място, тръгнахме към езерото по пътеката през боровата гора, когато Шарлота каза, че Джоан Фарлоу, докато търсела редки светлинни ефекти (Джоан се придържаше към старата живописна школа), в неделя видяла как Лесли Томсън се къпел „гол-голеничък“ (според израза на Джоан) в пет сутринта.

„Водата — казах аз — сигурно е била много студена.“

„Не е там работата — възрази логичната, макар и обречена моя гълъбца. — Той е просто слабоумен. И да ти призная — продължи (с присъщата си старателна фразировка, която почна да се отразява върху здравето ми), — усещам, че Луиза е влюбена в този кретен.“

Чувствуването. „Чувствува се, че Доли може да бъде доста по-силна ученичка, отколкото е сега...“ И тъй нататък (от стара училищна характеристика).

Хумбертови продължаваха напред по сандали и халати.

„Знаеш ли, Хум, имам една нахална мечта — избъбри лейди Хум, като наведе глава, сякаш се срамуваше от тази мечта или търсеше съвет от ръждивата земя. — Толкова ми се иска да намеря добре школувана слугиня като онази германка, за която говориха Талбътови; освен това да живее у нас.“

„Няма място“ — отвърнах аз.

„Нищо подобно! — възрази тя с мнимо загадъчната си усмивка. — Вярвай, chéri, не оценяваш напълно възможностите на Хумбертовата къща. Ще я настаним в стаята на Ло. И без това мислех да превърна в гостна тази бърлога. Тя е най-студената и отвратителна дупка в цялата къща.“

„Какво искаш да кажеш всъщност?“ — попитах аз, при което кожата на бедрата ми се стегна (отбелязвам това, тъй като кожата на моята дъщеричка правеше същото, когато я обземаха подобни чувства: недоумение, отвращение, яд.

„Май те възпират някои романтични асоциации, а?“ — попита жена ми с намек за първата ни целувка.

„Глупости — отвърнах аз, — просто искам да разбера къде ще настаниш детето, когато си намериш гост или слугиня.“

„О! — каза госпожа Хумберт, потънала в мечти, като удължаваше това „О!“ и в същото време вдигна едната вежда и нежно пое въздух. — Тъкмо малката Ло няма нищо, нищо общо с тези неща. След лагера малката Ло ще заmine направо в пансион — в хубав пансион със строга дисциплина и със сериозна програма за религиозно обучение. А след това — в колежа Бърдсли. Всичко съм изчислила съвсем точно, не се безпокой.“

Добави, че тя, мадам Хумберт, ще превъзмогне обичайния си мързел и ще пише на сестрата на старата Фалън, която преподавала в пансиона „Света Алгебра“. Ослепителното езеро се появи между боровете. Казах, че съм забравил тъмните си очила в колата и ей сега ще се върна.

Винаги съм смятал, че кършенето на ръце е измислен жест или може би неясен отклик от някакъв средновековен ритуал; но когато хлътнах в гората, за да се отдам на отчаянието и на страшните мисли, именно този жест („Докога, боже!“) най-добре можа да изрази бездуми моето настроение.

Ако Шарлота беше Валерия, знаех как да действам в дадения случай — да, „действам“ е тъкмо подходящата дума; в доброто старо време бе достатъчно да извия крехката китка на дебелата Валя (тя я беше навехнала при падане от велосипед), за да промени веднага мнението си; но спрямо Шарлота това бе немислимо. Хладнокръвната американска Шарлота ми вдъхваше страх. Нищо не излезе от безгрижната идея да покоря волята ѝ чрез нейната любов. Не смеех да сторя нищо, което можеше да наруши моя образ, създаден от нея, за да го боготвори. Бях ѝ се умилквал, докато беше страховита дуеня на моята душичка, и досега в отношението ми към нея се бе запазило нещо от моето подлизурство. Имах само един коз — че нищо не знаеше за чудовищното ми увлечение по нейното момиченце.

Ядосваше се, че детето ме харесва; обаче не можеше да отгатне моите чувства. Бих казал на Валерия: „Слушай, дебела тъпачке, *c'est moi qui décide*^[1] кое е хубаво за Долорес Хумберт.“ На Шарлота дори не посмях да кажа (със сервилно спокойствие): „Извинявай, драга, но не съм съгласен с теб. Нека дадем още една възможност на малката. Готов съм да я уча вкъщи година или две. Нали веднъж сама ми предложи.“ Защото не бях в състояние нищо да изрека за момичето, без да се издам. Ах, не можете да си представите (както и аз никога не бях си представял) какви са тези жени с принципи! Шарлота, която не забелязваше фалша на обичайните условности, на правилата за държане, на патентованата храна, книги, на хората, пред които се прекланяше, веднага би доловила неправилната интонация, каквото и да кажех в усилията си да удържа Лолита до мен. Тя беше като музикант, който в живота си може да бъде ужасно долен човек, лишен от интуиция и от вкус, но чийто дяволски точен слух долавя и най-нищожната нота на оркестъра. За да сломя волята ѝ, би трябвало да ѝ разбия сърцето. Ако разбиех сърцето ѝ, моят образ в него също щеше да бъде разбит. Ако ѝ кажех: „Или аз правя с Лолита каквото си поискам — и ти ми помагаш да запазим тайната, — или веднага се развеждаме“, тя ще пребледнее като матово стъкло и бавно ще изрече: „Добре, каквото и да кажеш друго или да си вземеш думите обратно — това е краят.“ И точно така ще стане.

Ето значи каква беля ме сполетя. Помня как стигнах до паркинга, извадих с помпата ръждива на вкус вода и я изсърбах толкова жадно, сякаш тя щеше да ми даде вълшебна мъдрост, младост, свобода, мъничка любовница.

Сетне поседях — с лилавия си халат, като размахвах крака пред една от грубо скованите маси за екскурзиантите под широкошумните борове. Малко по-встрани две момиченца по бански от две части излязоха от нашарената със слънчеви петна будка на клозета с надпис: Жени. Жвакащата дъвка Мабел (или дубльорка на Мабел) бавно, разсеяно възседна велосипеда, а Марион, като си тръскаше косата да пропъди мухите, се намести отзад, широко разкрасена; и двете с бавни, разсеяни зигзаги се сляха със светлината и сянката. Лолита! Баща и дъщеря, които потъваха в тези стапящи се дебри. Най-естественото решение на задачата би било: да се унищожи г-жа Хумберт. Но как?

Нито един човек не е в състояние да извърши идеално престъпление; случаят обаче е способен на това. Криминалистите помнят например прочутото убийство на мадам Лакур от Арл, в Южна Франция, през края на миналия век. Неидентифициран брадат мъж, грамаден на ръст, който може да е имал тайна любовна връзка с тази дама, се приближава до нея на оживена улица няколко дни след като тя се е омъжила за полковник Лакур и три пъти забива кама в гърба ѝ, докато полковникът, късокрак господин с вид на булдог, се увесва върху ръката на убиеца. По вълшебно и прекрасно съвпадение точно в мига, когато престъпникът разтваря челюстите на побеснелия дребен съпруг (през това време се струпва народ), някакъв мечтател италианец в най-близката до, произшествието къща съвсем случайно задействува взривното устройство, върху което работи; улицата веднага се превръща в хаос от дим, от падащи тухли и от спасяващи се хора. Взривът обаче не наврежда на никого (ако не се смята, че нокаутира доблестния полковник Лакур); всички се разбягват, отмъстителният любовник също хуква да бяга, след което преживява дълъг и щастлив живот.

Да видим сега какво става, когато злосторникът се опита сам да организира идеалното премахване.

Спуснах се към Очиларското езеро. Кътчето, където ние и още няколко „почтени“ семейства (Фарлоу, Чатфийлдови) си бяхме избрали, бе малко заливче; моята Шарлота го харесваше, тъй като било „същински частен плаж“. Градският плаж — с всички удобства за къпещите се (или давещите се, както рамсдейлският вестник веднъж се изрази) — се намирал в лявото (тоест в източното) очило на езерото и не се виждале от нашето заливче. Борове в дясно преминаваха в блато, след което полукръгът на брега отново се обличаше в борове от другата страна на западното очило.

Легнах на пясъка до жена си толкова тихо, че тя трепна.

„Да се окъпем, а?“ — предложи тя.

„Минутка. Чакай да обмисля една комбинация.“

Продължих да си блъскам главата. Измина повече от минута.

„Добре. Хайде.“

„А аз участвувам ли в тази комбинация?“

„И още как!“

„Разбира се!“ — каза Шарлота, докато нагазваше във водата. Водата скоро се вдигна до дебелиите ѝ, покрити с гъша кожа бутове; сетне, като протегна напред долепените си длани, здраво стиснала устни, с неочаквано изпростяло в черния гумен шлем лице, Шарлота се юрна напред със силен плясък.

Заплувахме бавно сред грейналото езеро.

На отсрещния бряг, на по-близо от хиляда разкрача от нас (ако можеше да се върви по водата), различавах малките силуети на двама души, които усърдно работеха на своята част от брега. Със сигурност знаех кои са: пенсиониран полицаи от полски произход и пенсиониран водопроводчик, негова бе по-голямата част от гората отсреща. Знаех също с какво се занимават: строят за свое глупаво развлечение дървен кей. Долитащото до нас чукане изглеждаше странно мощно за лилипутските им ръце и инструменти, сякаш отговорникът за звуковите ефекти не беше се споразумял с кукления майстор най-вече защото силният трясък при всеки миниатюрен удар закъсняваше спрямо зрителното му възприемане.

Късата светла пясъчна ивичка на „нашия“ плаж — от който сега се бяхме отдалечили и бяхме стигнали до дълбокото — в делник биваше празна. Наоколо нямаше никого освен тези две съсредоточено работещи фигурки на отсрещния бряг и тъмnochервения частен самолет, който избръмча високо и потъна сред синьото небе. Не можеше да се измисли по-хубав декор за едно сръчно бълбукащо човекоубийство и ето я изтънчената поанта: пазителят на закона и проводникът на водата се намираха точно толкова близо, че да бъдат свидетели на нещастния случай, и точно толкова далеч, та да не забелеят, че е престъпление. Намираха се достатъчно близко, за да чуят как пляскащият във водата объркан плувец се дере отчаяно за помощ — някой да спаси давящата се негова жена; и бяха твърде далеч, за да различат (ако не са гледали преди това), че съвсем хладнокръвният плувец довършва жена си под водата. Не бях още достигнал този стадий; само искам да обясня колко е просто действието, колко е ясна постановката! Та значи Шарлота се придвижваше напред с тровава добросъвестност (беше съвсем посредствена ундина), но и с известна тържествена наслада (нали нейният воден дух бе до нея) и докато наблюдавах това със самостоятелната яснота на бъдещия спомен (също както гледаш

нещата с усилието да ги видиш такива, каквито ще си ги спомняш по-късно) — лъскавобялото ѝ мокро лице, съвсем слабо загоряло въпреки всичките ѝ усилия, бледите устни, голото изпъкнало чело, тесния черен шлем, пълната мокра шия, — знаех, че трябва само да изостана малко, да поема повече въздух в дробовете, сетне да я стисна за глезена и стремглаво да се гмурна с пленения труп. Казвам „труп“, защото изненадата, уплахата и неопитността щяха да накарат клетата ундина да глътне отведнъж цяла кофа смъртоносна езерна вода; от своя страна, можех да издържа най-малко минута под водата, при това без да затварям очи. Фаталното движение се мярна пред мен като опашка на падаща звезда в чернилката на подготвяното престъпление. Така в безмълвен зловещ балет танцьор държи партньорката си, устремен като стрела в чудесно имитираната подводна мъгла. Щях да изплувам за глътка въздух, като все още я държа под водата, сетне щях да се гмуркам толкова пъти, колкото се наложеше, и едва когато завесата се спуснеше окончателно над нея, щях да си позволя виковете за помощ. И когато след двайсетина минути онези двамата от отсрещния бряг с равномерно увеличаване стигнат с гребната лодка, преснобоядисана от едната страна, клетата г-жа Хумберт, жертва на мускулна конвулсия или на сърдечна криза, или на едното и другото едновременно, вече би стояла на главата си в мастилената тиня на десетина метра под засмяната повърхност на Очиларско-змийското езеро.

Колко лесно, нали? Обаче на, драги господа, изобщо не е можех да се насиля за такова нещо!

Тя плуваше до мен като доверчив, нескопосен тюлен и цялата логика на страстта ми крещеше в ушите: „Не губи време!“ А аз, драги ми господа, не можех и не можех! Мълчаливо се обърнах към брега и тежко, добросъвестно тя също изви, а прегракналият от викане дявол все още повтаряше своя съвет и все не можех ей така да удавя това нещастно, хлъзгаво, едротело създание. Крясъкът ставаше все по-сподавен с осъзнаването на печалната истина, че нито утре, нито в петък, нито в който и да било друг ден ще мога да я убия. О, ясно си представях, че с ужасни шамари развалям симетрията на Валините гърди или по някакъв друг начин ѝ причинявам болка — и също толкова ясно се виждах как забивам куршум в шкембето на нейния любовник, така че да изпъшка и да седне. Шарлота обаче не можех да

убия — особено когато положението вероятно не беше чак толкова безнадеждно, каквото ми се стори при първоначалния стрес през онази ужасна сутрин. Ако я бях хванал за силния ритач крак, ако бях срещнал изумения ѝ поглед, ако бях чул страшния ѝ глас, ако все пак бях минал това преめждие, призракът ѝ щеше да ме преследва цял живот. Може би, ако живеехме през 1447-а, а не през 1947-а, щях да залъжа кротката си натура, като ѝ сипя класическа отрова от издълбания ахат на пръстена си и я упоя с фаталната сладка билка. Но през нашата буржоазна ера, когато всеки си въвира носа в чуждите работи, нямаше да ми се размине така, както се е разминавало в брокатените чертози на миналото. В наше време убиецът трябва да бъде химик. Не, не, не бях подходящ за такова нещо. Уважаеми съдебни заседатели, милостиви господа и също толкова милостиви госпожи! Повечето обвиняеми заради постъпки против нравствеността, които мъчително жадуват какви да е трепетни, сладко стенещи, физически, не непременно ограничени от съвкупление отношения с някое подрастващо момиченце — те са все безвредни, безполезни, пасивни, плахи самотници, молещи обществото само за едно: да им разреши всецяло да следват, общо взето, невинните си, аберативни, както се казва, склонности и по частен път да се отдават на малките си, приятно парливи и неприятно влажни полово извратени актове, без полицията или съседите да се нахвърлят грубо върху тях. Ние не сме полови изверги! Ние не изнасилваме като юначните войници. Ние сме нещастни, кротки, добре възпитани хора с кучешки очи, които са се приспособили достатъчно, за да възпират поривите си в присъствието на възрастните, но са готови да отдадат много, много години живот за едничката възможност да докоснат нимфетка. Подчертавам — по никакъв начин не сме човекоубийци. Поетите не убиват. О, моя клета Шарлота, не ме гледай с омраза от вечния си рай сред алхимичната смесица от асфалт, гума, метал и камък — но слава богу, не сред вода, не сред вода!

Все пак бях на косъм от злощастиято, съвсем обективно казано. И сега се разкрива същината на моята притча за идеалното убийство.

Седнахме върху кърпите на зажаднялото за нас слънце. Тя се огледа наоколо, свали презрамките и легна по очи, за да могат лъчите да се насладят на гърба ѝ. Каза, че ме обича. Въздъхна дълбоко, протегна ръка към халата си и напипа в джоба цигарите. После седна,

запали цигара. Изучи дясното си рамо. Възнагради ме, като отвори одимена уста, с подробна целувка. Изведнъж зад нас откъм храстите по песъчливия склон се отърколиха две-три камъчета.

„Тези долни, вечно дебнещи деца — избъбри Шарлота, като придържаше на гърдите си обемния чер сутиен, и отново се обърна по корем. — Ще се наложи да поприказвам с Пьотър Крестовски.“

От края на пътеката се дочу шум, звук на стъпки и се появи Джоан Фарлоу със статива и с всичко друго.

„Изплаши ни“ — каза Шарлота. Джоан обясни, че седяла над склона, скрита сред зеленината, и оттам „шпионирала природата“ (шпионите ги разстрелват), като се мъчела да довърши пейзажа — но нищо не излязло, липсва й талант (което беше съвсем вярно).

„А вие, Хумберт, опитвали ли сте някога да рисувате?“

Шарлота, която ме ревнуваше малко от Джоан, попита дали ще дойде Джон.

Да, ще дойде. Днес имал намерение да обядва вкъщи. Докарал я на път за Паркингтън и сега скоро щял да я вземе на връщане. Какво прекрасно утро! Тя винаги се чувствувала предателка спрямо Мелампий и Кавала, задето ги оставяла вързани вкъщи през такива дивни дни. Седна на белия пясък между мен и Шарлота. Дългите й кафяви крака по къси панталонки бяха приблизително толкова съблазнителни за мен, колкото и краката на някоя дореста кобила. Венците й се оголваха, когато се усмихнеше.

„За малко да ви включа в своето езеро — каза тя. — Впрочем забелязах нещо, на което не сте обърнали внимание. Вие (на Хумберт) забравихте да свалите ръчния си часовник, да, сър, забравихте.“

„Уотърпруф“ (водонепроницаем) — тихо произнесе Шарлота, свила устни като риба.

Джоан сложи китката ми върху своето коляно и се полюбува на подаръка от Шарлота; след това остави ръката на Хумберт обратно върху пясъка с дланта нагоре.

„Оттам си могла да видиш какво ли не“ — отбеляза Шарлота с известно кокетство.

Джоан въздъхна. „Една вечер — каза тя — видях две деца от мъжки и женски пол, които на ей това място дейно се съвкупяваха. Сенките им бяха гигантски. И май ви казах за Лесли Томсън, който се къпе чисто гол по съмване. Сега вече очаквам след черния атлет да се

появи тлъстият котлет. Айвър Куилти (нашият дентист, и той без нищо. Между другото, невероятен оригинал е, този старец. Когато бях при него последния път, ми разправи една съвсем неприлична история за племенника си. Оказва се...

„Ето ме и мен“ — отекна гласът на Джон.

---

[1] Аз решавам (фр.). — Б.а. ↑

Навикът ми да мълча, когато съм ядосан, или поточно студената и сякаш люспеста страна на ядосаното ми мълчание вдъхваше невероятен страх на Валерия. „Не зная какво мислиш, когато си такъв, и това ме побърква“ — се оплакваше тя. Мъчех се да наказвам Шарлота с мълчание — но тя, сякаш нямаше нищо, продължаваше да чурулика или хващаше мълчаливеца за брадичката. Поразителна жена! Като мърморех, че все пак се налага да пиша научен труд, се намъквах в бившата си стая; Шарлота пък все по-жизнерадостно разкрасяваше нашата обител, гугукаше по телефона, пишеше писма. От прозореца през гланцирания отблясък на тополовите листа я видях как минава през улицата и с доволен вид пуска в кутията писмото си до сестрата на мис Фалън.

Седмицата влажно, навъсено време, последвала току-що описаното посещение на мълчаливите пясъци край Очиларското езеро, беше от най-мрачните през живота ми. След това проблеснаха два-три неясни лъча надежда — преди слънцето да грейне с пълна сила.

Прецених, че мозъкът ми е наред, че работи великолепно и че трябва да го използвам. Макар че не смеех да се бъркам в плановете на жена си за Лолита (която от ден на ден ставаше все по-топла и по-мургава под ясното небе на безнадеждната далечина); все пак можех да намеря някакъв основен начин за утвърждаването на общия си авторитет, който по-късно щях да използвам при конкретен случай. Една вечер Шарлота сама ми даде повод.

„Имам изненада за теб — каза тя, загледана нежно в мен над лъжицата със супа. — Наесен заминаваме с теб за Англия.“

Преглътнах, без да бързам, своята лъжица супа, избърсах устни с розова книжна салфетка (О, прохладното, тънко платно на салфетките в моята „Мирана“!) и казах:

„Аз също имам изненада за теб, моя мила. Ние с теб няма да заминем за Англия.“

„Защо? Какво се е случило?“ — попита тя, като наблюдаваше — с по-голямо учудване, отколкото бях очаквал — ръцете ми (неволно

сгъвах, късах, мачках и отново късах съвсем невинната „салфетка“). Впрочем усмивката ми я успокои малко.

„Много просто — казах аз. — Дори в най-хармоничния брак като например нашия не всички решения взема съпругата. Има въпроси, за чието решаване съществува съпругът. Представям си вълнуващото удоволствие, което като на нормална американка ще ти достави прекосяването на океана с трансатлантическия параход, нали с него пътува и лейди Бамбум, братовчедка на английския крал, Били Бамбум, краля на замразеното месо, или някоя холивудска уличница. Никак не се съмнявам, че бихме представлявали чудесна реклама за туристическата фирма: ти с откровено преклонение и аз със сдържано завистливо възхищение гледаме в Лондон дворцовата стража, тези малинови гвардейци, бобровите месоядци или как им викаха. От своя страна имам алергия към Европа, включително към добрата стара Англия. Както ти е добре известно, нищо не ме свързва със Стария твърде прогнил свят. Никакви цветни реклами из твоите списания не могат да променят това...“

„Любими мой — каза Шарлота, — аз наистина...“

„Чакай. Това е дреболия, подробност; всъщност имам предвид нещо повече. Когато поиска да прекарвам цели дни на езерото, вместо да се занимавам с работата си, на драго сърце те последвах и заради теб се превърнах в представител на младежта с бронзов тен, вместо да си остана литературовед... И например педагог. Когато ме водиш на бридж у толкова милите Фарлоу, кротко се тътря след теб. Не, чакай, моля те. Когато декорираш дома си, не преча на твоите приумици. Когато решаваш — о, когато решаваш разните въпроси, може да съм против, абсолютно против или, да речем, отчасти, обаче си мълча. Игнорирам отделните случаи, но не мога да игнорирам общия принцип. Обичам да ме командуваш, но всяка игра си има правила. Не, не се сърдя. Изобщо не се сърдя. Недей така. Но аз представлявам половината от семейното огнище и имам право на малък, но свой ясен глас.“

Междувременно тя премина откъм моята страна на масата и като падна на колене, бавно, но настойчиво заразтърсва глава и вкопчи добре гледани нокти в панталона ми. Каза, че през ум не ѝ е минавало подобно нещо. Каза, че съм нейното божество и властелин. Каза, че

Луиза вече си е отишла и можем да се отдадем на любов. Каза, че трябва да ѝ простя, иначе ще умре.

Този малък инцидент доста ме ободри. Спокойно ѝ отговорих, че работата не е в прошката, а в промяната на държането ѝ; реших да укрепя спечеленото предимство и занапред да прекарвам много време в сурово и навъсено отчуждение, като работя по книгата или се преструвам, че работя.

Диванът легло в някогашната ми стая отдавна бе превърнат просто в легло, каквото си остана впрочем завинаги в душата ми, и Шарлота ме предупреди в началото на нашето съжителство, че стаята постепенно ще бъде превърната в истински писателски кабинет. Два-три дни след „британския инцидент“ седях в новото и много удобно кресло с голям том върху коленете, когато на вратата почука с пръстенчето си Шарлота и доплува вътре. Колко не приличаха движенията ѝ на движенията на моята Лолита, когато понякога надникваше при мен в милите си омърляни сини панталони, като внасяше от страната на нимфетките аромата на плодни градини; бе несклопосна и приказна, и неясно порочна; с разкопчани долни копчета на момчешката риза. Но нека ви кажа нещо. У малката лудетина Хейз и у важната голяма Хейз плахо течеше все същото (и на вкус, и на слух) жизнено ручейче. Един прочут френски лекар бе казал някога на баща ми, че дори най-слабото куркане в стомаха на близки роднини има един и същи музикален тон.

И така, Шарлота доплува. Тя усещаше, че между нас нещо не е наред. Предишната вечер, както и по предишната, се престорих на заспал още щом си легнахме, и станах, преди да се беше събудила. Тя мило попита дали не ми пречи.

„В тази минута — не“ — отвърнах аз, като прелиствах отворения на буква „Е“ том от енциклопедията за момичета и разглеждах картинката в долния край на страницата.

Тя се доближи до малкото писалище — имитация на махагон с едно чекмедже. Положи ръка върху него. Наистина писалището никак не беше хубаво, но нищо не бе ѝ виновно.

„Отдавна исках да те попитам — каза тя (делово, без всякаква закачливост), — защо заключваш чекмеджето? Искаш ли това писалище да си остане в кабинета? Някак е ужасно отвратително.“

„Остави го на мира“ — процедих аз. Тъкмо бях с гърлскаутите в Калгари.

„Къде е ключът?“

„Скрит е.“

„Ах, Хуми...“

„Заклучил съм в него любовни писма.“

Тя ме погледна като ранена газела, този поглед толкова ме вбесяваше; след това, без да е наясно дали се шегувам и без да знае какво да каже по-нататък, постоя, докато тихо прелистих няколко страници (Канада, Кино, Конфитюр, Костенурка), загледана по-скоро в прозоречното стъкло, отколкото през него, като барабанеше с острите си карминени, бадемовидни нокти.

Две минути по-късно (на Кроул и Къпане) се приближи до креслото ми и стовари тежката си снага в шотландски вълнен плат върху ръчката, като ме облъхна с мириса на точно този парфюм, който използваше първата ми жена. „Дали ваше сиятелство не би желало да прекара есента ей тук?“ — попита, като посочи с кутре сладникавия есенен пейзаж от един източен щат. „Защо?“ (натъртено и бавно). Тя вдигна рамене. (Вероятно Харолд е обичал да ползува отпуск по това време. Ловен сезон. Циганско лято. Условен рефлекс от нейна страна.)

„Струва ми се, че зная къде е — каза тя, като все още сочеше картинката. — Помня, там има хотел с романтичното име „Подслон за омагьосани ловци“. Кухнята е божествена. И никой на никого не пречи.“

Тя потърка буза в слепоочието ми. Бях отучил Валя от това на бърза ръка.

„Не искаш ли нещо по-специално за обед, миди мой. По-късно ще наминат Джон и Джоан.“

Издадох неопределен звук. Тя ме целуна по долната устна и каза весело, че ще направи торта (от времето, когато още бях квартирант, се бе запазила легендата, че съм във възторг от нейните торти), сетне ме остави да безделнича.

Положих внимателно отворената книга върху напуснатото от нея място (книгата понечи да направи вълнообразно движение, но моливът спря затварянето на страниците), проверих дали ключът си е на мястото, а именно, под старата, но скъпа самообръсначка, която употребявах, преди тя да ми купи друга, по-евтина и по-хубава.

Питаше се: добре ли е скрит ключът под тази самобръсначка в кадифения калъф? От своя страна калъфът се намираше в сандъка, в който държах книгата си. Дали няма по-сигурно място? Чудно колко е мъчно да скриеш нещо — особено когато жена ти вечно ти мести нещата.

Доколкото си спомням, бе изминала седмица от последния ни плаж, когато следобедната поща донесе отговора от втората мис Фалън. Тя пишеше, че току-що се е върнала в пансиона от погребението на сестра си. „Евтимия всъщност не може да се възстанови, откак си счупи бедрото.“ Що се отнася до дъщерята на г-жа Хумберт, имала честта да съобщи, че вече било късно за записване през тази година, но че тя (живата и здрава Фалън) почти не се съмнявала, че ще може да я приеме в училището, ако г-н и г-жа Хумберт докарат Долорес през януари. Райско отлагане!

На другия ден след закуската се отбих при „нашия“ доктор, симпатичен невежа, чието умело държане с болните и пълното му доверие към две-три патентовани лекарства успешно маскираха безразличието му към медицината. Фактът, че Ло щеше да се завърне в Рамсдейл, озаряваше радостно пещерата на бъдещето. Искях да бъда в пълна готовност при настъпването на това събитие. Всъщност започнах кампанията от по-рано, преди Шарлота да вземе жестокото си решение. Трябваше да бъда сигурен, че когато очарователното ми момиченце се завърне, ще имам възможност още същата нощ, след това нощ след нощ, докато не ми я отнеме „Света Алгебра“, да приспивам двете живи същества толкова сигурно, че никакъв звук и никакво докосване да не прекъсва съня им. През юли правих опити с различни приспивателни, изпитвах ги върху Шарлота, голяма любителка на хаповете. Последната доза, която ѝ дадох (тя си мислеше, че е слаб препарат с бром за успокояване на нервите), я приспа за цели четири часа. Пусках радиото на пълна мощност. Насочвах към лицето ѝ синия лъч на фенерчето с фалична форма. Блъсках я, търках я, щипах я, боцках я — нищо не наруши ритъма на спокойното ѝ мощно дишане. Обаче толкова мимолетно нещо като целувка по ключицата я събуди веднага и тя бодро и яко ме награби като октопод (едвам се спасих). Значи не върши работа, си помислих аз; трябва да намеря нещо още по-сигурно. Отначало д-р Байрън сякаш не повярва, когато му казах, че последното му приспивателно не може

да се пребори с безсънието ми. Посъветва ме да го опитам още няколко пъти и за малко ми отвлеche вниманието, като взе да ми показва семейни снимки: имаше чаровно момиченце на Лолитината възраст; разбрах, че се мъчи да ме преметне, и настоях да ми изпише най-силното от съществуващите приспивателни. В отговор ме посъветва да съм играел голф, но в края на краищата се съгласи да ми даде хапчета, които „сигурно ще действуват“; отиде до шкафчето си и измъкна стъкленица с лилаво-сини капсулки с тъмнолилава ивичка от едната страна. Според него това било ново лекарство, току-що влязло в производство и предназначено не за неврастеници, които могат да бъдат успокоени и с глътка вода, ако знаеш как да подходиш, а за великите безсънни творци, които трябва да умрат за няколко часа, за да останат през вековете. Обичам да баламосвам докторите и, макар че вътрешно тържествувах, пуснах стъкленичката в джоба си със скептична гримаса. Впрочем налагаше се да си отварям очите с него. Веднъж при съвсем друг случай глупаво се изпуснах — споменах последния си санаториум и ми се стори, че той наостри уши. Понеже никак не исках Шарлота или някой друг да научи за този период от миналото ми, побързах да обясня, че се е наложило да направя някои изследвания из лудниците заради бъдещия си роман. Какво от това; важното беше, че този пройдоха имаше толкова миличко момиченце. А колко странно всъщност — те вече всичките са стари, седемнайсетгодишни...

Излязох с чудесно настроение от дома му. Подкарах с един пръст колата на жена си и благодушно поех към къщи. Общо взето, Рамсдейл си имаше своя чар. Стържеха цикади; булевардът току-що беше измит. Копринено-гладко свърнах надолу по нашата стръмна уличка. По някакъв начин през този ден толкова ми вървеше. Толкова бе синьо и зелено. Знаех, че грее слънце, защото никелираният ключ на стартера се отразяваше в предното стъкло; знаех, че е точно три и половина, тъй като милосърдната сестра, която всеки ден идваше да масажира бабичката Визави, ситнеше надолу по тесния тротоар с белите си чорапи и обувки. Както винаги истеричният сетер на бившия вехтошар атакува колата при слизането надолу и както обикновено местният вестник бе на стъпалата пред входа, току-що го бе хвърлил Кени.

Снощи бях прекратил режима на отчуждение, който си бях предписал, и сега нададох весел вик, известях за пристигането си и в

същото време отворих вратата на гостната. Обърнала към мен кестения си изкуствен кок над каймаковобялата шия, със същата жълта блузка и тъмnochервения панталон, в който беше през време на първата ни среща, Шарлота седеше в ъгъла на малкото писалище и бързо пишеше писмо. Без още да съм пуснал ръчката на бравата, повторих приветствия си възглас. Ръката ѝ престана да пише. Секунда Шарлота седя неподвижно; сетне полека се извърна на стола и отпусна лакът върху извитата му облегалка. Лицето ѝ, разкривено от изживяваните чувства, не бе приятно зрелище. Забила поглед в краката ми, тя подхвана:

„Отвратителната Хейзица, дебелата мръсница, дъртата вещица, заядливото мамче, дъртата... дъртата буначка... тази дърта буначка вече знае всичко... Тя... тя...“

Прекрасната ми обвинителна млъкна, за да преглътне отровата на сълзите си. Какво точно каза — или понечи да каже Хумберт Хумберт, — няма значение. Тя продължи:

„Вие сте чудовище. Вие сте отвратителен, долен, престъпен измамник. Ако се доближите до мен, ще крещя през прозореца. Махайте се!“

Отново според мен можем да пропуснем какво мрънкаше Х.Х.

„Заминавам още днес. Всичко тук е ваше. Обаче никога вече няма да видите това лошо момиче. Махнете се от тази стая.“

Подчиних се, читателю. Качих се в моя экс-полукабинет. С ръце на кръста, постоях съвсем неподвижен и в пълно самообладание пред изнасиленото писалище: чекмеджето беше издърпано, от ключалката висеше най-сетне подобраният подходящ ключ, други разнородни домашни шперцове бяха наслагани отгоре върху плота. Прекосих стълбищната площадка и в съпружеската спалня на Хумбертови хладнокръвно преместих дневника си изпод нейната възглавница в моя джоб. След това се запътих надолу, но се спрях наред път: тя говореше по телефона, който този ден случайно бе включен в щепсела на трапезарията до вратата на гостната. Реших да подслушам какво ще говори: тя отказа някаква поръчка и се върна в гостната. Поех си дъх и влязох в кухнята. Там отворих бутилка шотландско уиски (никога не бе устоявала пред скоча). Сетне отидох в трапезарията и оттам през полуотворената врата погледнах широкия гръб на Шарлота.

„Ти разбиваш моя и своя живот — произнесох спокойно. — Хайде да обсъдим въпроса като културни хора. Това е само твоя халюцинация. Ти, Шарлота, не си на себе си. Тези записки, които си намерила, са само чернови за романа. Твоето име, както и нейното, са взети случайно. Само защото първи ми хрумнаха. Помисли аз това, а аз ще ти донеса пиене.“

Тя не отговори и не се обърна, продължи с бясно темпо да пише, каквото пишеше. Очевидно трето поред писмо (двете вече залепени, с марки, бяха пред нея на писалището). Върнах се в кухнята. Там извадих две чаши (дали до „Света Алгебра“? До Лолита?) и отворих електрическия хладилник. Той яростно изрева срещу мен, докато вадех леда от сърцето му. Да напиша всичко отначало. Нека го препрочете. Не помни подробностите. Да го променя, да го фалшифицирам. Да напиша откъс от роман и да ѝ го покажа, или да го оставя на открито? Защо понякога водопроводът квичи толкова ужасно? Откровено казано, положението е ужасно. Възглавничките от лед — възглавнички за твоето куклено полярно мече, Ло! — надаваха отчаяни пукащи звуци, докато топлата вода от чешмата ги отлепяше от металната пита. Сложих двете чаши една до друга, налях уиски и допълних с малко газирана вода. Жалко, че бе под забрана моят любим джин-ананас. Хладилникът лавна и избумтя. Понесъл чашите, влязох в трапезарията и произнесох към вратата на гостната, сега едва откrehната — така, че не можех да промуша дори лакът:

„Приготвих ти скоч.“

Тя не отговори, тази луда мръсница, затова оставих чашите на бюфета до телефона, който в този миг звънна.

„Обажда се Лесли, Лесли Томсън — каза Лесли Томсън, същият, който обичаше да се къпе на съмване, — мисис Хумберт, сър, я блъсна кола, елате по-бързо.“

Отговорих — сигурно раздразнено, — че жена ми е здрава и читава, и както държах слушалката, блъснах вратата и казах:

„Този тук казва, Шарлота, че са те убили.“

Но в гостната нямаше никаква Шарлота.

Изскочих навън. Отсрещната страна на стръмната ни уличка представляваше необичайно зрелище. Върху полегатата морава на мис Визави се бе изкатерил голям, черен, лъскав пакард, рязко свърнал натам през тротоара (на който се хълмеше изпуснат кариран шал), и бе спрял там, блеснал на слънцето, с разперени като крило врати, а колелата му бяха потънали дълбоко в чима. Вдясно от автомобила върху ниско окосената морава на склона лежеше старец с бели мустаци, облечен твърде прилично (сив двуреден костюм, папийонка на бели точки), проснат по гръб, събрал крака като восъчна фигура с големината на обикновен мъртвец. Трябва да изразя сепването, взрива, светкавицата от внезапни впечатления с върволица от думи; вещественото им натрупване върху страницата разваля самото пламване, острото единство на картината: хълмчето на големия шал, колата, старика мумия, масажистката на бабичката, разтърчала се с колосан шумол, хванала в ръка полупразна чаша, наново към верандата, където, подпряна на възглавници, пленена, грохнала, мис Визави сигурно надаваше викове, впрочем недостатъчно силни, за да заглушат равномерното джавкане на вехтошаровия сетер, който преминаваше от една група хора до друга — ту отиваше при съседите, струпали се вече на тротоара до карираното нещо, ту обратно при колата (която най-сетне бе настигнал), ту при групата, събрала се на моравата и състояща се от Лесли Томсън, двамина полицаи и един господин с рогови очила. Тук трябва да обясня, че бързата поява на пътната полиция (две минути след нещастиято) се дължеше на това, че полицаите тъкмо слагали съобщения за глоби по колите, незаконно паркирани в пресечката близо до нас; че очилатият тип се оказа Фредерик Биел млади, водачът на пакарда; че неговият седемдесет и девет годишен баща, комуто масажистката току-що бе носила чашата вода върху окосената ливада, където, така да се каже, той се бе проснал като покосен банкер, не бе в несвяст, а удобно и методично се оборавяше от леката сърдечна спазма или от възможността за такава; и накрая, че големият кариран шал на тротоара, където жена ми толкова

често недоволно ми бе сочила кривите зелени пукнатини, скриваше обезобразения труп на Шарлота Хумберт, прегазена (а след това влачена няколко метра) от автомобила на Биелови в мига, когато тичала през улицата да пусне трите писма в пощенската кутия на ъгъла до парцела на мис Визави. Тези три писма вдигна и ми ги подаде едно миловидно момиченце с мръсна розова рокличка и аз ги накъсах в джоба на панталона си.

Трима доктори и двойката Фарлоу пристигнаха наскоро след това на местопроизшествието и почнаха да се разпореждат. Вдовецът, мъж надарен с изключително самообладание, не ридаеше и не се тръшкеше. Наистина като че се олюляваше леко; отваряше обаче уста само за да съобщи сведенията и да даде обясненията, които бяха безспорно необходими във връзка с припознаването, с огледа и с откарването на покойната, чието теме представляваше каша от кости, мозък, бронзова коса и кръв. Слънцето още беше ослепително, когато приятелите, добрият Джон и разплаканата Джоан положиха вдовеца в постелята на Доли; самите те, за да бъдат наблизко, се настаниха да пренощуват в спалнята на Хумбертови — не зная дали така добродетелно са прекарвали нощта, както го изисква тържествеността на случая.

Не виждам причина да се спирам — в този твърде специален труд — върху предпогребалните формалности, които изискваха внимание от мен, и върху самото погребение, не по-малко скромно от състоялата се малко преди това сватба; но все пак заслужава да отбележа няколко епизода, които се отнасят до тези четири-пет дни.

През първата нощ от живота си на вдовец бях толкова пиян, че спях дълбоко като детето, което бе спало в това легло. На другата сутрин най-напред изследвах накъсаните писма в джоба си. Те се бяха разбъркали здравата и не можеха да се разделят на три завършени текста. Смятам, че думите „помъчи се да го намериш, тъй като не мога да купувам...“ бяха от писмото до Ло. Някои откъслеци май издаваха намерението на Шарлота да избяга с Ло в Паркингтън или дори обратно в Писки, за да не може ястребът да грабне скъпоценното ѝ агънце. Другите късчета, станали на парцали (не съм знаел, че имам толкова яки нокти), явно изразяваха молба момичето да бъде прието не в пансиона „Света Алгебра“, а в друго училище, също затворен тип, в което, казваха, възпитателните похвати били толкова строги, скучни и сухи (макар в каталога да се споменаваха крокет под тополите), че в

тукашното училище го наричаха Изправително заведение за благородни девици. Третото послание явно бе предназначено за мен. Разчетох такива парченца от фрази като „може би след едногодишна раздяла ние с теб...“, „о, мой любими, о, мой...“, „или може би ще умра...“ Но общо взето, разчетеното от мен не беше твърде съдържателно: различните откъслеци от тези набързо нахвърляни послания бяха разбъркани в дланите ми също както основните им части в главата на клетата Шарлота.

През този ден Джон трябваше да се срещне с клиент, а Джоан — да нахрани кучетата, така че временно бях лишен от компанията на моите приятели. Добрите хорица се страхуваха да не посегна на живота си, ако ме оставят без надзор, и понеже не намериха други познати да ги сменят (мис Визави се разболя, семейство Мак Ку тъкмо си строеше нова къща в другия край на града, Чатфийлдови наскоро бяха повикани в един северен щат във връзка с нещастieto, сполетяло техен собствен роднина) и при мене изпратиха Луиза и Лесли под предлог да ми помогнат в сортирането и подреждането на множество осиротели вещи.

В минута на възхитително вдъхновение показах на милите и лековерни Фарлоу (с които очаквах появата на Лесли за платената му среща с Луиза) любителска снимчица, която бях намерил сред имуществото на Шарлота. Застанала на една морена, тя се усмихваше през развятата си коса. Снимката беше от април 1934 година, от незабравимата пролет! Когато пристигнах през онази пролет в Америка, прекарах няколко месеца в Писки. Запознахме се и си позволихме непредпазлива връзка. Аз, уви, бях женен, тя беше годеница на Хейз... След завръщането ми в Европа си пишихме чрез наш общ приятел, сега покойник; Джоан пошепна, че до нея стигнали някакви слухове — погледа още снимката и все така загледана в нея, я предаде на Джон, а Джон извади лулата от устата си и също се взря в чаровната, лекомислена Шарлота Бекер, сетне ми върна снимката. След това заминаха за няколко часа. В мазето Луиза с гугукащ смях мъмреше нещо своя кавалер.

Тъкмо Фарлоу заминаха, довтаса свещеникът с набола тъмна четина — и се помъчих да скъся до минимум интервюто, по възможност без да го оскърбя или да събудя подозрението му. Да, имам намерение да посветя, целия си живот на благополучието на детето.

Впрочем ето кръстчето, което Шарлота Бекер ми бе подарила през младите ни години. Имам братовчедка в Ню Йорк, почтена стара мома. Двата с нея ще намерим хубаво частно училище за Доли. О, Хитрецо Хумберт!

За Лесли и Луиза, които по моя преценка (излязла вярна) трябваше да доложат за това на Джон и Джоан, великолепно разиграх необикновено шумен междуградски монолог по телефона, като симулирах разговор с Шърли Холмс, началничката на лагера „Ку“. Когато Джон и Джоан се завърнаха, без усилие ги метнах, като нарочно развълнувано и несвързано измърморих, че уж Лолита е заминала с междинната група на петдневна екскурзия и затова не е възможно да се свържа с нея.

„Боже мой — възкликна Джоан, — какво ще правим сега?“

Джон каза, че много лесно — веднага ще уреди тамошната полиция да намери екскурзиантите, това ще им отнеме по-малко от час; Впрочем той самият чудесно познава онзи край, затова.

„Чуйте — продължи той, — защо веднага да не отскоча дотам с колата, а вие междувременно спите с Джоан“ (всъщност не добави последната фраза, но Джоан толкова разпалено подкрепи предложението, че това се подразбираше).

Разиграх истерия. Взех да заклинам Джон да не предприема нищо. Казах, че не бих понесъл сега постоянното присъствие на момиченцето, което ще плаче и ще се вкопчва в мен — то е толкова впечатлително, подобни стресове могат да се отразят на бъдещето му, психиатрите познават такива случаи... Настъпи внезапно мълчание.

„Добре, вие решавате — изрече най-сетне Джон доста сухо. — Но все пак аз бях приятел и съветник на Шарлота. И изобщо бих искал да зная какво се каните всъщност да правите с детето.“

„Джон! — възкликна Джоан. — Тя е негова дъщеря, а не дъщеря на Харолд Хейз. Не ти ли е ясно? Горкият Хумберт — той е истинският баща на Доли.“

„Разбирам — каза Джон, като се обърна към мен. — Извинете ме, моля. Разбирам. Виж ти. Не можах да се сетя веднага... Това, разбира се, опростява работата. Постъпете както ви говори сърцето.“

Смазаният от мъка баща обясни, че ще отиде да прибере крехката си дъщеричка веднага след погребението, а сетне ще се помъчи да я разсее в съвсем друга обстановка — може би ще замине с

нея за Ню Мексико или за Калифорния, — стига само да не се самоубие, разбира се.

Толкова художествено изобразих крайно отчаяние, затишието преди безумен изблик, че безупречните Фарлоу ме откараха у тях. Те имаха доста хубава изба като за Америка и това ми бе от полза, тъй като се страхувах от безсънието — и от привидението.

Сега трябва да обясня защо всъщност исках временно да държа Долорес, надалеч. От само себе си се разбира, че в началото, когато Шарлота току-що се оказа ликвидирана и се върнах в стаята си като независим баща, и нагълтах една след друга двете чаши с уиски, а след тях и доста от своя джин-ананас, когато се заключих в банята, за да се спася от съседите и от приятелите, само едно бе в ума и в кръвта ми, а именно съмнението, че едва след няколко часа топличката, русичката и цялата, цялата моя Лолита ще лее сълзи в прегръдките ми, а аз ще ги пресушавам с целувки по-бързо, отколкото очите ѝ ще се пълнят. Но докато стоях пред огледалото целият червен, с разширени зеници, деликатно почука Джон Фарлоу и попита как съм, веднага се сетих, че от моя страна ще бъде безумие да допусна връщането ѝ в тази къща, из която сновяха толкова чужди грижовници, готови да ми я отнемат. Пък нали и самата своенравна Лолита — знам ли? — можеше изведнъж да прояви глупаво недоверие, изненадваща неприязън, неясен страх и тям подобни — и сбогом навеки в самия миг на тържествуването, вълшебна моя награда!

Впрочем за натрапчивите хора: яви ми се и още един посетител, учтивият Биел (същият, който ликвидира жена ми). Наперен и сериозен, той някак приличаше на помощник-палач с бузите си като на булдог, с черните си очички в тежките рамки на очилата и с извитите си навън ноздри. Отвори му Джон, който сетне ни остави двамата, като твърде деликатно притвори вратата. След като плавно започна оттам, че имал близнаци, съученици на моята заварена дъщеря, карикатурният ми гостенин разгърна голямата диаграма, на която бе нанесъл подробности от катастрофата. Това беше „шемет“, както би се изразила заварената ми дъщеря, с многобройни внушителни стрелки и пунктири, нанесени с разноцветно мастило: Бе илюстрирал траекторията на г-жа Хумберт чрез серия малки силуети като символични фигурки, кадрови участници в женския военноспомагателен корпус, използвани за нагледност в статистиката.

Много ясно и убедително този път пресичаше смело начертаната извивка, която изобразяваше двата последователни резки завоя, от които колата на Биел бе направила единия, за да избегне вехтошарския естер (той не бе показан на диаграмата), а вторият, повторил в преувеличен вид първия, би трябвало да предотврати нещастиято. Внушително черно кръстче отбелязваше мястото, където грижливо нарисуваното черно силуетче най-накрая бе легнало върху тротоара. Потърсих съответен белег върху склона, където беше събирал сили огромният восъчен баща на моя посетител, но такъв белег нямаше. Старикът въпреки се беше подписал върху документа като свидетел под подписите на Лесли Томсън, мис Визави и някои други.

Моливът на Фредерик точно и леко като колибри прелиташе от място на място, докато той демонстрираше пълната си невинност и безразсъдното невнимание на жена ми: в секундата, когато, заобикаляйки кучето, Шарлота се подхлъзнала на току-що измития асфалт и паднала напред, вместо да падне назад, както било логично (Фред показва как именно, като силно дръпна подплънката на рамото си). Казах, че, разбира се, не е виновен, и следствието подкрепи моето мнение.

Като пръхтеше през черните си ноздри, той съкрушено поклати глава и в същото време ми раздруса ръката; сетне в изблик на изискано благородство и джентълменска щедрост ми предложи да заплати разноските на погребалното бюро. Очакваше да откажа. Изхълцах с пиянска благодарност и приех предложението му. Понеже не повярва на ушите си, той натъртено повтори думите си и аз отново му благодарих, още по-горещо отпреди.

В резултат на тази малко разтърсваща среща душевното ми вцепенение се облекчи за известно време. Чудно ли е! Видях с очите си пълномощника на съдбата. Опирах самата ѝ плът — бутафорното ѝ рамо. Бе извършена бляскава и чудовищна мутация и ето какво бе нейният инструмент. Сред сложните подробности на орнамента (разбързала се домакиня, хлъзгава улица, шантаво остър наклон, голяма кола, заплес на волана) смътно различих собствения си принос. Ако не беше глупостта (или интуитивната гениалност!), която ме бе накарала да запазя дневника си, очната влага поради отмъстителния гняв и възпаленото самолюбие не би заслепила Шарлота, когато тя се е втурнала към пощенската кутия. Но дори и при тези условия можеше

нищо да не се случи, ако безпогрешният фатум, призрак-синхронизаторът, не бе разбъркал в колбата си автомобила, кучето, слънцето, сянката, мокротата, слабостта, силата, асфалта. Сбогом, Марлен! Ръкостискането на съдбата (здравеняшки възпроизведено от Биел на раздяла) ме извади от вцепенението. И тогава зарिдах. Господа и госпожи съдебни заседатели, заридах!

Брястовете и тополите обръщаха разлюлени гърбове към внезапно връхлетелия вятър и над бялата камбанария на рамсдейлската черква надвисна буреносен облак, когато се огледах за последен път преди заминаването. Изоставях мъртвешки бледната къща заради неизвестни приключения, а бях наел тук стая само преди десет седмици. Вече бяха спуснати жалюзите — евтините, практични бамбукови жалузи. „Разкошният им материал придава моден драматичен вид на верандите с вътрешното обзавеждане“, убеждаваше каталогът. След тези думи небесната обител сигурно изглежда доста гола. Върху ръката ми падна капка дъжд. Върнах се за нещо вкъщи, докато Джон наместваше куфарите ми в автомобила, и тогава се случи нещо куриозно. Не зная дали в тези невесели бележки подчертах достатъчно особеното, направо замайващо въздействие, което интересната външност на автора — псевдокелтска, привлекателно маймунска, мъжествена, с примес на нещо момчешко — оказваше върху жените от всяка възраст и съсловие. Разбира се, такива изявления от първо лице могат да изглеждат смешни; но от време на време съм принуден да напомням за външността си на читателя, както професионалният романист, дал на някой свой герой гримаса или куче, е принуден да предявява тази гримаса или кучето, щом героят му се появи. При моя случай този похват има дълбок смисъл. Мрачноватото обаяние на чертите ми трябва да остава в зрителното поле на читателя, който би искал истински да разбере моята повест. Малолетната Ло примираше от шарма на Хумберт, както примираше от конвулсивната музика; голямата Лота ме обичаше с властна зряла страст, която сега жаля и уважавам в по-голяма степен, отколкото имам право да изразя. Трийсет и една годишната Джоан Фарлоу, явно абсолютна неврастеничка, според мен здравата бе лапнала по мен.

В красотата ѝ имаше нещо остро, индианско. Загарът ѝ беше теракотен. Устните ѝ бяха като едри пурпурни плужеци и когато избухваше в характерния си лаещ смях, се показваха едрите ѝ мръсни зъби и безкръвните венци. Тя беше много висока, носеше или сандали

и тесен панталон, или широки поли с отворени ниски обувки; пиеше скоч във всякакви количества; два пъти била помитала; пишеше разкази за животни, предназначени за подрастващите; както вече читателят знае, рисуваше езерни изгледи; носела е в себе си наченките на рака, от който ѝ било писано да умре. Тя ми изглеждаше безнадеждно непривлекателна. Представете си моята уплаха, когато няколко секунди преди заминаването ми (бяхме застанали в антрето) Джоан затисна слепоочията ми с винаги треперещите си пръсти и със сълзи в яркосините очи се опита, въпреки без особен успех, да се впие в устните ми.

„Пазете се — каза тя — и целунете от мен дъщеря си.“ Гръмовен удар огласи цялата къща и Джоан добави: „Може би някъде, някога, при не толкова ужасни условия ще се видим отново.“ (Джоан! Каквато и да си, където и да си, в минус пространството или в плюс времето, прости ми за всичко — включително и за тези скоби.)

Минута по-късно вече разменях ръкостискания за сбогом с нея и с него на улицата, на стръмната улица, всичко се въртеше, летеше пред връхлетялата бяла дъждовна стена и фургонът с матрак от Филадельфия самоуверено се спускаше към опустялата къща, прахолякът тичаше пред него и се виеше по същия тротоар, на който Шарлота, когато вдигнаха големия кариран шал заради мен, се оказа свита на топчица със съвсем непроменени очи, с още мокри черни ресници, слепнати като твоите, Лолита!

На пръв поглед сега, когато всички пречки бяха отстранени и пред мен се разкри перспективата за безкрайно блаженство, бих могъл мислено да се облека с въздишка на сладко облекчение. Eh bien, ras du tout^[1]. Вместо да се къпя в лъчите на усмихната съдба, бях обзет от, чисто етични съмнения и страхове. Например: няма ли да се стори чудно на хората, че Лолита толкова упорито не бе допускана нито до радостите, нито до печалните семейни тържества? Както си спомняте, тя не присъствува на нашата сватба. Или и друго: ако приемем, че невиновната за нищо, горката жена бе отстранена от внезапно протегналата, се космата ръка на съвпадението, не би ли могло то в някоя нехристиянска минута да забрави делото на десницата си и да предаде с левицата нечия ненавременна съболезнователна бележка? Наистина информацията за произшествието се появи само в рамсдейлското вестниче, не се мярна нито в паркингтонските Вестомости, нито в клаймаксовския Вестник: местните смърти са лишени от федерален интерес, а лагерът „Ку“ се намираше в друг щат; но не преставах да си въобразявам, че по някакъв начин Доли Хейз е вече известна и че тъкмо по времето, когато отивам да я прибера, неизвестни за мен приятели я откарват към Рамсдейл. Още потревожно от всичките тези измишльотини и грижи беше, че Хумберт Хумберт, новоизпеченият американски гражданин от доста неясен европейски произход, не направи никакви стъпки да остане законен настойник на момичето (на дванайсет години и осем месеца), останало само след смъртта на жена му. Ще посмея ли да предприема тези стъпки? Не можех да преодоля треперенето си, когато си се представях гол пред тайнствените кодекси и безпощадно острата светлина на сборника с гражданското законодателство.

Планът ми бе чудо на първобитното изкуство: реших, че ще отскоча до лагера „Ку“, ще кажа на Лолита, че на майка ѝ предстои сериозна операция в несъществуваща болница, и след това ще чергарувам с моята сънена нимфетка от един хотел в друг, докато майка ѝ бавно, но сигурно се възстановява и най-накрая умре. Но на

път към лагера почувствувах нарастващо безпокойство. Потискаше ме мисълта, че тя може да не се окаже там или че вместо безгрижната Лолита ще намеря наплашено сираче, което с плач ще иска да дойдат някакви близки семейни приятели. Слава богу, тя слабо познаваше двойката Фарлоу, но дали нямаше други лица, за които аз не зная? В края на краищата реших да проведа междуградския разговор, който наскоро бях симулирал толкова успешно. Валеше силен дъжд, когато спрях до тротоара в изпокаляния от лошото време краен квартал на Паркингтън, точно преди кръстовището, където единият ръкав заобикаля града и води към шосето, което пресича веригата хълмове по посока на езерото Клаймакс и лагера „Ку“. Изключих двигателя и не по малко от минута седях в колата и събирах смелост, загледан в дъжда, облечения тротоар, в пожарния кран, представляващ безобразен циментов цилиндър с дебел слой червена и сребърна боя, протегнал червени сакати израстъци, за да ги лакира дъждът, който като стилизирана кръв се стичаше по хералдичните му вериги. Чудно ли е, че е забранено на автомобилите да спират до тези страшни дребни инвалиди. Отново включих двигателя и се придвижих до телефонната будка. Когато последната от необходимите монети падна със звън и даде възможност на другия глас да откликне, ме очакваше изненада.

Шърли Холмс, началничката на лагера, ми съобщи, че в понеделник (днес бе сряда) моята Доли заминала е групата си на екскурзия в планината и ще се върне чак довечера. Предложи ми да отида утре. Попита дали не се е случило нещо. Без да влизам в подробности, отговорих, че жена ми е постъпила в клиника, че положението ѝ е сериозно, но не бива да се казва на момиченцето, че е сериозно, но то трябва да е готово да си тръгне утре с мен. Гласовете ни се сбoguваха сред взрива горещо доброжелателство и поради някакъв оригинален недостатък на механизма всичките ми монети се изтърсиха от автомата с громоленето, което съпровожда големите, печалби на игралните автомати в Невада. Това ме разсмя въпреки досадната необходимост да отложи щастието си. Пита се: този внезапен поток, това конвулсивно връщане на парите не беше ли свързано по някакъв начин в ума на Мак Фатум с това, че бях измислил тази екскурзия още преди да узная за нея?

Какво сега? Свърнах към търговския район на Паркингтън и до края на деня (изясни се, градът преливаше в стъклен отблясък) се

сдобивах с чаровни премени за Ло. Господи, какви ли чудати неща не купих, воден през онези дни от слабостта си към карираните платове, ярките басми, фестоните, бухналите къси ръкавчета, меките плисета, рокличките, прилепнали горе и много широки долу!

*Обикнах аз Лолита, както По — Вирджини,
както Данте — своята Беатриче;
девойчета малки с полички камбанки:
с дълги гащички — съвсем неприлични!*

Гальовни гласове ме питаха какво именно искам да ми покажат. Дали бански костюми? Имаме ги във всички оттенъци: розов блян, матов аквамарин, лилава перуника, зелен бръшлян и чер канкан. А плажните принадлежности? А калъфите? Няма нужда от калъфи. Ние с Ло никога не сме ги понасяли.

Ръководех се в тези неща от антропометричните бележки, направени от майка ѝ в деня, когато Л. е навършила 12 години (читателят сигурно помни книгата „Опознай своето дете“). Струваше ми се, че от завист и антипатия Шарлота е добавила къде сантиметър, къде по някой грам; но тъй като нимфетката безспорно бе пораснала през последните седем месеца, сметнах, че, общо взето, мога да разчитам на тези мерки от януари: бедра — 74 сантиметра; обиколка на бедрото (под самото начало на задничето) — 43 сантиметра; обем на пресеца и обиколка на врата 27 сантиметра; обиколка на гърдите 67 сантиметра; обиколка на ръката над лакътя — 20 сантиметра; талия — 57 сантиметра; ръст 145 сантиметра; тегло 35380 грама; телосложение — издължено; коефициент на умственото развитие — сто два и едно; апендикс — опериран (слава богу).

Извън тези мерки, разбира се, виждах пред себе си Лолита ясно, почти като в халюцинация; и тъй като не преставаше да ми пари мястото до гръдната кост, където коприненото ѝ теме на два пъти стигна до равнището на сърцето ми, и тъй като не се разделях с усещането за топлата тежест в скута си (поради което вечно „носех“ Лолита, както жената „носи“ детето), не се учудих, когато по-късно стана ясно, че изчисленията ми са долу-горе верни. На всичкото отгоре бях проучил каталога за летните времена, което ми позволи с вида на

познавач да избирам разните мили нещица: спортни обувки, платненки, обувчици от мек велур за меки момиченца и прочие. Наплесканата продавачка в черно, която ми помагаше да удовлетвориavam всичките тези остри потребности, превръщаше родителската наука и точното описание на ръста в търговския евфемизъм „под среден ръст“. Другата, по-възрастната, с бяла рокля, с театрален грим, изглеждаше донякъде смаяна от подробните ми познания в сферата на модите за по-младото поколение; може да си мислеше, че съжителствувам с цирков лилипут от женски пол, затова, когато ми показваха поличките с две „пикантни“ джобчета отпред, нарочно зададох наивен мъжки въпрос и бях възнаграден с усмивки и с демонстрация как действа ципът отзад. Доставиха ми много удоволствие различните гащички и бански, в които призраците на миниатюрната Лолита се въртяха на стола, бухваха се във водата, тътреха се по задниче върху целия тезгях. Приключихме сделката с две скромни памучни пижами с обли якички тип „ученикът на месаря“. На месаря Хумберт.

Има нещо легендарно, магьосно в тези големи магазини, в които, ако се вярва на рекламата, младата чиновничка може да се облече за всичките дневни ситуации — от сутрешното си явяване на служба до вечерното излизане с кавалер, и където сестричката ѝ може да се порадва на вълнения пуловер, с мечта за деня, когато ще го облече за училище и ще накара сърцата на загубените ученици да забият ускорено. Пластмасови манекени в естествена големина във вид на чипоноси деца с бежови, маслинени, мораволуничави личица на малки фавни напиреха от всички страни срещу мен. Забелязах изведнъж, че съм единственият купувач в това доста загадъчно място, из което се движех като риба в зеленикав аквариум. Чувствувах, че странни мисли възникват в умовете на морните госпожици, които ме придружават от щанд до щанд, от подводната скала към гъсталака на морски растения, и избираните от мен коланчета и гривнички сякаш падаха от ръцете на русалки в прозрачна вода. Накрая купих изящен куфар, заръчах да сложат в него покупките ми и се запътих за най-близката гостилница, твърде доволен от прекарания ден.

Някак във връзка с кроткия поетичен свят на тези изискани стоки ми дойде наум хотелът със съблазнителното наименование „Подслон за омагьосани ловци“, който Шарлота бе споменала наскоро преди

разкрепостяването ми. От пътеводителя стана ясно, че се намира в Брайсленд — усамотено градче на четири часа път от лагера на Лолита. Можех да се обадя там, но ме беше страх, че не ще овладее гласа си и ще се развикам на развален английски, затова реших за следващата нощ да резервирам при тях стая с две легла по телеграфа. Какъв недодялан, несигурен, смешен приказен принц бях аз! Как ще ме приемат някои мои читатели, щом научат за затрудненията ми при съчиняването на телеграмата! Как да напиша: Хумберт и дъщеря му ли? Хумбург с малката си щерка? Хомберг и невръстното му момиченце? Хомбург и неговото дете ли? Смешната грешка, попаднала в телеграмата — тази буква „г“ в края на името ми, — остана като телепатичен отзвук от моите колебания.

А сетне в кадифения мрак на лятната нощ се рейнаха мечтите ми над осигуреното омайно биле. О, свидлив Хамбург! Не беше ли ти истински „омагьосан ловец“ през тези минути на размисъл над кутийката с вълшебните боеприпаси? Можеше ли да си разрешиш, за да пропъдиш демоните на безсънието, да опиташ една от тези аметистови капсули? Те бяха само четирийсет — четирийсет нощи с крехкото създание, заспало до моето напрегнато биещо сърце... Можех ли в копнежа за сън сам да се лиша от една такава нощ? Не, разбира се! Твърде скъпоценна бе всяка от тези мънички сливки, всеки микроскопичен планетариум с живата му плеяда от звезди. О, нека поне веднъж да бъде сантиментален! Толкова се уморих да бъда циник!

---

[1] Нищо подобно (фр.). — Б.а. ↑

Не ме напуска главоболието в матовия въздух на тази гробищоподобна тъмница, но няма да се предам. Написах повече от сто страници, а още нищо не съм казал. Календарът ми започва да се обърква. Тръгнах с колата да я взема някъде към средата на август 1947 година. Не, явно повече не издържам. Сърцето, главата — всичко ме боли. Лолита, Лолита, Лолита, Лолита, Лолита, Лолита, Лолита, Лолита. Повтаряй тази дума, печатарю, докато страницата свърши.

Все още съм в Паркингтън. С голямо усилие заспах за около час. Събудих се от безсмисленото и ужасно изтощително съвкупяване с мъничък, мъхест и съвсем непознат за мен хермафродит. Беше вече шест сутринта и изведнъж ми хрумна, че май няма да е лошо да се озова в лагера по-рано от предвиденото. Оставах ми към сто мили път, а сетне предстоеше да стигнем до Мъглявите планини и до Брайсленд. Казах, че ще се явя за Доли по обед единствено защото нетърпеливото ми въображение настояваше час по-скоро да настъпи милосърдната нощ, но сега взеха да ми се привиждат какви ли не усложнения и целият се разтърсвах от мисълта, че по време на отсрочката ще й хрумне да позвъни в Рамсдейл. Обаче, когато в девет и половина сутринта се опитах да включа двигателя, се оказа, че акумулаторът е издъхнал, и чак по обед най-сетне напуснах Паркингтън.

Долетях до местоназначението си в два й половина; оставих колата в боровата горичка, където червенокосо момче с хулигански вид и зелена риза в мрачна самота се занимаваше със странна игра — хвърляше отдалеч подкови на забит в земята кол. То мълчаливо ми посочи варосаната къщичка, в която се намира канцеларията на лагера; наложи ми се, примрял от вълнение, да слушам няколко минути дотегливите съболезнования на лагерната началничка, немарлива, очукана от живота жена с ръждива на цвят коса. Тя ми каза, че Доли си е стегнала багажа, и е готова за заминаване; че момиченцето знае за заболяването на майка си, но не знае колко е сериозно. Дали не иска г-н Хейз, тоест г-н Хумберт, да се запознае с лагерните възпитатели? Или да погледне къщичките, в които са настанени момичетата? Всяка къщурка носи името на някоя от животинките на Уолт Дисни. Или пък да огледа централната сграда? Да изпратим ли веднага Чарли да я повика? Момичетата тъкмо привършват украсата на трапезарията за вечеринката (може би по-късно Шърли Холмс ще разкаже на някого: клетникът направо не беше на себе си).

За минута искам да продължа тази сцена с всичките ѝ дребболии и фатални подробности. Ето вещицата, която ми написа квитанцията, като си дръгнеш косата, дърпаше чекмеджетата на писалището, сетне изсипа рестото в нетърпеливата ми длан и съвестно подреди няколко банкноти върху монетите с бодрия възглас: „Ето още десет!“ Снимките на момичетата; живата още пъстра пеперуда, здраво забодена за стената (в отдела за естествознание); обрамчения диплом на лагерната диетоложка; моите трепетни ръце; отзива, подготвен от усърдната началничка, за поведението на Доли Хейз през юли („твърде удовлетворително, интересува се от плуване и гребане“); шума на дърветата и пеенето на птиците, моето ускорено биешо сърце...

Бях гърбом към отворената врата, когато внезапно усетих прилив на кръв в главата, щом чух зад себе си нейното дишане и глас. Тя се появи, като тътреше подскачащия си тежък куфар. „Здрасти, здрасти.“ И застана кротичко, вперила в мен лукави, радостни очи и полуразтворила нежни устни, върху които блуждаеше нова, но учудващо омайна усмивка. Беше по-слаба и по-висока и за миг ми се стори, че лицето ѝ е погрозняло в сравнение с мислената снимка, която бях лелеял повече от месец; бузите ѝ изглеждаха хлътнали и твърде сгъстилите се лунички сякаш размазваха розовата селска хубост на чертите ѝ. Това първо впечатление (тесничка човешка пауза между два удара на хищното сърце) ясно сочеше: всичко, каквото можеше овдовелият Хумберт да стори, всичко, каквото би искал и би желал да стори — е да даде на това посърнало, макар и обагрено от слънцето девойче *aux yeux battus*^[1] (дори оловните сенки под очите ѝ бяха в лунички) свястно образование, здравословно, щастливо детство, чиста къща, мили дружки, сред които (ако парките благоволят да възнаградят този нещастник) може би ще намери това хубавичко девойче, което е предназначено изключително за хер Хумберт. Впрочем само за миг, както казват германците, бе заличена тази небесно-добродетелна линия на поведение и аз догоних плячката (времето се движи по-бързо от фантазията ни!) и тя отново беше моята Лолита — дори повече от всеки друг път. Отпуснах ръка върху топлата ѝ руса главица и взех куфара. Тя беше цялата рози и мед; бе облякла най-ярката си басмена рокля на червени ябълчици; ръцете и краката ѝ бяха със силен гъстокафяв загар; драскотините по тях приличаха на пунктир от дребни съсирени рубинчета, а назъбеното ръбче на чорапите

свършваше на паметно за мен място; дали поради детската ѝ походка, или защото я помнех винаги с плоски подметки, сега ми се струваше, че кафяво-белите обувки са ѝ прекалено големи и токовете им са прекалено високи. Сбогом, лагер „Ку“, весел „Ку-ку“, сбогом, обикновена нездравословна храна, сбогом, приятелю Чарли! В горещата кола тя седна до мен, плесна чевръста муха върху червеното си коляно, после енергично заобработва в уста дъвката и бързо завъртя ръчката, свали стъклото откъм своята страна и отново се облегна. Полетяхме през ивичката петниста гора.

„Как е мама?“ — попита тя съвсем учтиво и аз ѝ отговорих, че докторите още не са съвсем сигурни за какво се отнася. Във всеки случай е нещо стомашно.

„Нещо страшно ли?“

„Не, стомашно.“

Обясних ѝ, че ще се наложи да останем известно време наблизо; болницата е в селото до веселото градче Лепингвил, където в началото на деветнайсети век живял прочутият поет По и където ще изгледаме всички филми поред. Тя сметна, че проектът е екстра, и попита ще стигнем ли до Лепингвил още тази вечер.

„По обед ще бъдем в Брайсленд — отвърнах аз. — Утре ще посетим Лепингвил. Как беше екскурзията? Весело ли е в лагера?“

„Ъхъ.“

„Мъчно ли ти е, че си заминаваш?“

„Хм-хм.“

„Говори, Ло, недей да грухтиш. Разкажи ми нещо.“

„Какво именно, та-тен-це?“ (Произнесе последната дума натъртено и малко иронично.)

„Все едно какво.“

„Може ли да ви говоря на „ти“ и да ви казвам „татко“?“ (При това присви очи, загледана в шосето.)

„Може.“

„Да се пукнеш от смях! Кога успяхте да лапнете по мама?“

„Ще дойде време, мила Ло, когато ще разбереш много чувства и ситуации като например хармонията и красотата на чисто духовните отношения.“

„Как ли не!“ — произнесе грубовато нимфетката.

В диалога настъпи неопределена пауза, запълнена с живописна околност.

„Я погледни, Ло, колко крави на отсрещния склон!“

„Направо ще повърна, ако видя още една крава.“

„Знаеш ли, Ло, много ми беше мъчно без тебе.“

„А на мен никак без теб. Нещо повече — гнусно ти изневерях, но това няма никакво значение, тъй като ти престана да се интересуваш от мен. Лудо карате, господине. Много по-бързо от мама.“

Преминах от силното каране със седемдесет мили в час на полусляпо с петдесет.

„Защо смяташ, че съм престанал да се интересувам от теб?“

„Първо, още не си ме целунал.“

Останал без сили, примрял, смътно съзрях отпред сравнително широка отбивка и с подскоци и люшкане свърнах по тревата. Помни, че е дете, помни, че...

Преди още колата да спре, Лолита се гмурна в прегръдките ми. Като не смеех, не смеех да си дам воля — не смеех да осъзная, че именно това (сладката влажност, разлюленият огън) е началото на този неизразим живот, който с усилието си и при умелата подкрепа на съдбата най-сетне бях осъществил, — като не смеех истински да я целувам, докосвах горещите ѝ разтварящи се устни с огромно благоговение, пиех я на малки глътки — о, напълно безсрамно! Но тя, като нетърпеливо се размърда, притисна устата си до моята толкова силно, че почувствувах едрите ѝ предни зъби и споделих с нея ментовия вкус на слюнката ѝ. Разбира се, знаех, че от нейна страна това е само невинна игра, лудория на хлапачка. Подражаване и имитация на фалшив роман. Всеки душелечител, както и всеки развратител ще ви потвърди, че границите и правилата на тези детски игри са разлети или най-малкото са твърде детински субтилни, за да ги долови един възрастен партньор, затова ужасно се страхувах да не стигна прекалено далеч и тя да се отдръпне уплашено, отвратена и тъй като най-много, най-мъчително ми се искаше час по-скоро да я преведа под полите си в херметичното усамотяване на „Омагьосаните ловци“, докъдето имаше още осемдесет мили, благословеният усет разтвори прегръдката ни — четвърт секунда, преди до нас да спре колата на пътната полиция.

Моравомутрестият гъстовежд шофьор се втренчи в мен.

„Кажете, на завоя не ви ли изпревари син седан, същият като вашия? Не забелязахте ли?“

„Не сме го видели — отговори Ло, като бързо и любезно се наведе през мен и се опря с невинните си ръце на моите колене. — Сигурен ли сте, че е бил син, защото...“

Полицаят (коя ли наша сянка преследваше?) възнагради малката хубавица с най-чаровната си усмивка и обърна назад.

Продължихме нататък.

„Ама че бунак! — възкликна Ло. — Трябваше теб да те пребара“.

„Моля ти се, защо пък мен?“

„Защото най-високата скорост в този тъпашки щат е само петдесет мили в час, а ние... Не, не, не намалявай, и ти си един тъпанар. Той е вече далеч.“

„Имаме още доста път — казах аз, — а искам да пристигнем, преди да се е стъмнило. Затова сега се дръж като добро момиче.“

„Лошо, лошо момиче — уютно избърбори Ло. — Малка престъпничка въпреки прямотата и милия си вид. Ето, минахме на червено. Никога не съм виждала така да се кара.“

Безмълвно преминахме през безмълвно градче.

„Как щеше да изкрейзи мама, ако научеше, че с теб сме любовници!“

„Господи, Лолита, можеш ли да говориш такива неща?“

„Но ние наистина сме любовници, нали?“

„Нищо подобно. Май времето отново се разваля. Не искаш ли да ми разкажеш за малките си лудории в лагера?“

„Много литературно се изразяваш, мили ми татко.“

„Толкова ли си изненадана?“

„Ни най-малко.“

„Настоявам да ми отговориш.“

„Хайде да спрем на някое тихо странично пътче и ще ти разкажа.“

„Ло, сериозно те моля да не се занасяш. Хайде, разправяй.“

„Е, вземах активно участие в лагерния живот.“

„Ensuite?“^[2]

„Ансюит, учеха ме да водя групов живот, щастлив и пълноценен живот, и при това да развивам своята хармонична личност. Накратко,

да слушам.“

„Да, зърнах нещо такова във вашата брошурка.“

„Обичахме да пеем хорови песни пред голямата камина или под скапаното звездно небе, звукът на личното ни щастие се сливаше с гласа на групата.“

„Чудесно помниш цитати, Ло, но те моля да се въздържаш от груби думи.“

„Гърлскаутският девиз — продължи възторжено Ло — е също и мой девиз. Изпълвам живота с достойни дела като например — не, по-добре без примери. Моят дълг е да бъда полезна. Приятелка съм на всички животни от мъжки пол. Изпълнявам техните капризи. Винаги съм в добро настроение. Ето, мина още една полицейска кола. Пестелива съм и винаги греша с мисъл, думи и постъпки.“

„Надявам се, че приключи, мое остроумно дете.“

„Да, приключих. Впрочем я чакай. Има още нещо: пекохме сладкиши на ламарина със слънчев отражател. Колко интересно, нали?“

„Интересно, разбира се.“

„През това време измихме строшилон чинии. „Строшилон“ — това значи „много-много-много“ на лигавия учителски диалект. Ах, да, за малко да забравя най-важното, както казва мама. Правиха ни рентгенови снимки. Това минаваше за ужасно забавно.“

„C'est bien tout?“^[3]

„C'est. Ако не се смята една дреболия, която не мога да разкажа, защото ще се изчервя цялата.“

„Ще я разкажеш ли по-късно?“

„Да, ако седнем на тъмно и говорим шепнешком. Ти сега какво — в онази стая ли си, или накуп с мама?“

„В стаята съм. Майка ти вероятно ще се подложи на твърде сериозна операция, Ло.“

„Я спри ей там пред млечния бар“ — каза Ло.

Седнала на високото столче, с ивица слънце, която пресичаше голата ѝ кафява ръка, Лолита получи купа разноцветен сладолед, облян с някакъв синтетичен сироп. Направи го и го сервира напращял пъпчив момък с омазнена папийонка, зяпнал крехкото и леко облечено момиченце с безсрамна лакомия. Нетърпението да стигна до

Брайсленд и до Омагьосания подслон ставаше непоносимо. За щастие тя омете сладоледа на бърза ръка, както винаги.

Попитах я: „Имаш ли дребни?“

„Нищичко“ — отвърна тя, като тъжно вдигна вежди и ми показва празната вътрешност на портмонето си.

„Ще поправим тази работа, но всичко с времето си — наперено изрекох аз. — Хайде, тръгваме ли?“

„Абе къде им е тоалетната?“

„Няма да те пусна там. Сигурно е много мръсна. Да вървим.“

Всъщност тя бе ужасно послушно момиче и не се стърпях, целунах я по вратлето, когато отново се качихме в колата.

„Без тия номера! — тросна се тя, като ме погледна с истинско учудване. — Не обичам да ме лижат. Отвратителен развратник.“

Вдигна раменце и изтри шийката си в него.

„Извинявай — промърморих аз. — Много съм привързан към теб, това е.“

Продължихме пътя си под навъсеното небе нагоре по лъкатушния път, а сетне отново надолу.

„Добре де, и аз съм долу-горе привързана към теб“ — каза Лолита забавено-нежно и като че въздъхна, и като че се премести по-близо до мен.

(О, моя Лолита, никога няма да стигнем!)

Здрачът вече започваше да просмуква чаровния малък Брайсленд, архитектурата му в лъжеколониален стил, дюкянчетата за сувенири и европейските липи, когато преминахме по слабо осветените му улици в търсене на Омагьосания подслон. Въздухът, целият бисерен от равномерния ръмеж, си оставаше топъл и зелен и пред асата на киното, грейнала от огнени скъпоценни светлини, се бе наредила дълга опашка най-вече от деца и от старци.

„Ах, много ми се гледа този филм! Хайде да дойдем веднага след вечерята. Моля ти се, нека дойдем!“

„Може, защо не“ — проточи Хумберт, макар че този хитър, разгорещен дявол знаеше, че в девет вечерта ще започне особеното му представление, когато тя ще спи мъртворешки сън в прегръдките му.

„Внимавай!“ — извика Ло, която се килна отхвърлена напред, когато проклетият камион пред нас със запулсирали пришки на задника спря на кръстовището.

Помислих си, че ако не стигнем до хотела — мигновено, чудодейно, на най-близкия ъгъл, — ще изгубя всякаква власт над Хейзовата бричка с нейните безпомощни „чистачки“ и с шантавите ѝ спирачки. Уви, минувачите, които питах, иди също не познаваха града, или повтаряха въпроса ми, смръзили чело: „На Омагьосаните ли...“ — сякаш виждаха в мен луд; понякога се впускаха в толкова заплетени обяснения с геометрични жестове, с географски разсъждения и чисто местни белези (...след това хванете на юг... преди да стигнете до съда...), че нямаше как да не объркам пътя из лабиринта на добродетелните им глупости. Лолита, чиито чаровни разноцветни вътрешности вече бяха смлели изяденото лакомство, предвкушаваше обилната вечеря и бе почнала да се върти на седалката. А за мен, макар че отдавна съм се примирил със съществуването на някаква вторична съдба (нещо като несръчна секретарка на Мак Фатум, така да се каже), която все се сеца за дреболии и пречи на великодушните планове на своя началник, тези спирания със скърцане, това лутане наслуки по булевардите на Брайсленд бяха направо най-тежкото изпитание, преживяно досега от мен. По-късно неведнъж съм се смял, щом си спомнех своята неопитност — как с момчешки инат исках да намеря именно този хотел с чудатото име, — а нали из целия ни път неоновите белези на безброй мотели ни предлагаха свободни стаи, готови да приемат кого ли не — търговски пътници, избягали каторжници, импотенти, големи, семейства, а също и най-блудни и ненаситни двойки. О, мирни автомобилисти, която се плъзгате през черната лятна нощ, какви игри, какви приумици на похотта бихте зърнали от безупречно гладкото, си шосе, ако тези комфортни колиби, лишили се изведнъж от всякаква пигментация, станеха прозрачни като стъклена кутия!

Чудото, за което жадувах, все пак се осъществи. Мъжът и жената, повече или по-малко свързани в тъмнината на автомобила, спрял под капките на дървото, ни съобщиха, че се намираме в сърцето на градския парк, но още щом свърнем наляво при следващия светофар, ще се озовем пред целта. Не намерихме никакъв светофар — паркът беше черен като греха, на който служеше за прикритие, — но скоро сред магията на добре планирания завои съзряхме през мъглата да се мерзелее светлина, след това — нощния блясък на езерото и ето че той се възправи пред нас дивно и неотвратимо под призрачните

дървета, горе, където свършваше обсипаното с чакъл отклонение от шосето — белият чертог на „Омагьосаните ловци“.

Отначало ми се стори, че паркираните автомобили като свине пред корито закриват достъпа; но изведнъж като с вълшебна пръчка една внушителна по размери открита кола, преливаща във вишнев блясък, се раздвижи — енергично тръгна заднишком, управлявана от плещест господин — и ние благодарно се плъзнахме в образувалото се пространство. Веднага се укорих заради своята привързаност, понеже забелязах, че предшественикът ми сега се възползува от нещо като гараж, под чийто навес имаше достатъчно място и за втора кола; нетърпението обаче ми попречи да последвам примера му.

„Ама че елеганс!“ — отбеляза моята вулгарна хубавица, примижала към фасадата с гипсови украшения. Тя се изхлузи от колата сред шумола на ръмвящия дъжд и с дръпване на детската си ръчица измъкна роклята, заседнала между бузките на прасковата — перифразирам Робърт Браунинг. На светлината, обляла фронтоната, по белите колони се сепваха и се люлееха увеличените силуети на кестеновите листа. Отключих багажника. Белокоп гърбав негър с доста приблизителна ливрея сложи в количка куфарите ни и полека ги подкара към вестибюла. Вестибюлът беше пълен със стари дами и свещеници. Лолита приклепна, за да обсипе с милувки бледомутрестия кокершпаньол със сини лунички, с черни клепнали уши — върху флората на килима той направо се стапяше под дланта ѝ, пък и кой ли не би се стапал, клето мое сърце...

През това време аз се окашлях и си запробивах път през тълпата към хотелската канцелария. Там един плешив старец с прасешки вид — в този стар хотел всички бяха стари — ме огледа с учтива усмивка, мен, съмнителния брюнет, сетне, без да бърза, извади моята (сгрешена) телеграма, не можа да надмогне мрачните си съмнения, обърна се да погледне стенния часовник и най-сетне рече, че „много се извинява“ — пазил стаята с двете легла до седем вечерта, а сега вече била дадена; черковният конгрес за беля съвпаднал с изложбата на цветя в Брайсленд.

„Името ми — студено го прекъснах аз — не е Хумберг и не е Хамбургер, а е Хеберт, тоест, извинете, Хумберт, няма значение, може да е стая с едно легло, само внесете и сгъваемо за малката ми дъщеря, тя е на десет години и е много изморена.“

Розовият старец добродушно погледна Лолита, която все още клечеше, полуотворила устни, като слушаше в профил какво ѝ говори от кретоновото кресло господарката на кучето, вехта бабичка, обгърната от лилави воали.

Каквито и съмнения да разяждаха този подлец, те се пръснаха при вида на моята арийска роза. Каза, че май ще се намери, да стая с двойно легло. Що се отнася до сгъваемо...

„Мистър Уаткинс, ще се намери ли сгъваемо креватче...“ Креваткинс, също розов и плешив с бели косъмчета в ушите и в другите дупки, се приближи и се разприказва, а аз вече развинтвах автоматичната си писалка. Нетърпеливият Хумберт!

„Двойните ни легла всъщност са тройни — уютно се разприказва той, докато слагаше бащата и дъщерята да спят. — Помня, веднъж имаше особено много гости и сложихме в едно легло три дами и ей такова момиченце като вашето. Дори ми се струва, че едната от дамите беше преоблечен мъж (мое хрумване). Впрочем дали няма излишно легло в четирийсет и девета, мистър Швайн?“

„Май го дадохме на семейство Саун“ — обади се Швайн, първият от двамината шутове.

„Все някак ще се настаним — казах аз. — По-късно може би ще дойде и жена ми, но дори и така все някак ще пренощуваме.“

По това време двете розови прасета вече бяха забравили своята хумбертофобия. С бавния и ясен почерк на злосторник написах: Доктор Едгар Х. Хумберт с дъщеря си, Лоун Стрийт 342, Рамсдейл. Ключът (от стая 342!) ми бе показан за миг (така фокусникът показва монетата, която се готви да премахне) и бе предаден веднага на Чичо Том. Лолита остави кучето (така ще остави и мен!) и стана; дъждовна капка падна върху гроба на Шарлота; слязла от небето миловидна негърка отвори отвътре вратата на асансьора и обреченото дете влезе в него, последва го кашлящият баща и Том с куфарите като разпнат краб.

Пародия на хотелски коридор. Пародия на тишина и на смърт.

„Я виж ти, също като номера на нашата къща“ — весело възкликна Лолита.

Двойно легло, огледало, двойното легло в огледалото, огледална врата на гардероба, също такава врата на банята, мастиленосин прозорец, отразеното в него легло, същото легло в гардеробното огледало, два фотьойла, остъклена масичка, даже нощно шкафче,

между тях двойното легло: по-точно голямото легло с табли от полирано дърво с кадифено на вид покривало пурпурен цвят и с двойни нощни лампи с набрани червени абажури.

Много ми се искаше да сложа петдоларова банкнота в бледокафявата длан, но се опасявах, че такава щедрост може да бъде изтълкувана неправилно, затова дадох две и половина, добавих още един. Той си отиде. Щрак. Enfin seuls^[4].

„Какво излиза, че ще спим в една стая ли?“ — каза Лолита, като динамично гримасничеше, както правеше това без гняв, без отвращение (макар и явно близо до тези чувства), а именно динамично, когато искаше да придаде на въпроса особено силно значение.

„Поисках им допълнително легло. Което, ако настояваш, ще използвам аз.“

„Ти си се побъркал“ — каза Лолита.

„Но защо, скъпа?“

„Защото, скъ-пи, когато скъ-па-та мама научи, ще се разведе с теб, а мен ще ме удуши.“

Просто — динамично, без да го взема присърце.

„Чуй какво ще ти кажа — произнесох аз, като седнах; тя остана права на две крачки от мен и с удоволствие загледа отражението си, приятно учудена от него, като изпълваше със своя розов светлик учуденото и доволно огледало на гардеробната врата. — Чуй ме, Лолита. Хайде да се разберем по някои работи веднъж завинаги. В чисто практическо отношение аз съм твой баща. Изпитвам голяма нежност към теб. Докато майка ти я няма, аз отговарям да ти бъде добре. Не сме богати и тъй като пътешествуваме, ще се наложи — ще се наложи да прекарваме много време заедно. Когато двамина живеят в една стая, неизбежно възниква — как да нарека това, — възниква известно...“

„Кръвосмесителство“ — подсказа Лолита и влезе в гардероба, излезе от него с млад златист кикот, отвори съседната врата, предвидливо надникна там със странните си димни очи, за да не сбърка отново, и влезе в банята.

Разтворих прозореца, хвърлих вмирисаната на пот риза, преоблякох се, проверих в джоба на самото дали хапчетата са там и отключих куфара.

Тя доплава от банята. Понечих да я прегърна — ей така, между другото, капка сдържана нежност преди вечеря.

Тя каза: „Предлагам да зарежем играта на целувки и да отидем да ядем!“

Тъкмо тогава поднесох своята изненада.

Ах, мечта на моите мечти! Тя се запъти към разтворения куфар, сякаш дебнеше плячка отдалеч, сякаш в забавен кадър, вперила очи в тази далечна съкровищница върху багажната скара. (Какво й има на очите, помислих си аз, на тези големи сиви очи, да не би и двамата да сме потопени в една и съща омагьосана мъгла?) Приближаваше я, като доста високо вдигаше крака на доста високите си токове и сгъваше очарователно момчешките си колене толкова бавно в разширилото се пространство, сякаш се движеше под вода или в сън, когато се виждаш безтегловен; сетне вдигна за ръкавчетата красива, много скъпа блузка от модна коприна, все така бавно, все така мълчаливо я разтвори пред себе си, като че беше вцепенен ловец, изгубил дъх пред невероятна птица, която е разперил пред себе си за крайчетата на пламтящите крила. Сетне заизмъква (докато стоях и чаках) бавната змия на лъскаво коланче и си го премери.

Сетне се промуши в очакващата я прегръдка, грейнала, омекнала, галеща ме с погледа на нежните си, тайнствени, порочни, безразлични, здрачени очи — направо, кажи го, най-банална малка уличница. Защото ето на кои подражават нимфетките — докато ние стенем и умираме.

„Какво й беше на белуфката?“, изфъфлих аз, като дишах в косата й (бях изгубил властта си върху думите).

„Щом толкова искаш да знаеш — каза тя, — не е както трябва.“

„Покажи как.“

„Всяко нещо с времето си“ — отвърна виновницата за говорните ми дефекти. *Seva ascendes, pulsata, bruians, kitzelans, dementissima. Elevator clatterans, pausa, clatte-rans, populus in corridoro. Hanc nisi mors mihi adimet niemo! Juncea puellula, jo pensavo fondissime, nobserva nihil quidquam*^[5]; но разбира се, в следващия миг можех да сторя някоя ужасна грешка; за щастие тя се върна при съкровищницата.

От банята, където се наложи доста дълго да превключвам за скромната си нужда, чувах (застанал прав, с неточен прицел, затаил дъх) „ахкането“ и „охкането“ на момичешкото възхищение.

Изми си ръцете само защото ѝ хареса хотелското фирмено сапунче.

„Време е да тръгваме, миличка; струва ми се, и ти огладня като мен.“

И ето ни запътени към асансьора, дъщерята, която люлее старата си бяла чантичка, бащата — на три крачки пред нея (*nota bene*: никога да не вървя след нея, тя не е дама). Докато чакахме (вече един до друг) асансьора, тя отметна глава, неудържимо се запрозява и тръсна къдри.

„В колко ви вдигаха сутрин в лагера?“

„В шест — сподави нова прозявка — и половина“, доизкара прозявката докрай с тръпка по цялото тяло. „И половина“, повтори и гърлото ѝ отново започна да се изпълва.

Хотелският ресторант ни приветствува с миризмата на пържена мазнина и със стъклена усмивка. Това беше голямо и претенциозно помещение е превзети фрески по стените, които изобразяваха ловци, омагьосани в разнообразни пози сред множество безинтересни животни, дриади и дървета. Няколко пръснати из залата стари дами, двамина свещеници и плещест господин с карирано сако мълчаливо привършваха вечерята си. Ресторантът се затваряше в девет и каменоликите келнерки в зелена униформа бързаха с все сили — за мой късмет — да се отърват час по-скоро от нас.

„Погледни го колко прилича, колко невероятно прилича на Куилти“ — избъбри полугласно Лолита, като с острия си загорял лакът леко посочи или се помъчи да посочи самотния господин със спортно сако, седнал в далечния ъгъл на залата.

„На кого — на нашия дебел дентист ли?“

Лолита задържа в устата си току-що поетата глътка вода и постави отново на масата своята разтанцувала се чаша.

„Глупости — каза тя, като се задави в смях, — говоря за писателя, дето го рисуват по рекламите за цигари.“

„О, слава! О, жени!“

Когато донесоха десерта и го стовариха на масата — за госпожичката огромен клин вишнева торта, а за нейния покровител бомбичка сметанов сладолед (значителна част от който тя, без да ѝ мигне окото, прибави към своята торта), извадих от джоба стъкълцето с ТАТКОВИТЕ капсулки. Когато се връщам сега към бледата немощ на онези фрески, към онзи странен, чудовищен миг, мога да обясня

тогавашното си поведение само с машиналното въздействие на безвъздушното пространство, присъщо на сънищата, сред които действа увреденият разум; но в онзи миг всичко това ми се струваше съвсем лесно и неизбежно. Огледах залата, убедих се, че последният от вечерящите си е отишъл, отворих стъкленичката и съвсем хладнокръвно я наведох над дланта си. Неведнъж бях репетирал този жест пред огледалото, когато бързо вдигаш празна шепа до устата си и изсипваш несъществуващо хапче. Тъкмо както очаквах, тя грабна шишенцето с едрите, примамливо ярки капсулки, пълни с омайното биле на Спящата красавица.

„Какви са синички! — възкликна тя, — лилавосини. От какво са направени?“

„От лятно небе, — отговорих аз, — от сливи, от смокини, от гроздовата кръв на царете!“

„Не, сериозно... моля те!“

„Ах, това са просто теменужени хапчета. Витамин хикс. Прави те силен като бик или като щик. Искаш ли да ги опиташ?“

Долита енергично закима и протегна ръка.

Надявах се, че приспивателното ще подействува бързо. То подействува светкавично. Беше изминал дълъг ден, заранта карала лодка с Варвара (чиято сестра отговаряла за водните спортове, както моята омайно-достъпна нимфетка бе почнала да ми разказва между полусподавените, раздиращи небцето й прозевки, които все се увеличаваха по обем) и се занимавала с още неща. Киното, за което бе смътно мечтала, разбира се, беше забравено вече, когато излизахме от ресторанта. В асансьора, едва усмихната („да ти кажа ли с какво се занимавах?“), тя се подпря на мен, притворила тъмни клепащи. „Май ни се нанка, а?“ — попита Чичо Том, който боравеше с асансьора, понесъл кроткия джентълмен от френско-ирландски произход и сънената му дъщеричка, а също и две повехнали жени, специалистки по розите, които също със симпатия гледаха замаяната душичка. Едва ли не на ръце я внесох в стаята. Тя седна в края на леглото, като се поклащаше леко, и подхвана с някакъв гукащо-матов провлачен тон.

„Ако ти кажа... ако ти кажа, нали ще ми обещаеш (толкова е сънена! Главицата ѝ клима, очите загасват...), нали обещавах да не се оплачеш от лагера?“

„После, Лолита. Сега си лягай. Ще те оставя сама, за да си легнеш. Давам ти десет минути.“

„Ах, колко бях отвратителна — продължи тя, като тръсна коса и засваля от нея с бавни пръсти черната кадифена панделка. — Нека да ти кажа.“

„Утре, Лолита. Лягай, лягай. Лягай вече, за бога.“

Пуснах ключа в джоба си и се спуснах по стълбището.

---

[1] Със сини кръгове под очите (фр.). — Б.а. ↑

[2] По-нататък? (фр.) — Б.а. ↑

[3] Това ли е всичко? (фр.) — Б.пр. ↑

[4] Най-после сами (фр.). — Б.а. ↑

[5] Латински изрази и думи; думи с латински окончания. Приблизителен смисъл: ще изкачиш, отблъсната, свършено луда, вдига се, народ в коридора, нея никой не ще ми я отнеме освен смъртта! Малко момиче, народ в коридора, аз ще мисля много дълбоко, наблюдавай, съвсем нищо и т.н. — Б.пр. ↑

Милостиви госпожи съдебни заседателки! Бъдете търпеливи с мен! Разрешете ми да отнема частичка от скъпоценното ви време! И така, настъпи *le grand moment*^[1]. Оставих Лолита, все още седнала в края на бездънната постеля, вдигнала в дрямка крак и безсилно развързваща обувката си, като при това показваше вътрешната страна на бедрото чак до шева на гащичките — тя винаги странно разсеяно или безсрамно, или с нещо средно от едното и от другото се отнасяше към подобно разголване. Ето значи какъв беше заветният ѝ образ, който заключих в стаята, след като се уверих предварително, че в стаята отвътре няма райбер. Ключът с резбосано кръгче номерирано дърво веднага се превърна в тежък „Сезам — отвори се“, в приказен шперц, който можеше да отключи блаженото и странно бъдеще. Той беше мой, беше част от горещия ми космат юмрук. След няколко минути — например след двацет, например, след половин час (*sicher ist sicher*^[2], както обичаше да казва моят чичо Густав), ще отключа вратата на стая 342 и ще намеря моята нимфетка, моята хубост и годеница, в тъмницата на кристалния сън. Съдебни заседатели! Ако възторгът ми можеше да звучи, той щеше да изпълни този буржоазен хотел с оглушителен рев. Единственото, за което съжалявам днес, е, че не оставих мълчаливо на дежурния ключа от 342 стая и не напуснах още същата нощ града, страната, материка, полукълбото и цялата земя.

Нека да ви обясня. Не ме смутиха особено разкаяните ѝ намеци. Все още бях твърдо решен да щадя невинността ѝ, да действувам само под покроя на нощта до напълно приспаната от наркозата голичка душичка, „Сдържаност и благоговение“ — такъв бе постоянният ми девиз. Имах намерение да се придържам към него дори ако тази невинност (впрочем доста развенчана от съвременната наука) е била леко увредена от някое детинско еротично преживяване (най-вероятно от хомосексуално естество) в онзи неин долнопробен лагер. Разбира се, поради старомодните си европейски навици аз, Жан Жак Хумберт, приех на доверие, когато я видях за пръв път преди два и половина месеца, че тя е толкова непорочна, колкото според шаблона трябва да

бъде „нормалното дете“, откак е приключил незабравимият античен свят с увлекателните му нрави. През нашата просветена ера не сме заобиколени от мънички роби, от нежни цветенца, които можем да откъснем в преддверието на банята, както се е случвало през дните на Рим; освен това не следваме примера на величавия Изток през още по-изнежените времена и не галим отпред и отзад услужливите деца между овнешкото и розовия шербет. Там е работата, че старата брънка, която съединява света на възрастните със света на децата, сега е разединена от новите обичая и закони. Макар че по едно време се интересувах от психиатрия и от обществена социална помощ, всъщност не знаех почти нищо за децата. Все пак Лолита бе само на дванайсет години, та каквито и корекции да внасях според средата и епохата (дори като имах предвид разюздаността на американските деца на училищна възраст), ми се струваше, че развратните игри между тези чевръсти хлапета са все пак в по-късно време и в друга обстановка. Поради това (отново подхващам нишката на разсъжденията си) моралистът у мен заобикаляше въпроса, като се хващаше за условните представи какво представляват дванайсетгодишните момиченца. Детският психиатър у мен (шарлатанин както повечето от тях, но сега това няма значение) предъвкваше неофройдисткия буламач и си въобразяваше една мечтателна и екзалтирана Лолита в „латентната“ фаза на целомъдрието. Накрая сексуалистът у мен (огромното безумно чудовище) не би възразявал срещу известна порочност у своята жертва. Но някъде отвъд кипналото щастие се съвещаваха смутени сенки — и колко съжалявам, че не се вслушах в тях! Човешки същества, слушайте! Трябваше да съм разбрал, че Лолита е *вече* нещо съвсем различно от невинната Анабела и че нимфичната злина, която се излъчваше от всяка пора на омагьосаното момиче, подготвяно от мен за тайната наслада, ще направи тайната неосъществима и насладата — смъртоносна. Трябваше да съм разбрал (от знаците, които ми правеше нещо вътре в Лолита — истинската детска Лолита или някой изнурен ангел зад гърба ѝ), че очакваното блаженство не ще ми донесе нищо освен мъки и ужас. О, крилати господа съдебни заседатели!

Тя е моя, моя, ключът е в юмрука ми, юмрукът е в джоба, тя е моя! Чрез заклинания и изчисления, на които бях посветил толкова

безсъния, постепенно утаих цялата ненужна мътилка и като слагах слой подир слой прозрачни краски, завърших картината. На тази картина тя ми се явяваше разголена — нямаше нищо върху нея освен едно чорапче и гривната с висулки; бе се простряла с разперени ръце и крака там, където я бе повалило вълшебното ми биле; в едната си ръчичка още стискаше кадифената панделка, дръпната от косата; курабиенокафявото ѝ тяло с белия негатив на късичкия бански, отпечатан върху тена, ми показваше бледите си млади зърна; в розовата светлина на лампата копринено блещукаше първият мъх върху дебеличкото хълмче. Огромният ключ с мургавото орехово допълнение беше в джоба ми.

Бродех из различните зали, озарен отвътре, навъсен отвън; нали лицето на възжелението е винаги навъсено; възжелението никога не е съвсем сигурно — дори и когато нежната жертва е заключена в твоята крепост, — че някой дявол — конкурент или влиятелно божество — не дебне да отмени подготвения за тебе празник. Банално казано, трябваше да пийна някъде, но в този стар почтен хотел, натъпкан с уврели от пот филистери и стилизирани предмети, не се намери бар.

Отвях се към мъжката тоалетна. Напускаше я посетител с клерикално черен костюм, с душа, comme on dit^[3], разтворена за света, докато си проверяваше дюкяна (жест, който виенският мъдрец обяснява с желанието да се провери дали си го носиш), ме попита харесала ли ми е лекцията на пастор Пар и ме изгледа недоумяващ, когато казах, че Пар е печен мъж, след което смачках на топка хартиената салфетка, тъкмо си бях избърсал пръстите с нея — а моите пръсти са твърде чувствителни, — сръчно улучих кошчето за боклук и се измъкнах във вестибюла. Подпрях се удобно с двата лакътя пред мистър Уаткинс и го попитах дали е сигурен, че жена ми не се е обаждала по телефона; и какво става със сгъваемото легло. Креваткинс отговори, че не, не се е обаждала (разбира се, покойната нямаше как да се обади) и че ако останем, утре ще ни донесат леглото. От голямото, пълно с хора помещение с надпис „Ловна зала“ долиташе бучене от много гласове, които обсъждаха градинарски въпроси или може би безсмъртието на душата. Другият салон, наречен „Малинов“, цял облян в светлина, с блеснали масички и една дълга маса със сок и бисквити, още беше празен, ако не се брой една глухарка (увехнала жена с характерната за глухарките стъклена усмивка и Шарлотиния

начин на говорене), която, цялата струяща, се запъти към мен и попита дали не съм господин Брадок, защото, ако съм този господин, мис Брада тъкмо ме търсила. „Ама че име за жена“ — казах си аз и полека излязох.

Пъстроцветната ми кръв приливаше и отливаше. Реших да изчакам до девет и половина. Щом се върнах във вестибюла, намерих промяна: известен брой лица в шарени коприни или в черно сукно образуваха отделни малки групи и елфът на случайността зарадва очите ми с чаровно дете на Лолитините години, с рокля Лолитина кройка, обаче бяла, с бяла панделка, която придържаше черната му коса. Не беше кой знае колко миловидна, но си беше нимфетка, голите й бледно-порцеланови крака и шийката като лилия за един незабравим миг образуваха извънредно приятна антифония (ако с музикален термин може да се изрази усещането в гръбначния мозък) спрямо жаждата ми за Лолита, румена и загоряла, възбудена и осквернена. Бледото момиченце почувствува погледа ми (който впрочем беше съвсем небрежен и благодушен) и тъй като се оказа смешно свенливо, се смути ужасно, извъртя очи и притисна ръце към бузата си, сетне си подръпна роклята и най-сетне обърна към мен слабите си плешки и нарочно се запrikaзва с кравешката си наглед майка.

Напуснах шумния вестибюл и излязох вън; стоях известно време на белите стъпала, загледан във въртележката от белезникави нощни пеперуди, които кръжаха около лампата в набъбналата от влага чернилка на несигурната, неспокойна нощ, и си мислех: всичко, каквото ще сторя, всичко, каквото ще посмея да сторя, ще бъде всъщност такава дреболия... Изведнъж сред мрака усетих нечие присъствие: някой седеше в едно кресло между колоните на перона. Всъщност не можех да го различа в мрака, но го издаде винтовото скърцане на отваряната манерка, последвано от скромно бълбукане и приключило със звук на кротко завинтване. Тъкмо се канех да се отдръпна, когато непознат глас се обърна към мен:

„Как я свали?“

„Извинете?“

„Казвам: спря да вали.“

„Да, наистина.“

„Виждал съм някъде малката.“

„Аз съм й баща.“

„Не си й баща.“

„Моля?“

„Казвам: прекрасна е нощта. Къде е майка й?“

„Умря.“

„А, така ли. Жалко. Да вечеряме ли утре тримата?

Дотогава цялата тази сган ще се разотиде.“

„И ние с нея си заминаваме.“

„Жалко. Много съм се напил. Лека нощ. Това ваше момиченце се нуждае от много сън. Сънят е роза, както казват в Персия. Искаш ли цигара?“

„Благодаря, сега не ми се пуши.“

Той драсна клечка, но тъй като беше пиян или понеже вятърът беше пиян, пламъчето освети не него, а някакъв грохнал старец (от тези, които прекарват остатъка от живота си из ей такива стари хотели) и бялото му люлеещо се кресло. Никой нищо не каза и мракът се завърна на предишното си място. Сетне чух как хотелският кореняк се закашля и изхрачи с гробовен кънтеж.

Тръгнах си от верандата. Общо взето, бе минал половин час. Жалко, че не изпросих глътка уиски от него. Напрежението започваше да ми се отразява. Ако цигулкова струна може да страда, аз страдах като струна. Обаче би било неприлично да бързам. Докато се промъквах през съзвездието от хора, застанали в един от ъглите на вестибюла, ослепително блесна магnezий — и ухиленият пастор Брадок, двете дами патронеси с боднати на гърдите неизбежни орхидеи, момичето с бялата рокличка и най-вероятно озъбеният Хумберт Хумберт, който се промъкваше странишком между омагьосан свещеник и това момиче, което приличаше на малолетна младоженка, бяха увековечени начаса — доколкото хартията и текстът на малко провинциално вестниче могат да бъдат вечни. Пред асансьора бе застанала друга чуруликаща купчинка. Отново предпочетох стълбището. Стая 342 се намираше близо до другата, външната стълба, аварийната. Можех вече още да се спася — но ключът се превърта в ключалката и вече влизах в стаята.

---

[1] Великият момент (фр.). — Б.а. ↑

[2] Като ще е, да е (нем.). — Б.а. ↑

[3] Както се казва (фр.). — Б.а. ↑

Вратата към осветената баня беше откритата; освен това през жалюзите проникваше скелетообразно светлината от външните лампи; тези кръстосващи се лъчи проникваха в тъмнината на спалнята и даваха възможност да се ориентирам в следното положение.

Облякла една от старите си нощнички, моята Лолита лежеше на една страна, гърбом към мен, посред двойното легло. Прозиращото през леката тъкан тяло и голите и крайници образуваха къс зигзаг. Бе сложила под главата си двете възглавници — своята и моята; къдрите ѝ бяха разпилени; ивица бледа светлина пресичаше горните ѝ прешлени.

Съблякох си дрехите и нахлузих пижамата с онази фантастична мигновеност, приемана на доверие, когато във филмова сценка се пропуска процесът на преобличането; вече поставих коляно върху края на постелята, когато изведнъж Лолита извърна глава и се втренчи в мен през ивичестата саянка.

Виж, това влезият не беше очаквал! Цялото начинание с хапчесънче (доста подла работа, *entre nous soit dit*^[1]) бе имало цел да причини сън, при това толкова дълбок, че цял полк да не може да го наруши, а ето сега тя се кокореше в мен, като едва си обръщаше езика, и ме наричаше Варвара! Мнимата Варвара, облечена с пижама, прекалено тясна за нея, примря, надвесена над мрънкащото момиченце. Полека, с някаква безнадеждна въздишка Доли се извърна в предишното си положение. Стоях към две минути напрегнат до леглото като парижкия шивач от началото на века, който си ушил парашут и застанал на ръба на Айфеловата кула, готов да скочи. Найсетне се стоварих върху оставената ми тясна част от кревата; внимателно издърпах крайчетата на чаршафите, смачкани закуп южно от каменно студения ми пети; Лолита вдигна глава и се облеци в мен.

Както по-късно научих от един услужлив аптекар, лилавото хапче дори не било от големия и знатен род на барбиталовите наркотици: вероятно би помогнало на някой неврастеник, който вярва във въздействието му, но иначе било твърде слабо средство, за да замае за дълго някоя палава, макар и уморена нимфетка. Няма значение дали

рамсдейлският доктор беше шарлатанин, или хитрец. Важното беше, че аз се оказах излъган. Когато Лолита наново отвори очи, разбрах, че дори приспивателното да подействува след час, час и половина, безопасността, на която се бях осланял, се оказа лъжовна. Тя тихо се извърна и отпусна глава върху възглавницата — върху възглавницата, от която бях лишен несправедливо. Останах да лежа неподвижен на ръба на бездната, загледан в разбърканата ѝ коса и в проблясъците нимфетна голота, там, където неясно прозираше половинката от бедрото или от рамото, и се мъчех да определя колко дълбоко е заспала по темпото на нейното дишане. Мина известно време; нищо не се промени и като събрах смелост, реших малко да се приближа до това чаровно, умопобъркващо блещукане. Но едва навлязох в топлата му околност, когато равномерното дишане спря и ме обзе ужасното съмнение, че малката Долорес е съвсем будна и ще се разкрещи, ако я докосна с която и да било част на жалкото си, смъдящо тяло. Читателю, умолявам те! Колкото и да те е яд на меко сърдечния, болезнено чувствителен, безкрайно предпазлив герой от моята книга, не пропускай тези твърде важни страници! Представи си ме! Няма да ме има, ако ти не си ме представиш; опитай да ме видиш като сърна, трепереща в горичката на собственото си беззаконие; хайде дори леко да се усмихнем. Например — нямаше къде да положи глава (за малко да напиша „главичка“) и към общото ми неудобство се добавиха гнусни киселини (от пържените със свинска мас картофи, нахално наречени тук „френски“!).

Тя отново бе дълбоко заспала, моята нимфетка: обаче не дръзвах да се впусна във вълшебното пътешествие. *La Petite Dormeuse ou l'Amarit Ridicule*^[2]. Утре ще я натъпча с предишните си хапчета, от които толкова яко се вцепеняваше нейната майка. Къде ли са — дали в жабката на колата или ѝ голямата чанта? Дали да не почакам към час и отново да припълзя? Науката нимфетолепсия е точна наука. Може точно за секунда, ако се притиснеш. На разстояние от милиметър трябва да преброиш десет секунди. Ще изчакаме.

Няма нищо по-шумно от американски хотел — при това отбележете, че нашият се смяташе за тих, уютен, старовремски, домашен, с претенции за „изящен бит“ и за тям подобни. Трясъкът на асансьорната врата, отекващ на двайсет крачки североизточно от моя череп, но усещан толкова остро, сякаш тази желязна врата се

затръшваше в лявото ми слепоочие, се редуваше с громоленето и тътена на неговия електромотор и продължи доста след полунощ. От време на време точно на изток от лявото ми ухо (лежах по гръб, не смеех да извърна по-гнузната си страна към мъглявото бедро на моята съкреватничка) коридорът докрай се изпълваше с жизнерадостни, звучни и нелепи възгласи, които приключваха с взрив от сбогувания. Когато най-сетне и това приключи, заработи нечий клозет на север от малкия ми мозък. Беше мъжествен, енергичен клозет с дълбок басов глас, използваше го голямо семейство. Клокоченето, устремното му шуртене и дългите послесловия разтърсваха стената зад главата ми. След това в южна посока от мен някой почна жестоко да повръща — душата си изкашляше заедно с изпитото уиски и клозетната чиния в банята му, точно до нашата, бумтеше като истинска Ниагара. Когато най-сетне всички водопади се изчерпаха и омагьосаните ловци заспаха, булевардът под прозореца на моето безсъние, на запад от будния ми мозък — благоустроен, величествен, подчертано нетърговски, обграден от кичести дървета, — се изроди в презряно трасе за гигантски камиони, които тътнеха през мъглата на кишавата и ветровита нощ.

А междувременно на по-малко от два метра от мен и от пламтящия ми живот се намираше забулената в мъгла Лолита! След дългия период неподвижно будване отново запромъквах пипалца към нея и този път изскърцването на матрака не я пробуди. Успях да поместя тежката си жадуваща плът толкова близко, че усетих върху бузата си като топъл дъх аурата на оголеното ѝ рамо. Тогава тя се надигна, изохка, забърбори като в бълнуване за някакви лодки, дръпна чаршафа и отново се гмурна в тъмното си, цветущо, младо безчувствие. Замята се в този пълноводен поток на съня и едната ѝ гола ръка, до вчера кафява, а сега лунна, със замах се просна през лицето ми. Един миг държах пленничката; тя обаче се освободи от моите едва набелязани обятия и стори това не съзнателно, не рязко, не с някаква лична неприязън, а с неадресираното жално мрънкане на дете, което иска просто да го оставят на мира. И всичко се върна към предишното си положение: Лолита бе обърнала извит гръбнак към Хумберт, а той бе подложил ръка под главата си и се измъчваше от желание и от киселини.

Последните ме накараха да отида в банята за глътка вода: за мен това е най-доброто лекарство, ако не се брои млякото с репички; когато отново пристъпих в чудноватата си бледоивичеста тъмница, където старите и новите дрехи на Лолита се бяха разположили в различни омагьосани пози върху различните части на сякаш плаващите мебели, невъзможната ми дъщеря вдигна глава и съвсем ясно заяви, че и тя е жадна. Със сенчестата си ръка пое от мен коравата и студена пластмасова чашка и като насочи дълги мигли към ръба ѝ, изпи наведнъж водата; след това с детинско движение, изпълнено с чар от най-сладострастната милувка, Лолита обърса устни в моето рамо. Отметна се върху възглавницата си (отмъкнах моята, докато пиеше вода) и веднага отново заспа.

Не посмях да ѝ предложа втора порция приспивателно, пък и още не губех надежда, че първата все пак ще задълбочи съня. Заподмествах се към нея, готов за всякакви огорчения; знаех, че е по-добре да изчакам, но нямах вече сили. Възглавницата ми миришеше на нейната коса. Местех се към блещукащата си гълъбичка, спирах и се свивах всеки път, когато тя май се размърдваше или се канеше да се размърда. Ветрецьт от страната на чудесата вече започваше да влияе върху моите мисли; те ми се струваха отделени с курсив, сякаш повърхността, която ги отразяваше, бе набраздена от този прозрачен полъх. Понякога съзнанието ми се извиваше в друга посока, преместващото се пълзешком мое тяло попадаше във фази на сън и отново изпълзяваше от него; на два пъти се улавях, че неволно започвам меланхолично да къркам. Мъглява нежност обгръщаше планините от мъка. Понякога ми се струваше, че омагьосаната жертва е готова да посрещне от сред път омагьосания ловец; че бедрото ѝ доброволно се помества към мен сред ронливия пясък на далечното, баснословно крайбрежие; но тази мъглица с трапчинката изведнъж се разлюляваше и разбирах, че Лолита е по-далеч от всякога.

Бавя се толкова с тези трепети и промъквания през онази отдавна изминала нощ, защото искам да докажа, че никога не съм бил и не бих могъл да бъда брутален мръсник. Нежната мечтателна област, из която се лутах, бе наследство от поети, а не бърлога на разбойници. Ако бях стигнал до целта, възторгът ми щеше да бъде само отмала: би се свел до вътрешно изгаряне, чиято влажна горещина тя едва ли би усетила, дори да не спеше. Но все още се надявах, че постепенно ще изпадне в

такова пълно вцепенение, когато ще успея да се насладя не само на блещукането на нейната голота. Така между опитите за приближаване и бъркотията от чувства, които я преобразяваха ту в събрани като око лунни отблясъци ту в пухкав, разцъфнал храст, ми се присънваше, че не сия, че съм се затаил в засада.

На съмване настана известно затишие в безсънния живот на хотела. След това към четири коридорният клозет изгърмя водопадно и вратата му се затръшна. Малко след пет до мен започна да достига, така да се каже, в няколко издания звучният монолог от някакъв вътрешен двор или от автомобилния паркинг. Всъщност не беше монолог, тъй като говорещият спираше за няколко секунди, за да изслуша подразбиращия се събеседник, чийто глас не стигаше до мен, поради което не можеше да се извлече нищо смислено от долитащата половина на разговора. Делничните му интонации обаче разчистиха пътя на изгрева и стаята се изпълни вече с люляковосива мътилка, когато няколко трудолюбиви тоалетни се задействуваха една след друга и громолящият, виещ асансьор тръгна нагоре-надолу, придряха за няколко унили минути и Шарлота се оказа русалка в зеленикав вир, а някъде из коридора рано станалият пастор каза на някого със сочен глас: „Добро ви утро!“ — и птиците се разшетаха из листака, и ето — Лолита се прозина.

Девствено студени госпожи съдебни заседателни! Предполагам, че ще изминат месеци, ако не години, преди да посмея да се разкрия пред малката Долорес Хейз, но към шест тя напълно се събуди, а вече в шест и петнайсет стана в прекия смисъл моя любовница. Сега ще ви кажа нещо съвсем странно: тя ме прелъсти.

Щом дочух първата ѝ утринна прозявка, престорих се, че спя, обърнал красивия си профил към нея. Откровено казано, представа си нямах какво по-нататък. Дали не ще се възмути, като ме види до себе си, а не на съгваемото легло? Какво ще стори — ще си грабне дрехите и право в банята ли? Или ще настои веднага да я закарам в Рамсдейл? Може би в болницата при майка ѝ? Обратно в лагера ли? Но моята Лолитка беше палаво девойче и когато се чу сподавеният ѝ кикот, който толкова обичах, разбрах, че ме е наблюдавала с весели очи. Отърколи се при мен и топлите ѝ руси къдри улучиха дясната ми ключица. Доста бездарно имитирах събуждане. Отначало тежахме кротко. Тихичко я галех по косата и тихичко се целувахме. Изпаднах в

някакво блажено състояние, понеже целувката бе някак комично изтънена от трепета на любознателното ѝ жило, от което заключих, че на ранна възраст е била тренирана от някоя млада лесбийка. Никакъв Чарли не би я научил на такива номера. Сякаш за да види дали съм се наситил и дали съм научил обещания урок, тя леко се отдръпна, като ме наблюдаваше. Бузките ѝ бяха пламнали, пухкавата долна устна блестеше, бях на път да се разпадна. Изведнъж в изблик на хулиганска закачливост (признак за нимфетка!) тя допря устни до моето ухо — но умът ми дълго не можа да раздели на думи горещото боботене на нейния шепот, а тя го прекъсваше със смях, отмяташе къдри от лицето си и отново се навеждаше и дивното чувство, че живея във фантастичен свят, където всичко е разрешено, ме обгръщаше полека, докато започвах да се досещам какво ми се предлага. Отговорих, че не зная за каква игра става дума — че не зная на какво е играла с Чарли. „Искаш да кажеш, че никога не си... — подхвана тя, като ме изгледа с гримаса на отвращение и недоверие. — Ти значи никога... — подхвана отново. Възползувах се от паузата, за да притисна лице до разните ѝ нежни места. — Я стига“ — гъгниво изписка тя, като бързо дръпна кафявото си рамо от устните ми. (Твърде куриозно Лолита смяташе — и дълго мисли така, — че всички докосвания извън целувката по устните и обикновения полов акт са или „лигава романтика“, или „патология“.)

„Тоест ти никога — продължи да настоява тя (сега вече застанала на колене пред мен), — никога не си правил това, когато си бил момче, така ли?“

„Никога“ — отвърнах ѝ съвсем искрено.

„Прекрасно — каза Лолита, — виж тогава как се прави.“

Обаче няма да досаждам на образования читател с подробен разказ за Лолитината самонадеяност. Ще кажа само, че слисаният наблюдател не съзря дори следа от целомъдрие у това симпатично, едва формирало се момиче, съвсем развратено от навиците на съвременните момчета, от съвместното обучение, от мошеническите начинания като гърлскаутските лагерни огньове и тям подобни. За нея чисто механическият полов акт бе неотделима част от тайния свят на хлапаците, недостъпен за големите. Какво правят големите, за да имат деца — не я интересуваше ни най-малко. С жезъла на моя живот Лолитка действуваше необичайно енергично и усилено, сякаш това

беше безчувствено приспособление без никаква връзка с мен. Разбира се, ужасно ѝ се искаше да ме смае с юначните си хватки на малолетната измет, но тя не беше съвсем готова за някои разлики между детските размери и моя. Единствено самолюбието не ѝ позволи да зареже начинанието си, защото в дивото си положение се преструвах на безнадежден глупак и я оставях да се труди самичка — поне докато можех да понасям ненамесата си. Но всъщност това няма значение; половите въпроси не ме интересуват. Всеки може сам да си представи едни или други изяви на животинския живот. Друга, велика идея ме зове: веднъж завинаги да определя пагубния чар на нимфетките.

---

[1] Казано между нас (фр.). — Б.а. ↑

[2] Спящата красавица или Смешният кавалер (название на гравюра) (фр.). — Б.а. ↑

Трябва да стъпвам предпазливо. Трябва да говоря шепнешком. О, заслужили репортере по криминалните дела, о, стар важен съдебни приставе, о, някога обичан от всички полицаи, сега затворен в единична килия (а колко години ти бе забележителността на ъгъла пред училището!), ти, обзет от вечен страх професоре с наетото момче, което ти чете на глас! Наистина няма да е хубаво, ако по моя вина бихте се влюбили безумно в моята Лолита! Ако бях художник и ако директорът на Подслона на омагьосаните ловци изведнъж през летния ден би превъртял и би ми възложил да променя по свой вкус фреските в ресторанта на хотела му, ето какво щях да измисля (описвам само фрагментите).

Щях да сложа езеро. Щях да сложа жива беседка, отрупана в цвят. А също естествоизпитателски наблюдения: тигър преследва райска птица, змия се дави с мускусен плъх, чиято кожа е одрана. Щях да сложа султан с разкривено от непоносимо страдание лице (страдание, на което противоречат заоблените милувки, които пилее), докато помага на мъничката си робиня със заоблени задни части да се изкатери по ониксов стълб. Щях да сложа ярките мехурчета от безполовия блясък, които се надигат нагоре зад опаловите стени на музикалните автомати. Щях да сложа различните лагерни развлечения за междинната група, Какао, Катерене, Каране, Колене и Къдри край слънчевия езерен бряг. Щях да сложа тополи, ябълки, неделно утро в крайградска вила. Щях да сложа огнен скъпоценен камък, който се стапя сред пръстеновидни вълни, една последна тръпка, последна мазка на баграта, раняващо червено, смъдящо розово, въздишка, дете, което се извърща.

Пиша всичко това съвсем не за да преживея наново миналото сред сегашното ми безизходно отчаяние, а за да отделя адското от райското в странния, странен, безумен свят на нимфолепсията. Чудовищното и вълшебното се сливаха в някаква точка; тъкмо тази граница искам да заздравя, но чувствавам, че изобщо не успявам. Защо?

Според римското право лице от женски пол може да встъпи в брак на дванайсет години; по-късно този закон е одобрен от черквата и досега без особено разгласяване се е запазил в някоя американски щати. Няма абсолютно нищо лоша (твърдят в един глас двете полукълба) в това четирийсетгодишен изверг, благословен от духовно лице и набъбнал от алкохол, да захвърли потните празнични вехтории и да се забие до дръжката в крехката си жена. „В такива стимулиращи климатични условия на умерения пояс (се казва в едно старо списание от Затворническата библиотека), каквито намираме в Сейнт Луис, Чикаго и Синсинати, девойката достига гюлова зрялост в края на дванайсетата си година.“ Долорес Хейз е родена на около триста мили от стимулиращия Синсинати. Само следвам природата. Откъде идва тогава този черен ужас, който не мога да превъзмогна? Дали съм я лишил от девствеността? Милостиви госпожи, деликатни госпожи съдебни заседателни: дори не бях неин пръв любовник!

Тя ми разказа как е била прелъстена. Хапвахме в постелята безвкусно хлебни банани, набити праскови и много вкусен чиле и die Kleine^[1] ми разказа всичко. Многословната ѝ, но объркана повест се съпровождаше от не една забавна moui^[2]. Както вече май отбелязах, особено съм запомнил една такава гримаска върху подразбиращия се звук „ъ“ с изкривена шляпаща уста и извъртени очи, които изразяваха шаблонна смесица от комично отвращение, покорност и търпимост към младежките заблуди.

Поразителният ѝ разказ започна с уводни думи за дружката ѝ, която споделяла е нея палатката миналото лято, в друг лагер, „много шик“, както се изрази. Тази съжителка („истинска малка уличница“, „полусмахната“ хлапачка, обаче „печена“) я научила на различни манипулации. В началото лоялната Лолита отказа да признае коя е.

„Не беше ли Грейс Ейнджъл?“ — попитах аз.

Тя отрицателно поклати глава. „Не, съвсем друга беше. Баща ѝ е тежкар. Той...“

„Тогава да не е Роуз Кармин.“

„Разбира се, не е. Баща ѝ...“

„Не е ли случайно Агнес Шеридан?“

Тя преглътна и поклати глава — а сетне направо подскочи.

„Чакай, ти откъде познаваш тези момичета?“

Обясних ѝ.

„Просто е друга — каза тя. — Има много гаднярки в училището, но като нея втора няма. Щом толкова искаш да знаеш, казва се Елизабет Талбът. Братята ѝ са в нашата гимназия, а тя се прехвърли в скъпо частно училище; баща ѝ е директор на нещо си.“

Спомних си със забавно свиване на сърцето как клетата Шарлота на гости все дебнеше да вмъкне в разговора разни превзети хватки от рода на: „Тъкмо по това време дъщеря ми беше на екскурзия е малката Талбът...“

Попитах дали майките им са научили за тези сафични занимания.

„Ах, какво говориш“ — въздъхна Лолита, сякаш посърнала цялата и притиснала мнимо трепереща ръка до белите си гърдички, за да изобрази уплаха и облекчение.

Обаче повече ме забавляваха хетеросексуалните лудории. Отишла в училището на единайсет години, след като се преселила с майка си в Рамсдейл от Средния запад. Какво именно са вършили нейните „гаднярски“ съученици и съученички?

„То се знае какво... Близнаците, Ентъни и Виола Миранда, неслучайно цял живот спят в едно легло, а Доналд Скот, най-големият тъпанар в училището, го прави заедно с Хейзъл Смит в гаража на чичо му, а спортистът Кенет Найт си показваше имуществото при всеки удобен и неудобен случай, а...“

„Хайде да прелетим в лагера „Ку“ — каза спортистът Хумберт, — но преди това — почивка.“ И след почивката научих всичките подробности.

Варвара Бърк, яка блондинка, две години по-голяма от моята душичка и безспорно най-добрата плувкиня в лагера, имала някаква особена лодка, която споделяла с Лолита, „защото аз единствена от другите момичета можех да доплувам до Ивовия остров“ (сигурно някакво спортно изпитание). През целия юли всяка сутрин — забележи, читателю, всяка проклета сутрин — помагал да носят лодката от Оникс до Ерикс (две малки езера в гората) тринайсетгодишният Чарли Холмс, синчето на лагерната началничка и единственият представител на мъжкия пол из околността (ако не се смята грохналият, смирен, глух общ работник и съседът фермер, който понякога посещавал лагера със стария си форд, за да им пробута яйцата си, както правят фермерите); всяка сутрин — о, читателю мой! — тези три хлапета за по-напряко минавали през прекрасната невинна гора, изпълнена докрай с всичките емблеми на младостта, с роса, гъби, боровинки, е пойни птици и на определено място наред буйния гъсталак Лолита оставала да стои на стража, докато Варвара и малчуганът се съвкупявали зад храста.

Отначало моята Лолита отказвала „да опита“; обаче любопитството и другарското чувство надделели и скоро тя и Варвара се отдавали поред на мълчаливия, груб и неуморим Чарли, който като кавалер едва ли бил по-привлекателен от суров морков, но пък се перчел с чудесна колекция от прозрачни мидички, които вадел от едно

трето езеро, по-голямо от другите и повече посещавано, което се наричало езеро Климакс по името на съседния промишлен град, разраснал се твърде бързо напоследък. Макар да признаваше, че „общо взето, беше забавно“ и че „помага срещу пъпки“, Лолита, радвам се да подчертая, явно презрително се отнасяше към ума и към държането на Чарли. Ще допълня от свое име — това похотливо мръсниче не бе разбудило, а напротив, бе потъпкало жената у нея въпреки цялата „забавност“.

Вече беше към десет сутринта. Страстта ми се уталожи и като облак пепел ме връхлетя ужасното съзнание за беда, то се подкрепяше от делничната реалност на мътния, невралгичен ден, от който ме заболяха слепоочията. Кафявата, голичка, слабичка Лолита, обърнала тесни бели бедърца към мен и лице към огледалото на вратата, се бе изправила с ръце на кръста, широко разкрачена (нахлузила новите си домашни пантофки с котешки кожички), и през увисналата къдрица бърчеше нос пред навъсеното стъкло. От коридора се чуваха бълбукащите гласове на чернокожите камериерки и след малко бе сторен мимоходом опит, прекъснат от гръмовния ми вик, да отворят вратата за нашата стая. Казах на Лолита да влезе в банята и хубавичко да се насапуниса на душа, отдавна ѝ беше време да се окъпе. Постелята беше невероятно разхвърляна, цялата посипана с чипс. Момиченцето премери костюмчето от син вълнен плат, сетне друго, което се състоеше от блузка и лека карирана поличка, но първото ѝ се стори тясно, а второто — голямо; когато я подканих да побърза (положението започваше да ме безпокои), тя злобно захвърли милите ми подаръци в ъгъла и облече вчерашната си рокля. Най-сетне бе готова; накрая ѝ връчих чудесна чантичка от изкуствена кожа (пуснах вътре цяла шепа центове и две новички десетачета) и ѝ казах да си купи някое списание във вестибюла.

„Ще сляза след минута — добавих аз — и на твоє място, миличка, не бих разговарял с непознати.“

Освен клетите ми малки дарове почти нямаше какво друго да се нарежда в куфара; наложи ми се обаче да отделя време (което беше рисковано — кой я знае какви можеше да ги забърка долу), за да възвърна долу-горе приличния вид на леглото, така че да не напомня повече за гнездо на нервен баща и на палавата му дъщеря, отколкото за

избягал каторжник, развихрил се с две дърти дебели уличници. След това се облякох и заръчах хопът да дойде за багажа.

Всичко беше наред. Тя седеше там, във вестибюла, потънала в кървавочервеното кожено кресло, погълната от дълнопробно филмово списание. Седналият срещу нея господин на моите години със сако от туид (през нощта жанрът на хотела се бе променил в съмнителна имитация на английско имение) гледаше, без да откъсва очи, през вчерашния си вестник и угасналата си пура в моето момиченце. То беше с почти униформените си къси чорапки и с шарените обувки, с толкова познатата си рокличка от ярка басма с квадратно деколте; жълтеникавият блясък по лампата подчертаваше златистия мъх по, загорелите ръце и прасци. Беше прехвърлила единия си крак върху другия, високо и лекомислено; светлите ѝ очи се плъзгаха по редовете, примигваха час по час. Жената на Бил го обожавала доста преди да се срещнат; скришом се любувала на този прочут млад киноартист, когато видял сладолед на шубера в аптеката на Шваб. Нямаше нищо по-детинско от чипоносото ѝ луничаво лице или от лилавото петно върху голата шийка, в която наскоро се е впивал приказан вампир, или от неволното движение на крайчето на езика, което изследваше избилия розов обрив около подпухналите устни; нямаше нищо по-безгрешно, отколкото да се чете за Джил, за дейната старлетка, която самичка си шиела и четяла „сериозна литература“; нямаше нищо по-невинно от пътя в русите и къдри и от копринения отблясък върху слепоочието, нямаше нищо по-невинно... Но каква ли умопобъркваща завист би изпитал ей онзи: мутрест развратник, който и да беше (впрочем мязаше на швейцарския ми чичо Густав, който също много обичаше le découvert^[3]), ако узнаеше, че всеки мой нерв е още като в: пръстен и намазан като с елей от усещането за нейното тяло — тялото на безсмъртен демон в образа на малко момиче.

Наистина ли мистър Швайн е сигурен, че жена ми не се е обаждала? Да — сигурен е. Ако се обади по-късно, наши ще бъде така добър да ѝ предаде, че сме продължили за към леля Клер? О, разбира се, ще ѝ предаде. Платих, и като се върнах при Лолита, я вдигнах от креслото. Тя продължаваше да си чете списанието, докато вървахме към колата. Както все още четеше, беше откарана в извънградско кафене. Там изяде доста сериозен брекфаст, така че нямаше за каква да я мъмря; дори остави списанието, докато ядеше, но винаги толкова,

весела, този път беше учудваща умърлушена. Знаех, че Лолитка може да бъде жестоко неприятна, затова се мъчех да се владеея и е храбра усмивка очаквах бурята. Не бях взел вана, не бях се обръснал и червата ми не се задействуваха. Нервите ми бяха опънати. Не ми харесваше как малката ми любовница вдигаше рамене и издуваше ноздри, когато се мъчех да я разсея с безобидни приказки. Попитах я меко например дали Филис Чатфийлд, която си заминала от лагера преди няколко дни, за да отиде при роднините си в Мейн, е знаела нещо за развлеченията им в гората. „Слушай — рече Лолита е плачлива гримаса. — Хайде да намерим друга тема на разговор.“ Сетне опитах — безуспешно, колкото и да примлясквах от удоволствие — да я заинтересувам с пътната карта. Ще си разреши да напомня на търпеливия читател (ако можеше Лолита да възприеме кроткия ми нрав!), че цел на пътешествието ни беше веселото градче Лепингвил, което се намираше някъде наблизо до хипотетичната болница. Планът беше съвсем произволен (както, уви, се оказа произволна по-нататък не една набелязана цел на пътешествието ни) и мартинките ми се разтреперваха, когато се питах какво да направя, за да си остане правдоподобно начинанието, какъв друг правдоподобен маршрут да измисля, когато изгледаме всички кинодрами в Лепингвил. Направо казано, Хумберт все повече и повече губеше, самообладание. Твърде своеобразно беше това чувство: мъчително, отвратително стягане — сякаш седях до малката сянка на някого, когото съм убил.

При движението на Лолита да влезе отново в колата върху лицето ѝ се мярна болезнена гримаса. Отново се мярна още по-многозначително, когато се намести до мен. Не се съмнявам, че вторият път беше специално за да забележа. От глупост попитах какво ѝ е. „Нищо, скот такъв“ — отвърна тя. Не разбрах и попитах отново. Тя премълча. „Вие напускате Брайсленд“, провъзгласи крайпътен плакат. Бъбривата Лолита мълчеше. Студени паяци шареха по гърба ми. Сираче. Самотно, захвърлено на произвола дете, с което як и снажен, миришещ на лошо мъж енергично извърши полов акт три пъти тази сутрин. Може би осъществяването на дългогодишната мечта надмина всички очаквания; най-вярно е обаче, че то прехвърли целта — и премина в страшен сън. Бях постъпил непредпазливо, глупаво и подло. И ако трябва да си призная докрай, ще кажа: някъде от дъното на тъмния въртоп наново усещах клокоченето на похотта — толкова

чудовищно беше влечението, което нещастната нимфетка събуждаше у мен! Към терзанията на съвестта се присъединяваше мъчителната мисъл, че лошото ѝ настроение може би ще ми попречи наново да я обладая, щом само открия тих черен път, където да спрем за минута. Накратко, клетият Хумберт беше в ужасно състояние и докато автомобилът с безсмислена упоритост се приближаваше към Лепингвил, водачът му напразно се силеше да измисли някаква шега, под чието игриво прикритие наново да се обърне към своята спътничка. Впрочем тя първа прекъсна мълчанието:

„Ах — възкликна тя, — прегазена катеричка! Колко жалко...“

„Да, наистина“ — побърза да подкрепи разговора умилкащият се, изпълнен с надежда Хум.

„Спри на следващата бензиностанция — продължи Лолита. — Трябва да отида до тоалетната.“

„Ще спрем където пожелаеш“ — казах аз. И сетне, когато красивата, усамотена, величествена гора (дъбове, помислих си аз — по онова време изобщо не познавах американските дървета) започна да откликва на бързия ход на колата и изведнъж отстрани в нас се втренчи обрамчена с папрат широка пътека, та преди да свърна в гъсталака, ѝ предложих...

„Карай напред!“ — свадливо ме прекъсна Лолита.

„Тъй вярно. Не ми се сърди.“ (Чиба, жалко животно, чиба!)

Погледнах я бегло. Слава богу, малката се усмихваше!

„Кретен! — рече тя, като ми се усмихна сладко. — Гадняр! Бих като маргаритка, погледни на какво ме направи. Всъщност трябваше да извикам полиция и да им кажа, че си ме изнасилил. Ах, ти, долен, долен старец!“

Тя не се шегуваше. В гласа ѝ звънтеше зловеща истерична нотка. Малко по-късно започна да се оплаква, като поемаше шумно въздух, че „отвътре всичко я боли“, че не може да седи, че съм ѝ разбъркал нещо. По врата ми се стичаше пот и за малко да прегазим някаква дребна животинка — но не катеричка, — която пресичаше шосето с вирната опашка, и отново злобната ми спътничка ме нарече мръсник. Когато спряхме на бензиностанцията, тя се изхлузи навън, без дума да каже, и дълго се бави. Полека, гальовно един възрастен симпатяга избърса предното стъкло — вършат това по различен начин на всяко място,

използват цяла гама приспособления, от парчето велур до насапунисаната четка: този действуваше с розова гъба.

Най-сетне тя се появи: „Слушай — каза с онзи неутрален тон, който ми причиняваше такава болка, — дай ми малко дребни. Искам да се обадя на мама в болницата. Кой е номерът?“

„Качвай се — отвърнах аз. — Не можеш да се обадиш.“

„Защо?“

„Качвай се — и дръпни вратата.“

Тя се качи и дръпна вратата. Старият бензинджия ѝ се усмихна лъчезарно. Излетяхме на шосето.

„Защо да не се обадя на мама, щом искам?“

„Защото — казах аз, — защото майка ти умря.“

---

[1] Малката (нем.). — Б.пр. ↑

[2] Гримаса (фр.). — Б.а. ↑

[3] Случайно разголване (фр.}. — Б.а. ↑

Във веселия Лепингвил ѝ купих четири книжки с комикси, кутия бонбони, кутия дамски тампони, две бутилки кока-кола, комплект за маникюр, пътен часовник със светещ циферблат, пръстенче с истински топаз, ракета за тенис, ролкови кънки с високи бели ботинки, бинокъл, портативно радиограмофонче, дъвка, прозрачен найлонов дъждобран, черни очила, още много неща — модни пуловери, шорти, разни летни рокли...

В тамошния хотел имахме отделни стаи, но посред нощ тя с плач дойде при мен и ние тихичко се помирихме. Нали разбирате, нямаше вече при кого другиго да отиде.

ВТОРА ЧАСТ

Оттогава, от август 1947 година, започнаха дългите ни скиталчества из Съединените щати. От всевъзможните подслони твърде скоро започнах да предпочитам тъй наречените моторкортове или другояче казано, мотелите — чисти, спретнати, уединени убежища, които се състоят от отделни бунгала или съединени с общ покрив стаи, идеално подходящи за спане, за караници, за одобрявания и за ненаситна незаконна любов. В началото, от страх да не събудя подозрения, на драго сърце плащах за двойна стая, всяка част от която имаше по едно двойно легло. Чудя се за какъв ли квартет изобщо бе предназначена подобна подредба, защото се постигаше съвсем фарисейска пародия на усамотяване чрез ниската, нестигаща до тавана преграда, която разделяше стаята на две свързани любовни кътчета. Постепенно обаче набрах смелост, ободряван от страшните възможности, които произтичаха от тази добросъвестна съвместимост (човек например можеше да си представи две млади двойки, които весело си разменят съжителите, или дете, което се преструва на заспало, за да послуша звуковите ефекти, с които се е придружавало собственото му зачеване), и вече преспокойно вземах едностайна кабина с креват и сгъваемо легло или с два кревата, райска килия с жълти щори, спуснати надолу, за да създадат утринна илюзия за слънце и за Венеция, докато всъщност навън се шири Пенсилвания и си вали дъжд.

Опознахме — *pous connûmes*, ако използваме интонацията на Флобер — отделни малки къщи под Шатобрианови дървета, каменни, тухлени; кирпичени, измазани, разположени на неща, което пътеводителят на американската автомобилна асоциация нарича „сенчести“, „просторни“, „планирани“ парцели. Имаше къщурки от греди, от чепати борове, златистокафявият им гланц напомняше на Лолита крачета на опечена кокошка. Научихме се да презираме обикновените бунгала от варосани дъски, леко намирисващи на нечистотии или на някаква друга мрачно свенлива воня, които не можеха да се похвалят с друго (освен с „удобни легла“), а навъсената

им господарка винаги беше готова („е, мога да ви предложа...“) и нейният дар да бъде отхвърлен.

Nous sonnîmes (играта е дяволски забавна!) претендиращите им за примамливост названия — разните „Залези“, „Речни прагове“, „Вълшебни дворове“, „Червени борове“, „Простори“, „Зелени поля“, „Мотели — Мотиви“... Понякога рекламата прибягваше към специална примамка като например: „Каним децата, обожаваме котенцата“ (теб канят, теб обожават!). Баните на тези кабинни най-често бяха представени от кахлени душеве с безкрайно разнообразни избликващи струи, с обща, но явно не лаодикийска особеност; все дебнеха при употреба изведнъж да те попарят с адски вряла вода или със смразяващ студ, зависи кой кран е пуснал в този момент посетителят в съседното помещение, като по този начин те е лишил от необходимата съставка на сместа, която грижливо си подготвил. По стените на някои мотелни бани имаше инструкции над клозетната чиния (върху казанчето нехигиенично бяха струпани чистите пешкири), които призоваваха клиентите да не хвърлят боклуци, бирени консервени кутии, съдинки от картон за мляко, недоносчета и прочие; в други мотели имаше специални обяви, сложени под стъкло, като например: „Местни развлечения: Яздене на кон. На главната улица често могат да се видят ездачи, които се завръщат от романтична разходка на лунна светлина...“; „Които те събуждат в три през нощта“ — подигравателно отбеляза неромантичната Лолита.

Nous sonnîmes разнородни стопани на мотели — осъзнал се престъпник или несполучил бизнесмен сред мъжете, а сред жените полублагородна дама или някогашна бандеровка. И понякога в чудовищно горещата и влажна нощ сърцераздирателно и зловещо проточено крещяха влакове, като сливаха сила и мъка в един отчаян вопъл.

Избягвахме тъй наричаните „туристически спални“ (нещо като роднини на погребалните салони), както и квартирите в частни къщи без отделна баня с претенциозни тоалетки в потискащите бяло-розови спалнички, украсени със снимките на хазайските деца през всичките стадии на развитието им. Понякога отстъпвах на Лолита, която обичаше „шика“, и вземах стая в „истински“, хотел. Тя избираше от пътеводителя (докато я милвах в тъмната кола, паркирана сред тишината на тайнствен, примамващо здрачен страничен друм) някой

възторжено препоръчан крайезерен „хотел-замък“, който обещавахе множество чудеса — вероятно малко преувеличени от светлината на електрическото фенерче, което тя движеше по страницата, — а именно: конгениална среда, ядене по всяко време, нощни пикници и много други неща, които извикваха у мен само долни представи за зловонни гимназисти по фланелки и за нечия зачервена от огъня буза, докато клетият професор Хумберт, прегърнал само собствените си колене, охлажда хемороидите си на влажната трева. Съблазняваха я също хотелите в колониален стил, които освен „елегантна атмосфера“ и френски прозорци обещаваха „неограничено количество най-прекрасна храна“. Заветните спомени за гиздавия бащин хотел понякога ме подтикваха да подиря нещо подобно из чудноватата страна, по която пътешествувахме. Действителността ме охлади бързо; Лолита обаче все така препускаше по дирите на пикантните хранителни реклами, докато аз извличах не само финансово задоволство от такива крайпътни табели като хотел „Горски блян“. Деца под четиринайсет години — безплатно! От друга страна, се разтрепервам само от спомена за един курорт от „най-висша категория“ в Средния Запад, където хотелът заявяваше, че допуска „нападения срещу хладилника“ за похапване посред нощ, и където расистката администрация, озадачена от моя акцент, настояваше непременно да узнае моминското име както на покойната ми жена, така и на покойната ми майка. За два дни там ми взеха двеста дваисет и четири долара! А помниш ли, помниш, Миранда (както се казва в известната елегия), онзи друг ултрашикозен вертеп с безплатно кафе сутрин и ледена чешмяна вода за пиене, където не приемаха деца под шестнайсет (никакви Лолити, естествено)?

Веднага щом пристигнехме в някой от по-обикновените мотели (нашите обичайни спирки), тя включваше бръмчащия електрически вентилатор или ме караше да пусна монета в стайния радиограмофон, или пък се залавяше да чете каталозите — и с хленчещ тон ме питаше защо пък да не поязди кон по обявените в тях планински пътеки или да поплува в местния басейн с минерална вода. Най-често, както се луташе из стаята и скучаеше по новопридобит навик, Лолита се просваше, непоносимо желана, в някое пурпурно пружиниращо кресло или на зелен шезлонг в градината, или на нещо като палубна принадлежност от брезент на ивици със същата поставка за крака, или

в люлеещ се стол, или на каква ли не градинска мебел под голям чадър на терасата и аз губех часове да се умилявам, да я заплашвам и ѝ обещавам, докато най-сетне скланяше да ми предостави за няколко секунди своите просмукани от слънце млади хубости в сигурното скривалище на петдоларовата стая, преди да я оставя да върши това, което тя предпочиташе пред моето жалко блаженство.

Както съчетаваше прямота и лукавост, грация и вулгарност, навъсеност и розова пъргавина, Лолита, когато пожелаеше, беше невероятно душевадна хлапачка. Да си призная, изненадваха ме понякога пристъпите ѝ на мрачно настроение или на умишленото ѝ престорено хленчене, когато размякната, раздърпана, с мътни очи започваше безсмислено и безцелно да се кълчи, като скриваше в това някакво самоутвърждаване в хлапашки, цинично-пакостлив дух. Вътрешният ѝ облик бе за мен шаблонен до отвращение; сладката, знойна джазова какофония, фолклорните кадрили, сладоледът с шоколадово-карамелен сос, кинокомедиите с песнички, филмовите списанийца и тъй нататък — ето очевидните точки сред любимите ѝ неща. Бог знае колко петачета съм натъпкал в разкошно осветените отвътре музикални автомати във всяко посетено от нас ресторантче. В ушите ми още звучат гъгнивите гласове на всички невидими изпълнители на посветените ѝ серенади, на всичките тези Сами, Джо, Еди, Тони, Пеги, Гай, Рекс с модните им шлагерчета, толкова неразличими за слуха, както и бяха неразличими за вкуса ми различните по асортимент сладкиши, които изяждаше. Някак райски простодушно тя вярваше, на всички обяви и съвети, които се появяваха в четените от нея „Екранен свят“, „Кинолюбовен мираж“: „Нашият СУПР изсушава пъпчиците“ или „Вие, момичета, които носите ризите извън панталона, добре си помислете, защото Джил казва, че тази мода е отминала!“ Ако табелата на крайпътно дюкянче гласеше: „Купете си подаръци от нас!“, просто на всяка цена трябваше да влезем, трябваше да накупим всякакви идиотски индиански изделия, кукли, медии боклуци, кактусови стъклени бонбони. Фразата „Сувенири, модни стоки“ направо я влудяваше с хорейния си ритъм. Ако някое кафене съобщаваше: „Ледени напитки“, тя машинално реагираше на поканата, нищо, че всички напитки навред бяха все ледени. Тъкмо за нея съществуваха рекламите, тя беше идеалният потребител, субект и обект на всеки подъл плакат. Мъчеше се — безуспешно — да се храни

само там, където светият дух на някой си Дънкан Хайнс, автор на гастрономичен пътеводител, бе осенил хартиените салфетки и салатите, украсени с извара.

През онези дни нито аз, нито тя още не бяхме стигнали до мисълта за паричните подкупи, които малко по-късно толкова пагубно се отразиха на моите нерви и на нейната нравственост. Разчитах на други похвати, за да държа покорна и в поносимо настроение малолетната си наложница. Преди няколко години прекарала дъждовно лято под полуслепия надзор на мис Фалън във Върмонт; в полурухнала селска къща, която принадлежала някога на чепатия като дъб Джонатан Хейз, родоначалника, на семейството. Къщата още се крепяла наред обраснала е канадски червен кантарион нива, в края на гори галилейски, до вечно разкалян път, на двацет мили от най-близкото селце. Лолитка добре бе запомнила тази окъртена постройка, самотата, старата мера, превърнала се в мочурище, постоянния вятър, целия този набъбнал от влага затънтен край; изразяваше отвращението си е особената гримаса на американските деца, при която устата се разтяга, а полуизплезеният език се удебелява. Тъкмо там ще живеем двамата, заплашвах я аз, на многомесечно и дългогодишно заточение, ще й наливам в главата френски и латински, ако не промени „сегашната си позиция“. Шарлота, започнах да те разбирам!

Наивното ми момиченце се дереше: „Не!“ — и обезумяло от страх, улавяше кормилната ми ръка, когато всеки път обръщах посоката наред шосето, уж да я откарам сред онзи тъмен и безизходен пуцинак. Обаче колкото по-далеч заминавахме на запад, толкова по-абстрактна ставаше закана и се наложи да потърся нови методи за въздействие.

С ужасен стон на срам си спомням един от тях, извиквания от мен призрак на изправителното заведение. Умът ми стигаше още от началото на нашето съжителство да взема предвид, че трябва да си осигуря пълното й съдействие за запазването на отношенията ни в тайна, че това съдействие трябва да се превърне за нея в нещо като втора природа въпреки цялото й озлобление срещу мен, въпреки всичките други утехи, които си изнамираше.

„Ела тук и целуни татенцето — казвах понякога. — Зарежи това глупаво настроение! Навремето, когато още за тебе бях идеалният мъж (читателят ще забележи как се силех да подражавам на Лолитиния

език), ти приемаше, докато слушаше плочите на най-големия специалист по треперене и хлипане, боготворен от твоите съотрочнички (Лолита: „От моите какво? Говори човешки.“); този идол на твоите дружки ти се струваше също като тайнствения Хумберт: Но сега съм вече просто старият ти татко — приказен баща, който пази приказната си дъщеря.“

Ma chère Dolores! Искам да те защитя, мила, от всичките ужаси, които се случват на малките момичета из въглищните складове и в затъntenите улици, а също *comme vous le savez trop bien, ma gentille*^[1], из горите, пълни със сини боровинки през най-синьото годишно време. Каквото и да се случи, ще си остана твой попечител и ако се държиш добре, смятам, че скоро съдът ще узакони моето, опекунство. Да забравим обаче съдебната терминология, Долорес Хейз, тъй наречената съдебна терминология — терминологията, която смята за рационално определението „развратно и любострастно съжителство“: Изобщо не съм престъпен сексуален психопат, който си позволява неприлични сексуални игрички с дете. *Озлочестител* е бил Чарли Холмс, а аз съм *очистител*, който отглежда детското растение, изискващо специални грижи; обърни внимание на тънката разлика между двата термина. Аз съм твоето татенце, Ло. Виж, имам научна книжка за момиченцата. Виж какво се казва в нея, мъничката ми. Цитирам: „нормалното момиченце“ — нормалното, забележи, — „нормалното момиченце обикновено с всички сили се мъчи да се хареса на баща си. То чувства в него предтечата на желания неуловим мъж“ (на „неуловимия“, хубаво е казано, кълна се в сянката на Полоний!). Мъдрата майка (а клетата ти майка щеше да стане мъдра, ако бе останала жива) поощрява общуването между бащата и дъщерята, защото разбира (извинявай за пошлия стил), че момичето гради мечтите си за ухажването и за омъжването върху общуването с баща си. Но какво именно иска да каже тази бодра книжка с думата „общуване“, какво именно „общуване“ препоръчва тя? Цитирам отново: „Сицилианците приемат половите сношения между баща и дъщеря за нещо естествено и момичето, което участва в тези сношения, не се порицава от социалния слой, към който принадлежи.“ Много уважавам сицилианците — те са великолепни атлети, великолепни музиканти, великолепни, извънредно честни хора, Лолита, и са великолепни любовници. Но да не се отплесваме. Тези

дни четохме с теб във вестника една дивотия за някакъв нарушител на нравствеността, който си признал, че е престъпил закона, прокаран от Ман, и е отвлякъл едно твърде миличко момиченце от един щат в друг — не знаей какво е имал предвид под това. Долорес, душице моя! Не си на девет, скоро ще навършиш тринайсет години и не те съветвам да си въобразяваш, че си малка бяла робиня, освен това не мога да одобря същия този Mann Act, дори защото прилича на безвкусен каламбур, ако името на почтения член на Конгреса се вземе като епитет „мъжки“; така боговете на семантиката отмъщават на еснафите със здраво закопчани дюкяни. Аз съм твой баща и ти казвам най-човешки, че те обичам.

Освен това хайде да видим какво ще стане, ако ти, малолетно момиче, обвинено в прелъстяване на голям мъж в почтен хотел, се обърнеш към полицията с оплакването, че съм те отвлякъл и съм те изнасилвал. Да предположим, че ти повярват. Малолетната, разрешила на пълнолетен да я опознае телесно, подлага жертвата си на обвинението във „фактическо изнасилване“ или в „содомия втора степен“ в зависимост от метода; максималното наказание за това е десет години затвор. Добре. Влизам в затвора до 1957 година. Но какво става в случая с теб, мое сираче? О, разбира се, твоето положение е по-добро от моето. Ти попадаш под закрилата на Департамента за обществени грижи — което, разбира се, звучи доста унило. Чудесната строга надзирателка, подобна на мис Фалън, но по-неотстъпчива и пълна трезвеничка, ще ти отнеме молива за устни и премените! Никакви разходки вече! Не знаей дали си чувала за законите спрямо увредените, изоставените, непоправимите и престъпни деца?

Докато аз ще гния зад решетката, на теб, щастливото, изоставено и прочие дете, ще ти предложат да избираш между няколко заведения, които, общо взето, си приличат доста: между дисциплинарното училище, изправителното заведение, сиропиталището за безпризорни или някое от чудесните убежища за малолетни престъпници, в които момичетата плетат разни неща и пеят религиозни химни, а в неделя им дават мекици, пържени в гранясала мас. Тъкмо там ще попаднеш, Лолита: *моята* Лолита, *тази* Лолита ще изостави своя Катул, за да заживее с другите свърнали от пътя деца. Направо казано, ако ни хванат, теб ще те изследват и ще те интернират, котенце мое, *c'est tout*^[2]. Ти ще живееш, *моята* Лолита ще живее (ела тук, моя кафява

розичке) с трийсет и девет други глупачета в мръсен дортуар (не, моля те, позволи ми...) под надзора на уродливи вещици. Това е положението, такъв е изборът. Не смяташ ли, че при сегашното положение Долорес Хейз трябва да остане вярна на своя стар татко?

Докато ѝ набивах в главата всичко това, аз успешно тероризирах Лолитка, която въпреки нахалните си отракани номера и внезапните си остроумни изяви не беше чак толкова бляскаво съобразителна, както би си помислил човек от нейния „умствен коефициент“, изработен от учителите ѝ. Успях да ѝ втълпя, че тайната и вината е споделена от двама ни, обаче бе доста по-трудно да поддържам доброто ѝ настроение. През цялата година пътувания всяка сутрин имах задачата да измислям някаква предстояща примамка — определена цел във времето и в пространството, — която тя да предвкусва, за да доживее до нощта. В противен случай скелетът на нейния ден, лишен от формиращото си и поддържащо предназначение, се килваше и се разпадаше. Поставената цел можеше да бъде всякаква — фар във Вирджиния, пещера в Арканзас, превърната в кафене, колекция от револвери и цигулки някъде в Оклахома, точно възпроизведената Лурдска скала в Луизиана или малки снимки от времето на златотърсачеството, събрани в Колорадския музей, — нямаше значение каква, но тази цел трябваше да стои пред нас като неподвижна звезда, дори и да знаех предварително, че щом я стигнем, Лолита ще се престори, че направо ще повърне от отвращение.

Като задействувах географията на Съединените щати, по цели часове заради нея се мъчех да създам впечатлението, че живеем „пълноценен живот“, че се движим към някакво небивало удоволствие. Никога не бях виждал толкова гладки, сговорчиви пътища като тези, които сега на лъчи се разтваряха пред нас по парцалената черга на четирийсет и осемте щата. Алчно поглъщахме тези безкрайни шосета; замаяни и мълчаливи се плъзгахме по черната им бална повърхност. Лолита не само беше безразлична към природата, но и възмутено отхвърляше опитите ми да насоча вниманието ѝ към една или друга чаровна подробност от пейзажа, която дори аз се бях научил да ценя едва след продължителното общуване с красотата, която винаги присъствуваше, винаги живееше от двете страни на недостойния ни път. Поради забавното съчетаване на художествените представи изгледите от северноамериканската низина отначало ми заприличаха,

общо взето, на нещо от миналото, което съзирах с учудена усмивка — на онези шарени мушамы, внасяни някога от Америка и окачвани над умивалниците в средноевропейските детски стаи, те вечер смайваха съненото дете със зелените си селски изгледи — с матово-къдравата горичка, хамбара, стадото, потока, мътната белота на някакви неясно разцъфнали овощни градини и освен това с дувара, както и с гвашните си хълмове. Постепенно обаче първообразите на тези елементарни аркадии ставаха все по-страшни за погледа с укрепването на новото ми познание с тях. Отвъд обработената равнина, отвъд дребните като на играчки покриви трепкаше никому ненужна красота — там, където сред платинена мъглица залязваше слънцето и топъл оттенък, същинска обелена праскова, се плъзгаше по горния край на плоския синкав облак, който се сливаше с далечната романтична омара. Понякога на хоризонта се очертаваха върволица нашироко набодени дървета или знойно неподвижно пладне прежуряше над засятата с детелина пустош и Клод-Лоренови облаци допълваха отдалечения мъглав лазур, но само бухналата им част изпъкваше ясно върху неопределения и сякаш примрял фон. Или пък в далнината надвисваше суров небосвод в стил Ел Греко, понесъл мастилени дъждове, и се мяркаше фермер в гръб като мумия, зад него се проточваха ивички блеснала като живак вода между редовете острозелена царевица, цялото това съчетание се разтваряше като ветрило — някъде в Канзас.

Тук и там сред равнинния простор ни приближаваха гигантски дървета, струпваха се в раболепни китки покрай шосето, за да снабдят с хуманитарна сянка туристическите маси, вкопани в кафявата почва, нашарена със слънчеви петна, със смачкани картонени чаши, дървесни крилати семенца и пръчици за сладолед. Негнусливата ми Лолита на драго сърце използваше крайпътните тоалетни — очароваха я надписите: „Ергени“ — „Моми“, „Джон“ и „Мери“, „Той“ и „Тя“ и дори „Адам“ и „Ева“; докато се бавеше там, аз се реех из поетичния сън, като съзерцавах добросъвестната живописност на бензиновите приспособления, които изпъкваха върху дивно зелените дъбове, или някой далечен хълм, който се издигаше, набразден, но още неопитомен от дебрите на агрокултурата, напиреща да го овладее.

Нощем високите камиони, обсипани с разноцветни светлини като странни и гигантски коледни елхи, се задаваха от мрака и

изгромоляваха покрай нашето закъсняло седанче. И отново на другия ден над нас се стапяше избелелият от жегата лазур на почти безжизненото небе и Лолита искаше разхладителна напитка; бузите ѝ енергично хлътваха над сламката и когато се връщахме в колата, температурата вътре беше адска; пътят пред нас се мержелееше и далеч пред нас насрещната кола променяше като в мираж очертанията си, отразена в блясъка, и сякаш увисваше за миг, старинно квадратна и едрочела в трептенето на маранята. С придвижването ни на запад из равнината се появяваха китки пелин, „сейджбраш“ (както го бе нарекъл бензинджията) и виждахме загадъчните очертания на столовати хълмове, зад които следваха червеникави ридове на петна от калуната, сетне истинска планинска верига с белезникав оттенък, който преминаваше в синкав, а от синия в необясним, и ето че пустинята ни посрещна с равномерен и мощен вятър, с летящ пясък и сив трънак, с отвратителни късчета хартия, които имитираха бледи цветя сред бодилите на раздърпаните от вятъра излинали стъбла покрай пътя, а наред шосето понякога срещаме застинали простодушни крави, вцепенили се в странно положение (опашката наляво, белите ресници надясно) и противоречащи на всичките човешки правила за пътено движение.

Моят адвокат ме съветва да дам ясно и прямо описание на нашия маршрут и сега май вече стигнах до точката, където ще мога да избегна тази досадна необходимост.

Общо взето, през онази безумна година (от август 1947 до август 1948 година) пътят ни започна с разни лъкатушки и осморки из Нова Англия; сетне се заизвива на юг в посока към и от океана, дълбоко се потопи в се *qu'on appelle* „Dixieland“^[3]; не достигна до Флорида (защото по това време там бяха Джон и Джоан Фарлоу); свърна на запад; мина на зигзаг през памуковите и царевичните зони (май не излиза чак толкова ясно, мили Кларънс, но не съм си записвал нищо и сега за проверка на паметта ми е останал само ужасно обезобразеният тритомен пътеводител — истински символ на изтерзаното ми минало); пресече през два различни прохода Скалистите планини; завъртя се из южните пустини, където презимувахме; стигна до Тихия океан; изви на север през бледия люляков пух на калифорнийската мирта, разцъфнала покрай горите; почти достигнах канадската граница; сетне отново поех на изток през солените хълми, набраздени от ровили, през

равнините с жита обратно към грандиозно развитото земеделие (където описахме завой, за да избегнем въпреки кресливите възражения на Лолитка родния ѝ град в един царевично-въгледобивно-свиневъден район); и най-сетне се завърнахме под крилото на Изтока, приключихме с пунктир в университетското градче Бърдсли.

---

[1] Както много добре знаете, прекрасна моя (фр.). — Б.а. ↑

[2] Това е (фр.). — Б.а. ↑

[3] Диксиленд (презрително название на Южните щати). — Б.а. ↑

Когато прехвърля следващите страници, читателят трябва да има предвид не само общия маршрут, набелязан по-горе, с многобройните му странични отбивки, туристически пътчета, вторични кръгове и отклонения по прищявка, но и факта, че без ни най-малко да бъде безгрижна *partie de plaisir*^[1], пътешествието ни представляваше стръмно телеологично разклонение, чиято единствена *raison d'être*^[2] (тези френски клишета са показателни) бе да държа спътничката си в прилично настроение в промеждутъците на целувките.

Докато прелиствам опърпания си пътеводител и съзирам неясно пак същия парк с магнолии в южния щат, който ми струва четири долара и който според обявата трябваше да посетим по три причини: първо — защото Джон Голзуърди (посредствен, отдавна вкаменен писател) е провъзгласил този парк за най-прекрасния на света; второ — защото Бедекерът през 1900 година го е отбелязал със звездичка; трето — защото... о, читателю, о, мой читателю, познай!... защото децата (а няма, по дяволите, моята Лолита не беше дете?) „ще минат, изпълнени с благоговение, с блеснали от умиление очи през това предвещание на Рая и ще попият красотата, която ще ознаменува целия им живот“. „Но не и моя“ — мрачно отбеляза Лолита и се нагласи с неделните приложения на два вестника върху хубавите си колене.

Отново и отново преминавахме през цялата гама американски крайпътни ресторанти от добросърдечното „Лапай!“, с еленската глава (помня следата на дълга сълза откъм вътрешната страна на стъкленото око), с уж „(хумористичните“ цветни картички със задници — германски „курортен“ тип, с квитанциите за платените сметки, побити на кол, със стъклените бонбони във вид на лилипутски спасителни пояси, с черни очила за продан, с рекламно-небесни видения на различни видове сладолед по стените, с половинка шоколадена торта под стъкло и няколко отвратително опитни мухи, които лъкатушно и припряно пълзят по лопатката за захарни изделия на отвратителния тезгях; и чак до най-високата категория, до скъпото кабаре със

засенчена светлина, със смехотворно малките си покривки и салфетки, с нелепите си сервитьори (доскорошни каторжници или припечелващи студенти), с дорестия гръб на някоя киноактриса, със самурените вежди на нейния коцкар и с оркестъра — контета със саксофони.

Огледахме много забележителности (слонска дума!): най-големия сталагмит от прочутата пещера, където три югоизточни щата празнуват географска среща (за огледа се плаща според възрастта: мъжете — по един долар; момиченцата с нежен мъх — шейсет цента); гранитния обелиск, посветен на битката при Блу Ликс, древните кости и индианските гърнета в музея наблизо (десетаче за Лолита — съвсем прилично); съвременната къща от греди, смело имитираща старинната къща, в която се е родил Линкълн, скалата с метална табела в памет на автора на стихотворението „Дървета“ (отбихме се тогава и в Тополовата долина, Северна Каролина, накъдето води път, който моят добър, търпелив, обикновено твърде сдържан гид нарича гневно „много тесен и занемарен“, под което съм готов да се подпиша, макар че не съм поклонник на поета Килмър). От моторницата, управлявана от възрастен, но все още отблъскващо красив руски белогвардеец и дори, според слуховете, барон (моето глупаче чак се изпоти), който навремето познавал в Калифорния учтивия Максимович и неговата Валерия, можахме да видим отдалеч недостъпната колония на милионерите откъм брега на щат Джорджия. По-нататък огледахме: колекция от европейски картички с хотели в музея на Мисисипи, който бе посветен на колекционерските чудачества, и там с горещ прилив на гордост намерих цветната снимка на бащиния „Мирана“, разпраните му навеси, неговия флаг, който се развяваше над ретушираните палми. „И какво от това?“ — разсеяно се обади Лолита, докато хвърляше поглед на последвалия ни загорял собственик на скъпата кола, спряна пред този „музей на приумиците. Реликви от памуковата ера. Гора в Арканзас, а на мургавото ѝ рамо розово-лилава подутинка (от муха или комар), стиснах я с дългите нокти на палците си, за да изцеда дивната прозрачна отрова, а сетне дълго я смуках, докато се наситих на ароматната ѝ кръв. Улица Бърбън (в град Ню Орлиънс), където тротоарите според пътеводителите могат (колко интересна възможност) да служат за сцена на негърчетата, а те, мине се не мене (колко интересен израз), току изтропат степ срещу няколко пени (колко весело!), докато многобройните малки интимни нощни кръчмички са

претъпкани с посетители (а палавници!). Образци на пограничен фолклор. Имения отпреди Гражданската война с железни балкони и сковани на ръка стълбища — същите стълбища, за които в разкошни цветни филми актриска с облени от слънцето рамене изтичва, хванала с двете си ръчици — преграциозно — отпред полата си на волани, (а на горната площадка преданата, непременно чернокожа слугиня клати укорно глава). Менингеровият институт, психиатричната клиника (посетена просто от нахалство). Парцел с глинеста почва, целият в изумителния орнамент на ерозията, а наоколо юка с чисти восъчни цветчета, но гъмжащи отвратително от някакви бели молци. Индепендънс в Мисури, където в старо време започвал орегонският път; Абилин и Канзас, където се провеждат състезания между каубои под егидата на някакъв си Див Бил. Отдалечени планини. Близки планини. Още планини: синкави красавици, недостижими или преминаващи вечно в обитавани хълмове: планините в Източните щати — несретни от позицията на Алпите, недораслящи; западните гиганти, пронизващи сърцето и небето: сините непреклонни върхове със снежни жили се появяват внезапно от завоя на шосето; обрасналите е гори грамади под тъмните керемиди на старателно наредените един зад друг смърчове, прекъснати на места от бухнало бледи трепетлики; планинска формация с розови и лилави багри; фараонски, „адски допотопни“ (според израза на блазираната Ло); възвишения от черна лава; априлски планини с козинка по хребета; същински слончета; септемврийски планини, леко приклекли, е тежки, египетски крайници, прегънати под диплите на износено жълто кадифе; белезникави избелели планини на зелени обли дъбови петна; една последна ярко ръждива планина с бухнал син килим люцерна в подножието.

Още и още забележителности. Малко айсбергово езеро някъде из Колорадо; преспи покрай асфалта, миниатюрни алпийски цветчета като бонбонки и снежен склон, по който Ло с червено каскетче се мъчеше да се спусне и се разписка, попадна под обстрела на някакви хлапаци, които я замерваха със снежни топки, и тя им отвърна със същата сребърна монета. Скелети на обгорели трепетлики, китки островърхи сини цветове. Разни атракции по живописния път из планините, стотици живописни пътища из планините, хиляди мечи бентове, бликащи извори, боядисани каньони. Тексас: прегоряла от

сушата равнина. Кристалната зала в най-дългата пещера в света, вход за деца под дванайсет години свободен (за Лолита вече се плаща!). Колекция от любителски статуетки, завещани на града от местната скулпторка; в понеделник — затворено, — най-ужасният понеделник, прахоляк, вятър, суша. Паркът на Непорочното зачатие в градчето на мексиканската граница, която не посмях да пресека. Там и в другите градини множество сумрачни същества като сиви колибри, които сякаш терзаят с хоботче венчетата на неясни цветове. Шекспир, измрелият град на Ню Мексико, където преди седемдесет години бандитът Руския Бил увиснал обесен с най-живописни подробности. Рибовъдна станция. Стотици жилища в отвесната скала. Мумия на момиче (индианска съвременничка на флорентинската Беатриче). Адският каньон — двайсети по ред. Нашето петдесето преддверие на някакъв парадиз според думите на пътеводителя, чиято корица по това време вече се бе загубила. Фиеста под смърчовите. Кърлеж в слабните ми. Винаги все същите трима старци с бомбета и тиранти, които се разхлаждаха в лятната вечер на пейка до градинския фонтан. Мъглявосинкава урва на планински превал отатък парапета и гърбове на семейство, което се наслаждава на изгледа (докато Лолита — горещо, радостно, диво, напрегнато, с надежда, без никаква надежда — шепнеше: „Виж Мак Кристъл и семейството му, моля те, моля те да поговориш с тях — да поговорим с тях, читателю! — моля те, ще направя всичко каквото поискаш, ах, моля те...“). Индиански ритуални танци от чисто търговско естество. ART, не „изкуство“ на английски, а „Американска рефрижераторна транзитна“ фирма. Явна Аризона, индиански селища, туземни йероглифи, следа от динозавър в песъкливото дефиле — отпечатаха се е преди трийсет милиона години, когато съм бил дете. Кльошав, дългунест, блед хлапак с подвижна адамова ябълка, който ще глътне с очи Лолита и оранжевокафявото й коремче между сутенчето и гащичките (целунах го пет минути по-късно, клетки друже мой). Зима в пустинята, пролет в предпланините, цъфтящи бадеми. Рино — най-скучният град в Невада с „космополитен и добре развит“ нощен живот (пътеводителят). Винарска изба в Калифорния с църква във вид на бъчва. Долината на смъртта. Замъкът Скоти. Съмнителни произведения на изкуството, трупани дълги години от някой си Роджърс. Уродливи вили на красиви киноактриси. Следа от крака на английски писател Р. С. Стивънсън

върху угасналия вулкан. Мисията „Долорес“, чудесно заглавие за роман. Фестони, изрязани в пясъчника от океанския прибой. Човек, който се бъхти на земята в епилептичен припадък в щатския парк на Руския каньон. Синьо, синьо Кратерно езеро. Рибовъдна станция в щата Айдахо и тамошният каторжен затвор. Навъсеният Йелоустоун Парк и цветните му горещи извори, джуджета гейзери, бълбукащи дългоцветни калища (символите на моята страст). Стадо антилопи в резервата. Стотната ни пещера — големите плащат по долар, Лолита — по половинка. Замък, построен от френски маркиз в Северна Дакота. Дворецът на царицата в Южна Дакота; гигантските глави на президентите, издялани в гранита на рееция се връх. Крайпътни плакати с рекламни стихчета за крем за бръснене: „Прочете ни вчера брадатата Ната, а днес се ожени за нея магната“. Зоологическият парк в Индиана с голямата компания маймуни, която обитаваше бетонната реконструкция на флагманската каравела на Христофор Колумб. Милиарди нападали, миришещи на риба пеперуди до стъклото на всеки ресторантски прозорец покрай пясъчния, скучен езерен бряг. Тлъсти чайки по грамадните камъни, видени от ферибота „Сити ъв Шебойган“, чийто кафяв, чорлав пушек се извива като дъга над зелената сянка, която самият той отхвърля върху синята езерна повърхност. Вонящ мотел с вентилационна тръба под градската канализация. Къщата на Линкълн, в по-голямата си част фалшификация, с настолни книги и с мебели от съответния период, набожно смятани за негово лично имущество от обикновените посетители.

Между нас пламваха скандали, големи и малки. Най-големите станаха в следните места: в Ажурните котеджи, Вирджиния; на Парковия булевард, Литъл Рок, до училището; на Милцеровия превал, на височина 3 250 метра, в Колорадо; на ъгъла между Седма улица и Централния булевард в град Феникс; на Трета улица в град Лос Анджелис (понеже билетите за някакъв филм се оказаха продадени); мотела „Тополова сянка“, Юта, където шест млади фиданки бяха не повисоки от Лолита и където тя, *à propos de rien*^[3], ме попита колко още се каня да отсядам с нея в разни задушни къщурки, да се занимавам с гадории и никога да не живея като свестните хора. На Северния булевард в Бъркс, Орегон, на ъгъла на западната Вашингтонска улица срещу гастронома; в някакво градче в Слънчевата долина, Айдахо,

пред тухления хотел с приятно редуващи се бледорозови и румени тухли и топола отсреща, струящата ѝ сянка играеше по паметната плоча с местния списък на загиналите. На пелиновия пуцинак между Пайндейл и Фарсън. Някъде в Небраска, на Главната улица (до Първата национална банка, основана през 1889 година), с железопътен прелез, а зад него — бели органни тръби на някакъв силов. И на улица Макевън, на ъгъла с Уинтънския булевард в един мичигански град, който носеше неговото, **неговото** име.

Опознахме странния човешки крайпътен живовляк, Хичхайкър, Номо pollex^[4] на учените, който чака да го вземат на автостоп, и многобройните му подвидове и разновидности: скромното спретнато войниче като извадено от кутийка, застанало спокойно, съзнаващо спокойно пътната изгода на защитната си униформа, ученика, който иска да пропътува две пресечки, убиеца, който иска да пропътува две хиляди мили; тайнствения, нервен възрастен господин с нов куфар и подстригани мустаци; троицата оптимистични мексиканци; студента, изложил на показ следите от ваканционната черна работа също толкова гордо, колкото и името на прочутия университет, написано отпред на фланелката му; безнадеждната дама с непоправимо повреден автомобил; безкръвните, очертани като с резец лица, гланцовите коси и шарените очи на младите негодници в крещящи дрехи, които енергично, почти приапично вдигат палец, за да прелъстят самотната жена или начумерения търговски пътник, посвоему извратен.

„Ах, нека да го вземем!“ — често ме умоляваше Лолита, като потриваше голи коленца с присъщо само на нея движение, когато някой особено отблъскващ екземпляр на Номо pollex, мъж на моите години и също толкова широк в раменете, с face, à claques^[5] на безгрижен актьор, вървеше заднишком, втрещен в нас и точно пред автомобила.

О, налагаше ми се много зорко да бдя над Лолита, над малката прималяваща Лолита! Може би благодарение на всекидневната любовна гимнастика, въпреки твърде детинската си външност тя излъчваше неизразимо сладостна светлина, която действуваше на бензинджиите, на хотелските холове, туристите, простаците с разкошни коли, теракотовите идиоти край боядисаните със синка басейни и те изпадаха в състояние на припадъчна похотливост, която би поласкала самолюбието ми, ако не изостряше толкова много

ревността ми; защото малката Лолита си даваше пълна сметка за това свое горещо лъчение и честичко съм я улавял coulant un regard^[6] по посока например на млад наливач на автомобилно масло с мускулеста златистокафява, гола до лакътя ръка с часовникова гривна и щом се отбия наблизко (за да купя захарна пръчка на същата тази Лолита), тя и красавецът механик вече в захлас си разменяха закачки, сякаш пееха любовен дует.

Когато през нашите по-продължителни престои оставах понякога в леглото, почивах си след особено пламенната утринна дейност и от душевна доброта (о, този наситил се, снизходителен Хум!) ѝ разрешавах да излезе в градината, да се порадва на розите или дори да прекоси улицата и да посети детската библиотека в компанията ни мотелната съседка, некрасивата малка Мери и осемгодишното ѝ братче, Лолита закъсняваше да се върне по цял час, босоногата Мери се тътреше далеч зад нея, а вместо братчето се“ явяваха двамина дългучи от горните класове, златокоси конски мухи, съставени от мускули и гонорея. Читателят може лесно да си представи какво отговарях на палавниците, когато тя — доста плахо, да си призна — ме питаше дали може да иде с представените ми Карл и Фред да кара ролкови кънки.

Спомням си как веднъж на друго място за пръв път ѝ разреших през един пращен, ветровит ден да покара ролкови кънки. Тя си позволи жестоко да изтърси, че нямало да изпита никакво удоволствие, ако съм идеал с нея, тъй като в избраното от нея време рингът наистина бил предназначен само за младежите. След дълъг спор стигнахме до компромис: останах в колата сред другите (празни) коли, обърнах муцуни към ролковата пързалка на открито: виждах как под брезентовия сенник петнайсетина юноши, мнозина по двойки, се въртяха безкрайно в кръг сред автоматичната музика и вятърът посребряваше дърветата. Моята Доли беше със син каубойски панталон и бели боти като повечето момичета на пързалката. Броях кръговете на равномерно гърмящата тълпа — и изведнъж се сепнах: нямаше я. Когато отново премина, я съпровождаха трима фукльовци, чийто разговор бях дочул преди няколко минути; застанали извън кръга, те обсъждаха момичетата, които се пързалиха, и се подиграваха на чаровна, дългобедреста хубавица, явила се тук по червени шорти вместо с дълъг панталон.

При влизане в Аризона и Калифорния питат автомобилиста дали не внася плодове или растителни продукти и на граничните пунктове инспекторът толкова напрегнато се вгледа в нас, че клетото ми сърце примря. „Да имате мед?“ — попита той и меденото ми глупаче се запревива от смях. Досега покрай оптичния ми нерв вибрира образът на Лолита, яхнала кон — брънка от веригата платени разходки по планинските пътеки: друсаше се полека зад грохнала ездачка и перед суетен фермер с морав врат, вече зад него бях аз и гледах тлъстия му торс с шарена риза дори по-злобно, отколкото автомобилистът гледа бавния камион, който се тътри пред него по планинския път. Друг път в скиорски курорт я гледах отплаваща от мен, небесна, отнесена върху ефирното лифтово столче, как се издига все по-високо и по-високо към блесналия връх, където я очакваха засмени, голи до кръста атлети.

В който и град да спрехме, най-напред питах с присъщата си европейска учтивост къде се намират обществените плавателни басейни, музеите, местните училища, колко деца учат в най-близкото училище и тъй нататък; когато училищният автобус се канеше да потегли, аз с усмивка и лек тик на лицето (открих този свой нервен тик, откак жестоката Лолита го изимитира) спирах на стратегическо място с избягалата моя ученичка, седнала до мен в колата, и наблюдавах как момиченцата излизат от училището — винаги очарователна картина. Тези спирки скоро започнаха да омръзват на моята нетърпелива Лолита и лишена от всякакво съчувствие към дребните чужди прищевки, като всички деца понякога, тя ме обсипваше с груби хули заради искането да ме гали, докато синеоките мънички брюнетки със сини къси панталонки, червенокоските със зелени грейки без ръкави, нежните, сякаш опушени малки блондинки с момчешки вид с избелели дънкови панталони преминаваха покрай мен сред блясъка на слънцето.

Като отстъпка на капризите ѝ широко подкрепях навсякъде и винаги съвместното ѝ къпане с други момиченца. Тя обожаваше грейнали басейни и много чевръсто се гмуркаше. Сядах в удобния си халат под шарената четиричасова сянка след скромното си потапяне и се наслаждавах с фиктивна книга или с пакетче бонбони, или с едното и другото, или без нищо освен тайно пламтящите си жлези, загледан как тя лудува с гумената си шапчица, цялата бисерна от капки, равномерно загоряла, радостна като на ваканционна реклама с тесните

си бански гащички и с набраното си сутиенче. Дванайсетгодишната ми изгора! Колко самодоволно се чудех, че тя е — моя, моя, моя, колко нежно преразглеждах на скорошния ни обеден сеанс сред стоновите на дивите гълъби и планирах следващия, в ранната вечер, и примижавах под стреловидните лъчи, сравнявах моята Лолита с другите нимфетки, които случайността скъпернически събираше около нея за моя антологична наслада и анализ; сега с ръка върху болното сърце наистина не мога да кажа, че някоя от тях събуди у мен по-остро влечение от нея и дори да е събудила, било е само два-три пъти като изключение при особена светлина, при особена смесица от аромати във въздуха — веднъж (безнадежден случай) бледно испанско момиченце, дъщеря на аристократ с тежка челюст, а втория път — *mais je divague*^[7].

Разбира се, налагаше се винаги да бъда нащрек, защото като проникателен ревнивец ясно разбирах цялата опасност от тези ослепителни игри. Щом само се обърнех — или се отдалечех на няколко крачки, за да погледна например дали вече са почистили нашата колибка, — щом се завърнех, заварвах внезапна промяна: Лолита, *les yeux perdus*^[8], лежеше на ръба на басейна, потапяше и пляскаше с дългопръсти крачета във водата, а от двете ѝ страни се бе проснал по един *brun adolescent*^[9], който русата ѝ красота и живакът в бебешките гънки на коремчето ѝ безспорно — мислех си аз, о, Бодлер! — ще накарат *se tordre*^[10] в повтарящи се сънища през много нощи...

Опитвах да я уча на тенис, за да имам повече общи развлечения с нея; макар че навремето бях чудесен играч, се оказах твърде лош учител; затова в Калифорния настоях да вземе известно количество скъпо струващи уроци при прочут някогашен шампион, дългунест набръчкан старец с цял харем пингпонгови момчетии. Извън площадката той изглеждаше ужасна развалина, но понякога по време на урока, когато за продължаване на размяната си позволяваше удар, чист като кактусово цветче, и със струнен звън връщаше топката на ученичката, тази божествена смесица от нежна точност и държавническа мощ ми напомняше, че преди трийсет години в Кан бях виждал как направо размаза великия Гобер! Преди да учи при него, си мислех, че тенисът не е за нея. Случваше се на някоя хотелска площадка да тренирам бездарното си момиченце — и пред мен възникваха онези далечни дни, когато при силния горещ вятър, сред

вихрушката от прах препращах топка след топка на веселата, невинна, изящна Анабела (блеснала гривна, блискавична поличка, черна кадифена лента през челото). Всяка моя дума, всеки настойчив съвет само задълбочаваха мрачната злоба на Лолита. Направо да се чудиш, пред нашите упражнения тя предпочиташе — поне от пристигането ни в Калифорния — безформеното пляскане (и безкрайното търсене на топките) с тъпичката, слабичка, но учудващо хубавка — в стил *ange gauche*^[11] — своя връстничка. Като зрител, винаги готов да се притече на помощ, се приближавах до това чуждо момиче и вдишвах леката му мускулна миризма, докато докосвах голата ръка или го държах за китката с издадена костица, или местех насам-натам с натиск на дланта прохладния ѝ крак, за да постигна най-добра позиция за обратен удар. В същото време Ло, наведена напред със слънчево русата си коса през лицето, забиваше ракетата като патерица на инвалид и надаваше страхотен вик на отвращение, предизвикано от намесата ми. Оставях ги на мира и докато седях отстрани с копринения шал около врата, продължавах да ги гледам и да сравнявам телодвиженията им. Това бе в Южна Аризона, доколкото си спомням, където зимните дни са малко мързеливи, с топла подплата. Недодяланата Лолитка пропускаше и се ядосваше или подаваше с примитивно подаване в мрежата и отчаяно вдигаше ракета към небето, като показваше влажния, лъскав млад пух под мишницата, докато още по-нелепата ѝ, не по-малко чаровна партньорка се втурваше срещу всяка топка и все грешеше; те обаче се забавляваха невероятно и с ясни звънливи гласове непрестанно водеха сметка в безсмислената си игра.

Помня, веднъж предложих да им донеса студени напитки: качих се по чакълестата пътечка и се върнах с две високи чаши ананасов сок с газирана вода и кехлибарен лед. Изведнъж усетих пустиня в гърдите и се спрях: момичетата ги нямаше. Наведох се да оставя чашите на пейката — и кой знае защо, с ледена яснота видях лицето на току-що убитата Шарлота. Огледах се и ми се стори, че ми се мярне фигурата на Лолита по бели гащички, която се отдалечава през петнистата сянка по пътеката в градината до висок мъж, понесъл двете ракети. Втурнах се подир тях, но когато се провирах през храстите, съзрях във вариантното полезрение (сякаш линията на живота ми час по час се раздвояваше) как моята Лолита с дълъг панталон и дружката ѝ по

шорти крачат насам-натам по заплебената поляна и шибат с ракети храстите, като търсят последната си изгубена топка.

Прехвърлям тези светли дреболии най-вече за да докажа на моите съдии, че направо си излизах от кожата, за да доставям всевъзможни удоволствия на моята Лолита. Колко прекрасно бе да гледам как тя, детето, показва на друго дете едно от малкото си постижения, например особения начин да скача на въженце! По-малката нимфетка, прозрачно-бледа хубавица с непочерняло гръбче, хванала е дясната си ръка лявата китка зад гърба си, я гледаше ококорено — както я гледаше и пауновото слънце на пътеката под разцъфналите дървета, посред многокия ни рай, — гледаше как моята луничава и вулгарна немирница подскача, като повтаря движенията на толкова други играещи момиченца, от които се бях опивал на изпъстрените от слънцето, изобилно полети, свежо миришещи тротоари и парпети на старинната Европа. По-късно връщаше въженцето на малката си испанска дружка и на свой ред се вглеждаше как се повтаря урокът ѝ, като понякога отмяташе косата от челото или скръстваше ръце на гърдите и настъпваше единия си крак с другия, или леко отпускаше ръце върху още момчешките си бедра, и отивах да проверя дали най-сетне проклетите мотелни чистачки са приключили подреждането на нашата къщичка; щом се убедях в това, на сбогуване кимвах леко на свенливото чернокосо момиченце — пажа на моята принцеса — и като гмурвах дълбоко пръсти с бащински жест в косата на Лолита и нежно, но здраво обгръщах вратлето ѝ, повеждах моето инатливо детенце към усамотената ни къщурка за бързо сношаване преди обед.

„Ах, горкичкият, каква котка ви е изподраскала така?“ — възкликваше някоя зряла, месеста, красива жена — отблъскващ за мене тип, от тези, на които обикновено се харесвах, — когато се обръщаше към мен на трапезата в „голямата къща“ преди обещаните на Лолита танци. Ето защо се държах по-далечко от хората, докато Лолита, напротив, правеше всичко възможно да въвлече в орбитата си възможно най-голям брой потенциални свидетели.

Образно казано, тя въртеше опашле — и дори цялото си малко задниче също като кучките, — когато понякога ѝ се усучеше някой ухилен непознат и подхванеше бодър разговор, вземаше за повод географските данни от номера на колата ни: „Колко далеч сте дошли!“

Любознателните родители, с цел да измъкнат от Лолита нещичко за мен, ѝ предлагаха да отиде на кино с децата им, но винаги отказвах от нейно име. За малко да се натопим на няколко пъти. Каскадите на клозетите, разбира се, ме преследваха във всичките ни ханове; никога обаче не съм си представял колко са тънки тези вафлени стенички в мотелите „слят“ тип, докато една вечер след прекалено гръмките стонове на наслада от моя страна мъжко покашляне в съседната стая изпълни толкова ясно паузата, сякаш аз самият си прочиствах гърлото; на другата сутрин, докато си пиех кафето в млечния бар (Лолита винаги спеше до късно и обичаше да ѝ нося каничка горещо кафе в леглото), снощният ми съсед, възрастен тъпанар с очила без рамки на дългия си добродетелен нос и с профсъюзна значка на петлицата, се изхитри преспокойно да ме въвлече в разговор и се поинтересува дали моята „половинка“ е също толкова сънлива, колкото неговата във фермата; ако не ме задавяше съзнанието за чудовищната опасност, щях да изпитам голямо удоволствие от странно учудения израз върху лицето му с тънки устни, когато набързо отговорих на слизане от стола, че „слава богу, съм вдовец“.

Колко сладостно беше да ѝ занасям това кафе — и да не ѝ го давам, преди да изпълни сутрешното си задължение! Колко мъдър приятел бях аз, какъв страстен баща, какъв внимателен педиатър, който обслужваше всичките телесни нужди на своята малка полубрюнетка! Упреквам природата само за едно — че няха възможност, а ми се искаше да обърна моята Лолита наопаки и да притисна жадни устни до младата матчица, до неизвестното сърце, до седефения черен дроб, до морското грозде на белите дробове, до миловидната двойка бъбреци! През особено тропичните дни, сред лепкавия задух на къщурката ми харесваше прохладното усещане на кожената седалка на фотьойла под масивната ми голота. Държах я върху коленете си. Тя седеше като най-обикновено дете, чоплеше си носа, цялата погълната от лекото приложение към вестника, също толкова безразлична към проявите на блаженството ми, като че ли бе седнала на някой случаен предмет — обувка например или кукла, или дръжката на ракетата — и който не измъкваше изпод себе си просто от мързел. Проследяваше с очи приключенията на любимите си герои от хумористичната страница (сред тях добре нарисувано мърляво момиченце с бели чорапки, скулесто и недодялано, на което с радост

бих се насладил). Обичаше да разглежда снимките с фатални автомобилни катастрофи. Никога то не се съмняваше в реалността на мястото, времето и условията, уж свързани със снимките на голокраките красавици. Учудващо силно се увличаше от портретите на провинциалните младоженки, някои от които бяха в пълни венчални премени с букети в ръце и очила на носа.

Върху нея кацваше муха и се разхождаше около пъпчето или се захващаше да изследва нежните; бледи венчета на бозките. Тя се мъчеше да я хване в шепа (по начина на Шарлота) и сетне се заплесваше по рубриката „Съобразителни ли сте“.

„Да видим колко сте съобразителни. Смятате ли, че щяха да намалееят нравствените престъпления, ако момиченцата се придържаха към някои правила. Ако не играеха близо до обществените тоалетни. Ако не приемаха бонбони от непознати хора, нито предложенията „да се повозят“. Ако си записваха номера на колата, предложила да ги откара...“

„... и фабричната марка на бонбоните“ — подсказвах аз.

Тя продължаваше, като отдръпваше буза от моята настъпваща буза (и този ден все пак беше лек, отбележи, читателю мой!).

„Ако нямаш молив, но вече умееш да четеш...“

„Ние — прекъснах я аз шеговито — сме средновековни мореплаватели, които сме сложили в тази бутилка...“

„Ако — повтори тя — нямаш молив, но вече умееш да четеш и да пишеш — ето какво иска да каже той, разбираш ли сега, тъпако? — опитай да надраскаш номера на земята край шосето...“

„...с нокътчетата си, Лолита.“

---

[1] Увеселителна разходка (фр.). — Б.а. ↑

[2] Причина за съществуването (фр.). — Б.а. ↑

[3] Между другото (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Човек палец (лат.). — Б.пр. ↑

[5] С лице за бой (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Да хвърля поглед (фр.). — Б.пр. ↑

[7] Но аз бълнувам (фр.). — Б.а. ↑

[8] Отнесен поглед (фр.). — Б.а. ↑

[9] Мургав хлапак (фр.). — Б.а. ↑

[10] Гърча се (фр.). — Б.а. ↑

[11] Неловък ангел (фр.). — Б.а. ↑

Тя навлезе в моята страна, в лилавата и черна Хумбрия, водена от непредпазливо любопитство; тя я огледа, пренебрежително и неприязнено усмихната; вече ми се струваше, че е готова да я отритне с най-обикновено отвращение. Никога не вибрираше под моите пръсти и крясъкът ѝ („Какво правиш всъщност?“) ми беше единствената награда заради всичките старания да я разбудя. Пред чудесния свят, който ѝ предлагаш, моето глупаче предпочиташе най-пошилия филм, най-гъстия сироп. Само като си помисли човек, че когато избираше между кренвирша и Хумберт, тя неизменно и безпощадно слагаше в уста първото. Не помня дали споменах името на бара, в който закусих в предишната глава. Той се наричаше така: „Ледената кралица“. С малко тъжна усмивка рекох на Лолита: „А ти си моята ледена принцеса.“ Тя не разбра тази жалка шегичка.

О, недей да се мръщиш, читателю! Изобщо не се мъча да създам впечатление, че щастието ми е било недостъпно. Милият читател трябва да разбере, че странникът, който притежава нимфетка, който е омаян и поробен от нея, се намира сякаш отвъд щастието! Защото няма на земята второ такова блаженство като блаженството да лелееш нимфетка. То е „извън конкуренцията“, това блаженство, то е от друга категория, от друг вид чувства. Да, карахме се, да, понякога биваше непоносима, да, пречеше ми всякак, въпреки гримасите ѝ, въпреки житейската грубост, опасност, ужасната безнадеждност все пак живях в дълбините на избрания от мен рай — рай, чиито небеса аленееха като адски пламък, но все пак бе рай.

Някой опитен психиатър, който сега изучава моя труд — и когото д-р Хумберт, надявам се, успя да потопи в хипнозата на питона, — безспорно много иска разказвачът да откара своята Лолита на морския бряг и там да намери поне „гратификация“ за някогашния нагон, а именно освобождаването от „подсъзнателния“ призрак на недовършения детски роман с първоначалната малка мис Ли.

Добре, другарю доктор, ще ви кажа, че наистина търсих плаж, но при това ще си призная, че докато стигнахме до този мираж със сива

вода, моята спътничка вече ме бе дарила с толкова наслади, че мечтата за „Крайморското кралство“, за „Сублимираната Ривиера“ и тям подобни отдавна не беше дълбок порив и се бе смалила до рационално преследване на чисто теоретично изживяване. Ангелите на Едгар са знаели това — и уредиха нещата по необходимия начин. Посещението на съвсем убедителното крайморие на Атлантическия океан се оказа напълно провалено от лошото време: тежко, прогизнало небе, тинести вълни, необятна, макар и съвсем банална мъгла — какво по-далечно от ясения чар, от лазурната обстановка и от румените условия на средиземноморското ми приключение? Два-три полутропически плажа на Мексиканския залив бяха достатъчно слънчеви, но и обсипани с отровни, звездовидни или желеобразни твари и помитани от ураганен вятър. Най-сетне на калифорнийския бряг, срещу призрака на Тихия океан, намерих особен вид усамотение в пещерата, до която достигаха от плажа зад прогнилите дървета крясъците на няколко момиченца скаутки, те се къпеха за пръв път при силно вълнение; мъглата обаче се бе провесила като мокър юрган, пясъкът беше неприятно зърнест и лепкав, Лолита цялата бе настръхнала и в пясъчни зрънца и (за единствен път през живота ми!) ме привличаше не повече от лемантик. Обаче просветените ми читатели сигурно ще се ободрят, като им обясня, че дори да се бяхме натъкнали някъде на отзивчив към нас морски бряг, щеше да бъде късно, тъй като истинското ми „освобождаване“ бе настъпило доста по-рано: именно в мига, когато Анабела Хейз, пак тя Долорес Ли, пак тя Лолита, ми се яви мургаво-златна, на колене, с поглед нагоре от жалката веранда във фиктивната, нечестна, но съвсем сполучлива крайморска комбинация (макар наблизко да нямаше нищо освен второкачествено езеро).

С това ще завърша изброяването на особените усещания, които зависят, а може би произтичат от постулатите на съвременната психиатрия. Затова се отказах, накарах и Лолита да се откаже от плажовете, които само навяхаха униние, когато се случеха празни, или пък биваха прекалено населени, ако ги обливаше слънце. От друга страна, все още ме преследваха спомените за безнадеждните ми скиталчества из европейските паркове, затова не преставах да се интересувам от възможностите за любовни игри под открито небе и да търся подходящи места из това „лоно на природата“, където навремето бях претърпял толкова срамни лишения. Съдбата и тук ми

противоречеше. Разочарованията, които искам да регистрирам сега (като полека отклонявам повествованието към непрестанните рискове и страхове, които придружаваха щастието ми), по никакъв начин не бива да хвърлят сянка върху американската затънтена провинция — лирична, епична, трагична, но никога неприличаща на Аркадия. Прекрасна е, сърцераздирателно е прекрасна тази провинция, присъща и е някаква едроока, невъзпята от никого невинна покорност, каквато вече липсва в лакираните, боядисани, подобни на играчки швейцарски села и предостатъчно прославените Алпи. Безбройни любовници лежаха прегърнати, целуваха се върху равната морава по планинските склонове на Стария свят, върху пружиниращия като скъп матрак мъх до удобното за ползуване хигиенично поточе, върху грубите пейки под украсените с винетки дъбове и в толкова много хижи под закрилата на толкова много букови гори. Но в американската дълбока провинция любителят на чистия въздух няма да намери толкова удобни възможности да се отдаде на най-старото престъпление и развлечение. Отровни растения ще парнат дупето на любимата му, безименни насекоми ще го жилнат по задника; остри частици от горския килим ще се забият в коленете му, насекоми ще го ужилят по коленната; наоколо ще вдигат шум потенциални змии — какво говоря, полуизмрели дракони! — докато приличните на миниатюрни раци семенца на хищните цветя ще полепват както по черния чорап с жарттиер, така и по бялото смъкнало се чорапче.

Преувеличавам малко. Веднъж през един летен следобед малко под границата на гората, където китките цветя с небесен оттенък (бих ги нарекъл ралица) се трупаха около ромонещия горски поток, най-сетне намерихме, Лолита и аз, усамотено романтично място приблизително на триста метра от превала, където бяхме оставили автомобила. Склонът изглеждаше необитаем. Последният задъхан бор се бе спрял на заслужена почивка върху скалата, до която се бе изкатерил. Мармотът подсвирна, като ни видя, и се изгуби. Разстлах одеялото за Лолита. Под него тихичко пукаха сухи треви. Киприда дойде и си отиде. Назъбената скала, увенчаваща склона горе, и гъстият храсталак под нашето ложе уж трябваше да ни защитят и от слънцето, и от човека. Уви, не бях забелязал едва личащата пътечка отстрани, която подло криволичеше наблизко между камъните и шубраците.

Тъкмо тогава за малко да ни спипат; чудно ли е, че този случай завинаги ме излекува от копнежа по буколиката.

Помня, операцията беше приключена, напълно приключена и тя хълцаше в прегръдките ми — благотворна буря от ридания след един от пристъпите на капризно униние, толкова зачестили през тази, общо взето, възхитителна година. Току-що се бях отметнал от някакво глупаво обещание, за което ме беше изнудила, ползувайки се от славното нетърпение на мъжката страст, и ето че сега се бе проснала върху одеялото, обляна в сълзи, и пощипване гальовната ми ръка, а аз се смеех радостно, докато неописуемият, непоносим и — както ми се струва — вечен ужас, който **сега** ме е обзел, **тогава** бе само черна точица сред блясъка на моето щастие; и ето, лежахме си така, когато изпитах един от стресовите, които в края на краищата вадеха клетото ми сърце от коловоза, защото изведнъж срещнах тъмните, немигащи очи на две странни и прекрасни деца, фавънче и нимфетка — близнаци, ако се съди по съвсем еднаквите им плоски черни коси и по безкръвните им личица. Те се бяха проснали на земята и бяха се втренчили в нас, синевата на еднаквите им костюмчета се сливаше със синевата на планинските цветя. С отчаяно движение грабнах одеялото, за да се закрия — и в същото време нещо като бухнала маса на бели точки започна да се надига в храсталака до нас, постепенно се превърна в гръб на дебела подстригана брюнетка, която машинално прибави още една дива лилия към букета си и се озърна към нас над главите на чаровните си дечурлига, изваяни от син камък.

Сега, когато на съвестта ми лежи съвсем друго злощастие, зная, че съм смел човек, но през онези дни нямах представа и помня, че се учудих на хладнокръвието си. Прошепнах една от съдържаните си заповеди, каквито въпреки ужаса на положението давах на стъписано сгърчено животно (с каква безумна надежда или омраза треперят хълбоците на младия звяр, какви черни звезди се пръскат в сърцето на дресъора!), накарах Лолита да стане и се отдалечихме важно, а сетне с неприлична бързина се свлякохме до шосето, където бе останала колата.

Зад нея бе спрял елегантен автомобил семеен тип и красив асириец със синкавочерна брадичка, *un monsieur très bien*^[1], с копринена риза и пурпурен панталон, явно мъж на ботаническата дебелана, със сериозна физиономия снимаше надписа, който

съобщаваше за височината на превала. Беше доста над три хиляди метра и аз се задъхвах. Пясъкът запука, колата поднесе, когато потеглихме, при това Лолита все още се дообличаше, като бурно се въртеше и ме хокаше с такива думи, каквито според мен момиченцата не бива да знаят, камо ли да употребяват.

Случваха се и други неприятности. Веднъж на кино например. По онова време Лолита още беше негова страстна почитателка (после премина към вяла снизходителност, щом наново тръгна на училище). През тази година изгледахме, безразборно възхитени, към сто и петдесет или дори двеста филма, натъквахме се на един и същи преглед по няколко пъти, тъй като различните основни филми се придружаваха от една и съща кинохроника, която се включваше подир тях от градче в градче. Най-много обичаше следните сортове филми в ето такъв ред: музикалните комедии, гангстерските, каубойските. Първо, на истинските певци и танцьори, които участвуваха в тях, се прикачваха неистински сценични кариери в някаква — всъщност „мъконепроницаема“ — сфера на съществуване, от която беше прокудена смъртта и истината и в която беловлас, умилен, в техническия смисъл безсмъртен баща, който отначало се е отнасял неодобрително към артистичната кариера на въртоглавата си дъщеря, неизменно горещо ѝ аплодираше на премиерата в дивен театър. Светът на гангстерите беше особен: там героични репортери понасяха страхотни изтезания, телефонните сметки достигаха милиарди долари и сред мъжествената атмосфера на неумела пукотевица злодеите биваха преследвани по улици и складове от патологично безстрашни полицаи (на мен бе съдено да им доставя значително по-малко ядове). Имаше най-сетне филми за дивия запад — теракотов пейзаж, червенолики, синеоки каубои, превзета, но твърде хубава учителка, току-що пристигнала в Гърмящото усое, кон, изправен на задните си крака, стихийна паника на добитъка, дуло на револвер, което със звън строшава прозрачно стъкло, невероятен юмручен бой — по време на него рухва планина от прашни старомодни мебели, масите се използват като оръжие, героят се спасява със салто, ръката на злодея е притисната от героя на земята, но все още се мъчи да докопа изтървания ловджийски нож, побойниците пъхтят, отчетливо изпращява юмрукът, стоварил се върху нечия брадичка, крак ритва шкембе, героят се хвърля и се стоварва върху злодея и веднага след

такова количество мъки, които могат да съборят дори Херакъл (колко добре знай това сега!), не личи нищо освен доста симпатична синина върху бронзовата скула на развихрилия се герой, той прегръща красивата си годеница на далечната граница на цивилизацията. Спомням си една дневна прожекция в малко вмирисано кино, претъпкано с дечурлига и просмукано от горещия лъх на кинолакомството — пуканки. Изгръвяше жълта луна над мъркащ китарист с вързан шал; той бе поставил крака си върху боров дънер и подръпваше струните, а аз — съвсем невинно — праметнах ръка през рамото на Лолита и приближавах буза до слепоочието ѝ, когато изведнъж двете вещици зад нас почнаха да мърморят твърде странни неща — не знай дали съм ги разбрал правилно, обаче дочутото ме накара да дръпна нежната си ръка и, разбира се, останалата част от филма премина за мен в мъгла.

Тук се налага да направя странно признание. Ще ви се стори смешно — обаче истината е такава: никога не можах да си изясня изцяло юридическата страна на положението. Не го знам и до днес. О, разбира се, до мен достигаха някои случайни сведения. Алабама забранява на опекуна да променя местожителството на детето под попечителство без решение на съда; Минесота, която поздравявам от сърце, предвижда, че ако роднина поеме защитата и закрилата на дете под четиринайсетгодишна възраст, съдът не се бърка. Изниква въпросът: може ли вторият баща на обаятелно до прималяване, едва покрило се, с мъх сладурче, втори баща с едномесечен стаж, неврастеник вдовец с малък, но самостоятелен доход днес и с парапетите на Европа, с развод и с пребиваване в няколко лудници в миналото, може ли той да се смята за роднина и поради това за естествен опекун? Ако ли не, длъжен ли съм, бих ли посмял, ако съм с разума си, да уведомя някой отдел на Общественото осигуряване и да подам прошение (как всъщност се подават прошения?), и да допусна представител на съда да разследва бита на кроткия, но хлъзгав Хумберт и на опасната Долорес Хейз? В многобройните книги за брака, за изнасилванията и за осиновяването, в които надниквах скришом из обществените библиотеки на големите и малките градове, не намерих нищо освен неясните намеци, че държавата е върховният опекун на момиченцата в най-нежната им възраст. Пилвън и Зайпъл, ако съм запомнил вярно имената им, авторите на дебела книга за

брачните закони, игнорираха напълно пастроците със сирачета, останали на техните ръце и колене. Най-добрата ми приятелка, издадената от службата за социално осигуряване монография (Чикаго, 1936 г.), която една съвсем невинна стара мома изрови по моя молба от прашните дълбини на библиотечния склад, твърдеше следното: „Няма такова правило всеки непълнолетен да има опекун; ролята на съда е пасивна, той се задействува само когато положението на детето е под явна заплаха.“ Стигнах до извода, че човек се определя за опекун само след като изрази тържествено и формално желание да стане такъв; но могат да изминат месеци, докато го повикат да разгледат делото му и му разрешат да си отгледа две сивкави крила, подходящи за ролята му, а през това време прекрасното демонично дете е предоставено на себе си от закона, което всъщност напълно се отнася до Долорес Хейз. След това делото се разглежда. Два-три въпроса от страна на съдията, два-три успокоителни отговора от страна на адвоката, усмивки, кимване, вън ръми дъждец и утвърждението е на лице. И все пак не дръзнах. Защо да си навирам носа, трябва да бъда мишка, свита в дупката си! Съдът се задвижваше конвулсивно едва когато се намесеше паричната страна; двама користи настойници, ограбено сираче, трети — още по-зъбат — участник... Но в дадения случай всичко си беше наред, инвентаризацията беше извършена отдавна и малкото майчино наследство чакаше недокоснато пълнолетието на Долорес Хейз. Най-благоразумният път на пръв поглед бе въздържането от каквото и да било прошение. Да, но дали някоя организация като Човеколюбивото дружество нямаше да се намеси, ако съвсем си кротувах?

Дружески настроеният Фарлоу, който беше нещо като съдебен ходатай и вероятно би могъл да ми даде верен съвет, бе прекалено зает с раковото заболяване на жена си, за да стори нещо повече от обещаното — а именно все така да се грижи за хилавия имот на Шарлота, докато не се съвзема, твърде постепенно, от стреса, поради нейната смърт. Твърдо му бях внушил, че Долорес е моя незаконна дъщеря, и затова едва ли той самият би се заинтересувал от нейното положение. Както читателят вероятно е успял да прецени, като бизнесмен съм за никъде; но разбира се, нито мързелът, нито незнанието са пречка да потърся професионална подкрепа отвън. Възпираше ме ужасното чувство, че ако започна да досаждам на съдбата и се помъча да обоснова и да осмисля баснословния й

подарък, този подарък изведнъж ще ми бъде отнет като замъка от източната приказка, който изчезва веднага щом някой купувач попита пазача защо толкова ясно се вижда небето по залез между черната скала и основата.

Помислих си, че в Бърдсли (където се намира Женският университет) сигурно ще намеря справочниците, които не успях да разуча, например трактата на Вернер „Американският закон за попечителството“ или някоя брошура, издадена от детското бюро. Реших освен това, че за Лолита все пак училището ще е по-добър вариант от деморализиращото безделие, в което се намираше. Принуждавах я да ми оказва толкова сладки услуги — изброяването им би стъписало всеки педагог теоретик; обаче нито със заплахи, нито с молби не успях да я накарам да прочете нещо извън тъй наречените „комикси“ или разказите в списанията за американския прекрасен пол. Всяка малко по-издигната литература ѝ напомняше за училището и макар че уж бе готова да опита някога приказките на Шехерезада или „Малките жени“, категорично отказваше да си хаби „ваканцията“ за такива сериозни „научни“ книги.

Сега си мисля, че беше голяма грешка връщането ми на изток и записването ѝ в частна гимназия в Бърдсли, вместо по някакъв начин да прекося мексиканската граница, тъй и тъй тя бе толкова близо, и за две години да се спотая в субтропичния парадиз; след това преспокойно щях да се оженя за малката си креолка; тъй като, да си призная, в зависимост от състоянието на моите жлези и жлъчка в един и същи ден преминавах от единия полюс на лудостта до другия — от мисълта, че към 1950 година, така или иначе, ще трябва да се отърва от мъчната хлапачка, чието вълшебено нимфетство дотогава ще се е изпарило, до мисълта, че при известни усилия и късмет в близкото бъдеще ще я накарам да произведе твърде изящна нимфетка с моя кръв в жилите, Лолита Втора, а тя ще е на осем или девет години към 1960 година, когато още ще съм *dans la force de l'âge*^[2]; нещо повече — с далекогледа на моя ум или безумие имах сили да различа някъде в перспектива *un vieillard encore vert*^[3] (но да не би това зеленото да е просто гнилоч?), чудноватия, нежен, лигав д-р Хумберт, който се упражнява с безкрайно чаровната Лолита Трета в „изкуството да бъде дядо“ — възпято от Виктор Юго.

През дните на нашето диво лутане безспорно като баща на Лолита Първа бях смешно неудовлетворителен. Четях и препрочитах книгата с непринуденото библиейско заглавие „Опознай дъщеря си“, намерих я в същата книжарница, където купих по случай тринайсетия рожден ден на Лолита разкошното, както казват търговците, издание с „красиви“ илюстрации на „Русалката“ от Андерсен. Обаче дори в най-хубавите ни мигове, когато през някой дъждовен ден четяхме (при което погледът ѝ все прелиташе от прозореца до ръчното часовниче и отново до прозореца (или сладко и до насита си хапвахме в някой претъпкан „дайнър“ (закотвено подобие на вагон-ресторант), или играехме на карти, или обикаляхме магазините, или безмълвно зяпахме заедно с други автомобилисти и техните деца някоя катастрофирала кола, опръскана с кръв, дамската обувка в канавката (чувам как Лолита казва, когато отново потегляме: „Точно такъв вид спортни обувки описвах вчера на кретена продавач!“) — пред всичките тези случайни мигове изглеждах на себе си толкова неправдоподобен баща, колкото и тя — Дъщеря. Може би, си мислех, тъкмо тази промяна на мястото, която твърде прилича на бягство, действа толкова пагубно на способността ни за мимикрия? Може би постоянното местожителство и рутината на училищния живот ще внесат известно подобряване?

Избрах Бърдсли, избрах го не само заради сравнително приличната женска гимназия, но и понеже в него се намираше известният женски университет. Искаше ми се да бъда case^[4], искаше ми се да се лепна за някоя пъстра повърхност и арестантските ми райета незабележимо да се слеят с нея. Тъкмо затова си спомних и моя познат професор по френска литература в университета в Бърдсли: добрякът използваше подготвените от мен учебници и дори ме покани веднъж да изнесе лекция. Лекторството в женски университет не ме привличаше никак, разбира се, защото аз (както вече отбелязах в тази изповед) не познавам по-отблъскваща външност от тежките увиснали задници, дебелите прасци и пъпчивите чела на повечето студентки (може би съзирам в тях гробници от загрубяла женска плът, в която са погребани живи моите нимфетки!); копнеех обаче за определен етикет, за жизнен фон, за маска и както ще разкажа след малко, имаше още една особена и доста чудновата причина, поради

която компанията на милия Гастон Годен можеше да ми послужи за извънредно сигурна защита.

Най-сетне съществуваше и въпросът за парите. Доходът ми не издържаше разходите на увеселителното ни пътешествие. Наистина се мъчех да избирам по-евтини подслони; но час По час бюджетът ни се пропукваше от отсядането в някой шумен луксозен хотел или в претенциозна „хижа“ (псевдоранчо за контета). Поразителни суми отиваха за разглеждането на забележителности и за гардероба на Лолита, пък и старата таратайка на Хейзови, макар че беше яка и твърде предана кола, все имаше нужда от някакъв скъп ремонт. В едно от бележничетата с маршрутните карти, случайно оцеляло сред книжата, които властите милостиво ми разрешиха да използвам за тези записки, намерих някои мои сметки, от които личи, че през екстравагантната 1947-1948 година от единия август до другия подслонът и храната са ни стрували 5 500 долара, а бензинът, маслото и ремонтите — 1 234; почти толкова сме прахосали за разни други неща, така че през сто и петдесетте дни действително пътуване (минахме към 27 000 мили) и през двестата дни спиране тук и там скромният рентиер Хумберт бе похарчил 8 000 или дори 10 000 долара, защото от лекомислие сигурно съм забравил да отбележа доста разноски.

И ето, отново поехме на изток: аз по-скоро опустошен, отколкото окрилен от тържествуващата страст, тя працияща от здраве с разстояние между костичките на слабините все още не по-голямо, отколкото у момче, макар че бе пораснала над десет сантиметра и натежала над два килограма. Бяхме ходили къде ли не. Общо взето, нищо не бяхме видели. И днес неволно си мисля, че нашето продължително пътешествие само оскверни с лъкатушна ивица слуг прекрасната, доверчива, мечтателна, огромна страна, която със задна дата се сведе до колекция опърпани карти, разпадащи се пътеводители, стари гуми и до нейното хлипане нощем — всяка, всяка нощ, — когато, се престорех, че спя.

---

[1] Съвсем приличен господин (фр.). — Б.а. ↑

[2] Мъж в силата си (фр.). — Б.а. ↑

[3] Още бодър старец (фр.). — Б.а. ↑

[4] Тук в смисъл: да се вместя (фр.). — Б.пр. ↑

Когато през гирляндите сенки и светлини спряхме пред номер 14 на улица Теър, ни посрещна сериозно малко момче с ключове и с бележка от Гастон, който бе наел тази къща за нас. Моята Лолита, без да удостои дори с поглед новото си обиталище, слепешком пусна радиото, до което я бе отвел инстинктът, и се тръшна на дивана в гостната с купчина стари илюстрирани списания, бе ги напипала със същата сляпа увереност, бъркайки в долната анатомия на масичката.

Всъщност ми беше все едно къде ще живеем, стига да имаше възможност някъде да заключа Лолита; обаче вероятно през време на кореспонденцията си с Гастон неясно си бях въобразил някаква тухлена вила, обвита в бръшлян. Всъщност новото ни жилище потискащо приличаше на Хейзовата къща (а от нея ни деляха някакви си четиристотин мили): същата скучна постройка от сиви дъски с дъсчен покрив и избелели зелени жалузи; стаите, макар и по-малки, обзаведени в плюшено-чиниен стил, бяха с приблизително същото разположение. Кабинетът ми обаче изненадващо се оказа доста обширен, обграден от пода до тавана с две хиляди книги по химия — тази наука преподаваше в университета в Бърдсли моят хазаин, заминал за година.

Имах известна надежда, че женската гимназия в Бърдсли, доста скъпо училище за приходящи ученички с обед и ефективна гимнастическа зала, не само лелее всичките тези млади тела, но и осигурява някаква основна храна за младите им умове. Гастон Годен, който рядко се оказваше прав, когато съдеше за американския бит, ме предупреди, че училището било май от онези, където според него (нали си беше чужденец, обичаше такива изрази) „се учи не толкова граматика, колкото ароматика“. За съжаление тя едва ли овладя дори тази наука.

При първата ни среща с директорката, мис Прат, тя изрази одобрение по повод на „милите сини очички“, на моята дъщеричка (Лолита била имала сини очички!) и на моето приятелство с „нашия гениален французин“ (Гастон бил гениален!), сетне предаде Доли на

някаква си мис Корморан, набърчи чело, уж да се съсредоточи, и след пауза подхвана така:

„Ние не се стремим кой знае колко, мистър Хумбард, да направим нашите ученички книжни плъхове или да научат по вода имената на европейските столици — и без това никой не ги знае, — или пък да помнят наизуст годините на забравени битки. Действително ни интересува най-вече приспособяването на детето към груповия живот. Ето защо придаваме такова значение на танците, на спортовете, на любителските постановки и на срещите с момчета. Виждаме някои факти. Вашата чаровна Доли скоро ще навлезе във възрастовата група, за която термините като „кавалери“, „излизане с кавалер“, „официална рокля“ са също толкова важни, както за вас например „бизнес“, „делови връзки“, „делови успех“, а за мен (тя фалшиво се усмихна) — благополучието на моите ученички. Доротей Хумбард е въвлечена вече в цяла мрежа от социални връзки, те се състоят — независимо дали ни харесва, или не — от павилиони за хотдог, млечни барове, малцови и кокосови напитки, филми, танци, нощни пикници на плажа и дори от фризьорски вечеринки, на които момичетата си правят прически едно на друго. Разбира се, училището в Бърдсли не приема някои от тези интереси, а други прехвърляме върху по-конструктивни релси. Винаги се мъчим да обърнем гръб на мъглата и лице — право към слънцето! Накратко, макар да използваме някои от методите за формално образование, повече ни интересува комуникацията, отколкото композицията, тоест колкото и да уважаваме Шекспир и другите, искаме нашите момиченца свободно да контактуват с живия свят наоколо, вместо да задълбават в плесенясалите томове. Наистина все още се придвижваме опипом, но вършим това рационално, както гинекологът опипва тумор. Отнасяме се към всичко, доктор Хамбург, от органична и организационна гледна точка. Отървахме се от цял куп ненужни предмети, които по традиция бяха предлагани за изучаване от девойките, без да им остава време за практически сведения, за приложни изкуства и за всичките сведения, необходими за уреждане на своя живот, както и живота на мъжете им, би добавил някой циник. Мистър Хумберсън, нека да се изразя така: точното разположение на планетите е безспорно важно, обаче за една бъдеща млада домакиня е може би по-важно да знае къде е оптималното място за хладилника в една кухня. Казвате, че искате само дъщеря ви да получи добро

образование от училището. Но как разбирате понятието „образование“? Преди под това се разбираше предимно словесно явление; казано с други думи, можехте да накарате детето да назубри някоя сваятна енциклопедия и то щеше да знае дори повече, отколкото може да му даде училището. Доктор Хумър, давате ли си сметка, че за съвременните подрастващи някой средновековен поход има по-малка жизнена ценност, отколкото походът (за малко да ми намигне) с някой младеж до кафенето? Повтарям шегата, която тези дни изрече нашата психоаналитичка. Живеем не само в свят на идеи, но и в свят на вещи. Думите нямат смисъл без практическия опит. Какво всъщност може да означава за Доротея Хумърсън някаква си Гърция или Близкият изток с техните хареми и робини?“

Тази програма отначало малко ме стъписа; аз обаче се посъветвах с две умни дами, свързани преди е училището, и те ме увериха, че момиченцата там учат много и задълбочено и че всичките тези дивотии за „контактуването“ са само рекламна шумотевица, която има за цел да придаде на старомодната гимназия в Бърдсли полезен и във финансов смисъл „модерен“ оттенък, макар че всъщност тя си е останала старомодна като боне.

Другото, което ми харесва именно в това училище, може би ще разсмее някои мои читатели; за мен обаче то беше много важно, защото съм си такъв. Искам да кажа, че отсреща, точно пред нашата къща, забелязах пролука между зданията — тревясал пущинак с ярко оцветени храсти, с купчини тухли, няколко разхвърляни дъски и лилаво-жълтеникава пяна от жалки есенни цветя; през тази пролука добре се виждаше в омарата част от улица Училищна, успоредна на нашата улица Теър, а зад нея — училищното игрище. Освен психологическата утеха от допира на Долиния ден с моя, която ми доставяше тази комбинация, веднага предусетих удоволствието да наблюдавам от леглото в моя кабинет с помощта на мощен бинокъл статистически неизбежния процент от нимфетки сред момиченцата, които ще играят около Доли през голямото междучасие. За съжаление още първия учебен ден на пущинака се появиха работници и вдигнаха стобор, след което много набързо израсна постройка от жълто дърво, а тя безапелационно закри моята вълшебна пролука. Когато накамариха достатъчно материал, за да ми развалят удоволствието, тези абсурдни строители спряха работата и вече никога не се появиха.

На улица Теър — една от най-хубавите нетърговски улици под зелените, рижави, златисти дървесни шатри на маститото университетско градче, беше неизбежно да се завъдят личности, които да ме посрещат с учтивия лай на метеорологичните приветствия. Гордеех се с точната температура на отношенията си с тях: ни най-малка грубост, но пълна отчужденост. Съседът ми от запад, който можеше да бъде бизнесмен или професор, или и едното, и другото, ме заговаряше, докато си бръснеше полянката или си къпеше колата, или малко по-късно, докато размразяваше пътеката пред входа (пет пари не давам, ако глаголите не са си на мястото), но краткото ми измърморване, което си оставаше членоразделно само колкото да звучи като банално съгласие или като въпросително запълване на пауза, пречеше за каквото и да било развитие на фамилиарните отношения. Колкото до двете къщи при временния пуццинак отсреща, едната беше заключена, а в другата живееха две професорки по английска словесност, туидовата, късо подстригана мис Лестър и посърнало-женствената мис Фабиан: единствената тема през време на кратките ни тротоарни разговори бе (благославям тяхната деликатност!) свежият чар на моята дъщеря и „наивният шарм“ на Гастон Годен. Съседката ми откъм изток беше значително по-опасна от всички останали. Тази банална досадница беше излязла направо от фарс. Покойният ѝ брат навремето бил „университетско лице“ — в ролята на старши пазач. Помня, веднъж спря Доли на улицата, докато бях застанал на прозореца на гостната и трескаво очаквах моята гълъбичка да се върне от училището. Отвратителната стара мома, която се мъчеше да скрие любопитството си под маската на сладникаво доброжелателство, се подпираше с кльощавия си като бастун чадър (суграшицата бе спряла, показва се студеното мокро слънце), а Доли с разкопчано кафяво палто притискаше до корема си двуетажната постройка от няколко учебника върху поставка (такава бе модата сред тях); розовите ѝ колена се провиждаха между края на полата и недодяланите кончови на дългите гумени ботуши, глуповата, смутена усмивчица ту се мярваше, ту

загасваше върху чипоносото ѝ лице, което — може би поради бледата зимна светлина — изглеждаше почти грозновато като на някоя простовата германска Mägdelein^[1]; и ето тя бе застанала така и се мъчеше да излезе наглава с въпросите на мис Изток: „Ами майка ти къде е, миличко? Ами какво работи клетият ти баща? Ами къде сте живели по-рано?“ Друг път тази гнусна твар се приближи до мен на тъгъла, като скимучеше приветствено — и не успях да избегна разговора; а няколко дни по-късно получих от нея бележка в плик с тъмносини ивички; изтънко смесила сиропа с отровата, тя предлагаше Доли да я навестяла някоя неделя: „... да се свие на кравайче в креслото и да прехвърли купчината дивни книги, които покойната ми майка ми подари през детските години, а не да надува радиото всяка нощ до някое си време.“

Много предпазлив трябваше да бъда и с госпожа Гулиган, която ни чистеше и ни готвеше отвратително — бях я наследил заедно с прахосмукачката от предишните наематели. Доли обядваше в училището, така че в този смисъл нямаше затруднения; закуската, доста изобилна, се научих сам да ѝ приготвям, а за късната вечеря притоплях сготвеното от Гулиган. Тази доброжелателна и безопасна жена, слава богу, беше доста завейана и не забелязваше подробностите; аз застилах леглата и станах голям специалист, но все пак не можех през цялото време да се отърся от чувството, че някъде е останала фатална следа; в редките случаи, когато присъствието на Гулиган съвпаднаше с Лолитиното, все се страхувах, че простодушното ми момиченце ще попадне под уютното обаяние на отзивчивата лелка и ще издрънка нещо в кухнята. Често ми се привиждаше, че живеем в осветено стъкло жилище и всяка минута пергаментното лице на съседката с тънките устни може да надникне през някой случайно незакрит прозорец, за да зърне безплатно нещо, за което само за един поглед най-преситеният voyeur^[2] би платил цяло състояние.

---

[1] Хлапачка (нем.). — Б.а. ↑

[2] Любител на неприлични зрелища (фр-). — Б.а. ↑

Две думи за Гастон Годен. Неговата компания ни беше приятна — или поне не ни тежеше — поради флуидите на пълна безопасност, които се излъчваха от масивната му фигура и облъхваха от всички страни моята тайна. Това не означава, че той не се досещаше за нея: нямах особени причини да му я разкрия, а той беше твърде егоцентричен и разсеян, за да забележи или да усети нещо, което да предизвика откровен въпрос от негова страна и също толкова откровен отговор от моя страна. Казваше добри думи за мен в разговорите си с другите бърдслийци и беше мой добър глашатай. Ако научеше за *mes goûts*^[1] и за положението на Лолита, щеше да се заинтересува дотолкова, доколкото това би осветило неуприятелното ми отношение към самия него, а моето отношение не беше нито напрегнато учтиво, нито фамилиарно разпуснато; защото въпреки безцветния си ум и замъглената си памет може би съзнаваше, че знаейки за него повече неща от бюргерите в Бърдсли. Той беше рохкав, отпуснат, меланхоличен самотник, който изтъняваше към горната част и свършваше с тесни рамене, различни по височина, и с крушовидна глава, с гладко праметнати, сресани на крив път косми на едната страна и само с остатъци от черна плоска коса от другата страна. Долната част на тялото му обаче беше огромна и се придвижваше с феноменално дебелия си крак със забавната походка на предпазлив слон. Винаги беше в черно — дори с черна вратовръзка; рядко се къпеше; английският му говор беше същински фарс. Обаче всички го смятаха за свръхобаятелен, за обаятелно оригинален човек! Съседите му го глезираха; познаваше по име всичките малки момченца в квартала (а живееше на няколко улици от мен) и ги наемаше да почистват тротоара пред къщата му, да горят нападалите листа в задния двор, да пренасят дървата под навеса и дори да изпълняват някои леки задължения у дома му; черпеше ги с френски шоколадови бонбони с „истински“ ликьор вътре, в усамотения си харем, беше го обзавел в мазето, бе накичил разни интересни кинжали и пистолети по плесенясалите, но украсени с килими стени между закритите водопроводни тръби. На

тавана си имаше „ателие“: милият ни шарлатанин се занимаваше с живопис. Бе отрупал наведената стена на мансардата с големи снимки на замисления Андре Жид, Чайковски, Норман Дъглас, двамина друга известни английски писатели, Нижински^[2] (многокрак и целият обвит в смокинови листа), на Харолд Есеко (мечтателно ляв професор от Средния запад) и на Марсел Пруст. Всичките тези нещастници сякаш след миг щяха да се плъзнат по наклонената си плоскост. Освен това имаше албум с моменталните снимки на всичките малки Джимовци и Джековци от околността и когато понякога го прелиствах и изричах нещо любезно, Гастон издуваше и без това дебелите си устни и избъбряше със сантиментална гримаса: „Oui, ils sont gentils.“^[3] Кафявите му очи при това се зарейваха из разнообразните повече или по-малко художествени дреболии, в ателието, което съдържаше и собствените му жалки платна (примитивно-условно нарисувани очи, прерязани китари, сини цици, геометрични орнаменти — все „съвременни“ неща) и като жестикулираше неопределено към някой предмет, нашарена дървена фруктиера или ваза на жилки, той произнасяше: „Prenez donc une de ces poires. La bonne dame d'en face m'en offre plus que je n'en peux savourer.“ Или: „Mississe Taille Lore vient de me donner ces dahlias, belles fleurs que j'exècre“^[4] (всичко това изречено навъсено, тъжно, с оттенък на мирова скръб).

По очевидни причини предпочитах моето жилище пред неговото, когато се срещаме с него да играем шах два или три пъти през седмицата. Като стар поочукан идол, той седеше с пухкави ръце върху коленете и така гледаше дъската, сякаш виждаше труп“ Десетина минути мислеше и сумтеше — след това правеше погрешен ход. Или пък след още по-продължителен, размисъл симпатягата признаваше „Au roi!“^[5] със забавения лай на старо куче, който приключваше със звук на гаргара, и провисналите му бузи се разтърсваха като желе; сетне вдигаше триъгълните си вежди с дълбока въздишка, защото му посочвах, че той самият е в шах.

Понякога от мястото, където седяхме в моя студен кабинет, дочувах как босоногата Лолита упражнява балетната си техника на голия под и гостната долу; но възприемчивостта на Гастон, приятно затъпяваше от играта и тези боси ритми не стигаха до съзнанието му — и раз, и два, тежестта на тялото преминава върху опънатия десен крак, кракът нагоре и встрани, и раз, и два — и започваше да скача с

разтворени крака високо над пода или със сгънат един крак и изопнат друг, сетне се приземяваше на пръсти — едва тогава начумереният ми землистоблед величав противник почваше да търка главата или бузата си, сякаш смесваше този далечен тропот с ужасните удари, които таранът на моята странна царица му нанасяше.

Понякога моята Лола с отпусната походка се намъкваше при нас, докато размишлявахме над дъската — и за мен винаги беше голямо удоволствие да гледам как Гастон, без да откъсва слонски очички от своите фигури, става възпитано, за да ѝ стисне ръка, и веднага пуска меките ѝ пръстчета, сетне, без да я погледне нито веднъж, сяда отново, за да ми падне в капана. Веднъж по Коледа, след като не бях го виждал към две седмици, той попита: „Et toutes vos fillettes, elles vont bien?“^[6] — от което ми стана ясно, че беше умножил единствената ми Лолита по броя на костюмните преображения, забелязани мимоходом през цялата върволица нейни появи ту с тесни сини панталони, ту с пола, ту с къси панталонки, ту по халатче, ту по пижама.

Без всякакво желание се занимавам толкова с клетия Гастон. (Тъжно ми е, като си помисля, че година по-късно, по време на пътуването си из Европа, от което не се завърна, той се оказа забъркан dans une sale histoire^[7] — в Неапол сякаш напук!). Изобщо не бих го споменал, ако съществуването му в Бърдсли не представляваше толкова странен контраст спрямо собствения ми случай. Сега ми трябва, за да се защитя. Ето го значи пред нас този съвсем бездарен човек; посредствен преподавател; слаб учен; вкиснат, дебел, нечистоплътен; закоравял мръсен педераст, който дълбоко презираше американския бит; победоносно се гордееше, че не знае английски; процъфтяваше в превзетата Нова Англия; глезен от възрастните и гален от момченцата — о, да, той се наслаждаваше на живота и мамеше всички; и ето ме значи мен.

---

[1] Моите вкусове (фр.). — Б.а. ↑

[2] *Андре Жид* (1869—1951) — френски писател; *Вацлав Нижински* (1889—1950) — балетист, балетмайстор; *Норман Дъглас* — американски коноактьор. — Б.пр. ↑

[3] Те са чудесни. (фр.) — Б.а. ↑

[4] Вземете си круша. Дава ми ги добрата съседка отсреща, и то в толкова количество, че не мога да ги изям всичките (фр) Или: Мисис

Тейлър току-що ми подари тези гергини, но не ги понасям (фр.). — Б.а.

↑

[5] Шах (фр.). — Б.а. ↑

[6] А всичките ви дъщери, те добре ли са? (фр.) — Б.а. ↑

[7] В една мръсна история (фр.). — Б.а. ↑

Сега ми предстои да се справя с неприятна задача: да отбележа склонността към лоши промени в нравствения облик на Лолита. Ако, от една страна, участието ѝ в любовния възторг, който тя пораждаше, винаги е било незначително, от друга, липсата на користолюбие не я тласкаше да ме използва. Но аз бях слаб, непредвидлив, моята ученичка нимфетка ме държеше във вълшебен плен. С упадъка на всичко човешко у нея моята страст, моята нежност само се разрастваше; и тя започна да го използва.

Седмичното ѝ заплащане, при условие че три пъти в денонощието ще изпълнява основните си задължения, в началото на бърдслийската ера беше двацет и един цента (към края на тази ера достигна долар и пет цента, което вече представляваше не един, а цели пет цента на сеанс). Плащах ѝ твърде щедро, като се вземе предвид, че постоянно получаваше дребни подаръци от мен; нямаше случай да ѝ откажа някой интересен сладкиш или нов филм, макар, разбира се, да смятах, че имам право нежно да поискам от нея допълнителна целувка или дори целия асортимент наднормени милувки, когато бях наясно, че много ѝ се иска едно или друго удоволствие, присъщо на възрастта ѝ. Обаче не беше лесна. Съвсем апатично заработваше своите три (а сетне три по пет) цента на ден, а понякога дори жестоко се пазареше, когато бях в нейна власт и можеше да ми откаже някои особени, съсипващи, странни, забавени, райски отрови, без които вече не издържах повече от ден-два и които поради особената същност на неизразимото омаломощение не можех да взема насила. Понеже бе съвсем наясно за магията и мощта на меките си устни, тя се изхитри — само за една учебна година! — да увеличи наградата за тази услуга до три и дори до четири долара! О, читателю! Не се смей, когато си ме представиш разпнат от копнежа по острата наслада да роня звънко десетачета, двацетачета и дори едри сребърни долари като някакъв блъващ богатства конвулсивно звънтящ и съвсем обезумял игрален автомат; в същото време наведената над епилептика безразлична виновничка за бесния му припадък здраво стискаше монетите в

юмручето си; сетне все едно го разтварях със силните си нокти, стига тя да не избягаше навреме, за да скрие награбеното. А също както почти всеки втори ден полека обикалях целия училищен район с колата, слизах от нея, с омекнали крака влизах в млечните барове и се вирах в мъглявите алеи, като се вслушвах в отдалечаващия се смях на девойчетата, прозвучал между ударите на сърцето ми и шумола на листопада, също така понякога претърсвах нейната стая, преглеждах накъсаните хартийки в красивото кошче за боклук с изрисувани рози, надничах под възглавницата на девствената ѝ постеля, която току-що сам бях застлал. Веднъж намерих осем банкноти по един долар в една от нейните книги (с находчивото заглавие „Островът на съкровищата“), друг път дупката, в стената зад репродукцията на „Майка“ от Уислър се оказа натъпкана с пари — всичко двајсет и шест; преспокойно си ги прибрах, без да ѝ кажа нищо, след което, загледана нахално в мен, нарече „подла крадла“ кристално честната госпожа Гулиган. По-късно тя потвърди величината на интелектуалния си коефициент е това, че намери по-сигурно скривалище, което изобщо не успях да открия; но по онова време вече бях извършил икономическа революция и я бях накарал да отработва по мъчителен начин, от който ѝ се повдигаше, правото си да участвува в театралната програма на училището; най-много се страхувах не че ще ме разори, а че ще събере достатъчно пари, за да избяга. Според мен това нещастно момиче със зловни очи смята, че с някакви си петдесетина долара в чантичката ще сполучи да стигне до Бродуей или до Холивуд — или до долнопробната кухня на някой крайпътен ресторант („Търси се сервитьорка“) в съвсем западнал равнинен щат, където духа вятър и звездите примигват над хамбари, гари, фарове, барове и всичко наоколо е измет, гнилоч, смърт.

Постарах се с всички сили, господин съдия, да реша проблема за „кавалерите“. Няма да повярвате, признавам си, четях дори местния вестник, „Бърдслийска звезда“, в който имаше рубрика „За подрастващите“, та да си изясня как да постъпвам!

„Съвети към бащите. Не отпращайте младите приятели на вашата дъщеря. Допускаме, че ви е малко трудно да осъзнаете — вече момчетата я намират за привлекателна. За вас тя си е малко момиченце. За момчетата е прелестна и забавна, красива и весела. Харесва им. Днес вие сключвате сделки в директорския си кабинет, но вчера сте били просто гимназистът Джим, който е носил учебниците на Джени. Спомнете си! Нима не ви се иска дъщеря ви сега на свой ред да се чувства щастлива от възхищението на момчетата, които я харесват? Нима не искате заедно с тях да се отдава на здравословни развлечения?“

Здравословни развлечения ли? Боже мой!

„Защо не възприемете този Том или Джон като свои гости? Защо не подхванете разговор с тях? Да ги предразположите да се разговорят, да ги разсмеете, да се почувствуват те свободно?“

Влизай, Том, в моя публичен дом!

„Ако тя нарушава правилата, не ѝ вдигайте скандал в присъствието на нейния „съзаклятник“. Нека да изпита тежестта на вашето недоволство насаме с вас и кавалерите ѝ да не смятат, че е дъщеря на стар човекоядец.“

Преди всичко старият човекоядец изготви два списъка — единия на „абсолютно забраненото“, другия — на „неохотно разрешеното!“. Абсолютно беше забранено да излиза с кавалери — само с него или с още една двойка (следващата стъпка, разбира се, водеше до масова оргия). Разрешавах ѝ да влиза в млечен бар с приятелки и там да побъбри и да се покиска с някакви случайни младежи, докато я чаках в колата на известно разстояние. Казах ѝ, че ако нейният клас бъде поканен от социално приемлив клас от мъжката частна гимназия (която се наричаше Бътльорова академия за момчета) на ежегодния бал

(под надзора на учителите и на техните жени), готов съм да разгледам въпроса дали би трябвало да облече първата си бална рокля (ефирна, розова — в която тънкоръката тринайсет или четиринайсетгодишна хлапачка изглежда като фламинго). Освен това обещах да уредя вечеринка у нас, на която тя да покани най-хубавките си приятелки и най-приличните гимназисти, с които дотогава ще се запознае на Бътльоровия бал. Но я убедих, че докато е в сила моят режим, никога, никога не ще ѝ разреши да отиде с някое разгорещено момче на кино или да се прегръща с него в автомобил, или да се среща с кавалери на вечеринките у нейните приятелки, или да води далеч от мен дълги телефонни разговори с младежи, дори ако има намерение „само да обсъди отношенията му с една моя приятелка“.

Лолита побесняваше от тези забрани и ограничения, наричаше ме крастав мошеник и дори още по-лошо — и в края на краищата щях да изгубя търпение, ако внезапно не бях разбрал за мое най-сладко облекчение, че всъщност я ядосваше не лишаването от едни или други удоволствия, а общото посегателство върху правата ѝ. Представете си, бил съм заплахата за условната ѝ житейска програма, за общоприетите развлечения, за „нещата, които е нещо обикновено да се вършат“, за хлапашката рутина; защото няма нищо по-консервативно от едно дете, особено от момиче, дори да е най-баснословното, русото, розово-червенокосото, нимфетка в златистия ореол на октомврийския листовен вихър.

Не ме разбирайте криво. Не мога да се закълна, че през онази зима (1948-1949) Лолита не е влязла в неприличен контакт с момчета. Колкото и да надзиравах свободното ѝ време, разбира се, постоянно се случваше необяснимо изтичане на минути и тя със задна дата се мъчеше да затква отворите с твърде заплетени обяснения; разбира се, ревността ми час по час закачваше счупен нокът в ефирната тъкан на нимфетското вероломство, но съвсем ясно долавях — и сега мога да гарантирам, че това чувство е било вярно, — че не си заслужаваше сериозно да се опасявам. Усещах това не защото нито веднъж не се натъкнах на нечия корава, осезаема адамова ябълка (която бих притиснал с голи ръце) сред безсловесните статисти от мъжки пол, които се мяркаха някъде на заден план, но и защото ми беше „повече от ясно“ (любим израз на леля Сибила), че всичките варианти на момчета от горните класове: от вечно потния заплес, изпадащ в трепет

при възможността да държи ръчицата на съседката си в тъмното кино, до самодоволния изнасилвач с циреи и мощен новичък състезателен автомобил еднакво бяха противни на опитната ми малка любовница. „Призлява ми от момченца и от скандалченца“, бе надраскала тя в учебника си и под това ръката на Мона (сега Мона ще се появи всеки момент) бе написала: „Ами Ригър“ (и за него е време да се появи).

Затова са толкова безлични в паметта ми хлапаците, които съм виждал в нейна компания. Имаше например един червен пуловер, който през прекрасен ден — денят на първия сняг — я бе изпратил до вкъщи. От прозореца на гостната наблюдавах как разговаряха пред входа. Тя беше с първото си палто с кожена яка; кафява шапчица увенчаваше любимата ми прическа — равен бретон, лимби отстрани, естествени къдрици отзад — и потъмнелите от влагата мокасини, и белите чорапи изглеждаха по-раздърпани от всякога. Както обикновено тя притискаше учебниците си до гърдите, докато говореше или слушаше събеседника, а крачетата ѝ през цялото време жестикулираха: ту настъпваше дясното с лявото, ту издаваше пета назад или кръстосваше прасци, като се поклащаше леко, или тропосваше няколко ситни крачки — и започваше цялата серия наново. Съществуваше Ветроупорния, който веднъж в неделя разговаря с нея пред ресторанта, докато майка му и сестра му се мъчеха да ме отмъкнат за някакви празни приказки; аз тътрех крака и се обърнах да погледна единствената си любов. Тя беше развила вече не една традиционна гримаска като например учтивия начин на млада госпожичка да покаже, че буквално „си умира“ от смях: наклонила глава, като все още имитираше безпомощен смях, тя се отдръпна на няколко крачки (вече доловила моя зов), сетне се обърна и тръгна към мен със загаснала усмивка. Много повече обичах (може би защото ми напомняше за първата ѝ незабравима изповед) навика ѝ да въздиша. („Ах, боже мой!“) с шеговито мечтателно покорство на съдбата или да произнася проточено „Ах, не!“ с ниско ръмжащо гласче, когато ударът на съдбата вече се е стоварил. Но най ми харесваше да я гледам — щом е станало дума за жестовете и за младостта, — когато тя кръстосваше улица Теър с новия си велосипед, който също изглеждаше чаровен и млад. Изправяше се на педалите, за да ги завърта по-силно, сетне се отпускате морно, докато скоростта се износваше. Щом спреше до пощенската кутия на входната врата, тя (още яхнала велосипеда) бързо

прелистваше списанието, измъкнато отвътре, мушваше го обратно, допираше крайчето на езика до горната си устна, отблъскваше се с крак и отново политаше през бледите орнаменти от сянка и светлина.

Общо взето, като че по-добре се бе приспособила към обкръжението си, отколкото си бях представил, когато съзерцавах своето момиченце робинка в предизвикателни като китките на ръцете ѝ особености на поведението и, с които тя се перчеше през зимите в Калифорния. Макар че никога не можах да свикна с постоянната тревога, в която се блъскат нежните сърца на големите грешници, все пак смятах, че не мога да измисля, нищо по-убедително за защитна окраска. Както лежах до прозореца на тясната си кабинетна кушетка след кратката сесия обожаване и отчаяние в студената спалня на Лолита и си припомнях събитията на приключилия ден, следях своя облик, който се прокрадваше, а не преминаваше пред възпаления взор на моето въображение. Наблюдавах как д-р Хумберт, „красив брюнет“ от булевардните романи, може би с лек примес на келтска кръв, принадлежащ към консервативната, ако ли не към крайно консервативната църква, излиза да изпрати дъщеря си на училище. Наблюдавах го как поздравява с бавна усмивка и приятно движение на веждите (черни и гъсти като на мъжете по рекламите) добрата госпожа Гулиган, която излъхва чужда смрад и която, бях сигурен, при първия удобен случай ще се запъти при бутилката джин на господаря. С очите на западния съсед, някогашен палач или автор на религиозни брошури — все едно, нали? — виждах през откровения прозорец на кабинета му нашия герой (как го викаха? май беше французин или швейцарец) да размишлява пред пишещата си машина (доста изнурен профил, почти хитлеровски кичур върху бледото чело). В празник професор Х.Х. можеше да бъде видян с добре ушито палто и с кафяви ръкавици да крачи към „Уолтън“ (кафене, известно с порцелановите си зайци с виолетови панделки и с кутиите шоколад, сред които седиш и чакаш да се освободи маса за двама, още набоклучена от огризките на предишната двойка). Сега го виждаме в делник, към един по обед, как важно махва на стооката си източна съседка, извежда колата от гаража, като маневрира внимателно покрай проклетите хвойнови храсти, и излиза на хлъзгавото улично платно. Вдигам студен поглед от книгата и се вторачвам в стенния часовник в прегрятата университетска библиотека сред мореноподобните млади жени, вцепенени и

превърнати в камък от преизобилното човешко знание. Крача по поляната пред колежа заедно с култовия служител Ригър (той преподава Закон божий в женската гимназия): „Някой ми каза, че майка й била прочута актриса, загинала при самолетна катастрофа. Не е ли така? Значи не съм добре разбрал. Нима? Така ли било. Много тъжно.“ (Ще бъдеш ли така добра, миличка, да сублимираш момчето?) Полека возя металната количка с натрупващите се продукти през лабиринта на супермаркета след професор В., който също така полека се движи, след този безобиден вдовец с очи на пръч. Изривам снега пред входа: хвърлил съм сакото, вратът ми е омотан с разкошен черно-бял шал. Влизам без видими признаци за плътско нетърпение (дори се превъзмогавам и изтривам крака в бърсалката) след дъщеря си, ученичката, която върви пред мен. Придружавам Доли при дентиста... хубавичката му асистентка е цялата грейнала към нея... стари списания... не монтре па вуа жамб^[1], както казваше покойната. На обед с Доли в градския ресторант: забелязваме, че мистър Едгар Х. Хумберт си яде бифтека по европейски — без да изпуска ножа от дясната ръка. Приятелите (почти двойници) се наслаждават на концерта: двамина мраморнолики, улегнали французи седят един до друг — мосю Хумберт с музикалната си дъщеричка и мосю Годен с не по-малко надареното синче на професор У. (който прекарва хигиенична вечер в град Провидънс, прочут с бардаците си). Отключвам гаража: квадратната светлина поглъща колата и угасва. С шарената си пижама дърпам на тласъци щората в спалнята на Доли. В събота сутринта, без никой да ме вижда, тържествено тегля голичкото, избеляло от зимата момиченце на кантара в банята. Виждат го и го чуват в неделя заранта (а ние мислехме, че ходи на черква!): той крещи на дъщеря си: „Да не закъсняваш!“ — тя отива да играе тенис. Пуска вкъщи странно наблюдателната нейна приятелка: за пръв път виждам, сър, мъж по копринен домашен халат — освен на кино, разбира се.

---

[1] Не си показвай кълките (фр.). — Б.а. ↑

С удоволствие си мислех, че ще се запозная с приятелките на Лолита, но те, общо взето, не оправдаха очакванията ми. Ще спомена Оупъл Хикс, Линда Хол, Ейвис Чапман, Ева Розън и Мона Дал (всички тези фамилни имена, с изключение на едно, са само подобни на истинските). Оупъл, свенливо, размъкнато, пъпчиво очилато създание душа даваше за Доли, която само я хокаше. С Линда Хол, най-добрата тенисистка в училището, Доли играеше на корта не по-малко от два пъти седмично: подозирам, че Линда беше истинска нимфетка, но, кой знае защо, не се вясваше у нас (може би не ѝ разрешаваха); запомнил съм я само като припламване на самородно слънце сред правоъгълното покрито игрище. От останалите нито една не можеше да претендира за нимфетство освен Ева Розън. Ейвис представляваше тлъсто, набито момиче с космати крака; Мона, макар да блестеше с някак грубата си чувствена красота (при което бе само с година по-голяма от моята застаряваща любовница), явно отдавна бе скъсала с нимфетството, ако някога е имала нещо общо с него. От друга страна, Ева Розън, „изселница“ от Франция, беше пример как едно момиченце, без да притежава изключителна хубост, може понякога да разкрие пред проникателния наблюдател основните елементи на — нимфетския чар — идеално тъпичка, едва развила се фигурка, странно забавен поглед, високи скули. Лъскавата ѝ медна коса напомняше ако не по тон, поне по копринения си гланц косата на Лолита. Чертите на нежното ѝ млечнобяло лице с розови устни и белезникави ресници бяха лишени от лисичата изостреност, присъща на големия извънрасов клан на червенокосите; виждам я винаги в черно или в тъмновишнево — с много елегантен чер пуловер например и с черни обувки на високи токове; ноктите си мажеше с яркочервен лак и (за голямо отвращение на Лолита) обичаше да говори френски: интонацията на Ева все още си оставаше дивно чиста, но за училищните и спортните термини използваше разговорния американски и тогава към говора ѝ се примесваше лек бруклински акцент, което ме забавляваше у тази малка парижанка, която посещаваше новоанглийско училище с

псевдобритански претенции. За съжаление Лолита, която отначало казваше с уважение, че „чичото на това френско момиче е милионер“, бързо скъса от някакви престижни съображения приятелството си с Ева и не ми остави време да се насладя — о, съвсем скромно — на ароматните ѝ появи в нашата гостоприемна къща. Милият читател знае какво значение съм придавал винаги на цялото малко ято момиченца пажове, на нимфетките с утешителните награди около моята Лолита. По едно време се вглеждах в Мона Дал, която често ни навестяваше особено през последния семестър, когато Лолита и тя се бяха увлекли толкова много по сценичното изкуство. Понякога се питах какви ли тайни е съобщила на Мона възмутително ненадеждната Долорес Хейз; защото на мен Лоличка издрънка — когато веднъж изпълни моята спешна и добре платена молба — съвсем нечувани подробности за романа на Мона с някакъв моряк на атлантическия курорт. Интересно, че Лолита си беше избрала за близка дружка изящната, студена, опитна, малко разблудна Мона, която чух веднъж да казва (Лолита се кълнеше, че съвсем неправилно съм разбрал) най-безгрижно в антрето (Лолита току-що бе отбелязала за своя пуловер, че бил от „девствена“ вълна): „Това е единственото девствено, което имаш, миличка.“ Гласът на Мона бе куриозно дрезгав; тя къдреше при добър фризьор матовочерната си коса и носеше големи обици; имаше кехлибаренокафяви, малко изпъкнали очи и сочни устни. Лолита ми е разправяла, че учителките упреквали Мона, задето се кичи с толкова много труфила с фалшиви камъни. Ръцете ѝ трепереха. Тегнеше ѝ умствен коефициент от сто и петдесет точки. Ще спомена и грамадната шоколадовокафява бенка от рождение върху съвсем женския ѝ гръб; бях го огледал вечерта, когато Лолита и тя се бяха пременили със съвсем отворени рокли в пастелни тонове за бала в Бътлъровото училище.

Избързвам малко, но паметта ми неволно пробягва по цялата клавиатура, щом си помисля за онази учебна година в Бърдсли. В отговор на въпроса ми с какви момчета дружи Лолита — мадмоазел Дал прояви изящна, уклончивост. Разговорът стана през деня, когато Лолита се запъти на тенис в онзи твърде „престижен“ спортен клуб, в който членуваше и Линда, а сетне ми се обади по телефона, че може би ще закъснее цял час и не ще ли мога, много ме моли, да забавлявам Мона, когато тя дойде да репетира двете сцена от „Укротяване на

опърничавата“. И ето че красивата Мона, като задействува всичките си модуляции, всичките чарове на държането си и на гласа си, загледана в очите ми с някаква (дали не грешах?) искрица от кристална ирония, ми отговори така: „Право казано, сър, Доли изобщо не помисля за тези зелени хлапаци. Право казано, с нея сме съпернички. И тя; и аз сме безумно влюбени в пресвещения Ригър“ (разпространена шега — вече споменавах за този навъсен грамаден мъжага с конска челюст; за малко да ми вземе здравето с впечатленията си от пътуването в Швейцария, с което ме тормози на някакъв чай за родителите, не си спомням точно кога).

„А как мина балът?“ — „Ах, шеметно!“ — „Моля?“ — „Чуден бал беше. Направо страхотен.“ — „Доли танцува ли много?“ — „О, не чак толкова страшно много — бързо ѝ омръзна.“ А какво мисли Мона (морната Мона) за самата Лолита? „В какъв смисъл, сър?“ Смята ли, че Доли процъфтява в училище? „Ами да, тя е момиче един път.“ А цялостното ѝ поведение? „Печено момиче е.“ Да, но все пак... „Знае си работата.“ И като направи това заключение, Мона въздъхна отривисто, взе от масичката случайно попадналата там книга, напълно промени израза на лицето си, престорено начумери вежди и рече: „Разкажете ми за Балзак, сър. Наистина ли е толкова чудесен?“ Премести се толкова близо до моето кресло, че през козметичната мътилка на парфюма и през кремове долетя възрастният, безинтересен мирис на нейната кожа. Неочаквано ме порази странната мисъл; ами ако Лолита се е заела със сводничество? Ако е така, избрала е неподходяща кандидатка за своя заместничка. Като избягвах хладнокръвния поглед на Мона, приказвах към минута за френската литература. Най-сетне се появи Доли — и ни изгледа с примижали димни очи. Оставих дружките насаме. При завоя на стълбището имаше витражно прозорче, което никога не се отваряше и бе оплетено в паяжина; едно от квадратчетата му, беше с рубинено стъкло и тази кървяща рана сред останалите безцветни клетки, а също несиметричното ѝ разположение (ход с коня бе осем — це шест) винаги подмолно ме безпокоеше.

Понякога... Хайде, моля, колко пъти именно, друже мой? Можете ли да си припомните четири, пет или повече такива случаи? Или нито едно човешко сърце не би издържало повече от два-три **пъти**? Понякога (нищо не мога да кажа в отговор на вашия въпрос) по времето, когато Лолита разсеяно си готвеше урока, засмукала молив, проснала се напърно на креслото и провесила крака през ръчката му, аз отхвърлях всичките вериги на педагогическата въздържаност, помитах всичките ни свадни, забравях мъжкото си самолюбие — и буквално пропълзвах до твоя фотьойл, моя Лолита! Тогава тя вперваше в мен поглед, който приличаше на сив, мъхнат въпросителен знак, и казваше с недоверие, с раздражение: „Ама пак ли?“, защото ти нито веднъж не опита да разбереш, че съм способен без никакви определени намерения непоносимо да копнея да заровя лице в шотландската ти поличка, любима моя! Боже — крехките ти голи ръце и крака, боже, какво желание изпитвах да прегърна всичките тези четири прозрачни, чаровни крайничета като краката на сгънато конче и да взема главата ти в своите недостойни ръце, да вдигна нагоре кожата на слепоочията ти от двете страни и да целуна отчаяните ти очи и... „Ах, махни се, стар павиан такъв! — произнасяше ти. — За бога, моля те, остави ме на мира най-сетне!“ И аз ставах от пода, а ти ме гледаше, като подражаваше със сгърчено лице на моите тикове. Нищо, това няма значение, аз съм само животно, нищо, ще продължим това жалко повествование.

Един понеделник, май беше декемврийска сутрин, по телефона се обади мис Прат и ме покани да сме поговорели за нещо. Знаех, че бележките на Доли през последния месец не бяха блестящи; но вместо да се задоволя с някакво правдоподобно обяснение за това повикване, си представих бог знае какви ужаси и трябваше да се подкрепя с доста джин-ананас, преди да намеря сили да поема към училището. Полека, с чувството, че целият съм гръклян и сърце, се качих на гилотината.

Мис Прат, огромна жена с немарлив вид и прошарена коса, с широк, плосък нос и малки очи зад стъклата на роговите си очила, ме

покани да седна, като посочи охлузена и унижителна мека табуретка, а тя самата се насади юначно върху дръжката на дъбовия фотьойл. Мълча няколко секунди, вперила в мен усмихнат и любопитен поглед. Спомних си, че ме гледа по същия начин по време на първата ни среща, но тогава в отговор можех да си позволя да се намръщя строго. Най-сетне очите ѝ се отместиха от мен. Тя потъна в размисъл — най-вероятно привиден. Сякаш решила се, почна с двете си ръце с дебели пръсти да търка плисе в плисе тъмносивата си пола от каша върху коляното, сигурно я почистваше от нещо — може би от тебеширена следа. Сетне каза, като все още си жулеше полата, без да вдига очи:

„Позволявам си да ви попитам направо, мистър Хейз. Вие сте старомоден, европейски баща, нали?“

„Няма такова нещо — казах аз. — Може да съм консервативен, но едва ли съм старомоден.“

Тя си пое дъх, намръщи се, после вдигна едрите си пухкави ръце, плесна длани с намерение да подхване същината на въпроса и отново впери в мен бляскавите си очички.

„Доли Хейз — каза тя — е чаровно девойче, но началният период на половото съзряване явно ѝ причинява известни затруднения.“

Кимнах леко. Какво друго ми оставаше?

„Тя все още се лута — каза мис Прат, като изобрази това лутане със съответно движение на ръцете си, обсипани с канела — между двете зони, аналната и гениталната. Иначе, разбира се, е обаятелна...“

Прекъснах я: „Извинете, между какви зони?“

„Ето че у вас заговори старомодният европейец! — провъзгласи Пратица, като чукна леко ръчния ми часовник и внезапно издаде фалшивите си зъби. — Само исках да кажа, че биологическото влечение и психологическото — искате ли цигара? — не се сливат напълно във вашата Доли, не образуват, така да се каже, обща сфера.“

Ръцете ѝ за миг обхванаха невидима диня.

„Привлекателна е, умна е, но е небрежна (запъхтяна тежко, без да напуска своята клонка, събеседничката ми направи пауза и погледна сведението за успеха на чаровното девойче, сложено отдясно върху бюрото). Бележките ѝ все повече се влошават. Тъкмо поради това се питам, мистър Хейз...“

И отново същият мним размисъл.

„Какво да се прави — продължи тя бодро, — аз пък пуша цигари й както казваше незабравимият ни доктор Пиърс, не се гордея с това, но си умиравм да пуша!“

Тя запали и пушекът, който пусна през ноздрите си, ми заприлича на глигански бивни.

„Я хайде да ви представя няколко подробности, няма да ни отнемат много време. Къде ги сложих? — Тя взе да рови из книгата си. — Да. Държи се предизвикателно с мис Редкок и е невъзможно груба към мис Корморан. А ето доклада на една от специалните ни научни сътруднички: с удоволствие пее хорови песни с класа, макар че мислено сякаш се рее някъде. При това премята крак върху крак и размахва левия в такт. В рубриката обичайни думи: в речника й има двеста четирийсет и две думи от обикновения ученически жаргон с добавка на известно количество съставни думи от европейски произход. Много въздиша в час. Къде беше?... Да. Ето тук за последната седмица през ноември. Много въздиша...

Енергично дъвче дъвка. Не си хапе ноктите, жалко, това повече би отговаряло на общата картина — разбира се, от научна гледна точка. Менструацията й според думите на субекта е вече редовна. В този момент не принадлежи към никаква черковна организация. Впрочем, мистър Хейз, майка й беше ли?... А, така ли. А вие самият... Да, разбира се, това не засяга никого — освен може би господата бога. Бихме искали да си изясним още нещо... Тя май няма никакви домашни задължения? Аха, да, да. Вие, мистър Хейз, сигурно искате вашата Доли да расте като принцеса. Какво още сме отбелязали? Взема в ръце учебниците и ги отмества твърде грациозно. Гласът й е приятен. Доста често се кикоти. Малко е мечтателна. Измисля си някакви свои скришни шегички, чете например обратно фамилните имена на някои учителки. Косата й е тъмноруса и светлоруса едновременно, смесена е, лъскава — е, мисля (Пратица изцвили), че вие самият знаете това. Носът й е чист, без хрема, правилен, очите — чакайте, тук някъде бях сложила един наскорошен отчет. Да! Ето го. Мис Голд казва, че бележките на Доли за тенисния й стил са се вдигнали до „отличен“, до „великолепен“ — дори са по-хубави, отколкото на нашата шампионка Линда Хол, но Доли не се концентрира достатъчно, което се отразява върху резултата. Мис Корморан не може да реши дали Доли напълно владее своите емоции, или напротив, тя самата е в тяхна власт. Мис

Зелва докладва, че тя, тоест Доли, не успява словесно да оформи своите изживявания, а мис Дутън смята, че органичните функции на Доли са над всякакви похвали. Мис Молар мисли, че Доли е късогледа и трябва да отиде на опитен окулист, а от своя страна мис Редкок твърди, че момичето симулира преуморено зрение, за да оправдае пропуските в знанията си. И освен това, мистър Хейз, има нещо основно, което безпокои нашите изследователи. Искам откровено да ви попитам. Искам да зная дали вашата клета съпруга или вие самият, или някой друг от вашето семейство — правилно ли съм разбрала, че има няколко лели и дядо по майчина линия в Калифорния? — ах, всички са умрели — извинете в такъв случай — както и да е, тревожи ни въпросът дали някой член от семейството ѝ е обяснил всъщност как се размножават млекопитаещите. Ние всички сме с впечатлението, че на петнайсет години Доли е изостанала болезнено от връстничките си и не се интересува от половите въпроси, а по-точно потиска у себе си някакъв интерес към тях, за да запази невежеството си и чувството си за собствено достойнство. Добре, сбъркала съм — не е на петнайсет, а почти на четиринайсет. Виждате ли, мистър Хейз, нашето училище не вярва, че децата трябва да се тъпчат с приказчици за пчеличките и за тичинките, за щъркелите и за неразлъчните птиченца, напротив, ние твърдо вярваме, че трябва да подготвим нашите ученички за взаимно удовлетворително брачно съжителство и за благополучно майчинство. Ние чувствуваме, че Доли ще бъде отличничка, ако се постарее. Докладът на мис Корморан е показателен в това отношение. Доли е склонна, меко казано, да се държи нахално. Но ние всички чувствуваме, че, първо, домашният ви лекар трябва да ѝ обясни елементарните основи на половия живот, а, второ, вие трябва да ѝ разрешавате компанията на братята на нейните дружки — или в Младежкия клуб, или в Организацията на нашия преподобен Ригър, или най-малкото в прекрасната домашна обстановка на нашите ученички.“

„Тя може да се среща с момчета в своята прекрасна домашна обстановка“ — избъбрих аз.

„Много се надяваме, че тъкмо така ще стане — рече въодушевено Пратица. — Когато я разпитвахме за нейните затруднения, Доли отказа да обсъжда положението въщи, но ние поприказвахме с някои нейни приятелки и — послушайте ни —

например ние настояваме да участва в нашите спектакли. Просто сте длъжен да й разрешите да играе в „Омагьосаните ловци“. При първото разпределяне на ролите тя се оказа дивна малка нимфа. Напролет авторът ще прекара няколко дни в университета в Бърдсли и може би ще присъства на две-три репетиции в новата ни аудитория. Искам да кажа, че тъкмо от такива неща се състои щастието — да си младичка, хубавичка, изпълнена с живот. Вие трябва да разберете...”

„Винаги съм се смятал, — намесих се аз — за твърде разбиращ баща.“

„Ах, не се съмнявам! Но мис Зелва и мис Дутън смятат — и съм склонна да се съглася с тях, — че Доли се измъчва от сексуални мисли, в които не може правилно да се ориентира, и затова непрестанно дразни и тормози другите момичета — дори някои от по-младите ни учителки, като безсмислено изопачава имената им, — задето те имат невинни срещи с кавалери.“

Вдигнах рамене. Проскубан емигрант.

„Хайде заедно да си напрегнем ума, мистър Хейз, Какво толкова става с нея, с това момиче?“

„На мен ми изглежда съвсем нормална и щастлива“ — отвърнах аз. (Дали катастрофата най-сетне не беше надвиснала? Дали не ме бяха разкрили? Дали не бяха потърсили помощта на хипнотизатор?)

„Безпокои ме — каза мис Прат, като си погледна часовника и подхвана въпроса наново, — че и преподавателите, и другарките й смятат Доли за враждебно настроена, агресивна, затворена — и всички ние се питаме защо ли сте против всичките нормални развлечения, присъщи на нормалните деца.“

„Дори и любовните прелюдии ли?“ — попитах аз безцеремонно — така се озъбва притиснат до стената стар плъх.

„Защо не, разбира се, приветствувам подобна напредничава терминология — каза Пратица ухилена. — Не е там работата обаче. Тъй като в нашата Бърдслийска гимназия съществува надзор, нашите спектакли, танци и другите естествени увеселения не могат да се смятат за любовни прелюдии в прекия смисъл, макар че, разбира се, момичетата се срещат с момчета, ако вашето възражение има предвид това.“

„Добре де — казах аз и меката ми табуретка изпусна уморена въздишка. — Убедихте ме. Разрешавам й да участва в пиесата. Но

ако част от ролите са мъжки, поставям условието да се играят от момичета.“

„Винаги съм се поразявала — каза мис Прат, — колко изумително си служат някои чужденци — или най-малкото натурализираните американци — с нашия богат език. Сигурна съм, че мис Голд — тя ръководи нашата група — много, много ще се зарадва. Впрочем тя според мен е от малкото учителки, които май се отнасят добре — тоест искам да кажа, че май намират подход към трудната Доли. И така, приключихме общите въпроси, остава малка подробност. Мистър Хейз, вашата Доли отново си позволи лоша постъпка.“

Мис Прат направи пауза, сетне със свит показалец потри носа си наляво-надясно толкова силно, че той войнствено подскочи.

„Аз съм пряк човек — каза тя, — но в живота има известни условности и ми е трудно... Добре, хайде, така ще ви обясня, например имаме едни господа Уокър, които живеят в старинна къща, тук я наричаме Замъка на херцога — сигурно знаете тази грамадна постройка горе на хълма, — двете им дъщери учат в нашето училище, при нас е също племенничката на университетския президент, доктор Мур, изключително благовъзпитана госпожичка — да не говорим за ред други деца от сой. И ето, като имаме предвид това положение, сме малко стъписани, когато Доли, наглед толкова прилично момиче, употребява думи, които вие като чужденец просто не знаете или вероятно са ви неразбираеми. Дали няма да е най-хубаво сега да повикаме Доли и на място да обсъдим случая? Не искате ли? Право да ви кажа — ах, ще карам без заобикалки. Доли е написала неприличен термин, според нашата докторка Кътлър той означава писоар на долнопробен мексикански жаргон — написала го с молива за устни върху една здравна брошура, мис Редкок ги раздала на момичетата, тя се омъжва през юни, и ние решихме да оставим Доли след часовете — просто за малко, да поразмисли. Но ако желаете...“

„Не — казах аз, — не искам да нарушавам вашия ред. Ще поприказваме насаме с нея. Ще изясня тези неща.“

„Да, така постъпете — каза мис Прат и стана от ръчката на фотьойла. — А ние с вас отново можем да поговорим след известно време, ако не настъпи подобрение, ще помолим нашата докторка да изследва момичето.“

Дали да не се ожения за Пратица и да я удуша?

„Освен това, нека я прегледа вашият домашен доктор — най-обикновена банална проверка. Казах ѝ да остане в онзи клас-мас, в края на коридора.“

Да обяснявам ли, че гимназията в Бърдсли подражаваше на прочутата гимназия в Англия за момичета по това, че даваше имена на класните стаи, уж по традиция, като например: клас-раз, клас-два, клас-елмаз и тъй нататък. Този „клас-мас“ миришеше лошо, в него бе окачена репродукцията на „Невинни години“ в кафяво от Рейнълдс над черната дъска покрай редицата напукани чинове. На един от тях Лолита бе потънала в главата за диалога от „Драматургична техника“ на Бейкър, беше съвсем тихо, а пред нея седеше друго момиче със съвсем разголена порцелановобяла шийка и дивни бледозлатни коси, то също четеше, забравило всичко на света, при което неспирно навиваше една букла на пръст, седнах до Доли точно зад тази шийка и зад тази букла, разкопчах си палтото и срещу шейсет и пет цента плюс разрешението да участвува в училищния спектакъл успях да си издействувам под прикритието на чина изцапаната с тебешир и мастило ръка на Доли с червени кокалчета. Ах, безспорно това беше глупаво и непредпазливо от моя страна, но след наскорошните мъки в кабинета на директорката просто бях принуден да се възползувам от комбинацията, която със сигурност нямаше да се повтори.

По Коледа тя се простуди силно и я прегледа една от приятелките на Бианка Лестър, докторката Илза Тристрамсън — (здравейте, Илза, бяхте много мила, не проявихте излишно любопитство, толкова нежно докосвахте моята гълъбичка). Докторката установи бронхит, потупа Доли по голото гръбче (пухчето покрай гръбнака бе щръкнало от температурата) и заръча да лежи седмица или повече. Отначало имаше висока температура и не можех да си откажа знойните неочаквани наслади (*Venus febriculosa*)^[1], но откровено казано, съвсем отпуснатото момиче охкаше, кашляше, трепереше от треска в упоритите ми прегръдки. А щом се съвзе, организирах в нейна чест Вечеринка с Момчета.

Май прекалено много пих, докато се готвех за тежкото изпитание. Май се поизложих. Момичетата украсиха елхата и я включиха в мрежата (германски коледен обичай, по-рано слагаха свещички, а сега — разноцветни крушки). Избираха плочите и ги въртяха на грамофона на собственика. Доли беше в празнична сива рокля с прилепнал корсаж и клош пола. Като си тананиках, се качих горе в стаята си, но на всеки десет или дваайсет минути слизах като тъпак за няколко секунди под претекста, че съм си забравил лулата на камината или съм дошъл да си потърся вестника, всеки път ми ставаше все по-трудно и по-трудно да извършвам тези обикновени действия и неволно си припомнях ужасно далечните дни в Рамсдейл, когато толкова мъчително се подготвях, за да вляза небрежно в гостната, където грамофонът пееше „Малката Кармен“.

Вечеринката не излезе особено сполучлива. Едното от трите поканени момичета изобщо не дойде, а един от кавалерите доведе братовчед си Рой, така че се оказаха две излишни момчета. Двамината братовчеди знаеха всички танци, но другите двама почти не можеха да танцуват и част от вечерта отиде да преобръщат кухнята наопаки, а сетне да се карат разпалено каква игра да играят на карти, след известно време двете момичета и четирите момчета се оказаха на пода в гостната, където бяха разтворили всичките прозорци и играеха на

думи, Оупъл все не можеше да разбере правилата на тази игра, а Мона и Рой, дългунесто миловидно момче, пиеха джинджифилова лимонада в кухнята, седяха на столовете и размахваха крака, докато разгорещено обсъждаха предопределението и Закона за статистическата вероятност. Когато си отидоха всички, Лолита издаде звук като „ъх!“, затвори очи и се просна на креслото, разперила звездообразно ръце и крака, като така подчертаваше своето отвращение и изтощение, и взе да се кълне, че никога през живота си не е виждала толкова долнопробна шайка момчета. Купих ѝ нова ракета за тенис заради тази фраза.

Януари дойде кишав и мек, а февруари заблуди храстите форзиция, които изведнъж се покриха със златисти цветчета. Местните хора не помнеха такава пролет! Посипаха се и други подаръци. По случай четиринайсетия ѝ рожден ден, през първия ден на 1949 година, ѝ подарих велосипед — очарователната механична газела, за която вече споменах, добавих към него и „История на съвременната американска живопис“; кой знае защо, изпитах дивно удоволствие от заниманията ѝ с велосипеда, тоест от подхода ѝ към него, от движението на бедърцето ѝ при качването и тям подобни; обаче опитите ми да облагородя художествения ѝ вкус не сполучиха: тя рее питаше дали фермерът, който дремеше на сеното след обeda (нарисуван от Дорида Ли), е баща на подчертано сладострастната мома на преден план, и все не можеше да разбере защо твърдя, че Грант Уд и Питър Хърд са талантиливи, а Реджиналд Марш и Фредерик Уо са бездарни.

---

[1] Венера на треската (лат.). — Б.а. ↑

По времето, когато пролетта мацна по улица Теър жълти, зелени и розови мазки, Лолита вече безвъзвратно се беше влюбила в театъра. Мис Прат, която забелязах една неделя да закусва с някакви дами при Уолтън, срещна отдалеч погледа ми и — докато Лолита не гледаше натам — сърдечно и сдържано ме възнагради с беззвучни аплодисменти. Не понасям театъра, за мен в историческа перспектива той е примитивна и позагнила форма на изкуството, която намирисва на обредност от каменната ера и на всякаква обществена дивотия въпреки индивидуалните гениални инжекции като например поезията на Шекспир или Бен Джонсън, която читателят в своята стая и без всякакви актьори автоматично извлича от драматургията. Понеже по онова време бях твърде много зает с литературните си трудове, не можах да се запозная с пълния текст на „Омагьосаните ловци“ — пиесата, в която Долорес Хейз получи ролята на фермерската дъщеря, въобразила си, че е горска фея или Диана: тази дриада, докопала по някакъв начин учебник по хипноза, въвлича заблудилите се ловци в различни забавни ситуации, но в края на краищата самата тя изпада под обаянието на скитника поет (Мона Дал). Ето всъщност какво разбрах от измачканите откъслеци на небрежно препечатания текст, пръснати от Лолита из цялата къща. Беше ми приятно и тъжно, че заглавието на пиесата случайно съвпада с името на незабравимия хотел, но си признах уморено, че няма защо да напомням за това на моята собствена фея, понеже се страхувах, че безсрамният упрек в сантименталност ще ми причини по-голямо страдание от пренебрежителното ѝ забраванство. Стори ми се, че пиесата е един от многото анонимни преразкази на някоя банална легенда. Също така, разбира се, можех да си помисля, че в търсенето на привлекателно название собственикът на хотела е изпитал непосредственото и изключително влияние на случайната фантазия на наетия второстепенен стенописец и че по-късно името на хотела е подсказало идеята за пиесата. Но с доверчивия си, простодушен и доброжелателен ум случайно все пак свърнах в друга посока и машинално

предположих, че фреските, табелата и заглавието имат общ източник може би от някое местно предание, което аз, понеже нямам нищо общо с новоанглийския фолклор, просто не познавам. Поради това останах с впечатлението (пак така случайно и без всякакво значение), че проклетата пиеса е от онези претенциозни глупости за детска аудитория, приспособявани и преправяни хиляди пъти, като например „Хензел и Гретел“ от еди-кого си или „Спящата красавица“ от еди-кого си, или „Новите дрехи на краля“ от някакви си Морис Върмонт и Марион Румпълмайър (те могат да бъдат открити във всеки сборник от рода на „Училищна сцена“ или „Пиеска за вас!“). Другояче казано, не знаех — а дори и да знаех, през онези дни не бих обърнал внимание, — че всъщност пиесата „Омагьосаните ловци“ е наскоро написано и в технически смисъл самобитно произведение, играно за пръв път само преди три-четири месеца в надуван нюйоркски театър-студия. Доколкото можех да съдя от ролята на моята чаровница, творбата беше безнадеждно претенциозна, с отзвуци от Ленорман и Метерлинк и от разните безцветни английски мечтатели. Ловците в пиесата, както е прието в Америка, бяха еднакво облечени, с еднакви червени каскети и се различаваха само по качеството на оръжието си. Единият беше банкер, вторият водопроводчик, третият полицаи, четвъртият гробар, петият застрахователен агент, а шестият — избягал каторжник (драматичните ефекти са предварително зададени); всичките вътрешно се променят, щом попаднат в Долиния дол, и вече помнят истинския си живот като някакво видение или кошмар, от който ги е разбудила малката ми Диана; обаче седмият ловец (не с червен, а със зелен каскет — ама че заплес!) беше Младият поет и за голяма досада на Диана започва да настоява, че тя и другите участници в дивертиментото (танцуващите нимфи, елфи, горски духове) са само негово дело, на поета. Доколкото разбрах, свършваше се с това, че възмутена от неговата самоувереност, босата Долорес отвеждаше своя поет, тоест Мона, обута в кариран панталон с ластици, на бащината ферма зад горите тилилейски, за да докаже на този перко, че тъкмо тя изобщо не е негова измислица, а е селска девойка, здраво стъпила върху чернозема; целувката преди падането на завесата укрепваше дълбоката идея на пиесата, която ни поучаваше, че мечтата и действителността се сливат в любовта. Благоразумието ме съветваше да се въздържа от критика в разговорите с Лолита: тя толкова хубаво се увеличаваше от

„проблемите на изразителността“, толкова омайно долепваше тесните си флорентински длани, като размахваше мигли и ме закланаше да не присъствам на репетициите в училището, както правели някои съвсем смешни родители! Искало ѝ се, казваше тя, да ме заслепи със съвсем гладкото първо представление, освен това, представете си, някак все съм се бъркал, където не ми било работа, все съм приказвал не каквото трябва и съм я притеснявал в присъствието на нейните познати.

В разгара на репетициите се случи едно съвсем особено... о, сърце, сърце!... имаше през май един особен ден, изпълнен с радостна суетня — но някак покрай мен, извън моя кръгзор, без да се удържи в паметта ми, и когато вече по-късно, вечерта, отново видях Лолита (тя седеше на велосипеда, балансираше, притиснала ръка до влажната кора на младата бреза в края на нашата полянка), толкова ме поразихейналата ѝ нежна усмивка, че за миг си честитих края на всичките страдания. „Кажиде — попита ме тя, — помниш ли как се казваше онзи хотел, ах, как да не знаеш кой хотел (носът ѝ се сбърчи), хайде, кажиде, знаеш го, където имаше едни бели мраморни колони и лебед във вестибюла? Как да не го знаеш (тя шумно въздъхна), онзи хотел, където ме изнасили? Добре де, не е там работата, по дяволите. Просто искам да те попитам дали той не се казваше (почти шепнешком)? „Омагьосаните ловци“? Ах, да (мечтателно), нали?“ И изведнъж, с леко избликинал влюбен, пролетен смях тя шляпна с длан гланцовия дънер и литна нагоре по улицата, сетне се устреми обратно в пълен покой, като държеше ходила, едното по-високо, другото по-ниско, върху неподвижните педали и бе забравила ръката си върху оголеното си от басмената пола коляно.

Тъй като се приказваше, че музиката била свързана с увлечението ѝ по балета и по сцената, разреших на Лолита да взема уроци, по пиано при мис Ламперер (както ние, познавачите на Флобер, можем да я наречем за удобство) в бялата къщурка със сини кепенци, до която Лолита пътуваше с велосипеда два пъти в седмицата. Един петък вечерта през последните дни на май (и около седмица след онази особена репетиция, на която, както и на останалите, не бях допуснат) звънна телефонът в кабинета, където тъкмо помитах царския фланг на Гастон, и гласът на мис Ламперер попита дали ще дойде на урок моята Ема — тоест Лолита — следващия вторник: била пропуснала два урока поред, миналия вторник и днес. Казах: „Да, разбира се, че ще дойде“ — и продължих играта. Както читателят лесно ще ми повярва, способностите ми се разколебаха и след два-три хода забелязах внезапно през мътилката на извъншахматното си страдание, че Гастон — той бе на ход — може да ми вземе царицата; той също бе забелязал това, но тъй като се опасяваше от клопка от страна на мъчния си противник, дълго не се реши, все пъхтеше, сумтеше, тръскаше увиснали бузи и дори ме попоглеждаше скришом, като неуверено раздвижваше и отново свиваше пухкавите си, събрани ведно пръсти — безумно му се искаше да вземе това сочно късче, но не смееше, — и внезапно го сграбчи (дали тъкмо този случай не го научи да бъде толкова опасно смел, качество, което сетне взе да проявява в друга област?), а аз прекарах извънредно сучен час, докато постигна реми. Той си допи коняка и малко по-късно си тръгна, като се клатушкаше насам-натам, напълно доволен от резултата (*mon pauvre ami, je ne vous ai jamais revu et quoiqu'il y ait bien peu de chance que vous voyiez mon livre, permettez-moi de vous dire que je vous serre la main bien cordialement, et que toutes mes fillettes vous saluent*^[1]). Намерих Долопес Хейз на масата в кухнята, тя лапаше парче торта, вперила очи в листчето с ролята си. Вдигна ги към моя поглед — в тях имаше някаква небесна пустота. Когато и заявих за своето откритие, остана учудващо безгрижна и само каза *d'un petit air faussement contrit*^[2], че тя,

разбира се, е много лошо момиче, но просто не устояла на изкушението и ето, пренебрегнала часа по музика — о, читателю, читателю мой! — за да разучава с Мона в градския парк вълшебно-горските сцени от пиесата. Аз казах: „Прекрасно“ — и се запътих към телефона. Майката на Мона отговори: „Да, вкъщи е“ — и с майчински неутрален и учтиво доволен смях се отдалечи, като се провикна вече зад сцената: „Търси те Рой.“ Следващата минута дошумоля Мона и още начаса с нисък, монотонен, нелишен от гальовност глас се захвана да кори Рой заради нещо изречено или сторено, прекъснах я и ето вече Мона спокойно превключи, заговори с най-смирено то си, най-сексуалния си контраалт: „да, сър“, „разбира се, сър“, „само аз съм виновна заради тази лоша постъпка, сър“ (колко плавно, колко аристократично!), „ама наистина, много съжалявам“ — и тъй нататък, и тям подобни, както се изразяват тези малки уличници.

Отново слязох на първия етаж, като се окашлях и се държах за сърцето. Лолита сега седеше в гостната, в любимия си кожен фотьойл. Беше се проснала, гризеше си пръста, следеше ме с подигравателния поглед на димните си, безсърдечни очи и все люлееше столчето, върху което бе поставила изопнатия си крак само по късо чорапче — и в пристъп на премаляваща болка видях ясно колко се е променила, откак се бях запознал с нея преди две години. Дали пък промяната не бе се извършила през последните две седмици? Къде остана нежността ми към нея? Разруши ли се митът? Тя беше точно във фокуса на нажежения ми до бяло гняв. Мъглата на желанието се беше разпръснала, без да остави нищо освен тази страшна светозарност. О, да, тя се беше променила! Кожата на лицето ѝ сега не се различаваше по нищо от кожата на която и да било вулгарна мърла гимназистка, която споделя с дружките си козметичното мазило, клепа с мръсни пръсти неумитото си лице и ѝ е все едно чий мръсен ръкав на сако, чия пъпчива буза докосва лицето ѝ. А нали някога лицето ѝ беше покрито с толкова нежен мъх, така блещукаше в роса от сълзи, когато в играта търкалях разчорлената ѝ глава върху корема си! Възгруба червенина сега бе сменила светлата невинност. Пролетна хрема с местното название „заешка настинка“ бе обагрила в огненорозов цвят края на презрителните ѝ ноздри. Обзет от някакъв ужас, наведох/поглед и той машинално се плъзна по вътрешната страна на оголеното ѝ изпод полата, напрегнато бедро — ах, колко полирани и мускулести бяха

станали сега младите ѝ крака! Дръпнатите ѝ очи, сиви като матирано стъкло с пукнала се червена жилка, ме гледаха от упор и ми се струваше, че различавам в погледа ѝ скритата мисъл и може би Мона ще се окаже права, може би сирачето Долорес би ме издало на полицията, без самото то да пострада! Колко съм се лъгал! Какъв безумец се бях показал! Всичко у нея беше еднакво непроницаемо — силата на стройните ѝ крака, изцапаното ходило на бялото чорапче, дебелият пуловер, който не бе съблякла въпреки горещината в стаята, новата ѝ лека миризма на лук и най-вече безизходицата на нейното лице със странната му руменина и наскоро изчервените устни. Червилото бе оставило следа върху зъбите ѝ, прониза ме спомен — о, не образът на възкръсналата Моника, а образът на друга, съвсем младичка, проститутка от един бардак, бях я видял преди много години, някой успя да ме изпревари, докато се чудех дали единственият ѝ чар — младостта — изкупва ужасната възможност да се заразя бог знае с какво — тя има-, ще същите пламнали скули, умряла майка, едри предни зъби, къса червена панделка в престононародно русата си коса.

„Хайде де, казвай — обади се Лолита. — Приемаш ли потвърждението?“

„О, да — отвърнах аз. — Приемам го абсолютно. Нито за миг не се съмнявам, че сте го измислили заедно. Нещо повече — не се съмнявам, че си ѝ разказала всичко за нас.“

„Така ли?“

Овладах задушаването си и казах: „Долорес, трябва да прекратиш веднага всичко това. Готов съм да те грабна от Бърдсли и да те затворя знаеш къде, ако не прекратиш. Готов съм да те откарам след няколко минути — само с един куфар; но това трябва да се прекрати, иначе ще се случи непоправимото!“

„Непоправимото ли? Ах, моля ви се!“

Ритнах столчето, което тя все люлееше с крак, и петата ѝ се удари тежко в пода.

„Ей — извика тя, — леко на завоя!“

„Хайде веднага марш горе!“ — извиках аз на свой ред и в същото време я сграбчих и я измъкнах от фотьойла. От тази минута престанах да си сдържам гласа и продължихме да крещим, при което тя се дереше нецензурно. Правеше ми чудовищни гримаси, издуваше бузи и

плюкаше с устни насреща ми. Каза, че на няколко пъти съм се бил мъчил да я прелъстя, докато съм бил наемател на майка ѝ. Изрази увереността, че съм заклал нейната майка. Заяви, че щяла да се отдаде на първия хлапак, който я пожелае, и че не съм можел да ѝ попреча. Казах ѝ да се качи горе и да ми покаже всичките места, където си крие парите. Беше отвратителна, непоносимо креслива сцена. Държах тънкокостната ѝ китка, тя я въртеше ту така, ту иначе и се мъчеше да издебне момента, за да се отскубне, но я стисках много здраво и дори ѝ причинявах силна болка, заради която, надявам се, сърцето ми ще изгние в гърдите, на два пъти тя се дръпна толкова, бясно, че се уплаших дали не се е пукнала китката ѝ, през цялото време бе вперила в мен тези свои незабравими очи, в които леденият гняв се бореше с горещите сълзи, нашите гласове заливаха звънящия горе телефон и в същия миг, когато осъзнах този звън, тя се измъкна и не се видя.

Очевидно споделям с героите от филмите зависимостта от всесилната *machina telephonica*^[3] и от внезапното ѝ нахлуване в човешките работи. Този път се оказа, че била звъняла ядосаната съседка. Източният прозорец на гостната бил останал широко отворен — поне щората, слава богу, се оказа спусната; зад този прозорец кишавата черна нощ на вкиснатата новоанглийска пролет, затаила дъх, подслушваше нашата кавга. Винаги съм смятал, че типът вътрешно цинична стара мома, уподобявана на солена риба външно, е чисто литературен плод на кръвосмесителна връзка в съвременните американски романи; сега обаче съм убеден, че префърцунената и развратна мис Изток — или в действителност (да разкрием това инкогнито) мис Фентън Лебоун — най-малкото на три четвърти сигурно се е провесила от прозореца на спалнята си, за да долови същината на нашата свада.

„Каква врява... каква глъчка... — разквака се телефонната слушалка. — Тук да не ви е емигрантски квартал. Това не бива в никакъв случай...“

Извиних се заради шума, който са вдигнали гостите на дъщерята („Нали разбирате — младежи...“), и наред квакането затворих телефона.

Долу вратата се затръшна. Лолита? Избягала е от къщи?

През прозорчето на стълбището видях как бърз малък призрак се спусна между градинските храсти; сребриста точка в мрака —

главината на велосипедното колело — трепна, раздвижи се и изчезна.

Така се случи, че автомобилът прекарваше нощта в ремонтната работилница в другия край на града. Налагаше се пеш да преследвам крилатата бегълка. Дори сега, когато във вечността потънаха повече от три години след онова време, не мога да си представя, тази улица, тази пролетна нощ, без да потрепера панически. Пред осветения вход на дома им мис Лестър разхождаше стария, надебелял дакел на мис Фабиан. Като изверг от приказката на Стивънсън бях готов да прегазя всички на своя път. Трябваше да редувам: три крачки бавно, три — на бегом. Възтопъл дъждец забарабани по листата на кестените. На следващия ъгъл, притиснал Лолита до железния парапет, размит от мрака младеж я натискаше и я целуваше — не, не беше тя, грешка. С неизразходван сърбеж в ноктите препуснах по-нататък.

На половин миля от нашия номер четиринайсети улица Теър се срещаше с частна уличка и с напречния булевард; булевардът водеше към търговската част на града; видях още пред първия млечен бар — с каква мелодия на облекчение! — хубавкия велосипед на Лолита, който я очакваше. Блъснах вратата, вместо да я дръпна, после я дръпнах, блъснах, дръпнах я отново и влязох. Отваряй, си очите! Само на десет крачки от мен, зад стъклената стена на телефонната кабина (богът на мембраната още бе с нас), Лолита, стиснала слушалката в шепата и интимно сведена над нея, ме погледна, с присвити очи, извърна се с тази скъпоценност, след което припряно окачи слушалката и излезе много нахакано от кабината.

„Опитвах се да ти звъня у нас — безгрижно пророни тя. — Взето е голямо решение. Но първо почерпи една кока-кола, татенце.“

От бара тя внимателно наблюдаваше как анемична бледа девойка слага лед във високата чаша, пуска кафявата течност в нея, долива вишнев сироп — а сърцето ми се разкъсваше от любов и мъка. Тази детска китка! Моето чаровно момиченце... Вие имате чаровна дъщеричка, мистър Хумберт. С Бианка винаги ѝ се възхищаваме, когато я срещаме. Мистър Пим (който се среща в известната трагикомедия) гледаше как Пипа (която се среща у Броунинг) пие със сламка непоносимата си смес.

J'ai toujours admiré l'oeuvre ormonde du sublime Dublinois^[4]. И през това време дъждът се превърна в бурен и сладостен порой.

„Виж какво — каза тя, като се движеше бавно с велосипеда си до мен и стържеше с единия крак по тъмнолъскавия асфалт. — Реших нещо. Искам да сменя училището. Мразя го. Мразя тази пиеса. Честна дума! Да замина и никога да не се върна. Да намерим друго училище. Нека заминем още утре. Отново да пътуваме дълго. Само че този път ще заминем закъдето поискам аз, нали може?“

Аз кимнах. Моята Лолита.

„Маршрута избирам аз, нали? C'est entendu?“^[5], попита тя, както лъкатушеше до мен. Използуваше френски само когато биваше много послушно момиченце.

„Хубаво. Entendu. А сега фър-фър-фър, Ленора, че иначе ще се измокриш до кости“ (буря от ридания издуваше гърдите ми).

Тя се ухили и със съблазнителното движение на ученичка се наведе напред, изхвърча. Моята птица!

Гладката ръка на мис Лестър държеше вратата открената за трътлестото старо куче, qui prenait son temps^[6].

Лолита ме очакваше до призрачната бреза.

„Вир-вода съм — заяви тя високо. — Сега доволен ли си? По дяволите пиесата! Разбираш ли?“

Някъде горе лапата на невидимата вещица с трясък затвори прозореца.

Влязохме вкъщи; антрето бе гребнало приветливо; Лолита си смъкна пуловера, тръсна обсипаната си с бисери коса и като вдигна краче в коляното, протегна към мен оголените си ръце.

„Отнеси ме догоре, моля те. Нещо съм в романтично настроение.“

Впрочем може би за физиолозите ще е интересна моята способност — според мен доста необикновена — да проливам потоци от сълзи през цялото протичане на другата буря.

---

[1] Клети приятелю, не ще ви видя вече, когато и да било; едва ли ще прочетете моята книга — но все пак разрешете да ви кажа, че крепко стискам вашата ръка и всичките ми дъщери ви изпращат поздрави (фр.). — Б.а. ↑

[2] С гримаска на фалшиво разкажание (фр.). — Б.а. ↑

[3] Телефонна машина (лат.). — Б.а. ↑

[4] Винаги съм се възхищавал от ормондския шедьовър на великия дъблинец (намек за Джойс) (фр.). — Б.а. ↑

[5] Разбрано? (фр.) — Б.а. ↑

[6] Което не бързаше (фр.). — Б.а. ↑

Бяха потегнали спирачките, изчистили тръбите, шлайфали клапите и господин Хумберт, който не разбираше кой знае колко от коли, плати и някои други ремонти и поправки, след което автомобилът на покойната госпожа Хумберт се оказа в достатъчно сносно състояние, за да се впусна в ново пътешествие.

Обещахме на гимназията в Бърдсли, на добрата стара Бърдслийска гимназия, че ще се завърнем веднага щом свърши моят ангажимент в Холивуд (изобретателният Хумберт намекна, че го канят за консултант при снимането на филм с тема „екзистенциализма“ — а той през 1949 г. още минаваше за търсена стока). Всъщност бях намислил тихомълком да прецапам през границата в Мексико — насъбрал бях смелост от миналата година — и там да реша какво да правя по-нататък с малката си наложница, чийто ръст сега беше над метър и петдесет и два, а теглото ѝ — над четирийсет килограма. Изровихме нашите туристически книги и пътни карти. Тя с огромна наслада начерта маршрута. Може би в резултат от тези сценични иреални занимания беше надраснала детинското си привидно пресищане и сега с подробно внимание се мъчеше да изследва разкошната действителност. Изпитвах странна лекота като насън през бледното, но топло неделно утро, когато напуснахме озадачения наглед покрив на професор Хим и поехме по главната улица на града към шосето с четири ленти. Лятната, бяла на черни райенца рокля на моята възлюбена, нахапаното ѝ синьо кепе, белите чорапки и кафявите мокасини не хармонираха напълно с големия красив камък — шлифован аквамарин, — който на сребърна верижка украсяваше нейната шийка: той бе подарък от мен — и от пролетния проливен дъжд. Когато се изравнихме с Новия хотел, тя изведнъж се позасмя. „Какво има?“ — попитах аз. „Дай пара да не кажа лъжа.“ И тя веднага ми протегна дланта си, в този миг обаче се наложи доста рязко да спра пред червения светофар. Щом спряхме, отляво се приближи и плавно застана до нас друга кола, в нея слаба млада жена със суперспортен вид (къде ли я бях виждал?), с ярък тен на лицето и лъскави медно

червени къдрици приветствува Лолита със звънко възклицание, а сетне се обърна към мен и твърде жарко-„жанадарковско“ (аха, спомних си!) извика: „Как не ви, е жал да откъсвате Доли от спектакъла, само да бяхте чули как я хвали авторът по време на репетициите...“ „Светна зелено, тъпако“ — избъбри Лолита полугласно и в същия миг, живописно жестикулирайки с многогривнената си ръка, Жана д'Арк (бяхме я видели в тази роля на представлението в градския театър) енергично ни изпревари и с едно движение свърна към Университетския булевард.

„Коя именно беше — Върмонт или Рупелмайър?“

„Не, тази е Едуза Голд — нашата режисьорка.“

„Не говоря за нея. Кой именно е надробил тази пиеса за твоите Омагьосани ловци?“

„А, това ли питаш. Кой ли? Ами някаква бабичка, Клер или нещо от този род. Бяха надошли цяла тумба.“

„Значи тя те е похвалила?“

„Не само ме похвали, дори ме цунка по челцето — по чистото челце.“ И пиленцето ми нададе нов писклив кикот, с който — може би заедно с други театрални навици — се беше сдобила отскоро.

„Колко смешно създание си, Лолита — казах аз (предавам речта си приблизително). — От само себе си се разбира, че ужасно ме радва отказът ти от този глупашки спектакъл. Чудното е само, че го зарязваш седмица преди естествения му завършек. Ах, Лолита, внимавай, не се отказвай толкова лесно! Помня, че захвърли Рамсдейл заради летния лагер, а лагера — заради увеселителното пътуване; мога да ти посоча още няколко резки промени в твоето настроение. Опичай си ума. Съществуват неща, от които никога не бива да се отказваш. Бъди по-упорита. Бъди малко по-нежна с мен, Лолита. Освен това ядеш твърде много. Обиколката на бедрото ти, както знаеш, не бива да надминава четирийсет и четири сантиметра. Ако напълнееш още малко — всичко между нас е свършено (шегувах се, естествено). Сега се впускаме в дълго, щастливо пътешествие. Спомням си...“

Спомням си, като дете в Европа бях мечтал над картата на Северна Америка, на която „палачът“, тоест част от Апалачите, в едър шрифт се бе проснал от Алабама до Мейн, така че цялата обхваната област (включително и Пенсилвания, и Ню Йорк) се ширваше пред въображението ми като гигантска Швейцария или дори Тибет, непрекъснати планини, редуване на дивни елмазни върхове, огромни борови дървета, *le montagnard émigré*^[1] във великолепия си мечи кожух и *Felis tigris Goldsmithi*^[2] и червенокожи индианци из шубраците. Колко ужасно, че всичко това се сведе до мизерна крайградска градинка и до димящ железен кош за изгаряне на боклука... Сбогом, Апалачи! Когато ги напуснахме, прекосихме Охайо, три щата, които започваха с „И“, сетне Небраска — ах, този първи полъх на Запада! Заминахме, без да бързаме, тъй като имахме цяла седмица, за да стигнем до Уейс, градче в Скалистите планини, където тя си умираше от желание да погледа обредните танци на индианците в деня, когато всяка година се отваря Магичната пещера, и почти три седмици, за да стигнем до Елфинстън, бисера на един от Западните щати, където мечтаеше да се покатери на Червената канара, от която една екранна звезда на възраст наскоро се бе хвърлила и бе загинала след пиянския скандал със своя сутеньор.

Предвидливите мотели отново ни приветстваха с такива обръщания, заковани на стените, като:

„Искаме да се чувствувате при нас у дома си. Преди вашето пристигане бе извършена пълна (подчертано) инвентаризация. Записали сме номера на вашата кола. Използвайте топлата вода икономично. Запазваме си правото да изселим без предупреждение всяко нежелателно лице. Не пускайте никакви (подчертано) излишни предмети в клозетната чиния. Благодарим ви. Заповядайте отново. Дирекция. Послепис: Ние смятаме нашите клиенти за Най-Добрите Хора на Света.“

Из тези страшни места двете легла ни струваха по десет долара на нощ. Мухите се редяха на опашка във върху вратата и успешно

проникваха вътре, щом отворехме. Пепелта от нашите предшественици доизтляваше в пепелниците; женски косъм се бе проточил върху възглавницата, в съседната стая някой на всеослушание си окачваше сакото в тъмнещия стенен гардероб, окачалките бяха вързани с тел за напречното дърво, с цел да се предотврати открадването им и — последното оскърбление — картините над двойката кревати бяха идентични близнаци. Забелязах между другото промени в търговската мода. При бунгалата проличаваше тенденцията да се сливат и постепенно да образуват цял кервансарай, сетне им порастваше и втори етаж, докато долу се издълбаваше вестибюл и вашият автомобил вече не заставаше пред вратата на вашата стая, а се запътваше за гаража, хотелът преспокойно се завръщаше към образа и подобие на обичайния стар третокласен хотел. Сега искам настойчиво да помоля читателя да не се гаври с мен и с помътения ми разум. И за него, и за мен е много лесно със задна дата да разшифрова сбъднатата се съдба; но докато тя се подрежда, повярвайте ми, никога не прилича на онези честни криминални романчета, в които само трябва да не пропуснеш един или друг пътеводен намек. На младини дори ми попадна френско разказче от този род, в което насочващите дреболии бяха отпечатани е курсив; но Мак Фатум действа другаояче — дори когато уплашен разпознаеш някои неясни намеци и белези.

Например: как да се закълна, че в един случай малко преди среднозападната част от нашето пътуване или в самото начало на този етап не е успяла да съобщи нещо на неизвестен човек или на неизвестни хора, или пък някак да се свърже с него или с тях. Току-що бяхме спрели на бензиностанция със знака на Пегас и като се изплъзна от колата, тя се шмугна някъде зад гаража, тъй като вдигнатият капак, под който надникнах, за да проследя манипулациите на служителя, я скри за миг от моя поглед. Като не я видях, но бях в сговорчиво настроение, само поклатих добрата си глава, макар че, строго казано, посещаването на общи тоалетни й беше строго забранено, защото инстинктивно чувствавах, че тоалетните — както и телефоните — поради своята непроницаемост бяха за мен остриетата, на които тъканта на съдбата ми имаше навика да се закачва. Всеки си има такива фатални предмети или явления — в един случай пейзаж, който се повтаря, в друг — цифри, които боговете подбират внимателно, за

да ни навлекат важни събития: в тях Джон винаги се препъва; другаде се разбива сърцето на Джени.

И ето, обслужиха колата, аз се дръпнах от бензоколонката, за да освободя място за малко амбулантно камионче — и тогава нарастващият обем на нейното отсъствие започна да ме потиска в сивата пустош на ветровития ден. Не за пръв път и не за последен път гледах с такова мътно безпокойство неподвижните дреболии, които сякаш се чудеха (също като селски зяпачи) как така са попаднали в полезрението на забавилия се пътешественик: тази тъмнозелена кофа за отпадъци, тези гъсточерни гуми за продан с бял хълбок; тези жълти кутии с моторно масло, този румен хладилник с разнообразни напитки, тези четири, пет... седем празни бутилки в дървените преградки на кашона, който с вида си напомняше незапълнена изцяло кръстословица, това търпеливо катерещо се насекомо по вътрешната страна на стъклото в ремонтната работилница... Дочуваше се радиомузика през отворената ѝ врата и тъй като ритъмът не беше синхронизиран с люшкането и с другите движения на вятъра в съживената растителност — ставаше нещо като стар филм, който си има свой живот, а в същото време пианото или цигулката следва музикална линия извън сферата на потрепващото цветче или на разлюляното клонче. Отзвук от последните ридания на Шарлота ме прониза нелепо, когато извън такта на музиката Лолита изскочи с развяна рокля от съвсем неочаквана посока. Оказа се, че клозетът бил зает и тя отишла по пряката до следващата бензиностанция — под знака на Раковината. Там надписът гласеше: „Гордеем се с нашите тоалетни, чисти като вашите вкъщи. Приготвили сме картички със залепени марки за вашите отзиви.“ Тоалетната беше обаче без картички, без сапун, без каквото и да било. Без отзиви.

Този или следващия ден, след доста скучен път покрай засети от край до край ниви, стигнахме до очарователното градче Касбийм и на влизане в него се спряхме да пренощуваме в мотела „Кестенов двор“: приятни къщички, сочна полянка, кестени, ябълки, стара люлка — и великолепен залез, който умореното дете дори не погледна. Искаше ѝ се да мине през Касбийм, защото той бе само на трийсет мили северно от родния ѝ град, но на другата сутрин тя сякаш изгуби всякакъв интерес и не и се поглеждаше тротоарът, на който преди пет години играла на дама. По очевидни причини се опасявах от това странично

пътешествие, макар че с нея бяхме се разбрали да не привличаме вниманието — да не излизаме от колата и да не навестяваме нейни стари приятели. Затова се зарадвах, че се отказа от намерението си, но ме глождеше мисълта, че ако тя усетеше у мен предишния, миналогодишен ужас от носталгичните възможности на Писки, не би се отказала толкова лесно от него. Споменах за това с въздишка, тя също въздъхна и жално избъбри, че се чувствувала „вкисната“ — затова каза, че щяла да остане в леглото с купчина илюстрирани списания, а след лънча, ако е по-добре, ще продължим пътя си вече право на запад. Трябва да кажа — беше много, нежна и морна, „душа даваше“ за пресни плодове, затова се запътих към центъра на Касбийм да потърся нещо вкусно за нашата екскурзия. Мъничкото ни бунгало беше на гористото било на хълма: от прозорчето се виждаше пътят, който лъкатушно се спускаше надолу и сетне се изопваше по конец като в добре сресана коса между два реда кестени към прелестното градче, което се виждаше учудващо ясно и изглеждаше като играчка в чистата утринна далечина: можах да различа момиче с вид на елф върху велосипед, който ми заприлича на водно конче, и редом непропорционално едро куче — всичко това съвсем ясно като поклонниците и мулетата, които съзираш да се катерят по лъкатушните пътища на старите картини със синкави хълмове и дребни червени хорица. Изпитвам европейското влечение да вървя пеш, когато мога да мина без автомобила, и затова, без да бързам, се запусках по пътя и след известно време срещнах обещаната велосипедистка, впрочем тя се оказа възгрозно, бухнало момиче с плитчици, съпровождано от величествен санбернар с очни кухни като грамадни кадифени теменуги. В Касбийм много стар бръснар ме подстрига твърде лошо: наду ми главата с някакъв свой син бейзболист и при всяка сонорна съгласна ме плюеше по врата. От време на време си бършеше очилата в чаршафчето върху мен или прекъсваше работата на вехтите тракащи ножици, за да ми демонстрира пожълтели вестникарски изрезки; толкова малко внимание му обръщах, че в края направо примрях, когато ми посочи обрамчена снимка посред старите посивели флакончета и разбрах, че младият мустакат спортист на нея е мъртъв от трийсет години.

Пих чаша кафе, горещо и безвкусно, — купих грозд банани за моята маймунка и прекарах още десетина минути в бакалницата. Само

след час и половина дребничкият пилигрим Хум-хум се появи отново на пътя за Кестеновия двор.

Момичето, което бях видял изпърво на пътя за града, сега мъкнеше камари чаршафи, помагаше за почистването на бунгалата на сакат мъжага, чиято едра глава и груби черти ми напомниха тъй наречения „бертолд“, един от типажите на италианския пътуващ театър. На нашия Кестенов хребет имаше към дузина такива къщички, просторно и приятно разположени сред обилната зеленина. Сега по пладне повечето от тях сред финалното тряскане на пъргавите самозатварящи се врати вече се бяха отървали от своите наематели. Грохнала, съвсем съсухрена от старост двойка в автомобил нов модел предпазливо изпълзя от един залепен за къщичката малък гараж; от друг също такъв малък гараж неприлично се подаваше червената предница на спортна кола; наблизо до нашата красив снажен младеж с чер алаброс и сини очи наместваше портативен хладилник в раздрънканата си кола. Той, който знае защо, ме изгледа с неуверена усмивка. Отсреща посред полянката под шарената сянка на бухналите дървета вече познатият ми санбернар пазеше велосипеда на своята господарката до него млада жена в последните месеци постави вцепенено от блаженство детенце в люлката и тихо го залюля, докато ревниво момченце на две или три години все й се пречкаше, мъчеше се да блъсне или да дръпне дъската на люлката; свърши се с това, че дъската го повали и то се разрева, проснало се по гръб на моравата, а майката продължи да се усмихва нежно нито на едното, нито на другото от вече родените деца. Припомням си толкова ясно тези дребни подробности, тъй като само няколко мига по-късно ми се наложи из основи да проверя впечатленията си; освен това нещо у мен си оставаше нащрек още от онази ужасна вечер в Бърдсли. Вече не се оставих на приятното самочувствие от разходката — на ранния летен вятрец, който облъхваше тила ми, на пружиниращото пукане на влажния чакъл под краката ми, на вкусното късче, което най-сетне, изсмуках от дупката на зъба и дори на комфортно тежките покупки, които впрочем не биваше да мъкна поради състоянието на сърнето си; но дори тази клета моя помпа работеше уж равномерно и се почувствувах *adolori d'amoureuse langueur*^[3], когато най-сетне стигнах до бунгалото, в което бях оставил моята Долорес.

За свое учудване я намерих облечена. Беше седнала в края на кревата със сините си дънкови панталонки и вчерашната фланелка и ме гледаше така, сякаш не можеше да ме познае. Мекият овал на малките ѝ гърди беше откровено подчертан, вместо да се изгуби под омачкания трикотаж и тази откровеност веднага ме подразни. Още не беше се къпала; беше успяла обаче да се начерви, като по някакъв начин бе оплескала широките си предни зъби — те лъщяха като слонова кост, обляна с вино, или като розови жетони за покер. И ето, седеше така, отпуснала ръце със сплетени пръсти върху коленете, цялата изпълнена от нещо ярко и дяволско, което нямаше абсолютно нищо общо с мен.

Оставих на масата тежкия си пакет и постоях няколко секунди, като местех поглед от сандалите и голите ѝ глезени към блажено глупавото ѝ лице и отново към тези грешни крачета.

„Ти си излизала“ — казах аз (по сандалите мръсно беше полепнал чакъл).

„Току-що ставам — отвърна тя и допълни (като улови насочения ми надолу поглед): — Излязох само да видя дали се връщаш.“

Усети бананите и завъртя тяло към масата.

Можех ли да подозирам нещо конкретно? Не можех, разбира се, но — тези замъглени, мечтателни очи, тази странна топлина, която тя излъчваше... Не казах нищо, само погледнах по пътя, който тъй ясно се виеше в рамката на прозореца: всеки, който би пожелал да злоупотреби е моето доверие, би имал от този прозорец чудесен наблюдателен пункт. С разгорял се апетит Лолитка нападна плодовете. Изведнъж си спомних мазната усмивка на типа от съседната къщичка. Изскочих навън. Всичките коли бяха заминали освен неговата таратайка; вътре се беше наместила бременната му млада жена със своето бебе и с другото горе-долу довършено дете.

„Какво става, къде отиваш?“ — развика се Лолита.

Не казах нищо. Натиках я, толкова мека, отново в стаята и влязох след нея. Смъкнах ѝ фланелката. С пукане на ципа обелих и останалото. Мигновено я събух. Побеснял, подгоних сянката на нейната измама; обаче топлата следа, по която препусках, бе твърде слаба и не се различаваше от фантазията на луд.

---

[1] Преселил се планинец (фр.). — Б.а. ↑

[2] Тигър от поемата на Голдсмит (лат.). — Б.а. ↑

[3] Отмаял от любовно желание (фр.). — Б.а. ↑

Дебелакът Гастон като човек с претенции обичаше да прави подаръци — подаръците му бяха също мъничко претенциозни или най-малкото необикновени, в унисон с претенциозния му вкус. Щом забеляза веднъж, че се счупи кутията на моя шах, още на следващата сутрин ми изпрати по един от своите катамитици^[1] медно ковчеже; върху капака имаше сложен източен орнамент, ковчежето се заключваше. От пръв поглед разбрах, че представлява евтина кутии за пари, наричана, кой знае защо, „луизета“ — купуваш я мимоходом някъде в Малага или Алжир, а сетне не знаеш какво да я правиш. Кутиятката се оказа твърде плоска за тромавите фигури, но все пак я оставих — за съвсем друга цел.

Понеже исках да разкъсам мрежата на съдбата, която, както неясно долавях, ме уплита, реших (въпреки явната досада на Лолита) да прекарам още една нощ в Кестеновите бунгала. Събудих се в четири сутринта, уверих се, че момиченцето още спи (разтворило уста, сякаш тягостно учудено от странно нелепия живот, който всички бяхме подготвили за него) и че скъпоценното съдържание на „луизетата“ е непокътнато. Там, галювно увит в бял вълнен шал, се бе изтегнал джобен пистолет: калибърът — нула трийсет и две, вместимост — осем патрона, дължина — приблизително една девета от ръста на Лолита, дръжката — орехова на каренца, стоманата — легирана. Бях го наследил от покойния Харолд Хейз заедно с каталога, в който на едно място безгрижно неграмотно се заявяваше: „също толкова добре пасва към дома и автомобила, както и към човека“. Той беше в кутията, готов веднага да пасне към човек или към човеци; петлето му беше запънато, но „плъзгащият се спусък“ беше на предпазител, за да се избегне случайно задействуване. Не бива да забравяме, че пистолетът е фройдистки символ на централния прабащин крайник.

Сега се радвах, че е с мен — и най-много ми беше драго, че се бях научил да го ползвам преди две години в боровата гора до моето и на Шарлота езеро, което приличаше на пясъчен часовник. Фарлоу, с когото обикалях из тази затънтена гора, стреляше чудесно: успя с калта

да уллучи едно колибри, макар че в смисъл на трофей от птичето остана съвсем малко — само стиска дъгоцветна перушина. Снажният полицај с фамилно име Крестовски, който през двајсетте години бил застрелял двамина избягали арестанти, веднџ се присъедини към нас и си попълни ловджийската чанта с миниатюрен кълвач — впрочем убит през такъв сезон, кога то ловът е категорично забранен. В сравнение с тези сръчни стрелци, разбира се, бях просто новак и все не улучвах, но пък веднџ, кога то бях сам, имах щастието да рана катеричка. „Почакај, почакај“ — пошепнах на портативно-удобното си приятелче и пийнах глътка джин-ананас за негово здраве.

---

[1] От Катамитос, името на виночерпеца на Зевс. — Б.пр. ↑

Сега читателят трябва да забрави Кестените и Колтовете, за да ни последва по-нататък на запад. Близките два дни бяха белязани с няколко силни гръмотевични бури — или може би една и съща буря се придвижваше през цялата страна на тежки жабешки подскоци и ние бяхме също толкова неспособни да се отърсим от нея, както и от детектива Трап: защото тъкмо през тези дни пред мен се появи загадката на ацтековочервения як^[1] с подвижен гюрук и той напълно закри темата за Лолитините любовници.

Чудно нещо! Аз, който я ревнувах от всяко срещнато хлапе — чудно до каква степен невярно разчетох указанията на съдбата! Може би скромното поведение на Лолита през зимата бе притъпило моята бдителност; във всеки случай дори един луд едва ли би изглупял дотолкова, за да помисли, че някой си Хумберт Втори стръвно преследва Хумберт Първи и неговата нимфетка под акомпанимента на Зевсовите фойерверки през огромните и твърде непривлекателни равнини. Затова ми хрумна, че вишневият як, който миля след миля се държеше на дискретно разстояние от нас, е каран от детектив, нает от някой безделник, за да установи какво именно прави Хумберт Хумберт с малолетната си завареничка. Както ми се случва през периодите на наситено атмосферно електричество и тряскащи светкавици, ме измъчваха халюцинации. Не зная какво приспивателно веднъж бяха пуснали той или тя в моя джин, обаче питието не ми подействува и през нощта ясно дочух леко почукване по вратата на бунгалото; разтворих я и едновременно забелязах, че съм съвсем гол и че на прага е застанал, бледо проблясващ в дъждовния мрак, човек с маска на лицето, която изобразяваше Чин, гротескния детектив с издадена напред брадичка, чиито приключения се представяха в комиксите. Той сподавено се изкикоти и избяга; аз се върнах, олюлявайки се, и веднага заспах отново; колкото и да е чудно, до този момент не зная дали е било наистина, или видение, предизвикано от някакво прахче. Впрочем оттогава изтънко съм изучил особения хумор на Трап и случаят ми изглежда съвсем правдоподобен негов образец. О, колко грубо бе

измислено и колко безкрайно жестоко! Някакво търговче според мен припечелваше с тези маски на популярни чудовища и на будали. Нали на другия ден забелязах как двамата малчугани бърникаха из кофата за смет и мереха маската на Чин? Дали беше съвпадение? Или резултат от метеорологичните условия?

Тъй като съм убиец с поразителна, обаче неравна, своенравна памет, не мога да ви кажа, милостиви госпожи и господа, от който именно ден знаех със сигурност, че ни преследва вишнев як с подвижен гюрук. За сметка на това помня първия път, когато съвсем ясно видях неговия шофьор. Веднъж привечер карах бавно в поройния, дъжд, като през цялото време виждах червения призрак — той се размазваше и трепкаше от сладострастие в страничното ми огледало. Но ето че шумният потоп олекна и зачука ситно, сетне съвсем престана. Ослепително слънце бликна през облаците над цялото шосе; реших да си купя тъмни очила и спрях на бензиностанцията. Действителността ми се струваше болезнен, злокачествен тумор, срещу който не може да се стори нищо, затова трябваше чисто и просто да игнорирам нашия хладнокръвен преследвач, който в закрит вид спря наблизо зад нас, пред някакво кафене или бар с идиотската табела „ТУРНЮРИ“, а под нея: „Танцувай тур с Нюра“. Напоиха моята кола и се запътих към помещението да купя очила и да платя бензина. Докато попълвах „пътния“ чек, се мъчех да преценя къде се намирам и случайно погледнах през прозореца. Там видях нещо ужасно. Мъж с широк гръб, леко плешив, по бежово спортно сако и тъмнокафяв панталон слушаше какво му съобщава Лолита, която се беше подала от прозорчето на нашия автомобил, приказваше много припряно и при това размахваше нагоре-надолу ръка с разперени пръсти, както когато станеше дума за нещо много сериозно и неотложно. Особено ме порази — порази ме мъчително силно — говорната волност на държането ѝ, трудно ми е да я опиша, но те сякаш се познавах отдалвна — може би дори повече от месец. Сетне видях как той се почеса по бузата, кимна, обърна се и тръгна обратно към своята кола — беше едър, доста як мъж на моите години, приличаше малко на покойния Густав Трап, швейцарския братовчед на баща ми, имаше същото загоряло лице като чичо Густав, малко по-закръглено от моето, с подстригани тъмни мустачки и дегенератска уста във вид на розова пъпчица. Лолита разглеждаше пътната карта, когато се върнах в колата.

„Какво те пита този простак, Лолита?“

„Кой простак? Ах — онзи ли. Ах, отде да зная. Пита дали имам карта. Сигурно е объркал пътя.“

Подкарах колата и казах:

„Чуй ме сега, Лолита. Не зная дали ме лъжеш, или не, както не зная дали си се побъркала, или не, в дадената минута ми е все едно; този господин обаче кара след нас през целия ден и вчера видях колата му в нашия мотел, затова подозирам, че е полицейски агент. Добре знаеш какво ще се случи и къде ще те изпратят, ако полицията надуши нещо. Сега ми кажи съвсем точно какво ти каза той и какво му каза ти.“

Тя се засмя.

„Ако наистина е полицай — отвърна тя пронизващо пискливо, но доста разумно, — ще е най-глупаво да му покажем, че сме се уплашили от него. Игнорирай го, татенце.“

„Попита ли те закъде пътуваме?“

„Защо — той си знае!“ (Отговор гавра.)

„Поне сега му огледах мутрата — казах аз, като се предавах. — Не е пръв красавец. Впрочем поразително прилича на един мой чичо с фамилно име Трап.“

„Може да е точно Трап. На твоето място — гледай, гледай, всичките деветки се превръщат в следващото хиляда. Когато бях съвсем малка — неочаквано добави тя, като сочеше спидометъра, — бях сигурна, че нулите ще спрат и ще се превърнат наново в деветки, ако мама даде заден ход.“

Май за пръв път си припомняше толкова непосредствено своето предхумбертово детство; може би сцената я бе научила на такива реплики. Продължихме в пълно мълчание. Преследвачът се бе изгубил.

Но още на другия ден като болестка от фатален недъг, която се възвръща с отслабването на морфина и на надеждата, той отново се появи зад нас, охраненият червен звяр. Него ден колите по шосето бяха малко; никой никого не изпреварваше; никой не напираше да се вмести между нашата скромна синичка кола и нейната властна червена сянка: сякаш веселяк магьосник беше увековечил интервала, бе определил зоната, чиято точност и устойчивост криеха нещо кристално и почти художествено. Преследвачът ни с ватираните си рамене и с мустачките

на чичо приличаше на манекен от витрина, автомобилът му сякаш се движеше само защото невидимо, и нечуто копринено въже го свързва с нашия жалък седан. Бяхме многократно по-слаби от разкошно лакирания му як, така че дори не се мъчехме да му се изплъзнем. *E lente curriteq postis equi!* О, тичайте бавно, нощни дракони! Вземахме продължителното стръмно нагорнище и отново се спускахме по наклона надолу. Изпълнявахме указанията на разрешената скорост. Давахме възможност на децата да минат — в по-горния клас. С плавно движение на волана възпроизвеждахме черните завъртулки по жълтите табели, които предупреждаваха за завой; откъдето и да минехме, омагьосаният интервал си оставаше неизменен, плъзгаше се зад нас като математически мираж, като шосеен дубликат на вълшебното килимче. И през цялото време усещах малкия си индивидуален пожар вдясно от мен: тържествуващото й око, пламналата й буза.

Полицаят, който ръководеше движението в ада на небрежно пресичащите се улици на влизане в един фабричен град в четири и трийсет следобед, се оказа тъкмо ръката на съдбата, която прекъсна тягостната напаст. Той ми направи знак да продължа, а сетне със същата ръка отрязва пътя на моята сянка. Дълга върволица автомобили потегли и се проточи по напречната улица между яка и мен. Отдалечих се доста, сетне рязко свих в напречна уличка. Спусна се врабец с голяма троха хляб, беше атакуван от друг и изгуби трохата.

Когато след няколко мрачни спирания и умишлени криволици се върнах на шосето, сянката ми не се виждаше никъде.

Лолита презрително изпухтя и рече: „Ако е детектив, беше съвсем глупаво да бягаши от него.“

„Сега виждам положението в друга светлина“ — отвърнах аз.

„Можеш да провериш своето... светло положение... ако беше запазил връзката си с него, скъпоценно, мое татенце — изрече Лолита, като се гърчеше в извивките на собствения си сарказъм. — Колко си долен все пак“ — добави сетне с обичайния си глас.

Прекарахме навъсена нощ в гаден мотел под рукнал нашироко дъжд и при направо допотопни кънтежи на гръмотевиците, които непрестанно тътнеха над нас.

„Не съм дама и не обичам светкавиците“ — странно се изрази Лолита, притиснала се до мен, уви, само защото болезнено се страхуваше от бурите.

Изядохме закуската си в град Ана, 1001 души население.

„Ако се съди по единицата — отбелязах аз, — нашият човек с дебелия мутра е вече довтасал.“

„Твоят хумор — обади се Лолита — е направо убийствен, скъпо татенце.“

По онова време вече бяхме допътували до пелиновите равнини и бях възнаграден с ден-два прекрасно кротко настроение (глупчо, си казвах аз, ето, всичко е наред, тази тежест е била просто застояли се газове); скоро правоъгълните възвишения отстъпиха пред истинските планини и в предвиденото време влязохме в градчето Уейс.

Каква беля! Някакво недоразумение, не е видяла добре в пътеводителя и танците във Вълшебната пещера се оказаха отдавна приключили! Впрочем тя понесе това стоически — и когато се разбра, че в курортния Уейс има летен театър и че гастролният сезон е в разгара си, естествено, се запътихме, натам — през една прекрасна вечер в средата на юни.

Наистина не мога да ви разкажа сюжета на пиесата, с която ни посрещнаха. Беше нещо съвсем безсмислено с претенциозни светлинни ефекти, които представляваха светкавици, и о посредствена актриса в главната роля. Единствената подробност, която ми хареса, беше гирляндата от седем мънички грации, застинали на сцената — седем замаяни, чаровно гримирани голоръки, голоноги момиченца от началното училище в цветен муселин, бяха ги вербували на място (ако се съди по припламванията на пристрастно вълнение тук-там из залата): трябваше да изобразяват жива дъга, която да остане през цялото последно действие и в края да се стопи полека-лека, доста дразнещо, зад множеството последователни воали. Помня, помислих си, че тази идея за „дъга от дена“ Клер Куилти и Вивиан Даймър-Блок са задигнали от Джойс — помня също така, че два цвята от тази дъга бяха представени от ужасно обаятелни същества: оранжевото неспирно шаваше по осветената сцена, а изумруденото, като се вглежда към минута в черната тъма на зрителната зала, където седяхме без движение, изведнъж се усмихна на майка си или на своя покровител.

Щом се свърши и отвсякъде гръмнаха ръкопляскания (непоносим за нервите ми звук), започнах да дърпам и да блъскам Лолита към изхода, защото няха търпение да излея съвсем

разбираемата си любовна възбуда в сигурната тишина на неоновосинята ни къщичка под звездите на зачудената нощ: винаги съм твърдял, че природата остава изумена от това, което се налага да съзира през прозореца. Лолита обаче се туткаше, присвила доволни очи в розово вцепенение; зрението дотолкова бе погълнало у нея другите чувства, че безволните ѝ ръце едва допираха длани, макар че машинално все продължаваше да ръкопляска. И по-рано съм имал случай да наблюдавам у децата подобен екстаз, но това дете, по дяволите, беше съвсем особено, то бе насочило късогледия си грейнал поглед към далечната рампа — до която мимоходом зърнах двамината автори на пиесата; дори по-скоро общите им силуети: мъж в смокинг и много висока брюнетка с голи рамене и ястребов профил.

„Отново ми навехна китката, груб скот такъв“ — избъбри Лолита с тънко гласче, като сядаше до мен.

„Ах, прости ми, душице моя, моя ултравиолетова душице — казах аз и напразно се мъчех да уловя нейния лакът; а понеже исках да сменя разговора — да сменя прицела на съдбата, боже мой, боже мой: — Вивиан е много интересна дама. Почти съм сигурен, че я видяхме вчера, когато обядвахме в „Ананас“.“

„Понякога си направо отворително тъп — каза Лолита. — Първо, Вивиан е авторът; авторката е Клер; второ, тя е на четирийсет години, омъжена е и има негърска кръв.“

„Аз пък си мислех — продължих, като нежно я взех на подбив, — аз пък си мислех, че Куилти е твоята някогашна симпатия — нали си спомняш, за него ставаше дума в милия Рамсдейл през дните, когато ме обичаше?“

„Какво? — възрази Лолита, като гримасничеше напрегнато. — Старият дентист от Рамсдейл ли? Сигурно ме бъркаш с някоя, дето се сваля наляво-надясно.“

И аз си помислих, че тези, малките всичко, всичко забравят, докато ние, техните стари поклонници, треперим за всяко милиметърче от тяхното нимфетство...

С Лолитино знание и одобрение преди заминаването заръчах на бърдслийския пощаджия да препраща нашите писма до поискване отначало в Уейс, а след петнайсет дни в Елфинстън. На другата сутрин посетихме Уейската поща, наредихме се на къса, но бавна опашка. Безгрижната Лолита се зае да оглежда снимките на мошениците,

окачени в нишата. Красавецът Анатолий Брянски, представя се също и като Антъни Брайън, и като Тони Браун, очи кафяви, тен на лицето блед, се търсеше от полицията за отвличане на дете. Faux pas^[2] на един възрастен господин с тъжни очи се състоеше в това, че бе праметнал пощите, а освен това — сякаш първото не беше достатъчно — страдаше от неизлечима деформация на ходилата. Начумереният Съливан се предлагаше с предупреждението: Вероятно е въоръжен и се смята за изключително опасен. Ако искате да филмирате моята книга, предлагам такава хватка: докато разглеждам тази физиономия, едната от тях полека-лека се превръща в моето лице. Освен това имаше омачкана снимка и на изгубено момиченце: четиринайсетгодишно, с карирана поличка и в рима с баретка на своята главичка, обадете се на шерифа Фишер, фишерифа, фишеримата.

Не помня да е имало писма до мен; що се отнася до Доли, бе се получил отзив от нейното училище, а освен това имаше писмо до нея в много необичаен, много дълъг плик. Без колебания разтворих това писмо и се запознах с него. Щом обаче забелязах колко безразлично тя се извърна и пое към павилиона за вестници на входа, заключих, че точно е предвидила моите действия.

„Доли-Ло! Ето на — пиесата се игра с огромен успех. И трите кучета лежах спокойни — изглежда, нашата мила докторка им би някакви инжекции. Линда, която те замести, си знаеше ролята наизуст, игра прекрасно, едновременно и пъргаво, и издръжливо, но в нея, разбира се, няма дори капка от твоята чувствителност, от твоето непринудено въодушевление, чара на моята — и на авторовата — Диана; впрочем този път авторът не дойде да ръкопляска, а невероятната буря вън малко позаглуши нашия скромн „гръм зад сцената“. Боже мили, как лети животът! Сега, когато всичко приключи — училището, спектакълът, моята история с Рой, бременността на мама (уви, бебето скоро почина), — всичко това ми се струва толкова далечно, макар че още усещам сърбежа от грима върху лицето си.

След закуска ме откарват в Ню Йорк и едва ли ще успея да уредя така, че да не замина с родителите си за Европа. Имам още по-лоша новина за теб, Доли-Ло! Не зная дали ще се върнеш в Бърдсли, но ако се върнеш, може да ме няма там. За единия ми флирт знаеш, за другия само си мислиш, че знаеш — но както и да е, татко се намеси и иска да съм учела в Париж една година, докато и той е там, още повече че получих стипендията „Фулбрайт“.

Както се и очакваше, горкият ПОЕТ се обърка в трета сцена, на мястото, където вечно се запъвах — с тези глупави стихове. Нали си спомняш?

*Любовникът на Химена дано да узнае:
кураж — или тиха и гладка измяна това*

е.

Подчертах спънките. Завидна тишина!

Хайде, и умната, моето момиченце! Твоят поет изпраща сърдечен поздрав на теб и почтителен поздрав на твоя баща.

Твоя Мона

P.S. Заради кашите, които забърках и в които се намеси баща ми, се оказа, че кореспонденцията ми строго се контролира. Затова изчакай с отговора, докато ти напиша от Европа.“

Очевидно тя никога не стори това. Още по-хубаво. Писмото ѝ бе пълно с някакви долни намеци, които сега ми е много трудно да анализирам. Намерих го доста по-късно, мушнато в един от нашите пътеводители, и сега го цитирам просто като документация. Прочетох го два пъти.

Когато вдигнах глава, имах намерение — ама че работа — Диана я нямаше! Докато бях под омаята на Мона, Лолита вдигна рамене и

изчезна. „Случайно да сте забелязали...“ Обърнах се към гърбушкото, който метеше пред изхода. Разбира се, забелязал. Дъртият развратник. Според него тя зърнала някого вън и изхвърчала. Аз също изхвъркнах. Спрях се на тротоара, но не я видях наоколо. Хукнах по-нататък. Отново спрях. Ето ти на — сполетя ме. Изчезна навеки.

През следващите години често съм се питал защо тя наистина не изчезна навеки през този ден. Дали я бе удържал новият ѝ летен гардероб, който се намираше в заключения автомобил? Или може да не беше доузряла някаква частица от общия план? Или още по-просто: бях удобен за откарването ѝ в Елфинстън (тъкмо той беше крайният пункт). Но в онази минута, добре си спомням, не се съмнявах, че ме е напуснала завинаги. Планините, които обхващаха в полукръг селището и не искаха да ми отговорят направо, сякаш гъмжаха от задъхани, катерещи се, препъващи се, засмени, все по-учестено дишащи Лолити, стапящи се в леката мъгла.

Грамадната начална буква на града, изписана с боли камъни върху стръмния склон, бе сякаш инициалът на моя ужас.

Новата, прекрасна сграда на пощата, от която току-що бях изтичал навън, бе между още заспалото кино и съзаклятническата група тополи. Беше девет сутринта — според времето на планинската зона. Улицата се наричаше Главна. Крачех по синята страна, вирах се в отсрещната: вече я бе омагьосала и я гиздеше една от онези крехки утрини в началото на лятото, в които стъкла припламват тук и там и се чувства някакъв общ трепет и почти несвястна отмала пред перспективата за непоносимо знойно пладне. Щом прекосих улицата, се защурах безцелно и сякаш запрелиствах табелите по дългата редица къщи. Аптека, Недвижимо имущество, Мода, Автомобилни части, Кафене, Спортни стоки, Недвижимо имущество, Мебели, Електрически уреди, Телеграф, Бояджийница, Бакалница. Ах, патруле, патруле, дъщеря ми избяга... Наговорила се е с детектива! Влюбила се е в шантажиста! Възползувала се е от пълната ми безпомощност! Обсъждах наум дали да не заговоря някого от малцината минувачи. Отказах се от тази мисъл. Поседях в паркираната кола. Тръгнах да разглеждам градската градина откъм сенчестата страна. Върнах се при Модата и при Автомобилните части. Казах си с яростен изблик на сарказъм — *un ripanement*^[3], — че трябва да съм луд, за да я подозирам, тя ще се появи ей сега...

Появи се.

Рязко се извърнах и отърсих от ръкава си ръката ѝ, която тя допря с> плаха и глупава усмивка.

„Качвай се в колата“ — казах аз.

Послуша; аз обаче продължих да снова назад-напред по тротоара, борех се с неизразими мисли и се мъчех да намеря някакъв начин да заговоря с изменничката.

След малко тя излезе от колата и се присъедини към мен. Заслушан в хаоса, постепенно се настроих на станция. Ел-О. Явно ми обясняваше, че била срещнала познато момиченце.

„Ами? Кое именно?“

„Едно момиче от Бърдсли.“

„Чудесно. Зная имената на всичките ти съученички. Започнахме по азбучен ред. Алиса Адамс ли?“

„Не — не беше от моя клас.“

„Чудесно. Нося пълния списък на ученичките от твоето училище. Името, моля.“

„Тя не учеше при нас. Просто живееше в града.“

„Чудесно. Взел съм адресната книга на Бърдсли. Ще намерим в нея всичките Брауновци и Смитовци.“

„Зная само малкото ѝ име.“

„Мери или Джени?“

„Не — Доли, като мен.“

„Значи без изход (огледало, в което си блъсвам главата). Чудесно. Хайде да опитаме по друг начин. Теб те нямаше двацет и осем минути. Какво правиха двете Доли?“

„Влязохме в млечния бар.“

„И там си поръчахте...“

„Ах, просто по една кока-кола.“

„Внимавай, Доли! Да знаеш, можем да проверим.“

„Във всеки случай тя си взе кока-кола, а аз — чаша вода!“

„Чудесно. Ей там отсреща ли?“

„Ами да.“

„Чудесно. Да вървим. Ще разпитаме бармана.“

„Чакай малко. Не съм сигурна — може да беше малко по-нататък — точно зад ъгъла.“

„Все едно, да влезем засега тук. Заповядай, моля. Сега да видим (разтворих телефонната книга, закрепена с верига за подставката). Добре. Благородно погребално бюро. Не, рано е. А, ето: аптеки и млечни барове: единият е на Планинската уличка, а другият — ето този, аптечният магазин на Ларкин, има още два. Това е всичко в Уейс, поне в търговския му квартал, което може да ни предложи газирани напитки и сладолед. Добре, ще трябва да посетим всичките.“

„Върви по дяволите!“ — каза тя.

„Грубостта няма да ти помогне, пиленце.“

„Добре де — избъбри тя. Нямах право да ми поставяш клопки. Добре — прав си, не влязохме никъде. Просто си приказвахме и гледахме роклите по витрините.“

„По кои витрини? По ето тези ли?“

„По тези, щом искаш.“

„Ах, Лолита! Я погледни по-отблизо.“ Наистина зрелището никак не беше привлекателно. Наперен млад продавач с прахосмукачка чистеше нещо като килим, на който бяха застанали две фигури с такъв вид, сякаш току-що са пострадали от взрив. Едната от тях беше съвсем гола, без перука и без ръце. Ако се съди по сравнително малкия ѝ размер и по превзето игривата поза, вероятно в облечен вид изобразяваше и щеше да изобразява момиче с ръста на Лолита. В сегашния си вид обаче тя нямаше определен пол. До нея бе застанала по-висока фигура — младоженка с воал, напълно завършена и както се казва, цялостна, ако не се смята липсата на едната ѝ ръка. На пода в краката на момичето, където старателно пълзеше продавачът със своя инструмент, имаше три тънки голи ръце и руса перука. Двете от тези ръце случайно се бяха съединили в извито положение и напомняха ужасния жест на отчаяние и молба.

„Погледни, Лолита — спокойно казах аз. — Погледни, виж добре. Нима не е чудесен символ на някакво ужасно нещастие? Впрочем (продължих аз, като влизах в колата) взех някои предпазни мерки. Ето тук (отворих жабката на колата), в това малко бележничко съм записал автомобилния номер на нашия мил приятел.“

От глупост не си направих труда да запомня номера. Помнех само първата буква и последната цифра, сякаш цялата редица недостигащи цифри си бяха отишли в полукръг, оставаха си обърнати към мен с хлътналата си част зад цветно стъкло, недостатъчно

прозрачно, за да разчета нещо от цикъла освен крайните знаци, латинското „P“ и шестицата. Налага се да влизам в такива подробности (които интересуват само професионалния психолог), защото иначе моят читател (ах, ако можех да си го представя като светлобрад ерудит, който смуче с розови устни *la romme de saccapne*^[4] и се опива от моя манускрипт!) може да не оцени докрай цялата сила на потреса, който изпитах, щом забелязах, че буквата „P“ сякаш си е сложила турнюр и се е превърнала във „B“, а шестицата се оказа напълно заличена. Централната част от своя страна, макар че изобщо не я помнех, бе изтрита с гума: цифрите бяха размазани, другите отново нанесени от детска ръка, така че цялата редица представляваше някаква оплетена бодлива тел, която нямаше как да бъде изтълкувана логично. Знаех единствено това, което ми казваше запомнената буква: врагът ми беше от съседния щат на този, в който се намираше Бърдсли.

Не казах нищо. Мушнах обратно бележничето в жабката, пузнах капака и си заминах от Уейс. Лолита междувременно грабна от задната седалка новите комикси и с бялата си блузка, която се ветрееше, подаде през прозорчето кафявия си лакът, потъна в приключенията на поредния тъпак. Щом се отдалечихме на четири мили от Уейс, свърнах под шарената сянка на площадката за екскурзианти, където утрото бе натрупало слънчевия си боклук върху празната маса; Лолита откъсна поглед от списанието, погледна ме с учудена лека усмивка и без да продумам, я зашлевих с все сила, шамарът изплющя по топлата ѝ, корава малка скула.

А сетне — разкажанието, пронизващата наслада на изкупителните ридания, конвулсиите на любовта, безнадеждността на чувственото примирение... Сред кадифената тъмна нощ, в мотел „Мирана“ (Мирана!), целувах жълтеникавите ходила на дългопръстите ѝ крачета — бях стигнал до последните унижения и жертви... Но всичко бе напусто. И двамата бяхме обречени. И скоро преминах през новия кръг адски мъчения.

Когато напускахме Уейс, на една от последните улици... Ах, мога да се закълна, че не беше бълнуване. На тази последна улица — за миг съзрях познатия вишнев як с вдигнат гюрук или пък негов тъждествен двойник. Вместо Трап в него седяха четирима ярки, актьорски тип, представители на няколко пола — но не казах нищо. След излизането ни от Уейс се набеляза нещо снесем друго. Отначало,

един-два дни, се наслаждавах на вътрешната си сигурност, с която сам си казвах, че нито сега, нито по-рано ни преследва който и да било; сетне обаче ми стана отвратително ясно, че Трап е променил тактиката и продължава да ни следва, но с други коли, взети под наем.

Истински Протей на магистралните пътища, той с поразителна лекота прехвърчаше от една марка автомобил в друга. Подобен начин за придвижване предполага гаражни станции, специализирани за „смяна на конете“, обаче ни веднъж не успях да зърна ни една. Отначало сякаш предпочиташе породата шевролет — започна с открита кола на цвят „Крем за колежани“, прехвърли се в малка кола („Син хоризонт“), а сетне избледня до оттенъците „Сив прибой“ и „Мътен порой“. По-късно се обърна към други марки и отново премина през матовата дъга на търговските багри и ме принуди да анализирам тънките разлики между моя „син като мечта“ икар и неговия „планински син“ олдсмобил. Сивият тон впрочем си остана негов любим защитен цвят и в мъчителните си кошмари напразно се мъчех правилно да сортирам такива призрачни оттенъци като „Сивия вълк“ на Крайслер, „Сивата коприна“ на Шевролет, „Сивия Париж“ на Додж...

Необходимостта постоянно да дебна мустачките и разкопчаната му яка — или плешивината и широките рамене — ме накара издълбоко да проучвам всичките автомобили, които срещам по пътя — отзад, отпред, отстрани, отсреща, изпреварващите ни, накратко всички коли под блесналото слънце; автомобила на важния отпускар с картонената кутия хартиени салфетки „Мимоза“ до задното стъкло; главоломно препускащия очукан форд, натъпкан с бледи деца, с подаваща се глава на чорлаво куче през прозореца, с огънат от катастрофа калник; таратайката на някой ерген, цялата пълна отвътре с костюми на окачалки; огромната тумбеста каравана — подвижна къща, невъзмутимо безразлична към върволицата разярени автомобили, запълзели след нея; спортната кола с мацка, разположила се любезно посред предната седалка, за да бъде колкото може по-близо до юнака зад волана; автомобила с обърната лодка на горния багажник... Сивата кола, която набиваше спирачки пред нас, сивата кола, която бързаше да ни настигне.

Веднъж в района на Скалистите планини, някъде между Сноу и Чампиън, се спускахме съвсем леко по наклона, тъкмо тогава за втори

път успях ясно да огледам Влюбения детектив. Сивият призрак зад нас потъмня, сгъсти се, превърна се в плътно Доминионно синьо... Изведнъж моят автомобил, сякаш откликнал на мъките на клетото ми сърце, почна някак да подскача и да криволичи насам-натам, при което изпод него се чуваше безпомощно „шляп-шляп-шляп“.

„Гумата капут, мистър“ — весело рече доброто ми момиченце.

Спрях — до ръба на планинска пропаст. Лолита скръсти ръце на гърдите и опря опънат крак в таблото. Излязох, погледнах дясната задна гума. Долната ѝ половина бе добила правоъгълна форма. Трап спря на петдесетина метра зад нас. На това разстояние лицето му бе като мазно петно — обаче петното се смееше. Реших да се възползувам от случая и тръгнах към него — с блестящата идея да си услужа с неговия крик, макар че имах. Той отстъпи заднишком. Препънах се в камък — и ето ти атмосфера на безумно веселие. Тогава зад колата на Трап се появи грамаден камион и гръмовно премина покрай мен, след което го чух конвулсивно да бибипка. Обърнах се неволно — и видях, че автомобилът ми полека отпълзва. Отдалеч различих главицата на Лолита, нелепо седнала зад волана, при което двигателят работеше, макар да помнех, че го бях изключил.

През краткия промеждутък, изпълнен с трепет, докато стигна до шляпащата и най-сетне спряла кола, успях да си помисля, че през тези две години моята малка бе имала пълната възможност да натрупа елементарни знания за шофирането. Дръпнах яростно вратата. Беше ми дяволски ясно, че е включила двигателя, за да отърве господин Трап от мен. Впрочем този главоломен номер беше ненужен, защото, докато тичах подире ѝ, Трап изви посред пътя и духна. Поседях, поех си дъх, Лолита ме попита дали няма да ѝ благодаря, че толкова навреме е ударила спирачките, когато автомобилът поел надолу по склона. Без да получи отговор, се залови с пътната карта. Излязох от колата и започнах „малтретирането с колелото“, както наричаше тази операция покойната Шарлота. Струваше ми се, че губя разсъдък.

Щом смених гумата, продължихме фарсовото си пътешествие. След унилото и съвсем излишно слизване надолу пътят се закатери на серпантини все по-нагоре и по-нагоре. На едно особено стръмно място се наложи да се мъкнем след грамадния камион, който бе минал одеде покрай нас. Сега с ужасно пъхтене пълзеше нагоре по лъкатушния път и нямаше как да го изпреварим. От кабината му изпърха късче гладко

сребро — обвивката на дъвка — и като отлетя назад, се залепи за миг на предното ми стъкло. Мина ми през ум, че ако наистина се побърквам, може да се свърши с това, че в края на краищата ще убия някого. За всеки случай (каза този Хумберт, който седеше на сухо, на онзи Хумберт, който се давеше бог знае в какво) ще е добре да подготвя това-онова — например да преместя пистолета от кутията в джоба си, — за да се възползувам от безумието, когато ме върхлети.

---

[1] Игра на думи: от кадилак (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Грешката (фр.). — Б.а. ↑

[3] Саркастичен смях (фр.). — Б.а. ↑

[4] Дръжката на бастунчето (фр.). — Б.а. ↑

Тъй като разреших на Лолита да се занимава с театрална игра, бях допуснал (влюбен наивник!) тя да научи всичките тънкости на лъжата. Както сега ставаше ясно, не са се ограничавали с готови отговори на въпросите какво представлява основният конфликт в „Хеда Габлер“ или в кои сцени от „Любов под брястовете“ е върховното напрежение на действието, или кое е преобладаващото настроение във „Вишнева градина“; всъщност ѝ бяха преподавали различни начини да ми изменя. О, с какво възмущение си спомнях сега домашната ѝ „имитация на петте сетива“, в която тя се упражняваше, толкова често в гостната ни в Бърдсли! Намествах се така, че незабелязано да я наблюдавам, когато тя като субект под хипноза или като участник в мистичен ритуал и сякаш в изтънчена версия на детска игра, в която момиченцата си въобразяват, че са деви, представяше с мимика какво би сторила, ако чуеше стои в тъмнината и за пръв път видеше съвсем новичката си млада мащеха, ако преглътнеше нещо безвкусно като жълтеникаво желе, ако помиришеше смачкана китка трева в овощната градина или докоснеше един или друг предмет с хитрите си, тънки нимфетски пръсти. Из книгата ми до ден-дневен се е запазил мимеографският списък на следните домашни задачи.

„Сетивна тренировка. Представи си, че държиш топка за пинг-понг, ябълка, лепкава фурма, нова мъхеста топка за тенис, горещ картоф, кубче лед, коте, подкова, джобно цилиндрично фенерче.

Натискай с върхчетата на пръстите следващите въображаеми неща: хлебно топче, гума, слепоочие на близък човек, страдащ от главоболие, кадифе, листенце от роза.

Ти си сляпо момиче. Опирай, като започнеш от лицето, следните хора: гръцки младеж, Сирано дьо Бержерак, Дядо Мраз, бебе, кикотещ се от гъдел фавн, спящ непознат, собствения си баща.“

Но колко биваше омайна и при полъха на тези нежни магии, и при мечтателното изпълнение на другите вълшебни задължения! Освен това понякога, през особена предприемчивите нощи в Бърдсли, ѝ обещавах някакво удоволствие или подарък, ако потанцува заради

мен, и макар че баналните, ѝ скокове с разтворени крака напомняха не толкова морните и същевременно малко остри движения на парижките *petits rats*^[1], колкото скоковете на голокраките хлапачки с къси полички и дебели пуловери, които с организираните си кръсци и с гимнастическото си беснеее поощряват студентите да играят американско ръгби, все пак ритмиката на още неукрепналите ѝ крайници ми харесваше много. Всичко това обаче беше нищо в сравнение с неописуемия сърбеж на насладата, която изпитвах от нейната игра на тенис: мога само да кажа, че беше дразнещо, лудешко усещане за някакво надписвано над самия ръб — не, не над бездна, а над неземна хармония, над неземна лъчезарност.

Въпреки преклонната си възраст тя повече от всякога беше нимфетка с бялото си тенисно облекло, с кайсиения загар на ръцете и краката. Крилати заседатели! Не приемем никакъв задгробен живот, ако в него не се появи Лолита във вида, който имаше тогава, на колорадския курорт между Сноу и Елфинстън — и моля ви, нека всичко да бъде пак така *правилно*, както тогава: широки бели шорти, тъпичка талия, кайсиено голо кръстче, бяла кърпа през гърдите, чиито презрамки отиват нагоре, около вратлето, свършват отзад на висящ възел и оставят незащитени до безумие младите ѝ обаятелни плешки с този кайсиен мъх по тях и чаровните нежни костици, и гладкия, стесняващ се надолу гръб! Каскетчето ѝ беше с бяла козирка. Ракетата ѝ ми струва цяло малко състояние. Дърво, тъпо дърво! Защо ли не я заснех на кинолента! Тогава щеше да остане досега с мен, пред моите очи, в проекционната камера на моето отчаяние!

Преди сервиса, преди да се задействува, Лолита сякаш си поемаше дъх, престояваше два-три такта отвъд бялата черта и при това понякога тупваше веднъж или дважд топката или с връхчето на бялата си обувчица чукваше веднъж-дважд по земята, винаги се държеше волно, винаги си оставаше спокойно весела — тя, която рядко би ваше весела в тягостната за нея домашна обстановка! Според мен играта ѝ на тенис представляваше най-високата точка, до която едно младо същество може да издигне сценичното изкуство, макар че за нея вероятно това представляваше само геометрична същност на основната ѝ житейска действителност.

Изящната яснота на движенията ѝ намираще слухово допълнение в чистия, стегнат звън на всеки неин удар. Щом

попаднаше в аурата на нейната власт, топката ставаше по-бяла, пъргавината ѝ качествено по-скъпоценна. Прецизният инструмент, който тя употребяваше, изглеждаше в мига на гальовния допир невероятно точен и спокоен. Нещо повече: стилът ѝ беше съвсем вярна имитация на най-първокласен тенис, лишен обаче в ръцете ѝ от каквито и да било практически резултати. Както ми каза Електра Голд, сестрата на Едуза, изумителната млада треньорка, когато веднъж седях на коравата пейка, започнала да пулсира под мен, и гледах как Долорес Хейз без усилие разтяга по целия корт миловидната Линда Хол (която впрочем я победи): „Вашата Доли има монтиран магнит за топката точно в средата на ракетата, но ей богу, защо е толкова учтива?“ Ах, Електра, защо не — при такава грация! Помня, когато присъствувах при играта им, почувствувах как поглъщането на тази красота буквално ме облива с едва поносими тръпки. Моята Лолита имаше навика леко да повдига полусвит в коляното ляв крак при размаха, и пружинирането в началото на цикъла сервиси, когато се развиваше и за миг се изопваше в лъчите на слънцето живата равновесна мрежа между четирите точки — поантата на този крак, едва обвитата в мъх подмишница, загорялата ръка и далеч назад отметнатият овал на ракетата, докато тя извърщаше блесналите зъбки на усмихнатата си уста нагоре към малката планета, увиснала толкова високо в зенита на силния и строен космос, създаден от нея с определена цел — да го нападне със звучен плясък на златния си камшик. Подаването ѝ беше прямо, красиво, младо, с класически чиста траектория, но въпреки бързото ѝ темпо не беше мъчно да ѝ се върне, защото нямаше нищо измамно или умишлено в продължителния подскок на топката ѝ.

Иде ми да вия от мъка, щом си помисля, че съм могъл толкова лесно да обезсмъртя всичките тези вълшебни орнаменти, като ги увековеча на целулоидната лента. Колко по-високо биха стояли те над моменталните снимки, които аз (безумецът!) изгорих! Нейният смах се отнасяше към сервिसа ѝ, както сектетът се отнася към октета в сонета, тъй като я бяха тренирали, моето омайниче, веднага след подаването да изтича до мрежата с пъргавите си яки крачета с бели обувки. Никой не би казал кое ѝ е най-сполучливо — ударът отдясно или отляво: единият беше огледално отражение на другия; в самите си слабини и досега усещам боджежи от пистолетната канонада на тези удари, на които пригласяше ясно ехо и възклицанията на Електра. Един от

бисерите на Долината игра беше скъсеното деми-воле, удар, на който я бе научил великият Нед Литам в Калифорния.

Тя предпочиташе сцената пред плуването и плуването пред тениса; все пак твърдя, че ако не бях пречупил нещо у нея (по онова време не си давах сметка!), идеалният ѝ стил щеше да се съчетава със стръв за победа и тя щеше да стане истинска шампионка. Долорес с двете ракети под мишница в Уимбълдън (1952), Долорес на рекламата за цигари „Кемъл“ (1960), Долорес професионалистка (1961), Долорес, която играе шампионка по тенис, в кинодрама (1962). Долорес и нейният беловлас, смирен, мирясал мъж, някогашен неин треньор, престарелият Хумберт (2000).

Не съществуваше ни най-малка лукавост в начина ѝ на игра — ако не се смята за нимфетски финт веселото ѝ безразличие към резултата. Жестока и коварна в делничния живот, тя проявяваше толкова невинност, толкова откровеност, такава доброжелателност в пласирането, че дори посредствен, но упорит играч, колкото и да е недоद्याлан и неумел, можеше така да посреща и срязва топката, че да допълзи до победата. Въпреки дребния ръст тя покриваше своята половина (32116 квадратни сантиметра) от площадката безкрайно леко, щом веднъж влезеше в ритъма на размените и докато можеше да управлява този ритъм; обаче всяка рязка атака, всяка промяна на тактиката от страна на противника я правеше напълно безпомощна. Например не ѝ достигаше една точка, за да спечели срещата — тъкмо тогава вторият ѝ сервис, който съвсем типично за нея беше дори посилен и по-стилен от първия (защото тя нямаше вътрешните задръжки, присъщи на мнозина играчи), звучно се блъсваше в арфовата струна на мрежата — и отскачаше в аут. Шлифованото бисерче на скъсения ѝ удар се подхващаше и се връщаше в ъгъла от противника, който сякаш имаше четири крака и криво гребло в ръцете. Драматичните ѝ удари и възхитителните ѝ волета пренаивно падаха в краката му. Отново и отново тя пропускаше лека топка — и през смях пародираше досада, като се навеждаше напред в балетна изнемога с увиснала на челото къдрица. Толкова безплодна се оказваше нейната грация и блясък, че тя не успяваше да бие дори лъхтящия Хумберт, чийто основен удар беше старомодният лифтиран драйв.

Струва ми се, че съм особено чувствителен към магията на игрите. При шахматните сесии с Гастон вместо дъската виждах

квадратен отвор, пълен с прозрачна морска вода с редки миди и капанчета, просветващи розово върху гладкото мозаично дъно, което за несхватливия противник изглеждаше мънотинесто и с облак сепии. Първото тенисно обучение, с което някога мъчих Лолита (преди уроците на великия калифорниец да станат откровение за нея), си спомням сега като нещо потискащо и горчиво — не само защото моята безнадеждна ученичка се дразнеше толкова отвратително от всеки мой съвет, но и защото скъпоценната симетрия на корта, вместо да отрази скритата в нея хармония, се оказваше напълно обезобразена от неумелото и уморено дете, което само се ядосваше от педагогическата ми бездарност. Оттогава всичко се бе променило и през онзи ден, в ялната колорадска атмосфера на Чампиън, на прекрасния корт в подножието на стръмното каменно стълбище, което водеше към хотел „Чампиън“, където бяхме отседнали, почувствувах, че мога да си отдъхна от кошмара на незнайните ѝ измени, като се потопя в чистотата на нейния стил, на нейната душа, на присъщата ѝ грация.

Денят беше тих. Тя биеше силно и плоско с присъщия ѝ волен замах, връщаше топка след топка над самата мрежа дълбоко в корта и ритмичният ред на ударите беше толкова класически ясен, че моето придвижване се свеждаше всъщност до плавна разходка насам-натам — истинските играчи разбират какво искам да кажа. Резкият, доста скосен сервис, който бях наследил от баща си (а той го бе научил на свой ред от французина Декюжи или от белгиеца Борман — негови стари приятели и велики шампиони), би затруднил доста моята Лолита, стига да поисках. Но кой би се решил да смути толкова ясноокото сладурче? Споменава ли съм някъде, че голата ѝ ръка беше белязана от осморката на ваксинация против едра шарка? Че я обичах безнадеждно? Че беше само на четиринайсет години?

Любознателна пеперуда изпърха тихо и прелетя между нас.

Изведнъж гледам — кой знае откъде се появяват двамина по тенисни къси панталони: червенокос мъж, близо осем години по-млад от мен, с изгорени от слънцето малинови крака и една доста матова млада брюнетка, около две години по-голяма от Лолита, с капризна уста и твърд поглед. Както обикновено се случва на добросъвестните новаци, ракетите им бяха в калъфи и те ги носеха не като естествено и удобно продължение на някои специализирани мускули, а все едно че бяха пранги, мускети, вители или собствените ми гнусни, грамадни

грехове. Като седнаха безцеремонно до скъпоценното ми в известен смисъл сако на пейката отстрани на площадката, те почнаха твърде гръмогласно да се възхищават от серията удари, която се състоеше от, кажи-речи, петдесет размени — Лолита невинно ми помогна да ги огледам и подкрепя, докато прекъсването им я накара да нададе стон, щом видя как нейният смач изскочи извън чертата и за миг се препъна, отмаля от смях — моето златно същество!

Бях ожаднял; запътих се към чешмичката. От това се възползува червенокосият, приближи се до мен и със скромни изрази предложи да играем на две двойки. „Казвам се Бил Мид — каза той, — а тя е Фей Пейдж, актриска. Ма фиансе^[2]“ — допълни (като посочи с бронираната си ракета непосредствената Фей, разбъбрила се вече с Лолита). Започнах да отговарям: „Благодаря, но...“ (не понасям да забъркват моята чистопородна мис в тинтири-минтирските истории на тъпи хамали), но ме отвлече поразително музикален зов: хотелският хоп ситно търчеше надолу по стъпалата към нашата площадка и ми правеше знаци. Оказа се, че ме търсят спешно по телефона, по междуградската — толкова спешно, че дори заради мен „задържат линията“. „Идвам“ — казах аз, грабнах си сакото (с тежкия колт във вътрешния джоб) и казах на Лолита, че ще се върна ей сега. Тя тъкмо вземаше топката (по европейския начин, тоест с обединено движение на върха на обувката и края на ракетата, това бе от малкото хубави неща, на които я бях научил) и ми се усмихна — тя ми се усмихна!

Някакво зловещо безветрие държеше сърцето ми под водата, докато следвах момчето към хотела. Има кратка американска фраза, в която разобличаването, възмездието, занданът, смъртта и вечността се изразяват с ужасно отблъскващата формула „дис ис ит“ — „Това е!“, „Туйто!“ Оставих Лолита в доста посредствени ръце, но какво от това. Разбира се, ще се боря. По-добре да унищожа всичко, отколкото да се откажа от нея. Да, наистина доста стръмно стълбище.

В канцеларията на хотела гърбонос мъж, според мен с много тъмно минало, което си заслужава да бъде разследвано, ми предаде записано от него съобщение. Междуградската линия все пак не ме беше дочакала. В бележката се казваше: „Мистър Хумберт. Обажда се директорката на Бурдалийското (така!) училище. Летният номер: Бурдолей 2-82-82. Моли да ѝ се обадите веднага. Извънредно важен въпрос.“

Натиках дългото си тяло в телефонната кабинка, глътнах таблетка и близо десет минути се борих с изчадията на призрачното пространство. Постепенно се организира някакъв квартет; сопраното: в Бърдсли няма такъв номер; алтът: мис Прат замина за Англия; тенорът: училището в Бърдсли не се е обаждало; басът; не е могло да ми се обади, тъй като никой не е знаел, че именно през този ден ще бъда в този именно колорадски хотел. Засегнат от думите ми, гърбонос служител учтиво се съгласи да изясни дали изобщо са ме търсили от „Бурдолей“. Оказа се — не са ме търсили. Вероятно някой местен палавник бе набрал хотелския номер и се бе изпарил. Благодарих на служителя. Той отвърна: няма защо. След като посетих ромонещия писоар и се заредих в бара, поех по обратния път. Още от първата тераса видях нашия корт: изглеждаше като детска плоча за писане — лошо избърсана. Златистата Лолита участвуваше в играта на смесените двойки. Движеше се като прекрасен италиански ангел сред трима отворителни сакатели от фламандската школа. Единият от тях, нейният партньор, докато сменяха страните, я плесна с палячовски жест по задника с ракетата. Главата му беше учудващо обла; кафявият му панталон никак не подходеше за тенис. Настъпи кратко объркване — той ме зърна на стълбището и, като захвърли ракетата — моята ракета! — се закатери по стръмната морава, която отделяше корта от булеварда. Тръскаше китки и лакти, изобразяваше птица с недорасли крила и се дотътри така с кривите си нозе до улицата, където го очакваше димносив автомобил. Следващата минута той и сивата мараня се стопиха. Когато слязох на корта, останалата тройка вече събираше и оглеждаше топките, сортираше ги; заранта бях купил половин дузина нови; върху чуждите имаше самоделни белези с кървав цвят.

„Кажете, мистър Мид, кой беше този господин?“

Отначало Бил, сетне Фей съвсем сериозно поклатиха глави.

„Представете си — обясни Фей, — някакъв нелеп нахалник се присъедини към нас, за да сме станели две двойки. Нали така, Доли?“

Тя вече беше за тях Доли. Дръжката на моята ракета още беше отблъскващо топла, когато я докоснах. Преди да се кача в хотела, заведох Лолита в тясната алейка, до половината закрыта от ароматни шубраци със сивкави цветета, и вече тъкмо да дам воля на назрелите си ридания — щях да моля нея, омагьосаната, безразличната, някак да

разпръсне, дори с лъжа, тежкия ужас, който ме обгръщаше, — но изведнъж се озовахме точно зад странна гърчеща се двойка — както се сблъскват влюбени с влюбени в идиличната обстановка на старите комедии. Бил и Фей си умираха от смях — явно бяхме дошли по време на някаква тяхна си шега. Това нямаше вече значение.

С такъв тон, сякаш вече нищо нямаше кой знае какво значение, сякаш животът автоматично продължаваше да се търкаля по кръга на обичайните забавления, Лолита каза, че ще отиде да се преоблече за плаж — искала до вечерта да се поизлежава край басейна: нали денят беше дивен, Лолита!

---

[1] Малолетни балерини (фр.). — Б.а. ↑

[2] Моята годеница (фр.). — Б.пр. ↑

„Ло! Лола! Лолита!“ — чувам се как възкликвам от прага към слънчевата далечина и акустиката на времето, на сводестото време, придава на моя зов и на предателската му дрезгавина толкова много тревога, страст и мъка, че, вярвайте, да беше умряла Лолита, с един замах би се разтворил ципът на найлоновия ѝ саван. Най-сетне я настигнах насред гладката морава на терасата — тя бе избягала, докато още се преобличах. Ах, Лолита! Там тя играеше с куче — с куче, но не с мен. Песът (някакъв полутериер) пускаше и отново захапваше — при това някак наместваше в челюстта си — мокра червена гумена топчица; с предни лапи вземаше бързи акорди върху гъвката поляна; сетне препускаше нанякъде. Само исках да разбера къде е, все едно не можех да се къпя заради ужасното състояние на сърцето си, но кой ли ще се трогне; и ето, тя си играеше с кучето, а аз бях застанал до нея по халат и вече не я виках; но изведнъж нещо в орнамента на движенията ѝ ме порази... тя се мятеше насам-натам в ацтековочервения си бански и имаше нещо възторжено, почти безумно в лудориите ѝ, далеч надминаващи обикновеното веселие. Дори кучето изглеждаше изненадано от преувеличеното ѝ ликуване. Огледах се и тихо сложих ръка върху гърдите си. Изумруденият басейн оттатък терасата вече не беше там, а в гръдния ми кош и моите органи плаваха в него, както плават човешки изпражнения в синята морска вода край брега в Ница. Един от къпещите се отстъпи малко от басейна и скрит до половината от паунската сянка на листата, замря, хванал краищата на хавлиената кърпа, с която се бе наметнал, и с кехлибарен поглед следеше Лолита. Остана така, камуфлиран от светлосянката, разкривен от ягуарските отблясъци и маскиран от своята голота; влажната черна коса — поточно остатъци от коса — бе полепнала по облия му череп, мустачките над червената устна изглеждаха като мокро мастилено петно, козината върху гърдите му се разширяваше във вид на двукрил трофей, пъпът пулсираше, ярки пръски се стичаха по косматите бутове, тесните, мокри черни бански гащета едва удържаха яката сила там, където изпъкнало се очертаваха чудовищните му тестиси, стегнато вдигнати

нагоре и закриващи като щит изправеното оръдие на сатира. Докато гледах облото му ореховокафяво лице, ми хрумна, че всъщност го бях познал по отразения в него образ на моята дъщеря — същата гримаса на блаженство, обаче превърнала се в нещо уродливо при превода си на мъжки език. Освен това ми беше ясно, че момиченцето, моето момиченце, понеже знае, че я гледа, се наслаждава на похотливия му поглед и тъкмо заради него подскача и се весели — долната, обожавана курвичка! Както се втурна за топката и не я хвана, се търколи по гръб, зарита бясно във въздуха с неприличните си млади крака; от мястото си улових мускуса на нейната възбуда; и тогава, вцепенен от свещено отвращение, видях как мъжът притвори очи, лъсна равните си, отблъскващо ситни зъби и се опря на дървото, в чийто листак цяла глутница петнисти приапи прималяваха от тръпки. Веднага след това стана необикновена метаморфоза. Той вече не беше сатир, а моят извънредно добродушен и глупав швейцарски чичо — същият Густав Трап, неведнъж го споменавах вече, понякога той се мъчеше да неутрализира запоя (фиркаше бира, смесена с мляко, шопарът), като вдигаше тежести, същински щангист, олюляваше се и пъхтеше край брега на езерото със старомодния си бански костюм, юначно смъкнал се от едното му рамо. Сегашният Трап ме забеляза отдалеч и като търкаше тила си с опънатия в ръцете му пешкир, престорено безгрижно се отдалечи към басейна. И сякаш слънцето, озаряващо нейната игра, угасна: Лолита се умири и бавно стана от земята, игнорира топката, която териерът удобно остави пред нея. Кой може да каже колко дълбоки обиди нанасяме на кучето с отказа си от игра! Заговорих за нещо, но изведнъж седнах на тревата със съвсем невероятна болка в гърдите, избълвах поток от някакви кафяви и зелени вещества, такива, доколкото си спомням, не бях ял.

Видях очите на Лолита: погледът им ми се стори по-скоро пресметлив, отколкото уплашен. Чух как каза на добрата жена, приближила се до нас, че татко ѝ е получил „някаква криза“. Сетне дълго лежах на шезлонга и обръщах чаша подир чаша. Още на другата сутрин се почувствувах достатъчно укрепнал, за да продължа пътешествието (докторите, които по-късно ме лекуваха, не можеха да повярват).

Двустайното бунгало, което предварително си бяхме запазили под знака на сребърната шпора в Елфинстън (дано никой не чуе техния стон), се оказа от тази лакирана, мургаво-борова порода, която Лолита толкова харесваше през дните на първото ни безгрижно пътуване. Ах, вече всичко се бе променило... Не говоря за Трап или за Траповете... В края на краищата... е, нали разбирате... В края на краищата, господа, ставаше съвсем явно, че всичките тези идентични детективи в призматично променящи се коли бяха породени от манията ми за преследване, от повтарящи се видения, плод на съвпадения и на случайна прилика. Soyons logiques^[1], кукуригаше и се перчеше галската част от моя разум и прокуждаше всякаква мисъл, че някой омаян от Лолита търговски пътник или гангстер от кинокомедия заедно с помагачите си ме тормози, подиграва се с мен и по разни други тягостни начини използва странното ми положение пред закона. Помня, че си тананиках нещо, за да сподавя паниката. Дори успях да си изградя теории, която обясняваше фалшивото обаждане от „Бурдолей“... Но ако можех да не мисля за Трап, както не мислех за наскорошните си конвулсии върху моравата в Чампиън, все пак не можех да надвия другата своя мъка: да знам, че Лолита е толкова близо и в същото време е толкова мъчително недостижима, и толкова да я обичам, толкова да я обичам точно преди настъпването на новата ера, когато според моите вълхвински изчисления тя преставаше да бъде нимфетка и да ме вълнува...

В Елфинстън съдбата ми бе приготвила допълнително, гнусно и съвсем излишно главоболие. Момичето ми беше някак отпаднало и неразговорчиво през последния етап — двеста мили през планините, неосквернени нито от димносиви копои, пито от зигзагообразно сновящи палячовци. Едва погледна прочутата, странна наглед, великолепно аленееща се скала, същата, която се бе издала напред и висеше над възвишенията и бе послужила като трамплин за, скока в нирваната на темпераментната актриса. Градът бе наскоро застроен или престроен насред плоското плато на височина две хиляди и сто

метра над морското равнище; искаше ми се бързо да дотегне на Лолита; тогава щяхме да се запътим за Южна Калифорния, за мексиканската граница, за баснословните заливи, за сагуаровите пустини и фатаморганите. Хосе Лизачовендоа от известния роман на Мериме се канеше да отведе своята Кармен в Etats Unis^[2]. Представих си мексикански тенисен турнир, в който Долорес Хейз и разни хубавки момиченца — шампионки от Калифорния, участвуват, блестят пред мен. Добросъседските турнета на това усмихнато равнище изличават разликите между паспорта и спорта. Защо ми беше хрумнало, че ще бъдем щастливи в чужбина? Промяната на обстановката — традиционната заблуда, на която разчита обречената любов и неизлечимата охтика.

Фамилното име на мотелиерката се произнасяше също като Хейз (но се пишеше другояче). Тази бодра начервена вдовица с тухлено лице и сини очи ме попита дали случайно не съм швейцарец. Сестричката ѝ се била омъжила за инструктор по ски от Швейцария. Отговорих „да“ и допълних, че дъщеря ми е наполовина ирландка. Подписах се. Мисис Хейз ми даде ключа с искряща усмивка и като продължаваше да искри, ми показа къде да оставя колата. Лолита изпълзя от нея и размърда зиморничаво рамене: лъчезарният вечерен въздух наистина беше малко прохладен. Щом влезе в къщичката, седна на стола до сгъваемата маса, отпусна глава върху ръцете си и каза, че се чувства ужасно. Преструва се, помислих си аз, преструва се, сигурно за да избегне милувките ми; изгарях от страст, но клетничката някак толкова тягостно се разхленчи, когато я прихванах. Лолита е болна! Лолита умира! Цялата гореше. Сложих ѝ термометъра в устицата, сетне погледнах формулата, записана за щастие в бележника ми, и когато най-сетне прехвърлих безсмислената за мен цифра по скалата на Фаренхайт в близката ми от дете стогорадусна, се оказа, че има четирийсет и две десети, с което поне се обясняваше нейното състояние. Знаех, че при истеричните нимфички температурата се вдига до фантастични градуси — дори по-високо от точката, при която обикновените хора умират; щях да ѝ дам само глътка горещо вино и две аспиричета, с устни щях да изсмуча горещината ѝ без остатък, но при внимателния преглед чаровният израстък в дълбините на мекото небце, един от основните корали на тялото ѝ, се оказа съвсем огнен на цвят. Разсъблякох я. Дъхът ѝ беше горчиво-сладък. Кафявата ѝ роза по

вкус дъхтеше на кръв. Тресеше я от глава до пети. Когато се оплака, че не може да обърне главата си от болки във врата, като всеки американски родител си помислих за детски паралич. Изоставил всякаква надежда за полови сношения, увих детето в шотландско леко одеяло и го понесох към автомобила. Добрата мисис Хейз през това време се обади на, местния доктор. „Имате късмет, че се случи именно тук“ — каза тя, защото не само доктор Блу бил смятан за светило в целия район, но и Елфинстънската болница била обзаведена според най-новите изисквания въпреки ограничения брой легла. Сякаш ме преследваше горският цар като в Гьотевия „Цар на елфите“ (този път обаче любител не на момченца, а на момиченца), препуснах с нея право срещу ослепителния изгрев, който избликваше откъм низината. Водачка ми беше дребна бабичка, нещо като портативна вещица (може би една от братовчедките на Erlkönig'a^[3]), зае ми я мисис Хейз и повече не я видях през живота си. Не ви обичам, доктор Блу, а защо не ви обичам, и аз не знам, доктор Блу. Не се съмнявам, че знанията му изобщо не можеха да се мерят с реномето. Увери ме, че е „вирусна инфекция“, а когато споменах за наскорошната ѝ инфлуенца, сухо пророни, че това бил друг микроб и че на главата му вече били четирийсет такива пациенти (това, разбира се, звучи като „треската“ на старите белетристи). Помислих си дали да не изрека ей така, през смях, за всеки случай (знам ли ги какво могат да съгледат в болницата), че наскоро петнайсетгодишната ми дъщеричка е преживяла малка катастрофа, когато е прескачала ограда с остри колове заедно с младия си приятел; но понеже осъзнавах, че съм съвсем пьян, реших да отложам съобщението за по-благоприятни времена. Долорес продължаваше да расте: на сериозната блондинка секретарка, проклета кучка, заявих, че дъщеря ми, „общо взето, е на шестнайсет“. Докато се разсейвах, отмъкнаха моето момиченце! Напразно настоявах да прекарам нощта върху някой матрак (с надпис „добре дошли“) из килерите на ужасната болница. Търчах нагоре-надолу по конструктивистките стълбища, мъчех се да се добера до моята сладка, трябваше да я предупредя да не се разбъбри, особено ако главата ѝ е замъглена като на всинца ни. В един момент здравата нахоках съвсем младичка и много нахална сестра с хипертрофиран задник и ахатови очи — от баскски (пис-пис, писе!) произход, както научих по-късно: баща ѝ бил от онези пастири, дето ги внасяха да

тренират овчарските кучета. Най-сетне се върнах при паркираната кола и не зная колко часа седях в нея, сгърчен в тъмнината, премазан от необичайната си самота, загледан със зяпнала уста в мътно осветената болница, съвсем като кубче и с плосък покрив, сякаш клекнала посред квадратната морава, ту в димните пръснати звезди и в сребристо назъбените планински хребети, където по това време бащата на Мария, самотният Жозеф Лор, мечтаеше за нощувките в Олорон, Лагор, Ролас — или прелъстяваше някоя овца. Благоуханните бълнуваници от този тип винаги са ми били утеха в минутите на особено душевно напрежение и едва когато почувствувах, че въпреки честата употреба на плоското шише треперя от студа на безсънната нощ, реших да се върна в мотела. Водачката ми, вещицата, бе изчезнала, а не познавах пътя. Широките чакълести улици пресичаха насам и натам призрачните правоъгълници. Различих смътно нещо като силует на бесилка, но вероятно беше просто гимнастически уред в училищен двор; а в друга част на града, същински пущинак, пред мен в куполната тишина израсна бледният храм на някаква местна секта. Най-сетне излязох на шосето и скоро забелязах неоновия знак на „Сребърната шпора“ с аметистовия надпис „Всичко е заето“, около нея се мержелееха милиони мотелни микропеперудки, наричани „мелничарки“ — може би защото въртят крилца като мелници или може би поради белезникавата си отсянка на светлината; и когато към три сутринта след несвоевременния топъл душ, който като някакъв фиксаж само закрепва отчаянието и изнемогата, си легнах — в нейната постеля, която миришеше на кестени и на рози, на ментови бонбони, на много финия и своеобразен френски парфюм, който напоследък ѝ разрешавах да използва, все не можех да осъзная простия факт, че за пръв път през тези две години съм се разделил с Лолита. Внезапно ми хрумна, че болестта ѝ е само странно развитие на основната тема, че тази болест има същия привкус и тон като дългата върволица скачени едно за друго впечатления, които ме безпокояха и измъчваха по пътя; представих си как тайният агент или тайният любовник, или долнопробният шегобиец — все едно кой — снове около болницата; Аврора „едва постопли ръце“, както казват берачите на лавандула в родната ми страна, а аз вече наново напирях да проникна в тази крепост — чуках по зелените ѝ врати още преди да съм закусил, преди да съм се облекчил в тоалетната, без да виждам края на терзанията си.

Това беше във вторник, а в сряда или четвъртък, като реагира вълшебно моето сладурче! — на някаква „ваксина“ (от сперма на слепок или от слюнка на слон), тя почти напълно оздравя и лекарят каза, че „след ден-два отново ще подскача“.

Навестявах я по два пъти на ден — може би всичко осем пъти, — но съм запомнил ясно само последното посещение. През този ден беше голям подвиг изобщо да изляза, чувствувах се като олющен от грипа, който този път докопа мен. Никой не ще узнае какви усилия ми струва да й отнеса целия този куп — букета, любовното бreme, книгите, заради които пропътувах петнайсет мили: „Драматични произведения“ на Браунинг, „История на танца“, „Клоуни и коломбини“, „Руският балет“.

„Цветята на Скалистите планини“, „Антология на театралната гилдия“, „Тенис“ от Хелън Уилс, спечелила първата си шампионска титла на петнайсет години. Докато се приближавах към отделната болнична стая на Лолита, която ми струваше по тринайсет долара на ден, и се олюлявах под тежестта на камарата книги, Мария Лор (младата мръсница болногледачка, която ме бе намразила още първия ден) тъкмо излизаше с остатъците от утринната закуска върху подноса: с пъргав грохот тръшна подноса върху стола в коридора, завъртя задник и се совна обратно в стаята — сигурно за да предупреди клетата малка Долорес, че старият тиранин се приближава с гумените си подметки, с антикварните си боклуци и с букет: направих го от дивни цветя и от красиви листа, които набрах със собствените си гантирани^[4] ръце на планинския превал по изгрев-слънце (почти не съм заспивал през онази фатална седмица).

А как хранеха моята Карменситата? Хвърлих бегъл поглед на подноса. Върху изцапаната с жълто чиния бе хвърлен смачкан плик. Преди явно бе съдържал нещо, ако се съдеше по разкъсания му край, но нямаше адрес — нямаше нищо освен зелената, пошло фалшива хералдична винетка с името на мотел „Планински бор“. Последва малко шасе кроазе^[5] между мен и Мария, която угрижено изскочи отново от стаята на Лолита — чудно колко пъргаво се движат и колко малко работа вършат тези дебеланки. Тя хвърли ядосан поглед на плика, който оставих отново в чинията, след като предварително го разгладих.

„Не биваше да пипате — избъбри с пеленгаторно кимване. — Може да се опарите.“

Да ѝ възразя ли? Под достойнството ми е. Само казах:

„Je croyais que c'était un bill — pas un billet doux“. [6]

Сетне, като влязох в обяната от слънце стая, се обърнах към Лолита: „Bonjour, mon petit!“

„Долорес — възкликна Мария Лор, докато влизаше с мен, покрай мен, през мен — пухкавата пачавра — и замига с ресници, и взе да сгъва бързо бялото меко одеяло, като продължаваше да мига. — Долорес, баща ви си мисли, че получавате писма от някое приятелче. Не, аз (потупа се горделиво по позлатеното кръстче), аз ги получавам. И моят татко може да парле-франсе не по-лошо от вас.“

Тя излезе. Долорес, толкова розова, златисточервеникава, с току-що начервени устни, с нарисана до блясък коса, върху която се бе потрудила с четката, както умеят само американските момиченца, лежеше с отпуснати голи ръце върху одеялото и невинно се усмихваше — на мен или на пустотата. Посред нощната масичка до хартиената салфетка и молива пламтеше на слънцето пръстенчето ѝ с топаз.

„Какви страховити траурни цветя — каза тя, като пое букета. — Но все едно — благодаря. Само бъди така добър, ако обичаш, избягвай френския — само дразниш хората.“

Отново с обичайния си галоп нахлу зрялата млада уличница, вмирисана на пикоч и чесън, с вестник „Дезерет“, който моята чаровна пациентка сграбчи жадно, без да обръща внимание на илюстрираните токове, които ѝ бях донесъл.

„Сестра ми Ана — каза басконката (завършваше одевешното съобщение с нова мисъл) — работи в „Планински бор“.“

Винаги ми е било мъчно за Синята брада. Тези брутални братя... Est-ce que tu ne m'aimes pas plus, ma Carmen? [7] Никога не си ме обичала. Сега не само знаех, че любовта ми е безнадеждна, но знаех също, че двете са намислили нещо, че се наговарят на баскски или на земфирски против моята безнадеждна любов. Нещо повече: Лолита водеше двойна игра, защото мамеше и глупавата, сантиментална Мария, на която вероятно беше разказала, че мека да живее при жизнерадостния си чичо, а не при жестокия си мрачен баща. И другата болногледачка, която не можах да огледам, и малоумният, който вкарваше количките и ковчезите в асансьора, и двете идиотски зелени

папагалчета в клетката в приемната — всички, всички участваха в подлия заговор. Мария сигурно си мислеше, че комедийният татко професор Хумбертолди пречи на любовната интрига между Долорес и заместник-бащата, дебеличкия Ромео (да не забравяме, нали, че ти беше тлъстичък, Ромчо, въпреки всичките си наркотици — „снежния прах“, „сока на радостта“ и тъй нататък).

„Моя Кармен — обърнах се към нея (понякога я наричах така), — ние ще напуснем този пресъхнал, възпален, келяв град веднага щом ти разрешат да станеш.“

„Между другото, донеси ми дрехите“ — избъбри малката ми хитана, вдигна колене като хълм и зачете друга страница.

„Защото, право казано — продължих, — няма смисъл да седим в този град.“

„Няма смисъл да седим където и да е“ — каза Лолита.

Настаних се на кретоновия фотьойл и като разтворих ботаническия атлас, се помъчих сред бръмналата от жегата тишина да намеря в него моите цветя. Оказа се невъзможно. Малко след това някъде в коридора се чу музикално звънче.

Надали в тази претенциозна клиника е имало повече от дузина болни (от тях „трима-четирима луди“, весело ми заяви веднъж Лолита); и, разбира се, служителите имаха твърде много свободно време. Обаче — също съвсем претенциозно правилата се спазваха строго. Признавам си, че идвах често извън часовете за посещения. Уж отнесено лукаво склонната към видения Мария Лор (следващия път ще ѝ се привиди *une belle dame toute en bleu*^[8], преминаваща плавно по Гърмящия дол в Ню Лурд) ме сграбчи за ръкава с намерението да ме измъкне навън. Погледнах ръката и; тя я махна. На излизане — излизах си по собствено желание — чух как Долорес Хейз ми повтаря утре сутринта да ѝ донеса — не можа да си спомни всичко, каквото ѝ трябвало от нейните вещи. „Донеси ми ги — извика тя (вече извън полезрението ми, защото вратата тръгна, вратата се затваряше, вратата се затвори), — донеси новия сив куфар и маминия, маминия!“ Следващата сутрин обаче целият треперех от треската, бях мъртвопиян, умирах в мотелното легло, където тя бе полежала едва няколко минути, и сред тези разширяващи се на кръгове събития можах само да ѝ пратя двата куфара по любовника на моята вдовичка, по якия ѝ добродушен шофьор на камион. Ясно си представих как

моето момиченце показва на Мария съкровищата си... Разбира се, малко не бях на себе си, на другия ден още бях толкова колеблив и неоформен, че когато погледнах през прозорчето на банята към близката полянка, видях чаровния млад велосипед на моята Доли, подпрян леко на една страна, при което грациозното предно колело се беше извърнало от мен както винаги, а на седалката бе кацнало врабче — но се оказа велосипедът на хазайката; и като поклащах глава със слаба усмивка подир нежния блян, едва се дотътрих до кревата и дълго лежах, кротък и свят, както е казал — цитатът не е съвсем точен — Робърт Браунинг:

*Той — светец? А щом Долорес
на зелената трева
си изрязва в нежна орис
псевдо кинобожества —*

изрязва ги от шарените списанийца, заобикалящи Долорес на всичките ни спирки, а в града през това време започна отпразнуването на великия национален празник, ако се съдеше по мощната пукотевица — същински бомби, които избухваха през цялото време, и точно в един и петдесет и пет по обед чух някой да си свирука зад откренатата врата на бунгалото и сетне — почукване.

„Здрасти. Обаждат се по телефона от болницата. Болногледачката Лор пита дали мистър Хумберт е по-добре и дали днес ще намине.“

От двайсет крачки Франк изглеждаше румен здравеняк, а от пет — както сега — си личеше, че е руменосинкава мозайка от белези: в Италия през време на последната война така го треснали, че прехвърчал през някаква стена; въпреки неописуемите си контузии обаче Франк караше грамаден камион, ходеше на риболов, на лов, пиянствуваше и неуморно се ползуваше от крайпътните женоря. През този ден — дали по случай големия празник, или от желание да залиса с нещо болника — си свали ръкавицата, която обикновено носеше на лявата си ръка (сега се бе опрял с нея на вратата) и демонстрираше пред слисания страдалец не само пълната липса на безименния си пръст и кутрето, но и голата мома с цинобърни бозки и кобалтови

криви нозе, чаровно татуирана върху осакатената му ръка: показалецът и средният пръст изобразяваха краката ѝ, а главата с венче от цветя се падаше върху китката. Ах, направо чудесно... особено облегната на касата като хитра фея, както сега.

Помолих го да предаде на Мария Лор, че целия ден ще остана в леглото и ще звънна на дъщеря си утре, щом се почувствувам от полинезийски произход (в мислите ми още се срещаха печатни грешки). Тогава той забеляза посоката на погледа ми и направи така, че дясното ѝ бедро примамливо да трепне.

„Тинтири-минтири“ — пропя великанът Франк, тупна по рамката на вратата и като си свирукаше, си замина с моето поръчение, а аз продължих да пия, към пет сутринта температурата ми спадна и макар да бях същинска прегазена жаба, облякох лилавия си халат върху царевичножълтата пижама и се запътих към канцеларията на мотела, където, се намираше телефонът. Всичко беше наред. Ясен глас ми съобщи, че „да, всичко е наред, дъщеря ми вчера към два по обед се изписала от болницата“; чичо ѝ, мистър Густав, дошъл да я вземе с кучето си кокершпаньол, пратил много здраве на всички от черния си кадили як; платил сметката на Доли в брой и предал да не се тревожа, да се лекувам, а те заминавали за ранчото на дядото, както сме се били разбрали.

Елфинстън (този стон е тънък, но страшен) беше — и си е останал същият, надявам се — симпатичен градец. Приличаше, да ви кажа, на макет — дръвчета от зелен памук и къщички с червени покривчета, планомерно разхвърляни по паркета на долината, и ми се струва, че май споменах за образцовото му училище, за катедралата, за просторните правоъгълни парцели, някои от които впрочем се свеждаха до съвсем своеобразни оградени поляни, където сред мъглата на ранното юлско утро пасеше муле или еднорог. Забавно нещо: на един остър, чакълесто скърцащ завой закачих странично спряла до тротоара кола, но апатично си рекох, а на размахалия ръце собственик — телепатично (в най-добрия случай), че след време ще се върна, адресът ми е: Буламашко училище, улица Буламач, град Кабулач; джинът, който поддържаше живота на сърцето ми, размътваше мозъка ми и след няколко пролуки и провали като в епизоди на сън се озовах в приемната на болницата, където напирях да пребия доктора и крещях на хората, които се свираха под столовете, настоявах да дойде Мария,

която този ден за нейно щастие не била на дежурство; груби ръце ме дърпаха за халата, най-сетне ми откъснаха джоба и по едно време се видях яхнал някакъв пациент, когото бях взел за доктор Глумчо, беше плешив, мургав мъж, в края на краищата той стана от пода и отбеляза с анекдотичен акцент: „Е, кой бил неврастеник, питам?“; след което висока строга сестра ми поднесе седем разкошно илюстрирани книги с луксозни обложки и идеално сгънато леко шотландско одеяло, при което поиска разписка; в изненадващата тишина във вестибюла забелязах един полицаи, когото моят колега автомобилистът насъскваше срещу мен, кротко се подписах, че съм получил книгите и одеялото — символичен жест, който означаваше, че отстъпвам моята Лолита на всичките тези макаци, но какво друго можех да сторя? Една проста мисъл сякаш се оголи пред мен: най-важното е да остана на свобода. Най-малката погрешна стъпка — и трябва да обяснявам с всички подробности престъпния си живот. Затова се престорих на ошашавен от запоя. Платих на колегата автомобилист колкото той намери за добре и плюх на застраховката. Разказах, облян в сълзи, на синеокия доктор Блу, който ме галеше по ръката, за твърде изобилните почерпки, с които подкрепях несигурното си, но здраво сърце — то нямаше нужда от никакви прегледи. Извиних се пред цялата болница с толкова сложен поклон, че за малко да падна, впрочем добавих, че не съм в много добри отношения с другите членове на Хумбертовия клан. На себе си прошепнах, че пистолетът ми е тук и че още не съм лишен от свобода — мога да сподиря бегълката, мога да унищожа своя „брат“.

---

[1] Да разсъждаваме логично (фр.). — Б.а. ↑

[2] Съединените щати (фр.). — Б.а. ↑

[3] Горски цар (нем.). — Б.пр. ↑

[4] С ръкавици (от фр.). — Б.пр. ↑

[5] Спречкване (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Вярвам, че е сметка, а не любовна бележка (фр.). — Б.а. ↑

[7] Не ме ли обичаш вече, моя Кармен? (фр.) — Б.а. ↑

[8] Прекрасна дама в синьо (фр.); намеква се за Лурд, курорт в Южна Франция, където според преданието се явила света Богородица. — Б.пр. ↑

Разстояние хиляда мили по копринено гладкия асфалт отделяше Касбийм, където, доколкото си спомням, червеният дявол се бе появил по уговорка за пръв път, от Елфинстън, в който бяхме пристигнали седмица преди Деня на независимостта. Това пътешествие тогава ни бе отнело по-голямата част от юни, защото рядко минавахме повече от сто и петдесет мили на ден, останалото време прекарвахме (веднъж цели пет дена) по разни мотели — а те вероятно подробно са били предвидени от него. Значи тук трябваше да търся следите на сатаната; посветих се изцяло на това след няколкото неописуеми дни препускане по безмилостно разклонените пътища около Елфинстън.

Представи си ме, читателю — толкова свенлив, че не обичам да ставам център на вниманието, надарен с такова вродено чувство за благоприличие, — представи си ме как потискам безумната мъка под треперещата подмилкваща се усмивка и измислям претекст да прелистя престорено нехайно хотелската книга, в която са записани имената, адресите и автомобилните номера на пътуващите. „Знаете ли — казвах аз, — имам чувството, че съм отсядал тук — само да погледна регистрацията от средата на юни. Мда. Не, виждам, че все пак съм сгрешил — на колко смешна улица живее този мистър Кук: Ишо 5. Извинете за безпокойството.“ Или: „Един от клиентите ми беше отседнал при вас — загубил съм му адреса; ще бъдете ли така любезен...“ И неведнъж се е случвало, особено когато директорът се оказал някой мрачен мъж, да ми откажат лично да прегледам книгата.

Отбелязал съм на листче: между 5 юли и 18 ноември, тоест преди завръщането ми за няколко дни в Бърдсли, съм се разписал (без винаги впрочем да оставам за през нощта) в 342 хотела и мотела. Тази цифра включва няколкото заведения между Касбийм и Бърдсли, едно от които безспорно ми подари сянката на сатаната: „Робърт Робърт, Молбърт, Албърта“. Налагаше се много предпазливо да разпределям издирванията си във времето и пространството, за да не будя подозрения; вероятно имаше поне петдесет места, където просто

питах, без да се подписвам, но това се оказваше безрезултатно и предпочитах да градя платформа от правдоподобност и доброжелателство, като преди всичко заплащах за съвсем ненужна ми стая. Огледът показва, че приблизително от тристате книги не по-малко от двайсет съдържаха следа от него: сатаната не беше бързал, дори бе спирал по-често от нас или — на което напълно бе способен — се бе подписал тук-там просто така, колкото да ми демонстрира подигравателните си намеци. Само веднъж бе отседнал на същото място и по същото време с нас — и бе спал на няколко крачки от възглавницата на Лолита. В няколко случая бе пренощувал в същия или в съседния квартал; често ни бе изчаквал в засада в някоя междинна точка между две уговорени спирки. Колко живо си спомнях Лолита преди самото ни заминаване от Бърдсли, легнала по очи с купчината пътеводители и карти, върху които отбелязваше етапите и спирките с молива си за устни!

Веднага установих, че доскорошният ни преследвач е предвидил моите издирвания и ми е оставил да преглъщам върволица оскърбителни псевдоними, каламбури и прочие фокуси. Още в първия мотел, който посетих — „Планински бор“, — намерих сред дузината свестни адреси следното безобразие: Адам Н. Епиелинтер, Есноп, Илиной. Острият ми поглед веднага раздели това на две просташки фрази, утвърдителна и въпросителна. Хазайката ме удостои със съобщението, че мистър Епиелинтер лежал пет дни със силен грип, че си оставил колата за ремонт в неизвестен за нея сервиз и заминал с друга кола — на 4 юли. Да, наистина тук работила девойка на име Ана Лор, но отдавна, сега е омъжена за бакалин в Сайдър Сити. Една прекрасна лунна нощ издебнах Мария, беше с белите си обувки на болногледачка и вървеше по пустинната улица, подобна на автомат, понечи да закрещи, но успях да я очовеча много лесно — паднах на колене и с фалцет, споменавайки светците, взех да я моля за помощ. Тя се кълнеше, че не знае нищо. Кой е този, кой е Епиелинтер? Тя май се поколеба. Чевръсто измъкнах стодоларова банкнота. Тя я вдигна срещу луната. „Вашият брат“ — прошепна най-сетне. Изругах на френски, грабнах банкнотата от лунностудената ѝ ръка и избягах. Този случай ме научи да разчитам само на себе си. Нито един детектив, разбира се, не би намерил тези пътеводни нишки и насочващи белези, които Трап настройваше именно спрямо моя мозък, настройваше именно на мой

тон. Естествено, не можех да очаквам, че преследвачът е оставил някъде истинското си име; надявах се обаче, че някога се е подхлъзнал от собствените си бляскави измишльотини, ако се е решил да включи по-индивидуална подробност, отколкото е било необходимо, или че е издал твърде много неща чрез качеството на цялото, което се състои от количествени части, издаващи съвсем малко данни. В едно бе сполучил: бе успял да уплете напълно мен и моята гърчеща, се, блъскаща се мъка с демонична мрежа. Безкрайно майсторски като същински клоун въжеиграч се олюляваше и се запъваше, кой знае как си възвръщаше равновесието, по винаги ми оставяше спортната надежда — ако мога да се изразя така — следващия път най-сетне да прекали, въпреки че става дума за измяна, бяс, опустошеност, ужас и омраза. Това не се случи никога — макар че дяволски рискуваше. Всички се възхищаваме на акробата с лъскаво трико, който с класическа грация и точност се движи по опнатата под него струна сред талковата прожекторна светлина; колко по-изтънчено е обаче изкуството на гротескния специалист върху провиснало въже, облечен с дрипи като плашило и пародиращ пиян човек! Аз ли да не оценя такова нещо...

Тези оставяни от него белези-шеги наистина не установяваха личността му, но пък отразяваха характера му — или по-точно някакъв еднотипен и ярък характер. В неговия „жанр“, тип хумор (поне в най-добрите изяви на този хумор), в „тона“ на ума му откривах нещо сродно. Той ме имитираше и ми се подиграваше. Намеците му бяха донейде изискани. Беше начетен. Говореше френски. Разбираше от дедалогия^[1] и логомантия^[2]. Беше любител на еротиката. Почеркът му приличаше на женски. Можеше да промени името си, обаче при всичките си напъни не можеше да маскира някои букви въпреки усилията да ги преоблече, като например твърде своеобразното му „т“ и „у“. Остров Quelquepart^[3] беше едно от любимите му местожителства. Не използваше автоматична писалка — сигурен признак (всеки психиатър ще потвърди това), че пациентът е репресивен ундинист. Човеколюбието ни кара да му пожелаем във водите на Стикс да има малки русалки.

Основната му черта бе заядливостта. Боже мой, колко обичаше този клетник да ме дразни! Подлагаше на съмнение ерудицията ми. Достатъчно съм горд, че все нещо знам, и скромно мога да призная, че

не зная всичко. Вероятно съм пропуснал някои стъпки в тази криптографска пейпър чес^[4]. Какъв ликуващ трепет и отвращение разтърсваше крехката ми душа, когато понякога сред обикновените, невинни имена в хотелския списък тайният смисъл на дяволската му главоблъсканица еякулираше в лицето ми! Забелязах, че на моменти собствените шашми започваха да му изглеждат прекалено заплетени дори за експерт като мен и отново ме подмамваше с по-лека гатанка. „Арсен Люпен“ беше очевиден за полуфранцузина, запомнил криминалните разкази, по които се е увличал като дете; едва ли се налагаше да съм познавач на киното, за да отгатна пошлата закачка в адреса: „П. О. Тьомкин, Одеса, Тексас“. Не по-малко пошли като вкус, но издаващи ума на културен човек, а не на полицаи, не на банален бандит, не на циничен търговски пътник бяха измислените имена от рода на Ерутар Ромб — явно видоизменено име на автора на „Le Bateau Bleu“ — защо малко да не поклюкарствувам, господа! — или „Морис Шметерлинг“, известен с пиесата си „L'Oiseau Ivre“^[5] (падна ли в клопката, читателю?). Глупавото, но смешно „Д. Оргон, Елмира, Нью Йорк“ идваше, разбира се, от Молиер; и тъй като наскоро се бях мъчил да заинтересувам Лолита с прочутата комедия от осемнайсети век, приветствувах стария си приятел — „Хари Бумпър, Шеридан, Уайоминг“. От невинните Бермудски острови си направи шега — каламбур, който приличието не ми позволява да повторя, а всеки сведущ фройдист с германско презиме и с известни познания в областта на религиозната проституция веднага ще разбере намека в „Д-р Китцлер, Ерикс, Мис.“ Добре де, понася се. Доста мижаво забавление, но общо взето, без лични нападки и поради това безвредно. Не посочвам записите, които ме привлякоха, така да се каже, с явната си зашифрованост, обаче не можах да ги разгадая, защото усещах, че се движа пипнешком из гранична мъгла, в която словесните вампири се превръщат може би в живи туристи. Какво ще рече например „Фратер Грим, Океан, Келкепар“? Дали беше истински човек — със случайно сходен с неговия почерк, — някой си „Н. С. Аристофф“, родом от „Катагела“? Къде е жилото ти, Катагела? Ами това: „Джеймс Манор Морел, Каламбург, Англия“? „Аристофан“, „Каламбур“ — прекрасно, обаче какво не съм разбрал?

Една черта се повтаряше в тези фалшификации и предизвикваше у мен особено болезнени тръпки. Такива неща като „Г. Трап, Женева,

Ню Йорк“ означаваха предателство на моята спътничка. Комбинацията „О. Бърдсли, Лолита, Тексас“ доказваше въпреки съществуването на такъв град в Тексас (при това по-ясно от преиначеното телефонно съобщение в Чампиън), че началото на цялата история трябва да се търси на атлантическата страна на Америка. „Лука Пикадор, Мери Мей, Мериленд“ съдържаха ужасния намек, че малката Кармен бе издала на този негодник жалкия шифър от нежни имена и хрумнали ми названия, с които я бях дарявал. Три пъти беше повторен адресът „Боб Браунинг, Долорес, Колорадо“. Безвкусното „Харолд Хейз, Мавзолей, Мексико“ (при друг случай би ми се сторило забавно) говореше, че познава миналото на момиченцето — и за миг ме споходи кошмарната мисъл, че „Доналд Ото Ких“ от градчето „Сиера“ в щат „Невада“ е стар приятел на семейството, може би любовник на Шарлота, може би безкористен защитник на децата. Но най-силно ме прониза кошунствената анаграма от първия ни незабравим престой (през 1947 година, читателю!), която намерих в книгата на касбиймския мотел, в който той е нощувал до нас: „Ник. Павлич Хохотов, Вран, Аризона“.

Изопачените автомобилни номера, които оставяха всичките тези Кукувичковци, Фатаморгановци и Траповци, само доказваха, че собствениците на хановите не проверяват идентичността на сведенията за колите, които им дават пътуващите. Естествено, не можех да използвам данните — непълни или неправилни — за автомобилите, които нашият преследвач беше наемал за кратки разстояния между Уейс и Елфинстън. Номерът, който се отнасяше явно за първоначалния, вероятно собствен як, представляваше примигване на изменчиви цифри, от които той едни разместваше, други преиначаваше или пропускаше; обаче самите комбинации от тези цифри бяха някак съзвучни (например ВШ 1564 и ВЩ 1616 или КУ 6969 и КУКУ 9933), ала толкова хитро бяха нагласени, че нямаше как да им намеря общия знаменател.

Мина ми през ум, че след като е предал вишневия як на помагачите си в Уейс и е започнал „да сменя конете“, неговите приемници може да са били по-непредвидливи и в някоя хотелска книга да са оставили прототипа на онези взаимосвързани номера. Но щом търсенето на сатаната там, където бе минал със сигурност, се оказа толкова сложно, заплетено и безнадеждно, какво можех да

очаквам от опита да уловя следите на автомобилистите, за които си
нямах представа по какъв маршрут са хванали!

---

[1] Наука за майсторството (от лат.). — Б.пр. ↑

[2] Гадаене по говора (от лат.). — Б.пр. ↑

[3] Някъде (фр.). — Б.а. ↑

[4] Книжна загадка (англ.). — Б.пр. ↑

[5] *Синият кораб*, *Пияната птица* — разменени думи — отнася се за „Пияният кораб“, поема от Артюр Рембо, и за „Синята птица“, пиеса от Морис Метерлинк. — Б.пр. ↑

По времето, когато стигнах Бърдсли, като резултат от рекапитулацията, за която ви говорих доста, си изградих сравнително пълен образ и го сведох по метода на изключването (винаги твърде рискован) — до единствено конкретния първоизточник, който болният ми мозък и разколебаната ми памет откриха.

Освен преподобния Ригър Мортис (както момичетата бяха кръстили пастора) и почтения старчок, който преподаваше факултативно немски и латински, в гимназията в Бърдсли нямаше постоянни учители от мъжки пол. Но на два-три пъти през учебната (1948—1949) година се появи изкуствовед от университета в Бърдсли с магичен фенер да показва пред гимназистките цветни снимки на френски замъци и образци от импресионистката живопис. Искях да присъствувам на тези прожекции и лекции, но Доли както винаги настоя да не съм ходел — и толкова. Освен това помня, че Гастон бе нарекъл именно този преподавател блестящ *garçon*; обаче нищо повече; паметта ми отказваше да измъкне името на любителя на старинните шато.

През деня, който бях определил за наказанието, минах през разкаляния университетски двор до едно от посочените ми здания. Там научих, че фамилното име на изкуствоведа е Ригс (което напомняше малко фамилното име на познатия ни култов служител), че е ерген и че след десет минути ще излезе от университетския музей, където сега изнася лекция. Седнах на мраморната пейка (дарение от някоя си Сесилия Рамбъл) пред входа на лекционната зала на музея. Докато го очаквах с болезнено усещане в простатната жлеза, пийнал, изтощен от недоспиването, стиснал колта в джоба на пардесюто, изведнъж се сепнах — ето вече съм се побъркал и съм готов да направя глупост. Шансът беше един на милион, че този Албърт Ригс, доцент, е заключил моята Лолита у дома си на улица Линтър 69 — името на улицата ми беше някак познато... Не, не можеше той да бъде моят злодей. Глупости. Побърквах се и си губех времето напразно. Той и тя сега са в Калифорния, а не тук.

Скоро забелязах неясно оживление зад белите статуи, които красяха вестибюла. Вратата — не тази, в която бях вперил очи, а друга, по-встрани — се разтвори бодро и сред ятото студентки заподскача като тапа плешивата глава на дребничък лектор, а сетне блесналите му кафяви очи се запътиха към мен. Никога не бях го виждал през живота си, макар че според него сме се били запознали на някакъв градински прием на училището в Бърдсли. А как е моята очарователна дъщеря, тенисистката? За съжаление имал още една лекция. До скоро виждане!

Другите опити за припознаване дадоха резултат доста по-късно. По обява в едно от списанийцата, останали ми от Лолита, се реших да се свържа с частен детектив, някогашен боксьор, и просто за да му дам представа за метода, който бе използвал онзи мръсник, пътувал подир нас до Елфинстън, го запознах с някои образци от имена и адреси, насъбрани на връщане от мен. Той ми взе доста голям аванс и цели двайсет месеца — двайсет месеца, читателю! — тъпакът пипкаво проверява тези явно измислени данни! Отдавна го бях зарязал, когато веднъж довтаса при мен с победоносен вид и ми съобщи, че Боб Браунинг наистина живеел близо до селището Долорес в Югозападно Колорадо и че се оказал червенокос киностатист на осемдесет и нещо години.

Тази книга е за — Лолита; и сега, когато стигам до частта, която бих нарекъл (ако не беше ме изпреварил друг страдалец, също жертва на вътрешно изгаряне,) „Dolorès Disparue“^[1], подробното описване на последните три празни години от началото на юли 1949 до средата на ноември 1952 губи смисъл. Би трябвало да отбележа някои важни подробности, но по-добре да се огранича с общото впечатление: в литналия ми с пълна скорост живот с гръм се разтвори странична врата и нахлу тътнеща черна вечност, вятърът изплющя и задави вика на самотната гибел.

Странно, почти никога не съм сънувал и не сънувам Лолита, каквато я помня — каквато съм я виждал наяве, мислено, с напрежението на душевноболен, в дневните халюцинации и нощните безсъници. Дори когато я сънувах след нейното изчезване, тя ми се явяваше в странни и нелепи образи като Валерия или Шарлота, или някаква смесица от едната и другата. Смесицата се приближаваше към мен, отхвърляше от себе си обвивка след обвивка в атмосферата на велика меланхолия, на велико отвращение. Тази Лъже-Лолита (и Лъже-Валерия) вяло ме поканваше да споделя с нея твърдото диванче или просто тясната дъска, или нещо като гинекологичен стол, на който се разчекваше с открита плът като клапа на плондер във футболна топка. Със счупена или безнадеждно изгубена зъбна протеза попадах в гнусни стаи под наем, където в моя чест се уреждаха крайно скучни вечерни вивисекции и свършваха обикновено с това, че Шарлота или Валерия ридаеше в окървавените ми прегръдки и аз нежно ги целувах с братски устни сред сънено разхвърляната виенска наредба, която се разпродаваше на търг, сред съжалението, импотенцията и кафявите перуки на трагичните старици, току-що отровени с газ.

Веднъж извадих от клетия икар и унищожих отдавна натрупалата се купчина списания за юноши. Знаете тези издания: по отношение на чувствата са каменният век; в смисъл на хигиената — най-много микенската епоха. Красива, но твърде зряла актриса с исполински мигли и пухкава, месеста червена долна устна препоръчва

нов шампоан. Реклами-измами. Малките ученички харесват плисетата — que c'était loin, tout cela^[2]! Ако кани гости с преспиване, домакинята трябва да приготви халат за всяка гостенка. Несвързаните, подробности лишават речта от всякакъв блясък. Всички сме виждали по вечеринките за канцеларски чиновнички по някоя „чопла“ — девойка, която си чопли с нокти лицето. Само ако е много стар или заема много високо положение, възрастният мъж може да не си сваля ръкавиците, когато се ръкува с дама. Привличай сърцата, като носиш нашия Нов корсет: нито бричове, нито корем. Тристан и три женски стана в киното. Ами да, господо: бракът на Джо и Джени възбужда джуджене. Превърни се бързо и евтино в романтична красавица. Книжки с комикси: лошо момиче (брюнетка), дебел баща (с пура); добро момиче (червенокосо), красиво татенце (с подстригани мустаци). Отвратителна поредица с горилообразен дългуч и с жена му, гномообразна гнида. Et moi qui t'offrais mon génie...^[3] Спомних си доста изящните, нелепични стихчета, които пишех за нея, когато беше дете. „Не са нелепични — изричаше тя присмехулно, — а са просто нелепост.“

*С аероплани високо колибри прелитат,
с ръцете в джоба змии се скитат... —*

или:

*Толкова странен е със зайката заекът, ах,
че зайчарите си умират от смях.*

Трудно ми беше да изхвърля някои нейни неща. До края на 1949 година лелеях, боготворих и осквернявах с целувки, сълзи и служ чифта нейни стари платненки, износената момчешка риза, изтъркания дънков панталон, смачканата училищна баретка и други съкровища от този род, които бях намерил в багажника на автомобила. Когато обаче усетих, че се побърквам, събрах тези неща заедно с някои други, складирани в Бърдсли — сандъка с книга, нейния велосипед, старото

палто, ботушките, — и на петнайсетия ѝ рожден ден изпратих всичко във вид на подарък от неизвестен, подател за сиропиталището край ветровитото езеро на канадската граница.

Не е изключено, ако отида при свестен хипнотизатор, да ми измъкне и да ми помогне да подредя в логичен орнамент някои случайни спомени, които избиват в моята книга много по-ясно, отколкото изплуват в паметта ми — дори сега, когато вече зная кого и какво да издирвам в миналото. По онова време само чувствавах, че губя контакт с действителността. Прекарах остатъка от зимата и по-голямата част от пролетта в санаториум край Квебек, където се бях лекувал и преди, след което реших да уредя някои свои работи в Ню Йорк, а сетне да поема към Калифорния за основни издирвания.

Ето стихотворението, което написах в санаториума.

*Търсят, търсят Долорес Хейз,
къдри: руси, розови устни,
възраст: пет хиляди и триста дни,
занимание: нимфетка изкусна?*

*Где се криеш, Долорес Хейз?
На какво, на кого да вярвам?
Аз съм в ада, бълнувам. „Не мога оттам
да изляза“ — като Стърн повтарям.*

*Где се разхождаш, Долорес Хейз?
На вълшебен килим? Каква марка?
Кагуар кремав ли моден е днес?
Запаркирана ти в кой парк си?*

*Кой е твоят герой, Долорес Хейз?
Супермен в перелерина небесна?
О, далечен мираж, о, красив палмов плаж,
о, Кармен в лимузина чудесна!*

*Как ми реже слуха, Долорес, този джаз!
Със кого ти танцуваш, скъпа?*

*В избелели фланелки сте двамата, аз
съм се свил от страдание тъпо.*

*Тъй щастлив е прогнилият старец, проклет.
Със девойче се забавлява.
В редом мъкне го той, макар че законът навред
дори зайчето защитава.*

*О, Доли! О, болка! Със взор сивочер!
Той от ласките ставаше бистър.
Съществува парфюм Soleil Vert^[4]...
От Париж ли сте вие, мистър?*

*L'autre soir un air froid d'opéra m'alita:
Son fêlé — bien fol est qui s'y fie!
Il neige, le décor s'écroule, Lolita!
Lolita, qu'ai-je fait de ta vie!^[5]*

*Зле живея, Лолита Хейз.
Ту разкаян, ту от гняв раздиран.
Свивам пак своя рунтав юмрук
сълзите ти пак съзирам.*

*Хей, патрул, хей, патрул — сто там във нощта
под дъжда, който бавно се стича —
мойта приказка бяла — това е тя —
Хейз, Долорес се нарича.*

*Хей, патрул, ето там — погледни —
Долорес и мъжът са в тъмата.
Давай газ, с колт в ръката гони, достигни,
засечи, спри веднага колата!*

*Търсят, търсят Долорес Хейз:
четирийсе килограма тежи и
метър и петдесет е висока на ръст,
а в очите ѝ твърдост се крие.*

*Много късно е вече, Долорес Хейз.
Тежък пътят е, краят — известен —
ще ме хвърлят след малко в крайпътния ров.
Всичко друго ръжда е, рой звезден...*

След като психоанализирах стихотворението, се убедих, че то е просто шедьовър на луд. Коравите, бодливи, кресливи рими доста точно отговарят на лишените от перспектива пейзажи и фигури и на преувеличените им части, каквито ги рисуват психопатите по време на изследванията, измислени от хитроумните им дресьори. Изпонаписах и много други стихотворения. Потъвах в чуждата поезия. Мисълта за отмъщение обаче не ме напусна нито за миг.

Щях да бъда измамник, ако кажех (а читателят глупец, ако ми повярваше), че потресът от загубата на Лолита завинаги ме е избавил от страстта към малките момиченца. Сега обикнах Лолита с друга любов, така, е — но проклетата ми натура не може да се промени. На площадките за игра, крайморския и езерния бряг навъсеният ми крадлив поглед неволно се взираше дали няма да се мярнат голите крака на нимфетка или други заветни белези на Лолитините прислужнички и дружки с букети рози. Едно основно видение избеля оттогава обаче: никога вече не помечтах за възможно щастие с момиченце (отделно или обобщено) в някое, диво и безопасно място; никога не си представих как се впирам в нежната плът на Лолитините сестрички някъде далеч-далеч, сред пясъчно убежище между скалите на бленувани острови. Това приключи — или най-малкото приключи за известно време. От друга страна обаче... уви, двете години чудовищно угаждане на похотта ме навикнаха на известен ред в половия живот. Страхувах се пустотата, в която се бях озовал, да не ме накара да използвам свободата на внезапното безумие и да се поддам на случайното изкушение при среща в някоя пресечка със запътена към къщи ученичка. Самотата ме разпалваше. Трябваше ми компания и грижа. Сърцето ми беше несигурен, истеричен орган. Така се случи, че Рита влезе в моя живот.

- [1] Изчезналата Долорес (фр.). — Б.а. ↑
[2] Колко отдавна беше това (фр.). — Б.а. ↑
[3] Аз, който ти предлагам своя гений (фр.). — Б.а. ↑
[4] Зелено слънце (фр.). — — Б.а. ↑
[5] Тази вечер от оперна ария мраз
се прокрадва, в звука се преплита.
Сняг вали и декорът разкъсва се. Аз
провалих ти живота, Лолита! (фр.) ↑

Беше два пъти по-голяма от Лолита и десет години по-млада от мен. Представете си млада брюнетка, съвсем бледа, съвсем тъничка (тежеше само четирийсет и два килограма), с приятно асиметрични очи, с остър, сякаш очертан със замах профил и с много привлекателна ensellure — падинка в гъвкавия гръб: май беше от испански или от вавилонски произход. Прибрах я от улицата веднъж през май, „порочния май“, както казва Елиът, някъде между Монреал и Ню Йорк или ако стесним границите, между Тойлстаун и Блейк, пред един мургаво светнал в нощните джунгли бар под знака на Тигровата пеперуда, където много симпатично се беше напила: уверяваше ме, че сме били съученици и току закриваше с трепереща ръчица орангутанската ми лапа. Съвсем слабо действуваше на чувствеността ми, но все пак реших да опитам; опитът сполучи, Рита стана моя постоянна приятелка. Толкова беше добричка тази Рита, такава компаньонка, че от чисто състрадание би се отдала на всяко патетично олицетворение на природата — на старо прекършено дърво или на овдовяло бодливо свинче.

Когато се запознахме (през 1950 година), я беше напуснал третият ѝ мъж, а съвсем наскоро я беше изоставил и седмият ѝ официален любовник. Другите, неофициалните, бяха твърде многобройни и мимолетни и не се поддаваха на каталогизиране. Брат ѝ, политикан с лице като виме, с тиранти и ръчно нашарена вратовръзка, беше кмет и душа на град Грейнбол, известен със своите бейзболисти, усърдни читатели на Библията и търговци на зърно. През последните години плащал на чудесната си сестричка по седемстотин долара на месец с абсолютното условие никога, никога да не се мярка в чудесното му градче. Тя ми разправи, като виеше леко от недоумение, че кой знае защо — дявол знае защо, — всеки нов любовник преди всичко я откарвал в Грейнбол; Грейнбол бил фатално привлекателен; докато се опомни, вече я всмуквала лунната орбита на родния град и тя се виждала в кола под прожекторното осветление на околоръстното

шосе. „Въртях се — казваше смешно тя — като цветарка в омагьосан кръг.“

Оказа се, че има изящно двуместно автомобилче и тъкмо с него заминахме за Калифорния, тъй като маститият ми икар се нуждаеше от почивка. Обикновено караше тя — с вродена скорост деветдесет мили в час. Милата Рита! Разкарвахме се с нея цели две мъгляви години с прекъсване и човек не може да си представи втора толкова чудесна, наивна, нежна, съвсем безмозъчна Рита! В сравнение с нея Валерия беше Шлегел, а Шарлота — Хегел! Право казано, изобщо няма защо да се занимавам с нея из пространствата на тези мрачни мемоари, но все пак искам да кажа (ало, Рита — където и да си, пияна или трезвена, Рита, ало!), че тя беше най-утешителната, най-разбраната моя приятелка и безспорно ме спаси от усмирителната риза. Обясних ѝ, че искам да намеря избягалата си любима и да пречукам нейния коцкар. Рита важно одобри този план — и след като предприе в околностите на Сан Хумбертино някакви свои разследвания (макар да не знаеше нищичко по въпроса), се заплете с някакъв бандит; отървах я с адски усилия — в охлузен и очукан вид, но съвсем бодричка. Друг път, когато се натъкна на свещения ми пистолет, предложи да сме играели на руска рулетка; възразих ѝ, че не може, че пистолетът няма барабан; сборичкахме се за него, отекна изстрел, куршумът се заби в стената на хотелската стая, оттам бликна тъничко и много забавно фонтанче гореща вода; помня, че тя примая от смях.

Странната детинска извивка на гърба ѝ, оризовата кожа, бавните, морни, гълъбови целувки — всичко това ме предпазваше от злината. Талантът на художника не е вторичен полов белег, както твърдят някои вещери и шарлатани, а обратното: полът е само прислужник на изкуството. Едно наше доста смътно гуляйче има забавни последици. Тъкмо бях спрял издирванията: сатаната или се намираше в пъкъла, или весело пламтеше в малкия ми мозък (където копнежът и мъката разпалваха огъня), но във всеки случай нямаше нищо общо с тенисния турнир в Сан Диего, където сред жените първа награда спечели шестнайсетгодишната Доротея Хааз, мъжеподобна дангалачка. Веднъж по време на обратното пътуване на изток в съвсем долнопробен хотел (от тези, в които се организират търговски конгреси, където се мъкнат и залитат, окачествени с етикетчета, марципанови дебелаци, наричат се помежду си Джек или Джим,

склучват сделки и се наливат с уиски) милата Рита и аз, когато се събудихме следобед, видяхме в стаята си още един човек, млад блед блондин, почти албинос, е бели мигли и големи прозрачни уши. Нито Рита в тъжния си живот, нито аз в моя го бяхме срещали някога. Облян в пот, по мръсен трикотажен комбинезон, със стари високи войнишки обувки с връзки, той хъркаше върху одеялото на двойното ни легло от другата страна на целомъдрената ми съпруга. Беше без един преден зъб, челото му беше обраснало в кехлибарени цирейчета. Риточка уви гъвкавата си голота в пардесюто ми — първото, каквото й попадна; аз си обух гащетата; след това разучихме положението. На подноса имаше цели пет употребявани чаши, което в смисъл на следи само усложняваше работата. Вратата беше открената. На пода бе захвърлен мъжки пуловер и безформен военен панталон защитен цвят. Дълго разтърсвахме собственика им; клетникът най-сетне се пробуди. Той нищичко не помнеше. Разприказва се с акцент, който Рита определи като „чисто бруклински“, и обидено почна да ни шантажира, че ние (как?) сме си присвоили неговата (без никаква ценност!) личност. Облякохме го на бърза ръка и сетне го оставихме в най-близката болница, като из пътя стана ясно, че някакви забравени вече лъкатушки и завои са ни довели в прочутия Грейнбол. Половин година по-късно Рита писа на тамошния доктор. Той отговори, че „Джек Хумбертсън“ — както безвкусно нарекоха непознатия — още не бил влязъл във връзка с миналото си. О, Мнемозина, най-сладка и най-палава музо!

Не бих се спирал на този случай, ако от него не водеше началото си потокът мисли, в резултат от които напечатах в научното списание „Кантрип“, което на шотландски означава „магьосничество“, едно есе, озаглавено „Мимир и Мнемозина“, в което предложих теорията (сторила се оригинална и важна за благосклонните читатели на този великолепен месечник) за „перцепционалното време“, която се базираше върху „чувството за кръвообращение“ и концепционално зависеше (съвсем накратко) от особените качества на ума ни, а той осъзнава не само вещественния свят, но и своята същност, поради което възниква постоянно взаимоотношение между две точки: между бъдещето (което може да се складира) и миналото (вече изпратено в склада). Една от последиците от тази статия, приключила поредицата мои предишни трудове, също забелязани от читателите, беше поканата

да чета една година лекции в Кантрипския университет на четиристотин мили от Ню Йорк, където с Рита бяхме наели квартира с изглед към гланцовите тела на момченцета и момиченцата, играещи си подводните пръски далеко долу в шадраванната дъбрава на централния парк. Живях в Кантрип, в специалните жилища за поети и философи, от октомври 1951-ва до юни 1952-ра, а през това време Рита — предпочитам да не я показвам — си живуркаше — май не твърде благоприличие — в хотела на шосето, където я навестявах два пъти седмично. Сетне тя се изгуби, но не така безчовечно като предшественичката си: след месец я намерих в Кантрипския затвор. Държа се твърде достойно, бе се лишила от апендикса си в затворническата болница и се закле доста убедително, че дивната сребърна лисича яка, която според думите на някоя си важна дама Мак Кръм тя й била откраднала, всъщност й била подарена съвсем не принудено от малко пийналия господин Мак Кръм. Успях да я измъкна оттам, без да прибягвам до нервния й брат, и скоро след това се завърнахме в Ню Йорк, отново западно от централния парк, като из пътя се отбихме в Брайсленд, през който впрочем вече бяхме минавали предната година с Рита.

Тогава ме беше обзело непреодолимото желание да възстановя моето пребиваване там с Лолита. Изгубил всякаква надежда да хвана следите на бегълката и на нейния похитител, започнах нова фаза на съществуването си: мъчех се вече да се вкопча в старите декори и да спася поне хербария на миналото: *souvenir, souvenir, que me veux — tu?*

[1] Верленова есен звънтеше във въздуха, в кристалния въздух. В отговор на картичката с молба да му бъде запазена стая с две легла и баня професор Хамбургер веднага получи учтив отказ. Всичко било заето. Имало само стая в сутерена без баня, с четири легла, но тя едва ли била подходяща за мен. Ето шапката на пощенската бланка:

ПОДСЛОН ЗА ОМАГЬОСАНИ ЛОВЦИ

ВСЯКАКВИ НАПИТКИ	ЧЕРКВИ	КУЧЕТА
(освен алкохолни)	на удобно за вярващите разстояние	не се допускат

Усъмних се в първото твърдение. Всякакви ли? Ами дали сервират например гренадин както в уличните кафенета на Европа? Интересуваше ме дали също някой ловец, омагьосан или нормален, не би отдал мястото си в черквата за едно куче — и тогава си спомних с болезнена спазма сцената, достойна за голям художник: *Petite Nymphe, Accroupie*^[2]; обаче този копринен кокершпаньол може да беше кръстен. Не — нямах сили да понеса мъчителния вид на познатия вестибюл. В мекия, прашноцветен, есенен Брайсленд се криеха други възможности да възкреся миналото. Оставих Рита в най-близкия бар и се запътих към градската библиотека. Чуруликащата стара мома с огромна готовност ми помогна да намеря средата на август 1947 година в подвързаното течение на Брайслендския вестник и ето ме вече седнал в усамотен ъгъл да прехвърлям грамадните и крехки страници на тома, черен като ковчег и едва ли не по-голям от Лолита.

Читателю! Брудер! Колко глупав Хомбург беше този Хомелбург! Тъй като свръхчувствителната му натура се плашеше от действителността, той диреше възможност да се наслади поне на късче от нея — което напомня как десетият или дваисетият Фриц иди Иван, застанал на търпеливата опашка от изнасилвани, замята бялото лице на жената с черния ѝ шал, за да не вижда невъзможните ѝ очи, докато най-сетне добива войнишката си радост в изтерзаното, разграбено село. Аз пък исках да добия в отпечатан вид снимката, случайно включила външния ми образ в минутата, когато фотографът от Брайслендски вестник се съсредоточаваше върху д-р Брадок и неговата група. Страстно мечтаех и да се е запазил портретът на Неизвестния изверг. Невинният апарат, хванал ме през тъмния път към ложето на Лолита — ето тема за Мнемозина! Напразно се мъча да обясня същината на този порив. Може да се сравни с мъчителното любопитство, което ни кара да грабнем лупата, за да огледаме мрачните фигури (общо взето, натюрморт — и всички ще се изповръщат), събрали се рано сутринта край гилотината — обаче лицето на пациента все пак не може добре да се огледа. Както и да е, направо се задушавях и единият ъгъл на съдбовния том ми убиваше на корема, докато прелиствах и прелитах през листовите с поглед. В неделя, на 24-ти, в едното от двете местни кина давали „Смахнатите“, а в другото — „Груба сила“. Мистър Пърдъм, независимият тютюнев

аукционер, казва, че от 1925 година пуши само „Оумън Фаустум“. Здравеният Рос, футболист, и миниатюрната му годеница били на вечеря у мисис Хумбърт Перибой, Еранис Авеню 58. Открит е паразит, чиято големина достига една шеста от организма, в който се намира. Дюнкерк за пръв път е бил укрепен през десети век. Бели къси чорапки за госпожици, 39 цента; спортни оксфордски обувки, 3 долара 98 цента. Вино, вино, вино, бе изрекъл авторът на „Тъмна възраст“, който не беше разрешил на нашия фотограф да го заснеме, може би той подхожда на този персийски къл-къл, но винаги съм казвал, че дъжд, дъжд, дъжд, който чука по дъсчен покрив, е най-добрият приятел на розите и вдъхновението. Тъй наречените „трапчинки“ се създават от вращаването на кожата към по-дълбоките тъкани. Гърците отблъснали мощна партизанска атака. Ах, най-сетне: контури на момиченце в бяло и пастор Брадок в черно; обаче дори нечие призрачно рамо да е докоснало неговата снажна фигура, не можах да позная нищо, което да се отнася до мен.

Поразителен паразит се беше лепнал за Рита в бара. С тъжната усмивка, която се появяваше върху лицето ѝ от премного алкохол, тя ме представи на агресивно пиян старец и каза, че той — „Забравила към фамиленото ви име, миличък“ — бил неин съученик в училище. Той дръзко се опита да ми я отнеме и в последвалото сборичкване си ударих палеца в прекалено коравата му глава. Сетне се наложи известно време да разхождам и да проветрявам Рита сред есенните багри в парка на „Омагьосаните ловци“. Тя хълцаше и повтаряше, че скоро, скоро ще я зарежа, както всички са я зарязвали, а аз ѝ изпях полугласно елегична френска балада и за нейно развлечение ѝ измислих албумно стихче:

*Палитрата на кленовете е отразена
във езерото. Всички до един
Диана в одеяние червено
на гибел води пред хотела син.*

Тя попита: „Защо да е син, като е бял? Защо — господи боже мой...“ И отново зариде. Решително я поведох към автомобила. Продължихме пътя си за Ню Йорк, там тя отново заживя умерено

щастливо, като се ветрееше под димната синева наред малката ни тераса на тринайсетия етаж. Забелязвам, че някак безнадеждно са се объркали два епизода — посещенията ми в Брайслендската библиотека на връщане за Ню Йорк и разходката в парка през предишното пътуване за Кантрип, но художникът мнемозинист не бива да отбягва такова смесване на неясните багри.

---

[1] Спомен, спомен, какво искаш от мен? (фр.) — Б.а. ↑

[2] Приклепнала малка нимфа (фр.). — Б.а. ↑

Пощенската кутия с моето име във вестибюла на блока даваше възможност на получателя да види през остъкления отвор пуснатото от пощальона. На няколко пъти се беше случвало арлекинската игра на светлината през стъклото тъй да изопачи нечий почерк, че той да заприлича, на Лолитиното перо, и стигах почти до припадък, така че се налагаше да се опирам на близката урна — която за малко да се окаже моята. Всеки път, всеки път, когато за миг ми се мернеха любимите, заплетени, детски драскулки, отново, с отвратителна лекота те се превръщаха в скучния почерк на един от малцината мои или Ритини кореспонденти и си спомнях с болезнена усмивка далечното ми доверчиво, предидолоресово битие, когато ме прелъгваше някой безценно осветен прозорец, в който се бе взрял неспирно препускащият ми поглед — вечно будният перископ на срамния порок, — в полуголата, застинала като на кинолента нимфетка с дългата коса на Алиса в Страната на чудесата (малката чаровница на по-щастливия ми събрат), тъкмо започваше или приключваше да се реши. Съвършенството на огненото видение издигаше до съвършенство и моята дива наслада, защото видението бе извън моя досег и затова съзнанието за забрана не можеше да стане пречка, която тегнеше върху достижимото. Кой знае, може би истинската същност на моето „извращение“ да зависи не толкова от прякото обаяние на прозрачната, чиста, млада, забранена, вълшебна хубост на момиченцата, колкото от съзнанието за омайната неуязвимост на положението, при което безкрайните съвършенства не запълват пролуката между това оскъдно, което се дарява, и всичко останало, което се обещава, което е скрито в дивните багри на невъзможните бездни. *Mes fenêtres!*^[1] Докато висях между залезните облаци и прииждащата нощ, докато скърцах със зъби, събирах и притисках всичките демони на страстта си към перилата на вече пулсиращия балкон: още миг, и той ще излитне — право в кайсиената мъгла на влажното ветрило; той излитваше — след което понякога осветеният облик в далечния прозорец се помещаваше — и

Ева отново се превръщаше в ребро, то обрастваше с плът и вече в прозореца нямаше нищо освен разгърден мъжага, който чете вестник.

Тъй като все пак понякога успявах да спечеля надбягването между измислицата и действителността, бях готов да се примиря с лъжата. С друго не можех да се примиря — с намесата на мъчителките случайности, които ме лишаваха от предназначената за мен наслада. „Savez-vous qu'à dix ans ma petite était folle de vous?“^[2] — ми каза дамата, с която веднъж се разговорих на чай в Париж, а малката бе успяла да се омъжи и живееше някъде накрай света, не можах дори да си спомня дали съм я забелязвал навремето в същата градина, на терасата на тенис клуба до усамотената изкуствена пещера. И ето че сега точно по същия начин случайността (а също и някак променението и сякаш посърнал почерк на моята любима) ми отказа предварително да го върна през блесналото стъкло на отвора, отказа ми това предвкушване и обещание — а то тъй съблазнително се симулираше, но нали трябваше и благородно да бъде изпълнено. Както виждате, фантазията ми изтърпяваше прустовски изтезания върху прокрустовото ложе — защото през онази сутрин на 22 септември 1952 година, когато слязох за пощата, спретнато облеченият и много заядлив портиер, с когото бях в отвратителни отношения, взе да ме кори, задето някакъв от пианската компания на Рита, когато я изпращал до вкъщи, „повръщал като куче“ върху стъпалата на входа. Докато го слушах и му давах бакшиш, а сетне слушах втората, поучлива версия на произшествието, неясно си помислих, че едното от двете писма на тази благословена поща сигурно е от майката на Рита, доста неуравновесена госпожа, която посетихме веднъж в Кейп Код и която оттогава в честите си писма, препращани от нюйоркската ми фирма до различните места на моето пребиваване, все повтаряше колко невероятно сме си подхождали с дъщеря й и колко щяло да е чудесно, ако сме се оженили; другото писмо, което отворих и прегледах набързо в асансьора, беше от Джон Фарлоу.

Често съм забелязвал, че обикновено приписваме на приятелите си такава устойчивост на качествата и на съдбата, каквато имат литературните герои в представите на читателя. Колкото пъти отворим „Крал Лир“, никога не ще заварим благородния старец, забравил всички горчилки, да вдига чаша за здраве на голям семеен пир с трите си дъщери и с домашните им кученца. Никога няма да замине за

Италия заедно с Онегин княгиня Н. Никога няма да оздравее Ема Бовари, спасена от ароматните соли в навременната сълза на бащата на автора. През каквато и еволюция да мине един или друг известен образ между епиграфа и края на книгата, съдбата му е установена в нашите мисли за него; точно по същия начин очакваме нашите приятели да следват една или друга логична и общоприета програма, която ние сме определили за тях. Така Хикс никога не ще създаде безсмъртно музикално произведение, рязко предизвикателно спрямо посредствените негови симфонии, с които сме свикнали. Игрек никога не ще извърши убийство. При никакви условия Зет няма да се предаде. Разпределили сме всичко това по графи и колкото по-рядко виждаме дадено лице, толкова по-приятно ни е да се убедим при всяко негово споменаване, че той послушно следва представите ни за него. Всяко отклонение от съдбините, които сме му предначертали, ни се струва не само неестествено, но дори и нечестно. Бихме предпочели изобщо да не познаваме съседа — пенсиониран продавач на кренвирши, — ако изведнъж се окаже, че току-що е издал стихосбирка, шедьовър на века.

Казвам това, за да обясня колко ме слиса истеричното писмо на Джо Фарлоу. Знаех за смъртта на жена му — но, разбира се, смятах, че безутешният вдовец ще си остане до края на живота все същият малко скучен, претенциозен и положителен човек, какъвто е бил винаги. Сега ми пишеше, че след кратко пребиваване в Съединените щати се е върнал в Южна Америка и е решил да предаде всичките въпроси, с които се е занимавал в Рамсдейл, на един от тамошните адвокати, Джек Уиндмюлер, наш общ познат. Май особено се радваше да се отърве от „Хейзовите бъркотии“. Току-що се бил оженил за испанка. Напълнял тринайсет килограма, откак престанал да пуши. Съвсем младичката му жена била шампионка по ски. Канели се да прекарат медения месец в Индия. Тъй като щял да се посвети, както се изразяваше, на „интензивно производство на семейни единици“, вече не намирал време за моите работи, които смятал за „много странни и доста дразнещи“. Някакви хора, дето навред си навират носа — и явно са образували комитет с тази цел — му съобщили, че местожителството на малката Долорес Хейз е забулено в тайна и че самият аз живея „със съмнително известна парясница“. В Южна Калифорния. Бащата на жена му бил граф и голям богаташ. Семейството, което последните пет години наемало къщата на

Хейзови, сега искало да я купи. Съветваше ме веднага да съобща за изчезналото момиче. Бил си счупил крака. Към писмото беше приложена цветна снимка на Джон, още целокупен, и на спретната брюнетка с бял вълнен пуловер. Те сладко се усмихваха един на друг сред сините снегове на Чили.

Помня как влязох в квартирата си и помислих гласно: „Добре де, сега вече поне ще се наложи да я намерим“ — когато изведнъж второто писмо ми заговори с делово гласче:

„МИЛИ ТАТКО,

Как си? Аз се омъжих. Чакам дете. Мисля, че ще бъде огромно. Мисля, че ще улучи тъкмо Коледа. Направо се побърквам, защото няма е какво да си платим дълговете и да се измъкнем оттук. Предлагат на Дик чудна служба в Аляска по неговата много тясна специалност в механиката, това е, което зная, но перспективите направо са чудни. Извинявам се, не ти давам домашния си адрес, но се страхувам, че все още ужасно си ми сърдит, а Дик не бива да научава нищо. То пък едно градче! Тези кретени не се виждат от пушеците. Моля те, изпрати ни чек, татко. Спокойно ще ни стигнат три-четири стотачки или дори по-малко, ще ти бъдем благодарни за всяка сума, можеш например да продадеш старите ми неща, защото, стигнем ли до Аляска, ще се заринем с пари. Напиши ми, моля те. Преживях много скърби и лишения.

Твоята очакваща Доли (Мисис Ричард Ф. Скилър).“

---

[1] Мои прозорци (фр.). — Б.а. ↑

[2] Знаете ли, моята малка на десет години беше в захлас от вас? (фр.) — Б.а. ↑

Отново бях на път, отново седях зад волана на стария син седан, отново бях сам. Когато четях писмото, когато се борех с гигантската мъка, породена от него, Рита още спеше мъртвешки. Погледнах я: усмихваше се насън. Целунах я по мокрото чело и я напуснах завинаги: тези дни клетницата искаше да ме навести тук, но не приемам представители от онзи (за вас „този“) свят. Лепнах нежна бележка за сбогом с лейкопласт за пъпчето ѝ — иначе няма да я намери.

Май написах „сам“? Не, не съвсем. С мен беше черното ми приятелче и щом намерих усамотено място, без трепет изрепетирах насилствената смърт на мистър Ричард Ф. Скилър. В багажника на колата — непресъхващ откъм съкровища — намерих най-стария и най-мръсния си пуловер и го окачих на клон в безмълвната горичка, в която ме отведе черният път встрани от шосето. Изпълнението на присъдата беше развалено от някаква засечка в действието на спусъка. Слабо разбираемият предмет в ръката ми явно се нуждаеше от смазка. Но не исках да губя време. Хвърлих сивия мъртъв пуловер наново в автомобила, както се бе сдобил с допълнителни дупки на различни места; заредих наново топлото си приятелче и продължих пътешествието.

Писмото беше от 18 септември 1952 година, адресът, който тя даваше, беше: „До поискване, Коулмънт“ (не във Вирджиния, не в Пенсилвания и не в Тенеси — и изобщо не е „Коулмънт“, замаскирал съм всичко, моя любов). Оказа се, че е търговско градче на осемстотин мили южно от Ню Йорк. Реших да карам, без да спирам, но не издържах и на съмване спрях да отпочина в един мотел близо до Коулмънт. Кой знае защо, бях сигурен, че този Скилър, навремето е въртял търговия с автомобили на старо и може тогава да се е запознал с моята Лолита, когато я е карал за Бърдсли — например през деня, когато на път за урока по музика ѝ се бе спускала гумата на велосипеда; явно по-късно се е разорил. Трупът на убития пуловер на задната седалка все се мъчеше да обрисова — колкото и да го размествах —

разни очертания, които се отнасяха до Трап-Скилър, до вулгарното му и цинично яко тяло, и за да неутрализирам грубия му, порочен вкус, реших да добия особено изящен вид — събудих се с тази мисъл и успях да натисна копчето на будилника, за да не избухне в определения час. Сетне строго романтично и грижливо като човек, тръгнал на дуел, проверих дали документите ми са наред, окъпах се, напарфюмирах се, избърснах си лицето и гърдите, избрах копринена риза и чисти долни гащи, нахлузих прозрачно-тъмни чорапи и се поздравих, задето бях взел някои твърде контешки неща — например велурената жилетка със седефените копчета и бледата кашмирена вратовръзка.

Уви, не можах да удържа закуската в стомаха си, но приех хладнокръвно тази дребна неприятност, избърсах си устата с батистена кърпичка, извадена от ръкава според английската мода, и с буцата син лед вместо сърце, с таблетката на езика и тежката смърт в задния джоб чевръсто влязох в телефонна кабина в Коулмънт („ах-ах-ах“, произнесе съгваемата врата) и набрах номера на единствения Скилър от опърпания телефонен указател: Пол Скилър, мебели. Прегракналият Пол отвърна, че има такъв Ричард, че той е негов племенник, а живее — ей сега ще погледне — на улица Килър номер десет (това са, разбира се, първите попаднали ми псевдоними). „Ах-ах-ах“, изпъшка вратата.

Номер десет на улица Килър се оказа занемарен жилищен блок. Интервюирах неколцина умърлушени старци и две дългокоси, розово-руси, невероятно мръсни нимфетки (да си призная, поглеждах доста разсеяно, просто така — за някое леко облечено момиченце, което да притисна за минута, щом приключа с убийството и ми стане все едно, и не ще има вече никаква забрана). Да, наистина, Дик Скилър живеял тук по едно време, обаче се изнесъл, когато се оженил. Никой не знаеше новия му адрес. „Може да знаят в дюкянчето“ — каза нисък глас от дупката в тротоара (поправяха нещо) до мястото, където случайно бях спрял и си приказвах с две отвеяни бабички, докато плъзгах поглед по тънките голи ръце на босоногите им внучки. Не улучих нужното дюкянче и един предпазлив побелял негър поклати отрицателно глава още преди да съм попитал каквото и да било. Пресякох улицата и влязох в мизерно помещение, извиканият от един купувач по моя молба женски дух отвърна високо от бездната на

мазето (което повтори темата на мъжкия дух от дупката в тротоара): „Улица Хънтър, последната къща.“

Улица Хънтър се намираше много далеч, в съвсем безнадежден краен квартал, в света на високите купчини смет и дълбоките канавки, червивите градинки и разкривените коптори, сивия ръмеж и червената глина и някакви фабрични комини, които пушеха в далечината. Спрях пред „последната къща“ — пред скована от дъски барачка, зад която встрани от пътя се виждаха още две-три такива барачки и широк пущинак, целият в избелели бурени. Зад къщурката се чуваха удари на чук и няколко минути седях в старата си кола, и аз стар и прояден, в края на дългия си път, пред сивата цел, *finis*, приятели, *finis*, злодеи. Беше към два по обед. Пулсът ми скачаше ту на сто, ту на четирийсет. Ситен дъжд шумолеше по ламарината на икара. Пистолетът се премести в десния ми джоб. Чорлав помияр с мокра от кал козина, провиснала от корема, се спря почуден и сетне захвана добродушно да бафбафка срещу ми, като мижеше и си виреше носа; престана, разходи се околоръст и още веднъж бафна.

Излязох от автомобила и затръшнах вратата. Колко прозаично, колко праволинейно прозвуча този трясък в пустотата на посърналия ден! „Баф“, изкоментира песът. Натиснах копчето на звънеца; вибрацията му премина по цялата ми снага. Personne: няма никого. Je resonance, herpersonne; звъня отново, никотново. Откъде, от какви дълбини е този втор повтор? „Баф“, намеси се кучето. Устремно приближаване, тътрене и шум (баф) на разтваряна врата.

Пораснала е към пет сантиметра. Очила с бледорозова рамка. Високо вдигната по нов начин коса, нови уши. Колко просто! Този миг, тази смърт — всичко, каквото бях викал във въображението си повече от три години, внезапно се оказа просто и сухо като треска. Тя беше откровено и невероятно бременна. Лицето ѝ сякаш се беше смалило (бяха минали само две секунди, но искам да им придам толкова дървена продължителност, колкото животът може да издържи); луничките избледнели, бузите хлътнали; голите ръце и пиццали изгубили всичкия си загар, така че се виждаха косъмчетата по тях; беше с кафява памучна рокля без ръкави и с плъстени чехли.

„Господи!“ — възкликна тя след паузата с цялата си почуда и радушие.

Без да вадя юмрук от джоба, изграчих: „Мъжът ти вкъщи ли е?“

Да убия нея, както някои са очаквали, не можех, разбира се. Представете си, аз я обичах. Беше любов от пръв поглед, от последен поглед, от вечен поглед.

„Влизай“ — каза тя ведро и напористо. Доли Скилър се притисна до разпукналото се мъртво дърво на вратата и се помъчи, колкото можа, да се сплеска (при което дори се повдигна на пръсти), остана така за миг разпъната, загледана надолу, като се усмихваше на прага с хлътналите си бузи и овални скули, с белите си като разводнено мляко ръце, опънати по дървото. Преминах, без да закача изпъкналото ѝ бебе. Познатата топлина на Доли — е лек примес на кухня. Зъбите ми тракаха най-глупашки. „О, не, ти ще останеш във“ (на кучето). Затвори вратата и влезе след мен и след своя корем в бедната кукленска стая.

„Дик е ей там“ — каза тя, посочи с невидима тенис ракета и ме покани да прекося с поглед стаята, която служеше за гостна и спалня, а сетне кухничката и пролуката на задната врата до мястото, където в доста примитивна перспектива се виждаше чернокос млад непознат в работен гащеризон (веднага отмених убийството му) гърбом към мен на стълба, заковаваше нещо за бордеа на съседа, по-набит момък от него (но с една ръка), а той го гледаше изотдолу.

Тя обясни тази картина в рамката на далечната врата с извинителна въздишка („мъжете все нещо строят“) и попита дали да го повика.

Не.

Застанала посред малко наклонения под и с леки въпросителни звуци, тя правеше познатите явайски жестове с китки и с пръсти, като ми предлагаше с тази схема на шеговита учтивост да избирам между люлеещия се стол и дивана (нощното им легло). Казвам „познатите“, защото веднъж ме бе поканила с точно такъв „танц на ръцете“ в нашата гостна в Бърдсли, когато беше уредила вечеринката. Приседнахме и двамата на дивана. Интересно: макар че всъщност хубостта ѝ беше повехнала, едва сега ми стана ясно — в този безнадеждно късен час на жизнения ден — колко прилича тя — както винаги е приличала — на леко червенокосата Венера на Ботичели: същият мек нос, същата димна чаровност. В дълбините на джоба моите пръсти леко пуснаха и подтикнаха по-надолу заедно с кърпата, в която се бе свил, моя неупотребен колт.

„Не е този, който ми трябва“ — казах аз.

Неясният радушен израз се изгуби от очите ѝ. Челото ѝ се сбърчи както през старите, горчиви дни.

„Кой — този?“

„Къде е? Бързо!“

„Слушай — каза тя, като наведе глава настрани и я разтърси в това положение: — Слушай, нали няма да почнеш отново?“

„Ще почна, и още как“ — заявих аз и цяла минута (колкото и да е чудно, през единствената блага, приемлива минута от цялата ни среща) се гледахме настръхнали, сякаш тя още беше моя.

Като умно момиче тя първа се овладя.

От последвалите ѝ думи стана ясно, че Дик не знаел нищо за цялата тази история. Мислел, че е моя дъщеря. Мислел, че се е родила

във високопоставено семейство и е избягала от къщи, за да мие чиниите по кръчмите. Вярвал на всичко. Защо да усложняваме и без това трудното положение, защо да ровя тази кал?

Възразих ѝ, че трябва да бъде разумна, трябва да бъде много разумно момиче (с ей толкав гол барабан под тънкия кафяв плат), защото, ако разчита на помощта, която имам намерение да ѝ окажа, трябва да разбере, че се налага да узная всичко.

„Хайде, моля те: името му!“

Как — тя си мислела, че отдавна съм го отгатнал...

То е *толкова* (тя се усмихна лукаво и тъжно) сензационно име, че просто никога няма да повярвам. Дори и на нея не ѝ се вярва.

„Името му, моя есенна нимфо.“

„Ах, нима е толкова важно. По-добре да, оставим този разговор.“
Не искам ли цигара?

„Не. Неговото име.“

Тя поклати глава извънредно решително. Смяташе, че вече било късно за скандал — и че все едно, никога няма да повярвам на невероятното, на най-невероятното...

Станах, казах, че е време да си тръгвам, да поздравя мъжа си, драго ми е било да я видя.

Каза, че напразно настоявам — тя никога няма да го назове... но че, от друга страна... в края на краищата...

„Наистина ли искаш да знаеш кой беше? Добре тогава, той беше...“

И тихичко, интимно, високо вдигнала тесни вежди и издула изпръхнали устни, с лека ирония, но и с известна нежност и сякаш със сподадено свирукане произнесе името, което проницателният читател е отгатнал отдавна.

„Уотърпруф“ — каза Лолита. Защо нищожният спомен за летния ден край езерото се мярна в паметта ми? Аз също отдавна бях отгатнал това име, но само подсъзнателно, без да си давам сметка. Сега не изпитах нито болка, нито учудване. Сливането премина спокойно, всичко си дойде на мястото, възникна като на сглобяема картинка орнаментът от клонки, който постепенно бях нареждал от самото начало на повестта си така, че в необходимия момент узрелият плод да падне; да, с известна порочна преценка (тя още говореше, но не я слушах, потопен в златния си покой) да изравя златния си и чудовищен

покой чрез логичното удовлетворение, което дори моят най-недружелюбен читател ще изпита сега.

Както казах, тя все още говореше. Най-сетне се включих в свободно леещите се нейни приказки. Оказва се, той бил единственият мъж, когото безумно обичала. Чакай — ами Дик? Ах, Лик ли — той е чудесен, пълно съпружеско щастие и тъй нататък, тя имала друго предвид. А аз — аз, разбира се, не влизах в сметката!

Известно време ме гледа, сякаш едва сега бе осъзнала нечувания и всъщност доста досаден, сложен и никому ненужен факт, че седналият до нея четирийсетгодишен, съвсем чужд, тънък, издокаран, крехък джентълмен със слабо здраве, в кадифено сако някога е познавал и е боготворил всяка пора, всяко зачатъчно косъмче на детското ѝ тяло. В бледосините ѝ очи зад издължените стъкла на непознатите очила се видя отразен за миг нашият мизерен роман, за миг бе претеглен и отхвърлен като скучна вечер на гости, като екскурзия в кишав ден, на която са се явили само най-безинтересните хора, като дотегнало домашно, като засъхнала кал, лепнала се за нейното детство.

Едва успях конвулсивно да дръпна коляното си от радиуса на действие на схематичния удар на нейното юмруче — един от новопридобитите ѝ жестове.

Каза да не съм приказвал глупости. Било, каквото било. Призна, че, общо взето, съм бил добър баща — отдаваше ми дължимото поне в това. Продължавай, Доли Скилър.

Дали съм знаел например, че е бил познат на нейната майка? Че дори е бил смятан за стар приятел на семейството? Че е гостувал у чичо си в Рамсдейл — ах, много отдавна — и изнесъл лекция в маминия клуб, изведнъж сграбчил Доли за голата ръка и я дръпнал върху коленете си в присъствието на всички тези дами, сетне я разцелувал, а тя била само на десет години и много му се ядосала? Знаел ли съм, че той забелязал мен и нея в онзи хотел на не знам какви си ловци, където пишел *същата тази* пиеса — да, за „омагьосаните“ ловци, — дето тя я репетирила в Бърдсли две години по-късно. Че той ѝ говорил невъзможни неща долу във вестибюла? Знаел ли съм, че — ах, било толкова отвратително от нейна страна да ме заблуди и да ме накара да повярвам, че Клер е възрастна дама — може би негова

роднина или някогашна приятелка — ами как за малко да се издъни, когато вестникът в Уейс отпечата неговата снимка!

В Брайслендския вестник нямаше негов портрет. Наистина много забавно.

„Да“ (продължи тя) — животът е низ от комични номера. Ако някой романист опишеше съдбата на Доли, никой не би му повярвал.

Тогава се дочуха бодри домашни звуци откъм кухнята, Дик и Бил нахлуха в нея да търсят бира. Видяха госта през отворената врата и Дик влезе в стаята.

„Дик, това е татко!“ — извика Доли с напрегнат глас, той ми се стори съвсем невероятен, нов и радостен, стар и тъжен, защото младежът, ветеран от далечната война, се оказа почти напълно глух.

Очи морски цвят, черна коса, ниско подстригана, румени бузи, небръсната брадичка. Стиснахме си ръцете. Дискретният Бил, който явно се гордееше, че може да прави чудеса с една ръка, донесе отворени от него кутии бира. Понечи да си отиде. Преувеличената учтивост на пролетария. Накараха го да остане. Семейна картинка върху реклама за бира. Всъщност аз и Скилърови предпочитахме да сме в компания. Преместих се в нервно разлюлелия се стол. Като дъвчеше лакомо, бременната Доли ми предложи бисквити, фъстъци, чипс. Мъжете поглеждаха нейния крехък, зиморничав, миниатюрен, старовремски, младолик, но явно болнав баща с кадифеното сако и бежовата жилетка; може пък да е виконт.

Бяха си помислили, че съм пристигнал при тях за няколко дни, и Дик, силно сбърчил чело, което означаваше мисловно напрежение, предложи Доли и той да спят в кухнята на пода върху резервния дюшек. Леко махнах с ръка и обясних на Доли (тя предаде това понататък с особена рулада), че просто съм се отбил за един час на път за Лектобург, където ме очакват приятели и поклонници. Тогава забелязахме кръв върху един от малкото палци на Бил (който се оказва доста недодялан чудотворец). Колко женствено беше, неவிжданo никoга преди в такъв ракурс, сенчестото раздвояване на бледите ѝ гърди, набелязали се в отвора на роклята, когато се наведе над ръката на сакатия! Отведе го на ремонт в кухнята, (нямаше баня). Цели тричетири малки вечности, които направо набъбваха от изкуствената топлина на взаимните чувства, Дик и аз останахме сами. Той седеше на стола, потриваше предните си крайници и продължаваше да си

бърчи челото; изпитах безцелното желание да изстискам черните точки по изпотения му нос с дългите си лъскави нокти. Харесаха ми хубавите му тъжни очи и много белите му зъби. По-малко привлекателна беше грамадната му космата адамова ябълка. Защо ли не се бръснат по-начесто тези млади напращели момци? Той и неговата Доли са имали неудържими полови сношения на този диван поне сто и осемдесет пъти, откак е заченала. А преди това — откога ли се познаваха? Странно — не изпитвах никакво лошо чувство към него; нищо освен страдание и отвращение. Сега си търкаше носа. Не се съмнявах, че когато най-сетне си отвори устата, ще каже (леко поклащайки глава насам-натам): „Ех, щерка ви е момиче един път, мистър Хейз. Няма грешка. И чудо майка ще бъде.“ Клетникът си отвори устата — и сръбна бира. Това му придаде увереност и той продължи да пие на малки глътки до пяна на устата. Той бил, както се изрази тя, чудесен. Затварял е в шепите си нейните флорентински гърдички. Ноктите му бяха черни и начупени, но ставите и пръстите, силната му изящна китка бяха много, много по-благородни от моите. Твърде много човешки жертви бях разкъсвал с клетите си разкривени ръце, за да се гордея с тях: френски фрази, едър кокал на дорсетски селянин, сплескани пръсти на австрийски шивач — ето ви го Хумберт Хумберт.

Добре. Щом предпочита да мълчи, и аз мога да мълча. Изобщо не е лошо да си отпочина в този умирал се, уплашен до смърт люлеещ се стол, преди да се запътя към леговището на звяра: там ще вдигна крайната плът на пистолета и ще потъна в оргазма на спусъка — винаги съм бил верен последовател на виенския вещер. Но постепенно ме обзе съжаление към горкия Дик, по някакъв ужасен, почти хипнотичен начин му пречех да произнесе единствената реплика, която би могъл да измисли („Щерка ви е един път момиче...“).

„Значи се стягате за Канада, така ли?“

В кухнята Доли се смееше на нещо казано или извършено от Бил.

„Значи — изревах аз — се стягате за Канада? Тоест не за Канада — изревах наново. — Искам да кажа — за Аляска.“

Той обгърна с две ръце халбата и като закима с вид на мъдрец, отвърна: „Наистина според мен се е порязал на острия ръб. А ръката си е загубил в Италия.“

Дивни бадеми в лилаворозов цвят. Откъсната сюрреалистична ръка, увиснала в поанталистичния им кармин, с малка цветарка, татуирана от външната страна на китката. Доли и подлепеният Бил се появили отново. Мина ми през ума, че двусмислената ѝ красота, подчертаната ѝ от кафявата бледност сигурно възбуждат сакатия. Дик, ухилен с облекчение, се надигна от стола. Сметна, че било време той и Бил да се захванат отново с жиците. Сметна, че мистър Хейз и Доли има да си приказват за много неща. Сметна, че отново ще ме види, преди да си замина. Защо тези хора смятат толкова много, а толкова малко се бръснат и толкова пренебрегват слуховите апарати?

„Сядай“ — каза тя, като звучно се плесна по бедрата. Отново се отпуснах в черния фатерщул.

„Добре, да се върнем на въпроса. Ти значи ме предаде. Къде заминахте? Къде е той сега?“

Тя взе от камината гланцирана изкорубена снимка. Възрастна жена в бяло, дебела, грейнала, с патрави крака, с много къса рокля; мъж по жилетка: моржови мустаци, ланец на часовник. Родителите на мъжа ѝ. Живеели със семейството на брат му в Джуно.

„Наистина ли не искаш цигара?“

Тя запали. За пръв път я виждах да пуши. Това бе строго забранено през царуването на Хумберт Страшни. Плавно, сред синкавия пушек, Шарлота Хейз се надигна от ковчегата. Разбира се, лесно ще го намеря чрез чичото дентист, ако тя не ми каже.

„Да съм те предала ли? Не.“ Тя насочи към камината стрелата на своята цигара, бързо почука по нея с показалец, също както правеше майка ѝ, и съвсем по същия начин, боже мой, с нокът изчопли частичката цигарена хартия от долната си устна. Не. Не ме е предавала. Било съвсем приятелски. Едуза я предупредила навремето, че Ку има слабост към малките момиченца — навремето за малко да го тикнат в затвора, въпреки той знаел, че тя знае. С лакът върху дланта тя смукна, усмихна се, издуха пушека, отново стрелна към камината. Потъна в спомени. Работата била там, че виждал издъно (с усмивка) всичко и всички, защото не бил като мен и като нея, а бил гений. Бележит човек. А какъв веселяк! Търкалял се от смях, когато тя му признала моите отношения с нея, какво предателство е, щом е било съвсем безопасно да му признае?

„Та така. Ку — всички му викаха Ку...“

Така съкратен се наричаше летният ѝ лагер (Кукувичка). Забавно съвпадение. Значи я откарал в шикарно ранчо на триста мили от, как беше... Елефант (Елфинстън). Ами как се казваше ранчото? Ах, много глупаво име: Дук-дук — нищо не означава (е, кой знае)... но общо взето, сега нямало значение, тъй като това място било изчезнало, изпарило се. А колко било чаровно — не съм можел да си представя феноменалния разкош на това ранчо — там имало *всичко*, ама направо *всичко*, дори водопад в къщата! Сигурно съм си спомнял червенокосия тип, с когото ние (*ние!*) сме играли веднъж тенис? Ранчото било всъщност на брата на червенокосия, но той го отстъпил за лятото на Ку. Когато Ку пристигнал е нея, им организирали нещо като коронация, а сетне ги хвърлили в басейна, за малко да ги удавят, както се прави при пресичането на екватора. Е, нали знаеш...

Тя изви нагоре очи, покорна на съдбата.

„Моля те, продължавай.“

Та така. Уж щял да я закара есента в Холивуд — да видели дали е подходяща за епизодична роля във филма по неговата пиеса „Златни струни“. Дори се надявал, че ще дублира една от прочутите малки актриски на обления в изкуствена светлина тенис корт. Уви, никога не се стигнало дотам.

„Къде е сега този мизерник?“

Защо да е мизерник? Чудесен човек в много отношения. Но там, в ранчото, животът бил само пиянство и наркотици. И, разбира се, той бил истинско страшилище в полово отношение, приятелите му били негови роби. Не мога да си представя (аз, Хумберт, не съм можел да си представя!) какви ги вършили всички в ранчото Дук-дук. Тя категорично отказала да участвува и той я изпъдил.

„В какво?“

„Ах, в странни, долни, фантастични неща. Знаеш ли, той имаше и момичета, и момчета, и няколко големи мъже, искаше всичките заедно да вършим бог знае какво голи-голенички, докато мадам Дамор ни снимаше с кинокамера.“ (Жустин на маркиз Дьо Сад в началото е на дванайсет години.)

„Какво именно се вършеше?“

„Ах, отвратителни неща... Ах, не, ама наистина аз...“ (Тя произнесе това „аз“ като сподавен вик, заслушана в източника на дърпащата болка, и понеже нямаше думи, разпери всичките си пет

пръста и неловко преряза въздуха с ръка. Не — не можеше, отказваше по-подробно да обясни в присъствие на детето, което носеше.

Да, наистина.

„Пък и какво ли значение има сега — каза тя, докато разбухваше възглавницата с юмрук и сетне се наместваше с корема нагоре върху дивана. — Диви неща, мръсни неща. Казах — не, за нищо на света няма... (тя наивно използва неудобен за публикуване цинизъм за назоваване на прищявката, която ние двамата познавахме добре) на твоите отвратителни хлапаци, защото си ми нужен само ти. И тогава той ме изрита.“

Оставаше малко за разправяне. През онази зима (1949—1950) Фей и тя много трудно си изкарвали прехраната. Две години се местила от град на град, работила в малките ресторантчета по шосето, а после срещнала Дик; Не, не го знаела къде се намира по онова време. Вероятно някъде в Ню Йорк. Тъй като беше прочут, тя лесно би го намерила, ако би поискала. Фей опитала да се върне в ранчото, но то просто вече не съществувало — изгоряло до шушка, *нищо* не останало освен черна купчина боклук. Това ѝ се сторило толкова странно, толкова странно...

Е, да, името на Мак Ку беше, подобно на неговото и къщата му също бе изгоряла.

Тя притвори очи и зяпна с уста, отметна се върху възглавницата и спусна единия си крак на пода под памучното одеяло. Подът бе леко наклонен, някое стоманено топче би се отърколило право в кухнята. Сега вече знаех всичко каквото исках. В намерението ми не влизаше да тормозя моята мъничка. Някъде зад бордеа на Бил радиото запя след трудовия ден за безумна, обречена любов и ето тя беше пред мен, вече очукана, вече с недетски изпъкнали жили върху тънките ръце, с гъша кожа при раменете, с плоски „маймунски“ уши, с неизбръснати подмишници, ето я, полулежеше пред мен (моята Лолита!), безнадеждно повехнала на седемнайсет години, с това бебе в нея, което може би мечтаеше вече да развърти голям бизнес и да излезе в пенсия през 2020 година — а аз гледах и не можех да се нагледам, и знаех — толкова сигурно, колкото, че ще умра, — че я обичам най-много от всичко, което някога съм виждал или мога да си представя на този свят, или съм мечтал да видя на онзи. От нея бе останал само съвсем лек теменужен полъх, листопадното ехо от онази нимфетка, върху която се

бях стоварвал с такива крясъци в миналото; ехо в края на червено дърво в далечна гора под белезникав свод, с кафяви листа, препречили потока, е един последен щурец в сухия буренак... Но слава богу, боготворях не само ехото. Грехът, който навремето лелеех в преплетените лозници на сърцето си, *mon grand péché radieux*^[1], се сви до ядката си: до безплоден и егоистичен порок; тъкмо него зачерквах и проклинах. Можете да се гаврите с мен и да заплашвате да прогоните публиката от залата, но докато не ми затъкнат устата и ме удушат, ще крещя за своята истина. Лудешки жадувам пелият свят да научи колко обичам своята Лолита, тази Лолита, бледа и осквернена, с чуждото дете под сърцето, но все още сивоока, все още с черни като сажда ресници, все още руса и бадемова, все още Карменсита, все още моя, моя... *Changeons de vie, ma Carmen, ajloas vivre quelque part où nous ne serons jamais séparés.*^[2] Охайо? Дебрите на Масачузетс? Мери Мей? Все едно, дори тези нейни очи да посърнат до рибешко късогледство, бозките ѝ да набъбнат и да се напукат, а чаровното, младо, велурено устийце да бъде осквернено и разкъсано от раждането — дори тогава още ще обезумявам от нежност само при вида на твоето свидно, повехнало лице, при звука на твоя гърлен млад глас, моя Лолита.

„Лолита — изрекох аз, — може да е безсмислено и безполезно, но трябва да ти кажа. Животът е твърде кратък. Оттук до стария автомобил, който знаеш тъй добре, са двацет, двацет и пет крачки. Съвсем кратка разходка. Направи тези двацет и пет крачки. И ще си живеем преспокойно до края на живота.“

Carmen, voulez-vous venir avec moi?^[3]

„Искаш да кажеш — отвърна тя, като отвори очи и леко се надигна (змия, готова да ухапе), — искаш да кажеш, че ще ни дадеш (на нас!) пари само ако преспя с теб в хотела, така ли? Това ли искаш да кажеш?“

„Не, не. Криво си ме разбрала. Искам да зарежеш своя случаен Дик и тази ужасна дупка и да дойдеш о мен — да живееш с мен, да умреш с мен, всичко, всичко с мен“ (предавам общия смисъл на моите думи).

„Ти си ненормален“ — каза тя с детинска гримаса.

„Помисли си, Лолита. Няма никаква разлика. Освен — едно нещо, но то няма значение (отменянето на смъртното наказание, исках

да кажа, но не го казах). Във всеки случай, дори да ми откажеш, все едно ще получиш своето... trousseau“^[4].

„Да не се шегуваш?“ — попита тя.

Дадох ѝ плика с четиристотинте долара и чека за три хиляди и шестстотин.

Плахо, с опасение, тя взе mon petit cadeau^[5], челото ѝ внезапно се обля в омайна розова багра.

„Чакай — избъбри тя мъчително силно, — ти ни даваш четири хилядарки, така ли?“

Закрих лицето си с ръце и избухнах в сълзи — най-горещите, които някога съм проливал. Чувствувах ги как лъкатушат между пръстите и се стичат по брадичката ми, как ме изгарят, носът ми се запуши, не можех да се спра и тогава тя пипна китката ми.

„Ще умра, ако ме докоснеш — казах аз. — Сигурна ли си, че няма да тръгнеш с мен? Няма ли поне слаба надежда, че ще дойдеш? Отговори ми само на това.“

„Не — каза тя, — не, душко, не. — За пръв път през живота се обърна така към мен. — Не — повтори тя. — И дума не може да става. По-скоро бих се върнала при Ку. Там е работата, че...“

Явно не ѝ стигнаха думи. Мислено я снабдих с тях („... той ми разби сърцето, ти само разби моя живот“).

„Просто чудесно — продължи тя — хоп! (пликът се плъзна от дивана на пода, тя го хвана), — толкова невероятно чудесно от твоя страна... такъв куп пари! Те ще решат всички въпроси. Можем да заминем още следващата седмица. Стига си плакал, моля те! Трябва да разбереш. Да ти донеса ли още бира? Ах, недей да плачеш! Толкова ми е мъчно, че съм те лъгала, но сега вече нищо не може да се направи.“

Избърсах си лицето и пръстите. Тя се усмихваше, загледана в cadeau... Тя ликуваше. Искаше да повика Дик. Казах, че след минута тръгвам и никак, никак не искам да го виждам. Опитавме да намерим тема за разговор. Кой знае защо, все виждах пред себе си — образът трепкаше и копринено проблясваше върху мократа ми ретина — ярко момиченце на дванайсет години, седнало на прага, замерва с камъчета празна консервена кутия. Понечих да кажа — търсех някоя небрежна фраза: „Интересно какво ли е станало е малката Мак Ку — дали е оздравяла вече?...“ — но навреме се спрях, страхувах се, че ще ме засече: „Интересно какво ли е станало с малката Хейз?“ В края на

краищата се наложи да се върнем към паричните въпроси. Предаденият ѝ чек представляваше чистият приход от наема за майчината ѝ къща. Тя се учуди — мислела, че е била отдавна продадена. Още не (впрочем наистина ѝ бях казал така навремето, за да прекъсна всякаква връзка с Рамсдейл). Адвокатът скоро ще ѝ прати пълен отчет за финансовото ѝ положение. Положението е — чудесно. Къщата може да се продаде на прилична цена. Някои от евтините акции на майка ѝ страшно са се покачили. Не, наистина е време да тръгвам. Време е да тръгвам, да го намеря, да го унищожа.

Тъй като знаех, че няма да преживея допира на устните ѝ, доста дълго отстъпвах заднишком като в претенциозен танц, при всяко движение, което тя и коремът ѝ правеха в моя посока.

Тя и кучето ме изпратиха. Учудих се (не, реторичен похват — никак не се учудих), че щом видя автомобила, в който бе пътувала толкова много като нимфетка, не се развълнува. Само отбеляза, че бил полилавял тук-там от старост. Казах, че е неин и че мога да взема автобуса. Каза ми да не говоря глупости, щели да тръгнат със самолет за Юпитер или за Юкон и там да си купят кола; казах, че в такъв случай аз купувам нейния стар икар за петстотин долара.

„С такова темпо скоро ще станем милионери!“ — възкликна тя, като се обърна към задъханото от възторг куче — те нямаха намерение да го вземат със себе си.

Carmensita, lui demandais-je...^[6]

„Една последна дума — казах на старателно правилния си английски. — Ти вероятно си напълно сигурна, че — хайде да не е утре или вдругиден, — че някога, все едно кога, няма да дойдеш да живееш при мен? Ще сътворя чисто нов бог и ще му благодаря с пронизителни крясъци, стига само да ми дариш тази микроскопична надежда“ (общ смисъл).

„Не. — отвърна тя усмихната. — Не.“

„А между другото, това би променило нещата“ — каза Хумберт Хумберт.

След това той извади пистолета... тоест читателят очаква може би да постъпя така глупашки книжно. Дори и през ум не ми мина.

„Гуд-бай-ай!“ — пропя тя, моята американска мила безсмъртна, мъртва любов; защото е мъртва и безсмъртна, ако четете тези редове (подразбирам официалното съглашение с тъй наречените власти).

На заминаване чух как с рулади зовеше своя Дик; кучето препусна вълнообразно като дебел делфин да съпроводи автомобила, но беше твърде тежко и старо, затова скоро изостана.

Денят умираше, вече карах по шосето под ситния дъжд и колкото чевръсто да сновяха драмата близнаци по предното стъкло, не можеха да изтрият сълзите ми.

---

[1] Моят велик, лъчезарен грях (фр.). — Б.а. ↑

[2] Нека променим живота си, мои Кармен, да заживеем някъде. („Кармен“, Проспер Мериме.) — Б.а. ↑

[3] Кармен, искаш ли да заминеш с мен? (фр.) — Б.а. ↑

[4] Чеиз (фр.). — Б.а. ↑

[5] Моя малък подарък (фр.). — Б.а. ↑

[6] Карменсита, попитах я аз... (фр.) — Б.а. ↑

Напуснах Коулмънт привечер (по шосето Хикс — не му помня номера) и можех да стигна до Рамсдейл на съмване, но ме съблазни едно мнимо скъсяване на пътя. Трябваше да изляза на магистралата Игрек. Картата невъзмутимо показваше, че точно зад Удбайн, до който стигнах вече по тъмно, от шосето Хикс можех да стигна до магистралата Игрек по напречен черен път. Пътят бе около час (четирийсет мили). В противен случай трябваше да продължа по шосето Хикс още сто мили и едва тогава да използвам лъкатушното, мързеливо шосе Зет и да стигна до необходимата ми магистрала.

Черният път обаче ставаше все по-лош, дупките — все по-ужасни, калта — все по-лепкава и когато след десет мили полусляпо, дяволско, костенурско придвижване понечих да свия обратно, старият ми слаб икар затъна в дълбоката кал. Беше тъмно; киша и безнадеждност. Фаровете ми бяха надвиснали над широка канавка, пълна с вода. Околността, ако имаше такава, се свеждаше до черна пустиня. Мъчих се да се измъкна, обаче задните ми колела само виеха в мочурището и мъката. Проклех съдбата, съблякох контешките си дрехи, извлякох работния панталон, галошите, надупчения от куршуми пуловер и изминах обратно по калта четири мили до крайпътна ферма. Докато вървах, дъждът рукна като из ръкав, но не ми стигнаха сили да се върна за пардесюто. Подобни произшествия ме убедиха, че сърцето ми всъщност е здраво — въпреки наскорошните диагнози. Чак към полунощ един автомонтьор ми освободи колата. Върнах се криво-ляво на шосето Хикс и продължих напред. След час пътуване почувствувах отпадналост. Спрях до тротоара в анонимното градче и до насита се насмуках със сладък джин от вярното шише.

Дъждът отдавна беше отменен. Чернееше се топла апалачка нощ. Нарядко покрай мен преминаваха автомобили: отдалечаващи се рубини, приближаващи се брилянти; градчето обаче спеше. По тротоарите не се блъскаха весело тълпите граждани, които нощем дирят прохладата в сладката, зряла, загнила Европа. Единствен аз се наслаждавах на благотворната нощ и на странните си мисли. Теленото

кошче до бордюра на тротоара беше извънредно придиричиво към нещата, които можеше да приеме. „За боклуци и хартия без хранителни отпадъци“, гласеше надписът. Хересови букви светеха над магазина за фотоапарати. Грамаден термометър с название на пургатив самотуваше върху фасадата на аптеката. Златарското магазинче на Рубинов предлагаше витрината си е изкуствени камъни, които се отразяваха в червено огледало. Фосфоресциращи часовници със зелени стрелки плаваха в платнените дълбини на пералнята „Момент“. От другата страна на улицата сервизът сънено мълвеше „Автора убили“ (а всъщност — „Автомобили“). Самолет, украсен с камъчета от същия този Рубинов, прелетя о боботене по кадифените небеса. Колко много заспали мъртвешки сън градчета бях видял! Това все още не беше последното.

Нека малко се поскитам без работа — нали участта му е решена. Ритъмът на неоновите светлини оттатък улицата беше двойно по-бавен от ударите на сърцето ми: очертанието на голям кафеник над ресторанта на всеки две секунди пламваше изумрудено и щом угаснеше, го сменяха розови букви, които възвестяваха „Отлична кухня“ — но кафеникът още дразнеше погледа с латентната си сянка преди новото си изумрудено възкръсване от света на мъртвите. Ние правехме рентгенови снимки, това минаваше за ужасно забавно. Рубинено-изумруденото градче не беше далеч от „Омагьосаните ловци“. Отново ридах, опиянен от невъзможното минало.

На тази самотна спирка между Коулмънт и Рамсдейл (между невинната Доли Скилър и жовиалния чичо Айвър) преразгледах всичките подробности на делото си. Крайно простичко и ясно видях сега и себе си, и своята любов. В сравнение с това предишните прегледи от този род не бяха на фокус. Преди две години в миг на метафизично любопитство се обърнах към умен духовник, който говореше френски, отдадох в ръцете му сивото си протестантско неверие за старомоден папистки лечебен курс и се надявах от чувството за грях да извлека съществуването на Висш съдия. През онези мразовити утрини в дантеления скреж на Квебек добрият абат се трудеше над мен с изтънчена нежност и разбиране. Безкрайно съм благодарен и на него, и на великата организация, чийто представител беше. Уви, не можах да се възнеса над обикновения човешки факт, че каквато и духовна утеха да си осигурях, каквато и литофанска нежност да ме очакваше, нищо не би накарало моята Лолита да забрави всичко диво, мръсно, което моето желание ѝ беше натрапило. Тъй като не са ми доказали (на мен, какъвто съм сега, със сегашното сърце, с дългата брада и започналото си физическо разлагане), че поведението на маниака, оставил без детство едно северноамериканско малолетно момиченце, Долорес Хейз, няма нито цена, нито тежест от гледна точка на вечността — тъй като не са ми доказали това (а ако е възможно да ми го докажат, значи животът е долнопробен фарс), не намирам нищо друго, за да смекча страданията си освен унилия и твърде локален палиатив на словесното изкуство. Ще завърша тази глава с цитат от стар и едва ли съществувал поет:

*Със_ нравственост е обмитена_ тя,
у нас живеещата красота!*

Помня един ден от първото ни пътуване — от нашия първи кръг на рая, — когато, за да се опивам свободно от фантасмагориите си, взех важно решение: да не обръщам внимание (а беше толкова ясно!), че за нея не съм любим, не съм безкрайно обаятелен мъж, не съм близък приятел, дори изобщо не съм човек, а само чифт очи и дебел фалос, дълъг педя и половина — при което посочвам само удобното за посочване. Помня друг ден, когато си взех обратно (чисто практичното) обещание — бях ѝ го дал просто по сметка преди малко (за нещо си, което моето смешно момиченце страстно желаше, например да иде на новата ролкова пързалка със специална пластмасова повърхност или да иде на дневна филмова прожекция без мен) и случайно от банята, поради удобното съчетание на двете огледала и откrehнатата врата, забелязах израза на лицето ѝ... неописуем израз на толкова пълна безпомощност, че сякаш преминаваше в безгрижно слабоумие — именно защото чувството на несправедливост и непреодолимост бе стигнало върха си, а в същото време всеки връх предполага съществуването на нещо отвъд него — оттук и неутралното осветление; като се вземе предвид, че тези вдигнати вежди и полуотворени устни бяха на дете, още по-добре ще прецените какви бездни от пресметлива похот, какво вторично отразено отчаяние ме удържаха да не рухна пред свидните ѝ крачета и да не се излея в човешки сълзи — и да пожертвувам ревността си в името на незнайното удоволствие, което Лолита се надяваше да изпита от общуването с нечистоплътните и опасни деца във външния свят, единствено истински за нея.

Имам и други полуудушени спомени, те сега се възправят като недоразвити чудовища и ме разкъсват. Веднъж на улица в Бърдсли със залез в пролуката между къщите тя се обърна към малката Ева Розън (придружавах двете нимфетки на концерт и както се движех зад тях в тълпата пред касата, се държах толкова близко, че все се притисках към тях) — и ето, чувам как моята Лолита в отговор на думите на Ева, че „по-добре смърт, отколкото Милтън Пински (познат гимназист) и

неговите дрънканици за музиката“, отвърща необикновено спокойно и сериозно: „Да ти кажа, ужасното в смъртта е, че човек е напълно предоставен на себе си“; тогава бях поразен, докато като автомат придвижвах омекналите си крака, че изобщо си нямам представа за мислите в любимата главица и че може би някъде зад непоносимите хлапашки шаблони в нея има и разцъфнала градина, и здрач, и двери на дворец — димна омайна област, входът в която е забранен за мен, дето осквернявам с жалка спазма своите дрипи; защото често забелязвах, че както живеем двамата с нея в обособения свят на абсолютното зло, изпитваме странен свян, когато се помъча да я заговоря за нещо отвлечено (за което тя би могла да приказва с по-възрастен приятел, с родител, с нормален любим, аз и Анабел, Лолита и сублимираният, зализан, анализиран, обожествен Харолд Хейз), за изкуство, за поезия, за петънцата върху пъстървата на Хопкинс или за избръснатата глава на Бодлер, за бога и за Шекспир за всяко истинско нещо. И дума не можеше да става. Тя бронираше своята наранимост с евтино нахалство и престорена скука, докато аз, като използвах изкуствен тон за научните си коментари, а този тон пораждаше скомина и в сетните ми зъби, предизвиквах в своята аудитория такива взривове от грубост, че не можех да продължа, о, мое клето, изтерзано момиченце.

Аз те обичах. Аз бях петкрако чудовище, но те обичах.

Бях жесток, долен, какво ли не, *mais je t'aimais, je t'aimais!*^[1] Имаше минути, когато знаех какво именно чувствуваш и неописуемо страдах, детенце мое, Лолитенце мое, храбра Доли Скилър...

Спомням си някои такива минути — да ти наречем айсберги в рая, — когато, наситил се на нея, отмалял от баснословните, безумни усилия, безволно отпуснал се под лазурната ивица направо на тялото си, понякога я затварях в своите прегръдки със сподадения стон на човешка (най-сетне!) нежност.

Кожата ѝ лъщеше в неоновия лъч, който проникваше през жалузите от двора на мотела, черните ѝ като сажда ресници се слепваха; сивите ѝ без усмивка очи изглеждаха по-безучастни от всякога — тя смешно напомняше за малка пациентка, неотърсила се още напълно от наркозата след много сериозна операция; и тогава нежността ми преминаваше в срам и ужас, утешавах и лелеех сиротната, лекичка Лолита върху мраморните си гърди и с ръмжене

заравах лице в топлите ѝ къдри, галех я наслуки и като Лир молах за благословията ѝ, а на самия връх на тази страдалческа безкористна нежност (в мига, когато душата ми се въздигаше над нейната голота и бе готова да се разкае) внезапно, с отвратителна подигравка желанието се надигаше наново... „Ах, не!“ — мълвеше Лолита, извила с въздишка очи към небето, и в следващата минута и нежността, и лазурният лъч — всичко рухваше.

Съвременните ни представи за отношенията между баща и дъщеря са омърсени много, от схоластични дивотии и от стандартизираните символи на психоаналитичната шайка; обаче следващите по-нататък редове се обръщат към безпристрастните читатели. Веднъж, когато бащата на една от приятелките ѝ (на пътничката Ейвис Чапман) наду клаксона вън, известяваше, че е пристигнал да прибере своето грозниче, се почувствувах длъжен до го поканя: той седна за малко и докато се разприказвахме, Ейвис му се заумилква и накрая трмаво се стовари на коленете му. Не помня впрочем дали съм отбелязал някъде, че за пред чуждите хора Лолита имаше изключително чаровна усмивка — пухкаво примижаваше и чертите на лицето ѝ мило, мечтателно грейваха, — усмивката ѝ, разбира се, не означаваше нищо, ала беше толкова прекрасна, толкова самобитно нежна, че мъчно можеше да бъде обяснена с атавизъм, с магичен ген, непроизволно озаряващ лицето ѝ като следа от старинен приветствен обред (от гостоприемна проституция, би казал по-грубият читател). Беше застанала малко встрани, когато мистър Чапман седна и се разприказва, като въртеше шапката си в ръце, а сетне — ах, вижте колко глупаво от моя страна, изпуснал съм най-важната особеност на прочутата Лолитина усмивка, а именно: сладкото ѝ като нектар и преливащо в трапчинките сияние никога не бе насочено към госта, а се придържаше, така да се каже, към своя си далечна цветуща пустота или блуждаеше късогледо и неуловимо по случайни предмети — и този път беше така. В минутата, когато дебелият Ейвис се приближи и попречи на татко си да върти шапката, Лолита бе грейнала кротко, като оглеждаше и попипваше ножа за плодове в края на масата, бе се спряла на нея далеч, далеч от мен. Ейвис беше сграбчила бащиния врат и ухо и той по навик бе полупрегрънал недодяланото си едро чедо, когато внезапно забелязах как усмивката на Лолита полека взе да угасва, превърна се във вцепенена сянка от усмивка, ножът за плодове се

плъзна и сребърната му дръжка случайно я удари по глезена толкова болезнено, че тя изохка, сви се на две и веднага заскача на един крак, изкривила лице в ужасната встъпителна гримаса, с която детето удържа разтеглените си устни, преди да се разреве; Лолита изчезна от стаята, след нея изтича и я заутешава в кухнята добричката Ейвис, която имаше толкова чудесен, тлъст, розов татко и мъничък бузест брат, и току-що родило се сестриче, и домашен уют, и две шотландски кучета вълча порода, които умееха да се усмихват, а Лолита си нямаше нищо.

Подготвил съм изящно допълнение към тази сценка: още сме в Бърдсли, Лолита седи с книга до камината, протяга се, изпъшква и пита: „А всъщност къде я погребяха?“ — „Коя?“ — „Ах, нали знаеш — закланата ми майка.“ — „Нали прекрасно съм ти обяснил къде е нейният гроб — отвърнах изключително сдържано и назовах гробището — близо до Рамсдейл, между железопътната линия и хълма, от който се вижда езерото. — А освен това — допълних — трагедията на случайната ѝ смърт не бива да се осквернява от такъв епитет, какъвто ти използва. Ако наистина искаш да превъзмогнеш в себе си идеята за смъртта...“ — „Пак същата песен“ — каза Лолита и морно излезе от стаята. Дълго гледах огъня през парливите сълзи. После вдигнах книгата ѝ от пода. Някаква бездарна дивотия „за юноши“. Мрачната малка Мара не е очаквала, че мащеха ѝ ще се окаже весела, разбрана, червенокоса млада жена, която обяснява, че покойната майка на Мара е извършила героичен подвиг, като нарочно не е проявявала обичта си към всъщност обожаваната дъщеричка. Героичната майка е умряла от неизлечима болест и не е искала преди смъртта ѝ момиченцето да тъгува за нея. Друг на мое място с викове щеше да се втурне горе при Лолита; аз обаче винаги избирах нравствената хигиена на ненамесата. Сега обаче, когато се гърча като червей, си спомням, че този път и след това си бях създал навика да не обръщам внимание в какво състояние е Лолита, за да не тревожа подлия Хумберт. Когато моята майка с мократа си рокля, осветявана от бурята сред стремително връхлитащата мъгла (така си представям смъртта ѝ), е тичала по гребена на планината над Молинето, там я поразила светкавицата, съм бил бебе и по-късно не сполучих да си вдъхна някаква общоприета сирашка мъка, колкото и свирепо да ме ръфаха психотерапевтите през по-късните периоди на депресия. Обаче

признавам, че човек с толкова могъщо въображение не може да се оправдае, че не познава общочовешките емоции. Може би дори прекалено съм разчитал на ненормалната студенина в отношенията между Шарлота и дъщеря ѝ. Ужасната същност на този въпрос е следната. Шаблонната ми Лолита през време на нечуваното ни, безнравствено съжителство постепенно бе стигнала до мисълта, че дори най-нещастният семеен живот е за предпочитане пред пародийното кръвосмешение — а аз в крайна сметка не можех да предложа нищо по-добро на моето бездомно момиченце.

---

[1] Но аз те обичах, обичах те! (фр.) — Б.а. ↑

Завръщане в Рамсдейл. Приближавах се към него откъм езерото. Слънчевото пладнe бе облещило очи, докато преминавах с изкаляния си автомобил, забелязах елмазени искри между отдалечените борове. Свърнах към гробището, излязох, разходих се между разнокалибрени паметници. Bonjour, Charlotte. На някои гробове имаше набодени полупрозрачни национални знаменца, неподвижно клюмнали в безветрието на кипарисите. Ех, Еди, не ти е провървяло, си помислих аз, като се обръщах мислено към някой си Едуард Грамар, трийсет и пет годишен шеф на фирма в Ню Йорк, наскоро арестуван и обвинен в убийството на трийсетгодишната си жена Дороти. В мечтата си за идеално престъпление Ед пръснал черепа на жена си и сложил трупа зад волана на автомобила. Двамина пътни полицаи от дадения район видели отдалеч как голям нов син крайслер, който Грамар подарил на жена си по случай рождения ѝ ден, с лудешка скорост се юрнал в пропастта точно на границата на тяхната юрисдикция (да пази бог юначните ни полицаи — и районните, и останалите!). Колата се блъснала в стълб, сурнала се по насипа, обраснал с бодлива трева, с диви ягоди и пълзящ очеболец, и се преобърнала. Колелата ѝ още кротко се въртели на припека, когато патрулната двойка измъкнала тялото на госпожа Г. Отначало им се сторило, че е загинала от катастрофата. Уви, раните, предизвикали смъртта ѝ, не отговаряли на съвсем леките повреди по колата. Аз се бях уредил по-сполучливо.

Продължих към града. Със странно чувство познах тънката кула на бялата черква и огромните брястове. Понеже бях забравил, че на американската крайна улица самотният минувач изпъква повече от самотния автомобилист, оставих колата на булеварда и се спуснах надолу, уж че се разхождам, по Лоун Стрийт покрай номер 342. Пред бъдещото велико кръвопролитие имах право да си поема дъх, да ме разтърси пречистващата конвулсия на душевното оригване. Белите кепенци във вилата на вехтошаря в оставка бяха затворени и някой беше вързал намерената черна кадифена панделка за коса към бялата табела „Продава се“, наведена от своя прът към тротоара. Нямаше го

вече досадното куче. Градинарят не се обаждаше на никого по телефона. Болната бабичка Визави не седеше на зашумената си от лозницата веранда — сега, за дълбока досада на самотния пешеходец, две млади жени с прически като опашки на понита, с еднакви престилчици на черни точки, прекъснаха чистенето, за да го позяпат. Явно тя отдавна се беше споминала, а тези сигурно бяха племенничките ѝ от Филадельфия.

Дали да не вляза в някогашната си къща? Като в повест на Тургенев се лееше поток от италианска музика през отворения прозорец — прозореца на гостната. Каква романтична душа свиреше на роял там, където никакви клавиши не се гмуркаха и не изплясваха през онзи омагьосан неделен ден, когато слънцето галеше голите крака на моето момиче? Изведнъж забелязах, че откъм моравата, която някога бях подстригвал, ме гледа мургава тъмнокодра нимфетка на десетина години по бели гащички с някакъв див израз във вцепенения поглед на големите си черно-сини очи. Казах ѝ две-три мили думи, съвсем невинни — старомоден комплимент от рода на „какви прекрасни очи имаш“, но тя припряно се дръпна и музиката секна, един твърде сприхав наглед чернокос мъж с лъснало от пот лице изскочи в градината и грубо се втренчи в мен. Понечих да се представя, но с остро смущение, каквото ни спохожда насън, видях изпокаляния си, син работен панталон и отвратително мръсния надупчен пуловер, усетих четината по брадичката си, почувствувах колко са ми кръвясали очите, очите на пройдоха... Без да кажа нищо, се обърнах и се потътрих обратно към колата. Повехнало цветче, нещо като малка астра, се подаваше от паметната за мен пукнатина на тротоара. Племенничките изкарваха на верандата преспокойно възкръсналата мис Визави, сякаш тази веранда беше лежа, а аз — актьор. Като я умолявах наум да не ми подвикне, ускорих крачка. Ама че стръмна уличка! Стигнах до дълбоката сянка на булеварда. Червена квитанция, която означаваше глоба заради неправилно паркиране, беше мушната от полицаи под едната от чистачките на предното стъкло. Полека разкъсах тази квитанция на две, четири, осем части.

Като се ядосвах на себе си, че губя напразно време, се разбързах към хотела — същия, в който бях влязъл с новия си куфар преди пет години. Взех стая с баня, уредих си по телефона две срещи — делова и медицинска... обръснах се, изкъпах се, облякох черен костюм и се

спуснах в бара. Там нищо не беше се променило. Тясната зала беше обляна с все същата мътна, невъзможно червена светлина — с каквато някога в Европа се отличаваха бардаците, но която тук просто „създаваше настроение“ в приличния „семеен“ хотел. Седнах на същата маса, на която бях седял в самото начало на пребиваването си в Рамсдейл; през деня, когато бях станал наемател на Шарлота, сметнах за необходимо да отпразнувам новия си дом, като споделих с нея бутилка шампанско — с което фатално покорих клетото ѝ преливащо сърце. Както и тогава лакей с лице като месечина разпределяше по астралната схема петдесетте малки чашки херес върху големия поднос за сватбената трапеза (този път Мърфи се съчетаваше с Фантазия). Три без осем. Докато минавах през вестибюла, трябваше да заобиколя група дами, които с *mille grâces*^[1] се сбогуваха и се разотиваха след почерпката в своя клуб. Едната от тях се нахвърли върху мен с приветствен грак. Беше дебела, тантуреста жена, цялата в бисерносиво, с дълго сиво перо на шапката. Познах мисис Чатфийлд. Тя ме нападна със сладникава усмивка, пламнала от злобно любопитство (дали например не съм сторил с Доли същото, което Франк Ласал, петдесетгодишният автомонтьор, сторил с единайсетгодишната Сали Хорнър през 1948 година?!). Много бързо взех под пълен контрол това алчно злорадство. Тя мислела, че живея в Калифорния. Ами как е... С най-изискана наслада ѝ съобщих, че моята заварена дъщеря току-що се е омъжила за бляскав млад минен инженер, който изпълнява секретна правителствена задача в един северозападен щат. Стъписана, тя възрази, че не одобрявала толкова ранните бракове и че никога не би разрешила на своята Филис, която сега е на осемнайсет.

„Ах, разбира се — казах спокойно. — Разбира се, помня Филис. Филис и лагера „Кукувичка“. Да, разбира се. Впрочем вашата дъщеричка никога ли не ви е разказвала как Чарли Холмс е развъртавал там малките пансионерки на гнусната си майка?“

„Срамота! — възкликна мисис Чатфийлд. — Как не ви е срам, мистър Хумберт! Току-що убиха клетото момче в Корея!“

„Да, наистина — казах аз (като използвах дивната свобода от сънищата). — Каква съдба! Клетото момче е пробивало съвсем нежните, невъзстановими ципици, пръскало е змийска отрова — и

нищо, живяло си е весело, че на всичкото отгоре е получило и посмъртен орден. Впрочем извинете, трябва да отида при адвоката си.“

До канцеларията на Уиндмюлер имаше само две пресечки. Ръкостискането му се оказа твърде бавно, твърде обстойно, твърде силно, сякаш въпросително. Мислел, че живея в Калифорния. Дали не съм преподавал по едно време в университета в Бърдсли? Там току-що постъпила дъщеря му. Ами как е... Дадох пълен отчет за мисис Скилър. Деловият разговор се оказа извънредно приятен. Прехвърлих цялото си имущество на нейно име и излязох като безгрижен просяк в септемврийския зной.

Сега, когато приключих с деловите въпроси, можех да се посветя на най-важната цел на своето пристигане в Рамсдейл. Досега, понеже се придържах към методичността, с която неслучайно се гордея, не свалях маската от лицето на Клер Куилти; той бе затворен в подземията ми, очакваше моята поява заедно със служител на култа и с бръснар: „Réveillez-vous, Tropman, il est temps de mourir!“^[2] Нямам сега време да се занимавам с въпроса как се запомнят физиономии (на път съм към неговия чичо и вървя бързо); но все пак ще подчертая следното: в спирта на мътната си памет бях запазил нечие жабешко лице. Бях зървал това лице набързо няколко пъти и бях забелязал известна прилика с жизнерадостния си и доста противен роднина, който бе живял и умрял в Швейцария. Помня неговите гири, вонящото му трико, дебелият космат ръце, плешивата глава, свиноподобната камериерка-метреса — но общо взето, този мискинин беше доста безобиден; прекалено безобиден, повтарям, за да мине за моя плячка. В странното състояние, в което се намирах, някак бях изгубил връзката с образа на Густав Трап: напълно го погълна лицето на драматурга Клер Куилти, какъвто беше представен с художествената точност на рекламата върху цигарите „Кемъл“ и на кабинетната снимка върху писалището на неговия чичо.

Навремето, когато бях пациент на друг зъболекар в Бърдсли, на твърде симпатичния доктор Молнар, понесох твърде сериозна операция, след която ми останаха съвсем малко предни зъби. Изкуствените, запълващи пролуките, се държаха с пластмасови пластинки и незабележими телчета на горния венец. В смисъл на удобство тези приспособления бяха шедьовър, при това страничните ми зъби бяха здрави. Обаче, за да придам правдоподобен претекст на

тайната си цел, заявих на доктор Куилти, че с надеждата да облекча лицевата си невралгия съм решил да извадя всичките си зъби. Колко ще ми струва протезата? Колко време ще трябва за всичко това, ако започнем например от началото на ноември? Къде се намира сега прочутият му племенник? Ще може ли да ги извади всичките наведнъж?

Доктор Айвър (ай, че върколак!) Куилти, шкембелия с бяла манта, с бяла къса коса и обширни плоски бузи като политикан-масон, приседна върху ъгъла на писалището, заклати единия си крак мечтателно и примамливо и разви пред мен грандиозния си далекобоен план. Каза, че в началото щял да ми направи „предварително апаратче“ — да съм го носел, докато ми се свиели венците. Сетне щял да ми направи перманентна протеза. Добре щяло да бъде още веднага да огледа устната ми кухня. Обувчиците му бяха от два цвята с орнамент от дупчици на бомбетата. Не бил виждал онзи „негодник“ от 1946 година, обаче бил сигурен, че е във фамилията им замък на улица Грим, в предградието на Паркингтън. Мечтата на художника дентист продължаваше да се разраства. Кракът му се поклащаше. Погледът вдъхновено блестеше. Ще ми струва към шестстотин долара. Предлагаше още веднага да направи необходимите измервания, за да подготви предварителната протеза. Устата ми за него беше вълшебна пещера, пълна с безценни съкровища, но не го пуснах в нея.

„Не — казах аз. — Отказвам се. Всичко това ще ми направи доктор Молнар. Той взема по-скъпо, но, разбира се, като зъболекар стои много по-високо от вас.“

Не зная дали на читателя ще се наложи някога да каже такава фраза. Бях изпитал вече това дивно чувство на свобода като насън в разговора с госпожа Чатфийлд. Чичото на моя Клер си остана върху писалището, все още със замечтан израз на лицето, обаче кракът му престана да разклаща люлката на розовия блян. За сметка на това секретарката, която бе чула всичко, бледа, кокалеста госпожица с трагичните очи на ненужна никому блондинка, се втурна след мен и успя да затръшне вратата зад гърба ми.

Натиснете пълнителя в ръчката. Натискайте, докато не чуете или не почувствувате как е захванат с изщракване. Омайно плътно.

Вместимост: осем патрона. Проблясва катранено. Мъчително е готов да се изпразни.

---

[1] Хиляди превземки (фр.). — Б.а. [↑](#)

[2] Събудете се, Тропман, време е да умрете! (фр.) — Б.пр. [↑](#)

Още на първата бензиностанция в Паркингтън съвсем ясно ми обясниха как да стигна до улица Грим. Понеже исках да се уверя, че ще заваря Куилти, опитах да му позвъня, но се оказа, че телефонът му наскоро бил прекъснат. Дали това означаваше, че е заминал нанякъде? Запътих се натам — къщата му се намираше на дванайсет мили от града. По това време нощта вече беше махнала по-голямата част от пейзажа и когато поех по тясното лъкатушно шосе, върволицата призрачнобели стълбчета с отражатели почна да взема на заем моята светлина, за да ми покаже този или онзи завой на пътя. Смътно личаха речната долина от едната страна и гористите склонове от другата; отпред нощни пеперуди като безпризорни снежинки напиха от черния мрак към изпитателната светлина на моите фарове. На дванайсетата миля, както ми бе предсказано, се появи чудноватият покрит мост и се нахлузи върху мен като калъф; вдясно под него израсна белосана скала, а само няколко метра по-нататък свих пак вдясно по чакълест път, който се оказа именно „улица Грим“. Две-три минути карах през влажна, тъмна, непроницаема гора. Най-сетне посред обла поляна израсна замъкът на ужаса, огромна дървена сграда с кула. Прозорците й светеха червени и жълти, половин дузина автомобили бяха препречили входната алея. Спрях под прикритието на дърветата и угасих фаровете, след което спокойно заобмислях следващия ход. Вероятно господин Ку бе заобиколен от съмишленици и хетери. По неволя виждах вътрешността на това празнично осветено и необикновено занемарено като през призмата на „Тревогите на детството“, повест в едно от Лолитините списания, за доста неясни „оргии“, за злодей с приапична пура, за наркотици, телохранители. Поне се разбра, че Куилти е тук. Нищо, ще се върна заранта, в часа на сънената отмала.

Без да бързам, поех обратно за Паркингтън със стария си предан икар, който толкова спокойно, толкова бодро работеше за мен. Моята Лолита! Още се търкаляше от 1949 година една от нейните фибики в дълбината на жабката. Още течаха бледните пеперудки, измъквани от

нощта чрез сифона на светлината. Още се държаха, подпрени на патерици, тънките хамбари от едната и от другата страна на шосето. Още хората се разкарваха с коли да гледат филми. Докато търсех място за нощувка, преминах покрай драйвин — киното на открито. Грейнал в лунна белота, направо мистична в сравнение с безлунната и безформена нощ, гигантският екран се забиваше косо в здрача на дремливите, невиновни за нищо нивя и върху него черен призрак вдигаше пистолет, сякаш се разтваряше в сапунена вода при острия наклон на отдалечаващия се свят — и в следващия миг тополите закриха безплътната жестикулация.

Напуснах подслона на безсънните ловци към осем сутринта и прекарах известно време в града. Преследваше ме мисълта, че съм неопитен палач и, току-виж, не съм улучил. Мина ми през ум например, че патроните в пълнителя може да са изветрели през тази бездейна седмица; смених ги с чисто нови. Толкова усърдно окъпах приятелчето в смазка, че сега не можех да се отърва от черното мазило. Бинтовах го в парцал като осакатен крайник и използвах друг парцал, за да опаковам шепата резервни патрони.

Из пътя ме връхлетя буря, но когато стигнах до зловещия замък, слънцето вече грееше като мъжествен мъченик и птиците се деряха в измокрения димящ листак. Гостите се бяха разотишли. Претенциозната вехта къща стърчеше като замаяна, отразяваше собственото ми състояние, защото неволно почувствувах, когато стъпих на пружиниращата и несигурна земя, че съм прекалил в смисъл на подкрепянето.

На звънеца ми отговори настръхнала иронична тишина. Обаче в отворения гараж се виждаше спокойно разположила се кола — този път черна, същинска лимузина на гробар. Опитах да почукам с халката на входа. Никотново. Изръмжах нетърпеливо и блъснах вратата — и, о чудо! Тя поддаде като в средновековна приказка. Тихичко я затворих и минах през просторния и твърде грозен вестибюл; погледнах в гостната отдясно; там забелязах няколко употребени чаши с високи столчета, които раснеха от килима; реших, че домакинът е още в спалнята.

Добре де, ще изпълим до горе. Дясната ми ръка стискаше в джоба увитото в парцала приятелче, лявата потупваше лепкавите перила. В последната от трите спални, които огледах, явно някой бе прекарал нощта. Имаше библиотечна стая, пълна с цветя. Имаше някаква специална стая почти без мебели, но с обширни и дълбоки огледала и с бели мечи кожи върху хлъзгавия паркет. Имаше и други покои. Хрумна ми щастлива мисъл. Все някога ще се появи домакинът (може да е излязъл да се проветри в парка или да се е сврял в някоя

тайна дупка) и тогава поради моята неустойчивост и понеже процесът на изстребването може да се проточи, трябва да попреча на милия партньор да се заключи в някоя стая. Поради тази причина най-малко пет минути обикалях — явно побъркан, безумно спокоен, омагьосан и пиян като пън ловец — и завъртах ключовете в ключалките, като със свободната си ръка ги пусках в левия си джоб. Къщата беше стара и даваше големи възможности за усамотяване, повече, отколкото предоставят съвременните елегантни кутийки, където съпружеската двойка трябва да се свира в тоалетната — в единственото кътче, което се заключава — за скромните нужди на плановото детепроизводство.

Впрочем за тоалетните. Тъкмо да заключа третата спалня, когато домакинът излезе от съседния с нея клозет и остави зад гърба си шума на малка каскада. Завоят на коридора не можа да ме скрие напълно. Лицето му беше сиво, с торбички под очите, с щръкнал пух около плешивината, но все пак роднината на дентиста си беше същият и премина покрай мен с виолетовия си халат, който много приличаше на един от моите. Или не ме забеляза, или ме взе за безинтересна, безвредна халюцинация и като обърна към мен косматите си прасци, се понесе със сомнамбулична походка надолу по стълбището. Последвах го във вестибюла. Открехнал уста и външната врата, той погледна през слънчевата пролука като човек, на когото се е сторило, че е чул позвъняване от плах гост, който сетне си е отишъл. После, продължавайки да игнорира привидението с дъждобрана, спряло пред стълбището, милият домакин влезе в уютен будоар през хола от другата страна на гостната. Понеже знаех, че сега е мой, и не исках да бързам, го оставих там и се запътих през гостната до полубудоара — полукухнята, където с отвращение разбинтовах моето мискинче, като внимавах да не оставя маслени петна — май не бях употребил нужния продукт, смазката беше същински катран и ужасно лепнеше. С присъщата си педантичност преместих оголеното приятелче на чисто място и влязох през гостната в хола. Крачката ми, както вече отбелязах, пружинираше — може би прекалено пружинираше, за да си свърша успешно работата; но сърцето ми биеше хищно, весело, помня как изпука коктейлна чаша под крака ми.

Милият домакин ме посрещна в турското си будоарче.

„Все се чудя кой ли бяхте — заяви той с високия си дрезгав глас, мушнало дълбоко ръце в джобовете на халата и вперил поглед някъде

североизточно от главата ми. — Да не сте случайно Брюстър?“

Сега беше ясно, че витае в някаква мъгла и се намира изцяло в моя власт. Защо да не си поиграя с тази машинка?

„Прав сте — отвърнах учтиво. — Je suis Monsieur Brustère.^[1] Я да си побъбрим, преди да почнем.“

Това му хареса. Черните му като мастилено петно мустачки трепнаха. Съблякох си пардесюто. Бях целият в черно — чер костюм, черна риза, без вратовръзка. Седнахме в дълбоките кресла един срещу друг.

„Да ви кажа — произнесе той, като дръгнеше месестата си грапава сива буза и лъсна в крива усмивка дребните си бисерни зъби, — не приличате кой знае колко на Джек Брюстър. Искам да кажа, че приликата не е поразителна. Някой ми беше споменавал, че има брат, който бил на служба в същата телефонна компания.“

Да го изтормозя докрай след всичките години разкажание и ярост... Да гледам черните косъмчета върху пухкавите му ръце... Да плъзгам стотици очи по лилавите му бузи и по косматите гърди в предвкусвана на пробойните и червеното, и музиката на мъките... Да зная, че държа ей този, същия този полуодушевен, — получовешки шут, този злодей, насладил се содомски на моята душичка — о, моя душичке, това бе непоносима утеха!

„Не, за съжаление не съм брат на Брюстър — дори не съм и самият Брюстър.“

Наклони глава встрани с още по-доволен вид.

„Хайде, отгатвай нататък, шуте.“

„Прекрасно — рече шутът, — значи не сте от телефонната компания и не сте дошли да ми досаждате заради неплатени фантастични разговори?“

„А вие никога ли не се обаждате никому?“

„Моля?“

Казах, че ми се е сторило, че е казал, че никога...

„Не, имам предвид другите, хората изобщо. Не обвинявам именно вас, Брюстър, но наистина хората имат отвратително глупав навик да влизат в тази идиотска къща, без да чукат. Използват нужника, използват кухнята, използват телефона. Антъни се обажда в Бостън, Мери — в Рис. Отказвам да плащам. Имате странен акцент, сеньор.“

„Куилти — казах аз, — помните ли малкото момиченце на име Долорес Хейз? Доли Хейз? Долорес в Колорадо? Хейз в Уайоминг?“

„Да, да, напълно възможно тя да се е обадила до всичките тези места. Но има ли някакво значение?“

„За мен има значение, Куилти. Там е работата, че аз съм баща й.“

„Глупости. Никакъв баща не сте. Вие сте чуждестранен литературен агент. Един французин преведе моето „Жива плът“ като „La Vie de la Chair“^[2]. Каква идиотщина!“

„Тя беше мое дете, Куилти.“

В състоянието, в което се намираше, не можеше наистина да бъде разтревожен, обаче агресивността му ставаше по-несигурна. Някаква сянка от настръхнало разбиране замъждука в очите му и им придаде нещо като живот. Впрочем те отново веднага загаснаха.

„И аз обичам дечицата — избъбри той — и съм приятел на мнозина от бащите им.“

Извърна се, търсеше нещо. Почна да се пляска по джобовете. Понечи да се надигне.

„Долу!“ — казах аз, явно доста по-високо, отколкото бях искал.

„Не бива да ми крещите — оплака се той със странен женски глас. — Просто си търся цигарето. Умирам за цигара.“

„И без това ще умрете.“

„Ех, стига вече — каза той. — Почва да ми омръзва. Какво искате? Французин ли сте, мистър? Вуле ву боар?^[3] Да се преместим в барчето и да му цапнем...“

Видя малкия черен пистолет върху дланта ми, сякаш му го предлагам.

„Ехее! — проточи той (сега подражаваше ма типажа „глупав гангстер“ от филмите). — Колко ви е шик пистолетчето, как го давате?“

Ударих протегнатата му ръка и той някак събори кутията от ниската масичка до креслото ей. Кутийката изригна десетина цигари.

„Ето ги! — произнесе той весела — Нали си спомняте как го беше казал Киплинг: „Une femme est une farnme, mais un Caporal est une cigarette“^[4] Сега ни трябва кибрит.“

„Куилти — казах аз. — Опитайте да се съсредоточите. След минута ще умрете. Задгробният живот може да се окаже състояние на твърде мъчително безумие, кой знае. Вчера сте изпушили последната

си цигара. Съсредоточете се. Помъчете се да разберете какво става с вас.“

Междувременно той късаше цигара „Кемъл“ и дъвчеше парченцата.

„Готов съм да положа усилия — избъбри той. — Или сте австралиец, или сте бежанец от Германия. Как изобщо се случи така, че разговаряте с мен? Тази къща е арийска, имайте предвид. По-добре да се махнете. И стига сте размахвали тоя колт. Впрочем имам един стар наган в съседната стая.“

Насочих прнятелчето към върха на домашния му чехъл и натиснах спусъка. Засечка. Той погледна крака си, пистолета, отново крака си. След ново ужасно усилие с нелепо слаб; някак детински звук пистолетът стреля. Куршумът се заби в дебелия розовеникав килим: примая ми, кой знае защо, си въобразих, че просто се е търкулнал там и може да изскочи обратно.

„Видяхте ли сега? — каза Куилти. — Трябваше повече да внимавате. Я ми дайте това нещо, по дяволите.“

Той протегна ръка за колта. Блъснах този шут обратно в креслото. Гъстото задоволство проредяваше. Време, време беше да го премахна, но исках преди това да разбере защо е подложен на унищожаване. Заразих се от състоянието му. Оръжието в ръката ми изглеждаше отпуснато и недодялано.

„Съсредоточете се — казах аз — върху мисълта за Доли Хейз, която отвлякохте...“

„Не е вярно! — извика той. — Дрънкате глупости! Спасих я от извратен негодник. Покажете ми удостоверение си, ако сте детектив, вместо да стреляте в крака ми, скот такъв! Къде е удостоверението! Да си призная, онова увеселително пътуване си беше глупава шега, но нали си взехте отново момиченцето? Стига вече — хайде, ще гаврътнем по чашка.“

Попитах как иска да бъде наказан — седнал или прав.

„Трябва да помисля — отвърна той. — Въпросът е сериозен. Впрочем явно бях на грешен път. Много съжалявам. Да ви кажа, не изпитах никакво удоволствие от вашата Доли. Колкото и да е тъжно, представете си, съм импотентен. Освен това й уредих прекрасна ваканция. В Тексас тя се запозна с чудесни хора. Чували ли сте например за...“

И като неочаквано се наведе напред, той се стовари върху ми, при което моят пистолет изхвърча под скрина. За щастие той беше по-скоро поривист, отколкото силен и аз без много усилия го блъснах отново в креслото.

Щом се съвзе, той скръсти ръце на гърдите си и рече:

„Ето, вижте докъде се докарахте. Vous voilà dans de beaux draps, mon vieux.“^[5]

Наведох се, той не помръдна. Наведох се по-ниско.

„Драги сър — каза той, — стига сте жонглирали живота и смъртта. Аз съм драматург. Написал съм много трагедии, комедии, фантазии. Между другото, съм направил филм от „Жустин“ на Сад и от други свръхбезобразия на осемнайсети век. Автор съм на петдесет и два сполучливи сценария. Зная всички входи и изходи. Оставете ме да действам. В другата стая май има дилаф, нека да го донеса и с него лесно ще извадим вашето имущество.“

Пипкаво, делово, лукаво той отново се надигна, докато приказваше. Бръкнах под скрина, като се мъчех в същото време да не го изпускам от очи. Изведнъж забелязах, че приятелчето се подава под радиатора до скрина. Отново се сборичкахме. Търкаляхме се по килима, прегърнати като две огромни безпомощни деца. Под халата си той беше гол и отвратително вонеше на пръч, аз се задушавях, когато той се прехвърляше през мен. Аз се претъркулвах през него. Ние се претъркулвахме през мен. Ние се претъркулвахме през себе си.

В отпечатан вид тази книга се чете според мен чак в началото на двайсет и първи век (към 1935-ата добавям още деветдесет години, живея дълго, моя любов); възрастните читатели сигурно ще си спомнят на това място „задължителната“ сцена в каубойските филми, които са гледали през ранното си детство. — Впрочем в боричкането ни не достигаха юмручните удари, които могат да съборят бик, и хвърчащите мебели. Той и аз бяхме две едри кукли, натъпкани с мръсен памук и с парцали. Всичко се свеждаше до безмълвното, безформено тътрузене по килима на двамина литератори, единият от които се разкапваше от наркотици, а другият имаше невроза на сърцето и на всичкото отгоре беше пиян. Когато най-сетне сполучих да докопам скъпоценното си оръжие и отново да наместя сценариста в дълбокото му кресло, двамата пъхтахме, както кралят на кравите и контът на конете рядко се случва да пъхтят след битка.

Реших да огледам пистолета — току-виж, потта ни е повредила нещо в него — и да си поема дъх, преди да премина към основния номер на програмата. За да запълня паузата, му предложих да прочете присъдата си — в ямбичната форма, която ѝ бях придал. Терминът „поетично възмездие“ е особено сполучлив в дадения контекст. Предадох му грижливо написания на машина лист.

„Добре — каза той. — Прекрасна идея. Ще ида да си взема очилата“ (той понечи да стане).

„Не.“

„Както искате. На глас ли да чета?“

„Да.“

„Готово. Аха, то било в стихове.“

*Защото мене, грешника, ти изненада,
защото ти ме изненада, изненада,
защото изненада моята непредпазливост...*

„Да ви кажа, хубаво е. Дяволски хубаво!“

*Когато като гол Адам стоях
пред федералния закон
и всичките му жилищи звезди...*

„Направо великолепно!“ —

*Защото ти възползва се от моя
човешки грях, когато аз
безпомощно линеех, влажен, нежен,
с надеждата за хубава промяна,
въобразявайки си брак о планински щат
и цяло ято мънички Лолити...*

„Виж, това не ми е много ясно.“

*Защото ти възползва се от тая
невинност моя,
защото ти с измама...*

„Май се повтаряте мъничко, а? Къде бях стигнал... Да.“

*Защото ти е измама ми ограби
възможността за изкупление,
защото взе я ти
в оная възраст, във която
момченцата играят си със своето патлаче...*

„Мда, първият цинизъм.“

*Тя пухкаво девойче още бе,
тя още носеше венче от мак
и пуканки от топлата фунийка
обичаше да си похапна тя
сред мрака пътър, в кой го от коне
оранжевите индианци скачат за пари,
защото я открадна ти
от покровителя ѝ.
— А бе той величав, с чело от восък —
не ти — о, ти му плю
в очите с тежките клепачи, скъса
му тогата шафранова
и нереза остави сутринта
да се търкаля от болезки нови
сред ужас теменужен и любов,
сред разкаяние и отчаяние, а ти,
ти взе омръзналата кукла и
на парчета късайки я, сам
главата ѝ далеч захвърли. За това,
за всичкото, което си направил,*

*за всичкото, което не направих аз,
— ти трябва да умреш!*

„Какво да ви кажа, сър, няма да усуквам — дивно стихотворение! Най-хубавото ви произведение, доколкото мога да съдя.“

Той сгъна листчето и ми го върна.

Попитах го дали иска да каже нещо важно за себе си преди смъртта. Колтът отново „бе приложим спрямо личността“. Той го погледна. Въздъхна дълбоко.

„Чуйте бе, този — каза той. — Вие сте пиан, а аз съм болен човек. Хайде да отложим тази работа. Нуждая се от спокойствие. Трябва да се грижа за своята импотентност. Днес ще дойдат мои приятели да ме закарат на голям мач. Този фарс с пукотевицата от пистолет става страшно досаден. С вас сме аристократи във всичко — в еротичните вкусове, в белите стихове, в точната стрелба. Щом смятате, че съм ви засегнал, готов съм на небивали компенсации. Не е изключен дори старомоден дуел със саби или пистолети, в Бразилия или на друго удобно място. Паметта и красноречието днес не са на висота, но право казано, скъпи ми господни Хумберт, никак не бяхте идеалният пастрок и не съм карал насила вашето малко протеже да се присъедини към мен. Тъкмо тя настоя да съм я преместел на по-весело място. Тази къща не е обзаведена толкова хубаво, колкото ранчото, което споделяхме с добри приятели; все пак и тя е просторна, прохладна и лете, и зиме, накратко — комфортна е и при това — понеже смятам завинаги да се преселя и да си почивам в Англия или във Флоренция — ви предлагам да се настаните тук. Къщата е ваша, безплатно. С условие да не насочвате срещу мен този (той изруга отвратително) пистолет. Впрочем не зная дали обичате екзотиката, но ако я обичате, мога да ви предложа и домашно животно, също безплатно, доста вълнуващо малко чудовище, маце с три гърдички, едната от тях е направо чудо и изобщо — това е рядко и омайно чудо на природата. А сега *soyons raisonnables*^[6]. Само ще ме раните отвратително и сетне ще гниете в затвора, докато аз ще се възстановявам в тропическа обстановка. Обещавам ви, Брюстър, че ще заживеете щастливо, като имате поддръка прекрасната изба и целия

доход от следващата ми пиеса — сега сметката ми в банката е поолекнала, но нищо, ще правя дългове като бащата на поета според думите на поета. Има и още едно предимство, а именно — извънредно сигурна и подкупна чистачка, мисис Вибриса — интересно име, — живее в селото, идва два пъти седмично — уви, не днес, — има внуци и внучки, и аз зная нещичко за шефа на местната полиция, затова мога да разполагам с него като с роб. Аз съм драматург. Наричат ме американския Метерлинк. Отговарям на това — Метерлинк е — шметерлинг^[7]. Хайде, стига. Цялата тази работа е доста унизителна и никак не съм сигурен, че постъпвам правилно. Избягвайте да употребявате херкуланита с ром. А сега бъдете разумен и махнете пистолета. Имах случай да се запозная с незабравимата ви съпруга. Целият ми гардероб е на ваше разположение. Ах, още нещо. Ще ви хареса. Горее имам извънредно ценна еротична колекция. Ще назова само „Островът на Багратион“ от известната пътешественичка и психоаналитичка Мелани Вайс, поразителна жена, поразителен труд — махнете пистолета, — със снимки на повече от осемстотин мъжки органа, които тя огледала и измерила през 1932 година на остров в Бардинско море, има и твърде поучителни диаграми, чертани са с много мерак под благосклонните небеса — махнете пистолета, освен това мога да ви уредя да присъствувате при смъртните наказания, не всеки знае, че електрическият стол е боядисан в жълт...”

Стрелях. Този път куршумът попадна в нещо твърдо, а именно в облегалката на черния люлеещ се стол в ъгъла (малко приличаше на Скилъровия), при което той веднага се задвижи, разлюля се толкова чевръсто и бодро, че човек, влязъл в стаята, би останал поразен от двойно чудо: от движението на самотния стол в ъгъла и от зейналото празно кресло, в което току-що се бе намирала виолетовата ми мишена. С вдигнати ръце, като шаваше пръсти, той се мярна в съседната заличка и в следващия миг двамата от двете страни задърпахме с пъхтене вратата, бях прозяпал ключа ѝ. Отново победих и още по-чевръсто Клорий Новус седна на рояла и взе няколко уродливо силни, всъщност истерични гръмоподобни акорда: увисналите му бузи подскачаха, разперените му ръце напрегнато блъскаха, а ноздрите му изпускаха конвулсивното пръхтене, което не се е записало върху лентата на нашия филмов двубой. Като продължаваше да си тананика под нос, той направи напразен опит да

отвори с крак морско наглед сандъче до рояла. Следващият ми куршум го улучи в хълбока и той започна да се вдига от столчето все по-високо и по-високо като стария Нижински в лудницата, като „Верният гейзер“ в Уайоминг, като някакъв мой отдавнашен кошмар, на феноменална височина или поне така изглеждаше, и като раздираше въздуха, още раздрусан от тъмната сочна музика, отчетна глава, притисна с вой едната си ръка на челото, а с другата се хвана под мишницата, сякаш го бе ужилил стършел; след което отново се спусна на земята и взел образа на дебел мъж по халат, офейка в хола.

Виждам как го преследвах през хола, там с някакъв двоен, троен, кенгуров скок, като всеки път оставах изправен й не прегъвах крака, най-напред подир него, а сетне между него и главния вход, изпълних напрегнато-стегнат танц, попречих му да излезе, защото вратата като насън се оказа полуотворена.

Като се преобрази наново и стана сега величествен и малко мрачен, той се заизкачва по широкото стълбище — и аз промених позицията, без да го наближавам, дадох три-четири изстрела, с всеки му нанасях рана и всеки път, когато правех това, когато правех тези ужасни неща, лицето му се кривеше нелепо, сякаш с палячовска гримаса преувеличаваше болката; той забавяше крачка, обръщаше полуразтворените си очи, надаваше женско „ах“ и трепваше при всяко попадение, сякаш го гъделичкаха, докато моите тромави, слепи куршуми попадаха в него, културният Ку бърбреше полугласно, с престорен британски акцент през цялото време ужасно се кривеше, трепереше, хилеше се, но в същото време имаше някак отнесен и дори учтив вид: „Ах, много боли, сър, недейте вече... Ах, просто непоносимо боли, скъпи сър. Моля ви, въздържайте се. Ах, колко много боли... Боже мой! Уф! Отвратително... Знаете ли, не биваше да...“ Гласът му замря, когато се изкатери на площадката, но продължи да върви с необикновено сигурна крачка въпреки многото, олово, забито в пухкавото му тяло, и изведнъж разбрах с чувство на безнадежден страх: не само че не успях да го довърша, но дори зареждах този клетник с нова енергия, сякаш тези куршуми бяха капсули с еликсира на младостта.

Заредих отново празния колт — с черните си обагрени ръце, — бях докоснал нещо, омазано с гъстата му кръв. Сетне побързах да се присъединя към него на горния етаж.

Той крачеше по галерията окървавен и важен, диреше отворен прозорец, клатеше глава и все още ме убеждаваше да не съм извършвал убийство. Опитах да го улуча в слепоочието. Той отстъпи в спалнята си с пурпурно петно вместо ухо.

„Вън, вън“ — избъбри той, като кашляше и плюеше; изумен като в кошмар, видях как този опръскан с кръв, но още подвижен човек се намъква в постелята и се увива в хаоса от чаршафи и одеяла. Стрелях в него от упор и когато се отметна назад, голям розов мехур, напомнил с нещо детството ми, се изду върху устните му, порасна колкото детско балонче и се пукна.

Може би за две-три секунди бях изгубил връзка с действителността, но не беше помътняване на разума, с което се оправдават обикновените престъпници; напротив, искам да подчертая, че отговарям за всяка проляна капка от пенестата му кръв; стана обаче някакво разместване на времето; седях в съпружеската спалия, където в кревата лежеше болната Шарлота. Куилти умираше. Вместо пистолета (бях седнал върху него) държах в ръце негов чехъл. Съвзех се, наместих се по-удобно в креслото и си погледнах часовника. Стъклото му беше паднало, но той вървеше. Цялата тази тъжна история беше траяла повече от час. Най-сетне той се умири. Не изпитвах никакво облекчение: напротив, тегнеше ми още помъчително бreme от онова, от което се бях надявал да се отърва. Не можех да се насия с допир да се убедя в смъртта му. Във всеки случай наглед беше мъртъв: липсваше към четвъртина от лицето му, от тавана вече се бяха спуснали две мухи, направо не вярвах на небивалия си късмет. Ръцете ми не изглеждаха по-добре от неговите. Умих се криволяво в съседната баня. Сега можех да си вървя. Когато излязох на стълбището, ме очакваше изненада: живото бръмчене, което бях дочувал и досега и смятах, че ушите ми са бръмнали, се оказа смесица от гласове и грамофонна музика, излизаща от долната гостна.

Там намерих група вероятно току-що пристигнали хора, те безгрижно се наливаха с водката на домакина. В креслото се бе разлял огромен дебелак; две чернокоси бледи млади красавици, явно сестри, едната по-едра, другата (почти дете) по-дребна, седяха скромно една до друга в края на дивана. Червенобузест тип с яркосини очи тъкмо им бе донесъл две чаши от кухнята бар, където две-три жени си бъбреха и

звънкаха с парченцата лед. Спрях се на вратата и казах: „Господа, току-що убих Клер Куилти.“

„Чудесно сте постъпили“ — рече червенобузестият, като при това предлагаше напитка на по-голямата хубавица.

„Отдавна трябваше някой да го пречука“ — отбеляза дебелакът.

„Какво казва този, Тони?“ — попита увехнала блондинка изпод арката на бара.

„Разправя — отвърна й червенобузестият, — че е убил Ку.“

„Защо не — обади се още един господин, беше клекнал в ъгъла на гостната и оглеждаше плочите. — Защо не, ние всички в един прекрасен ден трябваше да се наканим да сторим това.“

„Както и да е — рече Тони, — време е да слезе. Не можем да го чакаме много, ако искаме да хванем началото на мача.“

„Капнете нещо на този човек“ — рече дебелакът.

„Искате ли бира?“ — попита жената с панталон, като ми показва отдалеч халбата.

Само хубавиците на дивана, и двете в черно, мълчаха. Помладата попипваше медальона на бялата си шийка, но двете все мълчаха, толкова младички, толкова достъпни. Музиката спря за миг, колкото да сменят плочата, и тогава откъм стълбището се чу някакъв шум. Тони и аз се разбързахме към хола. Куилти, когото изобщо не бях очаквал, бе изпъзлял по някакъв начин на горната площадка и там се тътреше тежко, пляскаше с плавници; скоро обаче рухна на виолетова купчина и замря — този път вече завинаги.

„Побързай, Ку“ — през смях извика Тони и с думите „Явно е снощен и няма толкова скоро...“ се върна в гостната, където музиката заглуши края на фразата му.

Ето, това беше (помислих си аз) краят на заплетения спектакъл, който Клер Куилти бе поставил в моя чест. С натежало сърце излязох от този дървен замък и тръгнах през примките на слънчевия огън към своя икар. От двете му страни плътно бяха паркирани две други коли и не можах да потегля веднага.

---

[1] Аз съм господин Брюстър (фр.). — Б.а. ↑

[2] „Живот на плътта“ (фр.). — Б.а. ↑

[3] Да пийнем ли? (фр.) — Б.пр. ↑

[4] Жената си е жена, а „Капрал“ са марка цигари (фр.). — Б.а. ↑

[5] В хубаво положение сте сега, старче (фр.). — Б.а. ↑

[6] Да бъдем разумни (фр.). — Б.а. ↑

[7] Пеперуда (нем.). — Б.пр. ↑

Всичко, каквото следва, е доста плоско и бледо. Полека се запусках надолу и след време се сепнах, че това въобще не е пътят за Паркингтън. Бях си оставил пардесюто в будоара, а приятелчето — в банята. Не, не бих искал да живея в тази къща. Мярна ми се празната мисъл, че може би някой гениален хирург ще промени своята кариера и заедно с нея — току-виж — и съдбата на човечеството, като възкреси димящия Куилти, Клер Кемъла. Общо взето, ми беше все едно, искаше ми се да забравя тази долна история и когато по-късно научих, че не могъл да се съживи, се зарадвах само на едно — че не ще се наложи мислено да следя, дълги месеци мъчителния и отблъскващ процес на оздравяването му, прекъсван от всякакви неудобни за разправяне влошавания и операции и увенчан може би от посещението ми при него, с цел да го прехвърля с очите си в телесната реалност от призрачното му положение. Апостол Тома не е бил толкова глупав. Но не е ли чудно, че чувството за осезание, което безкрайно по-малко се ценени от човека от зрението, не само извънредно рядко се губи, но в критични мигове дори се превръща в наш основен, а може би дори единствен критерий за действителността. Целият бях просмукан от нещастния Куилти — целият бях обзет от усещането за нашата борба преди кръвопролитие.

Сега шосето се виеше между ниви. Мина ми през ум (не като изява на някакъв протест, не като някакъв символ или нещо от този род, а просто като възможност за ново изживяване), че щом съм нарушил човешкия закон, защо да не наруша и правилника за движение по пътя? Прехвърлих се на лявата страна на шосето и проверих как е. Оказа се много добре. Приятно усещане как ти прималява под лъжичката и гъделът на „множественото осезание“ плюс мисълта, че най-близо до опровергаването на основните физически закони е именно умишленото каране по забранената страна. Общо взето, изпитваният от мен прекрасен сърбеж беше от твърде възвишено естество. Тихо, замислено, с не повече от двайсет мили в час задълбавах в странния, огледален свят. По шосето движението

беше слабо. Редките автомобили, които преминаваха по предоставеното им от мен платно, оглушително ми свиреха. Насрещните лъкатушеха, стряскаха се и крещяха от страх. Скоро наближих по-населени места. Преминаването на червено ми напомни за глътката бургундско скришом през моето детство. Междувременно възникваха усложнения. Следваха ме, предупреждаваха ме. Сетне пред мен две коли се оказаха разположени така, че напълно да ми препречат пътя. С плавно движение свърнах от него и като подскочих два-три пъти, се закатерих нагоре по заравнения склон сред учудените крави и там, като се полюшвах кротко, спрях. Нещо като хегелиански синтез обединява тук двамината покойници.

Предстоеше да ме извадят от автомобила (сбогом, Икар, благодаря ти за всичко, старче!) и предвкусвах удоволствието да се отдам в многобройните ръце, без никак да им помагам, докато ще ме носят спокоен, удобно разположил се, отпуснато съгласен с всичко като пациент и с чувство на странна наслада от своята отпуснатост и от абсолютно сигурната подкрепа от страна на полицаите и на „Бърза помощ“. Докато чаках да изтичат до мен по стръмнината, извиках във въображението си последния мираж, образ, пълен с почуда и безнадеждност. Веднъж, наскоро след нейното изчезване, отвратително прилошаване ме накара да спра колата на стар, полуобраснал горски път, който ту съпровождаше, ту пресичаше новото шосе и целият беше изпъстрен от диви астри, къпещи се в разредената топлина на бледосинкавия ден от края на лятото. След конвулсиите на повръщането, преобърнали ме наопаки, седнах да си почина на една морена, а сетне, като си мислех, че свежият горски въздух ще ми помогне, изминах няколко крачки до ниския каменен парапет откъм урвата покрай шосето. Дребни щурчета избликваха от сухите крайпътни бурени. Ефирно леко облаче сякаш разтваряше прегръдка и постепенно се приближаваше към по-обширен облак от друга, тромава, полуудавена в лазур облачна система. Когато наближих примамливата пропаст, оттам до мен достигнаха мелодично отчетливи звуци, те се вдигаха като пара над рудодобивното градче долу под краката ми в гънките на долината. Ясно се различаваха геометрията на улиците между квадратите червени и сиви покриви, зелените димни облачета на дърветата, змиеподобната речица, скъпоценното блещукане на градското сметище и оттатък градчето сплитът от

пътища, които разделяха тъмните и светлите кръпки на нивичките, а зад всичко това — гористите планински грамади. Но още по-ярки от тези насрещни багри, които безмълвно радваха окото — защото има цветове и отсенки, празнуващи с умиление своите срещи, — по-ярки и мечтателни за слуха, отколкото багрите за погледа, бяха въздушните трепети на сборните звуци, които не замлъкваха нито за миг при изкачването си към гранитната тераса, на която бях застанал и бършех отвратителната си уста. Изведнъж разбрах, че всичките тези звуци са еднородни и че никакви други звуци освен тях не се надигат от улиците на прозрачния град. Читателю! Мелодията, която дочувах, се състоеше от звуците на играещите деца и само от тях, а въздухът бе толкова кристален, че сред омарата от слели се гласове, величествени и миниатюрни, отчуждени и същевременно вълшебно близки, прямодушни и дивно загадъчни, понякога слухът различаваше сякаш напълно освободен, почти членоразделен взрив от светъл смях или удар на ракета, или изгромоляване на ролер в тротинетка, но бе твърде далеч долу и окото не можеше да забележи никакво движение по тънко гравираните върху медната плоча илици. Застанал на високия склон, бях ненаситен за музикалната вибрация, за припламванията на отделни възгласи върху фона от равномерно боботене ѝ тъкмо тогава ми стана ясно, че пронизващо безнадеждният ужас не е този, че Лолита не е до мен, а че гласът ѝ не е в този хор.

Ето това е моята история. Препрочетох я. По нея са полепнали парченца костен мозък, върху нея се е съсирила кръв, кацат я красиви яркоизумрудени мухи. На една или на друга чупка усещам как хлъзгавото ми „аз“ се изплъзва от мен, нагазва из такива дълбоки и тъмни води, в които не ми се иска да пристъпя. Замаскирал съм всичко, което би могло да засегне някого от живите. Прехвърлих доста псевдоними, за да измисля най-подходящия за мен. В бележките ми се среща и „Ото Ото“, и „Месмер Месмер“, и „Герман Герман“... но кой знае защо, ми се струва, че избраното от мен име най-добре изразява исканата гнусност.

Когато започнах преди петдесет и шест дни да пиша „Лолита“ — отначало в лечебницата за психопати, където ме проверяваха за вменияемост, а сетне в тази добре отоплявана, макар и доста приличаща на гроб тъмница, — смятах, че ще използвам записките си пред съда, за да спася, разбира се, не главата си, а душата. Посред работата си

обаче видях, че не мога да изложа на показ живата Лолита. Може би ще се възползувам частично от повестта си на закритите заседания, но се налага да отложам отпечатването ѝ.

Имам причини, които могат да се сторят по-очевидни, отколкото са в действителност, да съм против, смъртното наказание: надявам се, че към това мнение ще се присъединят и моите съдии. Ако можех да се изправам днес като подсъдим пред самия себе си, щях да се осъдя на трийсет и пет години затвор за прелъстяване и щях да се оправдая за всичко останало. Приложеното по-долу решение е взето от мен с цялата му законна сила и е подкрепено от подписано завещание: аз искам тези записки да бъдат публикувани само след смъртта на Лолита.

По такъв начин нито ти, нито аз ще бъдем вече живи по времето, когато читателят ще разтвори тази книга. Докато обаче още кръвта тече в пишещата ми ръка, ти си оставащ също толкова неотделима като мен частица от благословената световна материя и аз мога да общувам с теб, макар да съм в Ню Йорк, а ти в Аляска. Бъди вярна на своя Дик. Не позволявай на други мъже да те докосват. Не разговаряй с непознати. Надявам се, че ще обичаш своето дете. Надявам се, че ще бъде момченце. Надявам се, че мъжът ти винаги ще се отнася добре към теб, защото в противен случай призракт ми ще го връхлети като черен пушек, като обезумял гигант и ще го разкъса на парчета, нерв по нерв. И не съжалявай К.К. Възникна избор между него и Х.Х., исках Х.Х. да устиска два месеца повече, за да те остави да живееш в съзнанието на бъдните поколения. Говоря за турове и за ангели, за тайната на силната пигментация, за предсказанието в сонета, за спасението и за изкуството. И това е единственото безсмъртие, което можем да споделим с теб, моя Лолита.

ЗА КНИГАТА, ОЗАГЛАВЕНА „ЛОЛИТА“

(ПОСЛЕСЛОВ КЪМ АМЕРИКАНСКОТО ИЗДАНИЕ ОТ 1958 ГОДИНА)

След изявата ми в ролята на приятния във всяко отношение Джон Рей — на участника в „Лолита“, който е написал нейния „предговор“ — всеки предложен от мое име коментар може да се стори на читателя — а дори и на мен самия — подражание на Владимир Набоков, който анализира своята книга. Някои дреболии обаче трябва да бъдат обсъдени и автобиографичният похват може да помогне на мимикриращия организъм да се слее с модела си.

Професорите по литература имат навика да измислят проблеми като „Каква е задачата на автора?“ или „Какво иска да каже книгата?“. Аз обаче съм от онези писатели, които при замисъла на книгата нямат друга цел, освен да се отърват от нея, и които, щом се поиска от тях да обяснят нейното зараждане и развитие, прибягват до такива остарели термини като Взаимодействие между Вдъхновението и Комбинационното изкуство, а това звучи, да си призная, като напън на фокусник да обясни един трик с друг.

Първата лека пулсация на „Лолита“ ме прониза в края на 1939 или в началото на 1940 година в Париж, на улица Боало по времето, когато ме бе приковала на легло сериозна криза на междуребrena невралгия. Доколкото си спомням, началната треска на вдъхновението бе свързана по някакъв начин с вестникарската бележка за маймуната от парижката зоологическа градина, която след много седмици умилкване от страна на някакъв учен нахвърляла с въглен първата рисунка, изпълнена от животно: тя изобразявала решетката на клетката, в която било затворено клетото същество. Подтикът не беше свързан тематично с последвалия ход на мислите, обаче от него произлезе прототипът на сегашната книга: един разказ от трийсетина страници със заглавие „Вълшебник“. Написах го на руски, тоест на езика, на който пишех романи от 1924-та (те всички са забранени в Русия по политически причини). Героят се наричаше Артур, беше

средноевропейец, безименната нимфетка беше французойка и случката се развиваше в Париж и Прованс. Той се жени за болната майка на момиченцето, скоро става вдовец и след неуспешния опит да обсипе с милувки сирачето в хотелска стая се хвърля под камион. През една от военновременните нощи, когато парижани си затъмняваха лампите със синя хартия, прочетох разказа си на малка група приятели. Мои слушатели бяха М. Алданов, И. Фондамински, В. Зензинов и лекарката Коган-Бернщайн; бях обаче недоволен от творбата и я унищожих след пристигането си в Америка през 1940 година.

Девет години по-късно в университетския град Итака (в щата Ню Йорк), където преподавах руска литература, пулсацията, която никога не бе спирала напълно, наново започна да ме преследва. Нова комбинация се присъедини към вдъхновението и ме въвлече в нова обработка на темата; за нея обаче избрах английския език — езика на първата ми петербургска гувернантка (отпреди повече от шейсет години), мис Рейчъл Оум. Въпреки смесицата от германска и ирландска кръв вместо еднородната, френска, нимфетката си бе останала същата и темата за женитбата с нейната майка в основата си също не бе променена; обаче в друго отношение творбата доби съвсем нов вид; неуловимо ѝ пораснаха нокти и криле на роман.

Книгата се придвижваше бавно, с много прекъсвания. Навремето бях изгубил към четирийсет години, за да измисля Русия и Западна Европа, а сега ми предстоеше да измисля Америка. Добиването на местни съставки, чрез които да долея малко нещо средна „реалност“ (странна дума, която не означава нищо без кавичките) в разтвора на личната си фантазия, на петдесетгодишна възраст се оказа доста помъчно, отколкото в Европа през годините на младостта ми, когато механизмът за възприемчивост и запомняне действуваше по-точно. Пречеше и работата по другите книги. На два пъти за малко да изгоря недописаната чернова и помня как бях отнесъл моята Жоанита д'Арк почти до вечерната сянка на сметогорелката, криво застанала в края на двора, когато ме възпря мисълта, че духът на убитата книга ще витае над моите картотеки до края на дните ми.

Всяко лято с жена ми заминаваме на лов за пеперуди. Събраните екземпляри постъпват в научните институти като например Американския музей за естествена история в Ню Йорк или в Музея за сравнителна зоология към Харвардския университет, или в

Ентомологичния музей на Корнуълския университет. Отдолу на карфицата с пеперудата се забожда етикетче къде е хваната, на коя дата и името на ловеца; тези мои етикетчета твърде добре ще послужат през двайсет и първи век за някой литературен изследовател, който би се заинтересувал от слабоизвестната ми биография. И ето че из тези места на ловуване по „спирките“ в Телюрид (Колорадо), в Афън (Уайоминг), в Портъл (Аризона), в Ашланд (Орегон) отново се захванах с „Лолита“, занимавах се с нея вечер или през дъждовните дни. Хумберт Хумберт я написа трийсет пъти по-бързо от мен. Подготвих беловата чак през пролетта на 1954 година в Итака, жена ми я натрака на пишеща машина в три екземпляра и веднага почнах да търся издател.

— Отначало, кротко следвайки съвета на предпазлив приятел, мислех да пусна романа анонимно. Анаграмата на малкото и на фамилното ми име в името и фамилията на един от героите ми е паметник на това скрито авторство. Едва ли някога ще съжаля, че щем бързо разбрах колко лесно маската ми може да навреди на самата истина, реших да подпиша „Лолита“ с истинското си име. Четирима американски издатели, Акс, Яке, Екс и Хикс, на които последователно предложих книгата и чиито четци ѝ хвърлиха поглед, бяха възмутени от „Лолита“ доста повече, отколкото беше предполагал моят стар приятел. В края на краищата я пратих на литературна агенция в Париж; тя предаде „Лолита“ на съвсем неизвестното за мен издателство „Олимпия прес“, което публикува книги на английски, забранени по някаква причина в Англия и Америка, и тъкмо то я отпечата през 1955 година.

Макар да няма съмнение, че през старото време и до края на осемнайсети век (примерите от френската литература се налагат сами) откровеното неприличие не изключва комедийни искрици и точни сатирични стрели, а дори и живописна поетична мощ на твореца, поддал се на лекомислено настроение, също толкова вярно ще бъде, ако посоча, че в наши дни изразът „порнография“ означава бездарност, бизнесменска ловкост и строго спазване на шаблоните. Неприличието трябва да се съчетава с баналности, защото естетическата наслада трябва напълно да бъде заместена с проста полова стимулация, която изисква употребата на общоприети фрази за пряко въздействие върху пациента. Порнографът трябва строго да се придържа към старите

изпитани правила, за да заобиколи пациента със сигурната атмосфера на удовлетворението, с атмосферата, позната и на любителите на криминални истории — в които, ако не си отваряш очите, истински убиец може да се окаже, за огромно възмущение на любителя, художествената своенравност на автора (кой би се заинтересувал например от криминален разказ без никаква пряка реч). По такъв начин в порнографските романи действието се свежда до съвкупление на шаблони. Изразните средства, структурата, образността — нищо не бива да отвлича читателя от уютното му въздействие. Такъв роман се състои от поредица еротични сцени. Промеждутъците трябва да представляват само смислови шевове, логични мостчета с най-проста конструкция, кратки параграфи, посветени на изложение и на обяснение, а читателят вероятно ще ги прескочи, но трябва да бъде сигурен, че ги има, за да не се почувствува излъган (начин на мислене, последица от рутината на „истинските“ приказки, каквито искаме през детството си). Освен това сексуалните сцени в книгата непременно трябва да се развиват в кресчендо с все нови вариации, в нови комбинации, с нови влагалища и инструменти, с постоянно нарастващ брой участници (в известната пиеса на Сад подир всичко останало повикват и градинаря от градината) и затова краят на книгата трябва да бъде по-еротично наситен от нейното начало.

Някои похвати в първите глави на „Лолита“ (например дневника на Хумберт) накараха известен брой мои първи читатели туристи погрешно да си помислят, че им се предлага мръсен роман. Те са очаквали нарастващ цикъл еротични сцени; когато обаче цикълът спира, са спрели и четенето и клетият читател е изпитал скука и разочарование. Подозирам, че това е причината не всички от четирите издателства да прочетат машинописния ми текст до края. Малко ме интересува дали са сметнали, или не творбата за прекалено неприлична. Интересното е, че отказът им се основава не върху обработката на темата, а върху самата тема, защото в Америка по онова време имаше цели три неприемливи за издателя теми. Двете други бяха черно-белият брак, преизпълнен с безоблачно щастие, с куп деца и внуци, и съдбата на абсолютният атеист, който след щастлив и полезен живот умира насън на възраст сто и шест години.

Някои от издателските отзиви ми бяха доста забавни. Един от четците предложи компромис, при който фирмата му ще се съгласи

може би да издаде целия роман: предлагаше ми да превърна Лолита в дванайсетгодишно момче, което Хумберт, фермер от Тенеси, прелъстява в хамбара сред мрачните сухи равнини, с полувътрешни монолози, състоящи се от кратки, силни, „реалистични“ фрази. („Щуро момче е“, „Май ние всичките сме щури“, „Май че и господ е щур“ и тям подобни.) Въпреки че отдавна е известна омразата ми към всякакви символи и алегии (омраза, която се основава отчасти върху старата ми вражда с шаманството на фройдизма, отчасти върху отвращението ми към обобщенията, измислени от литературните митомани и от социолозите), един във всички други отношения умен читател, като прелисти първата част на „Лолита“, определи темата ѝ така: „Старата Европа развъртава младата Америка“, а друг читател видя в книгата „Младата Америка, която развъртава старата Европа“. Издателят Яке, на чиито съветници Хумберт бе досадил толкова, че бяха прочели само половината книга, наивно ми писа, че втората част била прекалено разточена. Издателят Екс изрази съжаление, че в романа нямало нито един свестен човек. Издателят Хикс каза, че ако отпечата „Лолита“, и двамата отиваме в затвора.

В една свободна страна, разбира се, никой истински писател не е задължен да тегли черта къде свършва чувството и почва чувствеността. Наистина комична задача! Мога да се чудя, но не и да подражавам на точните фотографии, които така снимат хубавичките млади млекопитаещи за илюстрации по списанията, че ръбът на деколтето е точно толкова ниско, за да се ухили доволен еснафът, и достатъчно високо, за да не се намръщи пощенският чиновник. Предполагам, че има читатели, които се възбуждат дори от мръсните думи в някой от огромните, безнадеждно пошли романи, натракани на пишеща машина с тъпия показалец на съвсем бездарен юначага, които глупавият рецензент приветствува с надута хвала. Ще се намерят, зная, светли личности, които ще възприемат „Лолита“ като безсмислена книга, защото не е поучителна. Не чета и не произвеждам дидактична белетристика и каквито и да ги дрънка милият Джон Рей, „Лолита“ изобщо не е буксир, който мъкне подире си шлепа на морала. За мен разказът или романът съществуват само доколкото ми доставят нещото, което обикновено се нарича естетическа наслада, а на свой ред разбирам това като особено състояние, при което се чувствуваш някак, някъде, с нещо — свързан с другите форми на битието, в които

изкуството (тоест любознателността, нежността, добротата, стройността, възторгът) представлява норма. Всичко останало или са журналистически бърбрежи или, така да се каже, Литературата на Големите идеи, която впрочем често никак не се различава от обикновените бърбрежи, но за сметка на това се сервира във вид на грамадни гипсови кубове, които най-внимателно се пренасят от век във век, докато се яви някой смелчага и халоса с все сили Балзак, Горки, Томас Ман.

Обвинявах „Лолита“ и в антиамериканизъм. Това ме огорчава доста повече от идиотския упрек в безнравственост. От технически съображения, поради грижи за въздушната дълбочина и перспектива (тук крайградска поляна, там планинска морава) изградих известно количество северноамерикански декори. Беше ми необходима вдъхновяваща обстановка. Няма на света нищо по-вдъхновяващо от еснафската вулгарност. Но при еснафската вулгарност изобщо няма съществена разлика между бита на Стария и бита на Новия свят. Всеки пролетарий от Чикаго може да бъде също толкова буржоазен (във Флоберовия смисъл), колкото който и да било английски лорд. Избрах американските „мотели“ вместо швейцарските хотели или френските странноприемници, защото се мъча да бъда американски писател и смятам да се ползувам от правата, с които се ползват американските писатели. От друга страна, изобретеният от мен Хумберт е чужденец и анархист; разграничавам се от него в много неща — не само по въпроса за нимфетките. А освен това, както знаят емигрантските ми читатели, градените някога от мен площади и балкони — руски, английски, германски, френски — са също толкова фантазии и субективни, както и новият ми макет.

Не искам казаното по-горе да звучи като отклик на някакви обиди и бързам да добавя, че освен овчиците, прочели „Лолита“ в коли или в изданието на „Олимпия“ и питащи „защо всъщност е написал всичко това?“, имаше и доста разумни, отзивчиви и издръжливи хора, разбрали доста по-добре вътрешното устройство на книгата ми, отколкото аз самият бих могъл да го обясня.

Струва ми се, че всеки истински писател продължава да чувства връзка с отпечатаната книга като усещане за постоянното ѝ успокоително присъствие. Тя гори равномерно, тя е допълнително пламъче газ някъде в мазето и най-малкият допир със скрития ни

термостат веднага довежда до малкия сподавен взрив на познатата ни топлина. Това присъствие на книгата, която свети на неизменно достъпно разстояние, е удивително задушевно чувство и колкото по-точно е съвпаднала книгата с умозрителните и очертания и багри, толкова по-пълна и равномерна е нейната светлина. Но колкото и сполучлива да е книгата като цяло, авторът има тук-там свои любими места, любими пресечки, които си припомня по-живо и на които се наслаждава със задна дата по-нежно, отколкото на останалите части от книгата. Не съм препрочитал „Лолита“, откак мина коректурата на първото издание преди повече от две години, но очарованието и още присъствува, сякаш заобикаля дома ми със скромна утринна омара, зад която се чувства блясъкът на летния ден. И когато си спомням „Лолита“, винаги, кой знае защо избирам за своята особена наслада образите като учтивия Таксевич или класния списък на учениците от Рамсдейлското училище, или Шарлота, която произнася „уотърпруф“, или Лолита, пристъпваща като в забавен кадър към подаръците на Хумберт, или снимките, които украсяват стилизираната мансарда на Гастон Годен, или Касбиймския бръснар (той ми струва месец труд), или Лолита, когато пердаши тенис, или болницата в Елфинстън, или бледата, бременна, невъзвратима Доли Скилър и нейната смърт в Грей Стар, „сивата звезда“, столицата на книгата, или най-сетне съвкупния звън от градчето дълбоко в долината, достигащ горе до планинската пътека — а именно в Телурида, където хванах неоткрита дотогава самка на описана по самци пак от мен синевка (*Lycaeides sublivens* Nabokov).

Това е нервната система на книгата. Това са скритите точки, подсъзнателните координати на чертежа ѝ, макар че, от друга страна, напълно си давам сметка, че и тези, и други места само бегло ще бъдат прехвърлени или прескочени, или никога недостигнати от читателя, който ще вземе книгата ми с мисълта, че е нещо като „Мемоарите на куртизанката“ или „Любовните приключения на Кулебякин“. Романът ми има доста препратки към физиологичните нагони на извратения човек — не мога да отрека това. Но в края на краищата не сме деца, не сме неграмотни малки престъпници, нито потомци на английски закрит колеж, които след нощта с хомосексуални забавления трябва да се примиряват с парадоксалния обичай да анализират античните поети в окастри издания.

Само някой твърде невеж читател се занимава с белетристично произведение, за да се сдобие със сведения за дадена страна, за социална класа или за авторовата личност. Обаче един от малкото ми близки приятели, когато прочете „Лолита“, беше искрено обезпокоен, че аз (аз!) живея „сред такива досадници“, докато единственото неудобство, изпитвано от мен, е, че живея в работилница сред несполучливи крайници и недовършени торсове.

Друг американски критик наскоро изрази мисълта, че „Лолита“ представлява отчет за моя „роман с романтичния роман“. Замяната на последната дума „с английския език“ би уточнила тази изящна формула. Но чувствавам как в гласа ми се промъква твърде креслива нотка. Никой от американските ми приятели не е чел руските ми книги, затова всяка оценка, базираща се върху английската ми белетристика, си остава приблизителна. Личната ми трагедия — която не може и не бива да засяга никого — е, че се наложи да се откажа от естествения си говор, от моя непритесняван от нищо, богат, безкрайно послушен руски език заради второсортния английски, лишен в моя случай от цялата тази апаратура — от коварното огледало, от чернокадифения фон, от подразбиращите се асоциации и традиции — в които туземният фокусник с развети опашки на фрака може така вълшебно да използва, та да превъзмогне по свой начин наследството от предишните поколения.

12 ноември 1956 година
Корнуълския университет.
Итака, САЩ

ПОСТСКРИПТУМ КЪМ РУСКОТО ИЗДАНИЕ

От научна добросъвестност съм запазил в руския текст последния пасаж на горепосочения американски послепис, въпреки че той само може да заблуди руския читател, който не помни или не разбира, или изобщо никога не е чел книгите на „В. Сирин“, излизали в чужбина през двайсетте години. Американския си читател толкова разпалено убеждавам в превъзходството на руския ми език над моя английски, че някой славист наистина може да си помисли: моят превод на „Лолита“ е сто пъти по-хубав от оригинала. А мен сега само ми прилява от стърженето на ръждясалите ми руски струни. Историята по този повод е историята на едно разочарование. Уви, този „дивен руски език“, който ми се струваше, че все ме очаква някъде, цъфти като вярна пролет зад залостена здраво врата, за която от толкова години съм пазил ключа, се оказа несъществуващ и зад тази врата няма нищо освен овъглени пънове и есенна безнадеждна далнина, а ключът в ръката ми прилича по-скоро на шперц.

Утешавам се, първо, с това, че за тромавостта на предлагания превод е виновен не само отвикналият от родното слово преводач, но и духът на езика, на който се прави този превод. През половингодишната работа върху руската „Лолита“ не само се убедих, че съм изгубил много свои лични нещица и невъзстановими езикови навици и съкровища, но стигнах и до някои общи заключения за взаимната преводимост на двата изумителни езика.

Движенията на тялото, гримасите, пейзажите, морните, дървета, ароматите, дъждовете, стапящите се и преливащите се оттенъци на природата, всичко нежно-човешко (колкото и да е чудно!), а също и всичко мъжкарско, грубо, сочно-цинично излиза на руски не по-зле, ако не и по-добре, отколкото на английски; но толкова присъщите на английския изтънчени недомлъвки, поезията на мисълта, мигновената искра между съвсем отвлечените понятия, ройването на едносрични епитети, всичко това, а също и всичко, що се отнася до техниката,

модите, спорта, естествените науки и противоестествените страсти — на руски изглежда дървено, многословно и често отвратително в смисъл на стил и ритъм. Този разнобой отразява основната разлика в историческо отношение между зеления руски литературен език и зрелия като разпукнала се смокиня английски: между гениалния, но още недостатъчно образован, а понякога доста лишен от вкус младеж и мастития гений, който съчетава запасите от пъстро знание с пълната свобода на духа. Свободата на духа! Цялото дихание на човечеството се вмества в това съчетание от думи.

Библиографските сведения, посочени в послеслова към американското издание („Пътнам“, 1958), сега могат да бъдат попълнени. Първото издание с изобилни печатни грешки, излязло в две томчета в Париж („Олимпия прес“, 1955), се купуваше доста слабо от американските туристи, докато на него не се натъкна Греъм Грийн, който похвали книгата в един лондонски вестник. Срещу него и „Лолита“ се опълчи в друг лондонски вестник редакционният фейлетонист, някой си Джон Гордън, и тъкмо неговият добродетелен ужас привлече всеобщото внимание към „Лолита“. Що се отнася до съдбата ѝ в Съединените щати, трябва да отбележим, че тя там никога не е била забранявана (както е забранена в някои страни). Първите екземпляри от парижкото издание на „Лолита“, изписани от частни лица, са били задържани и прочетени на американската митница, но неизвестен приятел-читател, на служба в митницата, е признал моята „Лолита“ за легална литература и екземплярите са били разпратени по съответните адреси. Това реши съмненията на предпазливите американски издатели и вече можех да избирам най-подходящия за себе си. Успехът на изданието на „Пътнам“ (1958), както се казва, надмина всички очаквания. Ло най-парадоксален начин обаче първото английско издание от Париж, излязло през 1955 година, внезапно се оказа забранено. Често се питам как ли бих постъпил през дните, когато бяха започнали преговорите с „Олимпия прес“, ако тогава бях научил, че освен печатането на талантиливи, макар и волни произведения издателят получава основните си доходи от възлаганите на продажни нищожества подли книжлета досущ като предлаганите из тъмните ъгли снимки на калугерка със санбернар или на моряк е моряк. Както и да е, английските митничари отдавна вече отнемат в суровата и отрезвяваща мъгла на завръщането от отпуските тези

порнографски боклуци — и те имат тревистозелени корици като моята „Лолита“. Този път английският министър на вътрешните работи помоли своя френски колега, колкото невеж, толкова и услужлив, да забрани за продажба целия списък издания на „Олимпия“ и за известно време „Лолита“ в Париж сподели съдбата на вулгарните издания на „Олимпия“.

Междувременно се намери лондонски издател, който пожела да я отпечата. Работата съвпадна с обсъждането на новия закон за цензурата (1958—1959), при което „Лолита“ изпълняваше ролята на аргумент и за либералите, и за консерваторите. Парламентът изписа от Америка известен брой екземпляри и членовете му се запознаха с книгата. Законът беше приет и „Лолита“ излезе в Лондон, в издателството „Уайдънфелд и Никълсън“ през 1959 година. В същото време „Галимар“ в Париж подготви изданието ѝ на френски език — и злополучното първо издание на „Олимпия прес“ делово и възмутено си изтупа дрехата и се появи отново по павилиончетата.

Оттогава „Лолита“ бе преведена на много езици: имаше отделни издания в арабските страни, Аржентина, Бразилия, Германия, Гърция, Дания, Израел, Индия, Китай, Мексико, Норвегия, Турция, Уругвай, Финландия, Франция, Холандия, Швеция и Япония. Току-що беше разрешена продажбата ѝ в Австралия, но още е забранена в Испания и в Южноафриканската република. Не се е появявала и в пуританските страни отгътък желязната завеса. От всичките тези преводи отговарям за точността и пълнотата само на френския, който лично проверих преди отпечатването. Представям си какво са направили с горката ми творба египтяните и китайците, още по-ясно си представям какво би ѝ сторили, ако аз бях допуснал, някоя „дама емигрантка“, наскоро научила английски, или някой американец, който „овладява“ руски език в университета. А въпросът, за кого всъщност се превежда „Лолита“, е от сферата на метафизиката и хумора. Мъчен мога да си представя режим, независимо либерален или тоталитарен, в благоприличното ми отечество, при който цензурата да пусне „Лолита“. Впрочем не зная кого сега особено почитат в Русия — чини ми се, Гемингуей^[1], съвременния заместник на Майн Рид, и нищожните Фокнър и Сартр, тези галеничета на западната буржоазия. Емигрантите руси пък се захласват по съветските романи, увличат се по картонените тихи донски казаци върху картонени опашати

подставки или по лиричния доктор с долнопробно-мистичните напъни, с еснафските изрази и чаровницата а̀ ла Чарска, който донесе на съветското правителство толкова много стабилна чуждестранна валута.

С издаването на „Лолита“ на руски преследвам съвсем проста цел: искам най-хубавата ми английска книга — или казано още по-скромно, една от най-хубавите ми английски книги — да бъде правилно преведена на родния ми език. Това е просто прищявка на библиофил, нищо повече. Като писател вече твърде много съм свикнал, че вече близо половин век на изток от съзнанието ми се чернее сяло петно — ни най-малко не си въобразявам съветски издания на „Лолита“! Като преводач не съм ще славен, безразличен съм към поправките на специалистите и се гордея само, че с желязна ръка възпях демоните, които ме подтикваха към пропуски и допълнения. Като читател умея да се размножавам безкрайно и лесно мога да изпълня огромната отзивчива зала със свои двойници, представители, статисти и с такива наемни господа, които без секунда колебание излизат на сцената от различните редове, щом само вълшебникът предложи на публиката да се убеди, че няма измама. Но какво да кажа за другите, за нормалните читатели? В магичния ми кристал се преливат дъги, косо се отразяват очилата ми, личи миниатюрна илюминация — но той ми показва съвсем малко хора: неколцина стари приятели, група емигранти (те, общо взето, предпочитат Лесков), гастролиращ поет от съветската страна, гримьор на пътуваща трупа, трима полски или сръбски делегати в кафене е много огледала, а вече съвсем в дъното — началото на неясно движение, признаци на ентусиазъм, приближаващи се фигури на младежи, които размахват ръце... но просто ме предупреждавали да се дръпна — щели да снимат пристигането на някакъв президент в Москва.

Владимир Набоков

7 ноември 1965 година
Палермо

---

[1] Преводачът умишлено е оставил руското произношение на името Хемингуей, при това във винителна падежна форма. — Б. NomaD. ↑

Издание:

Владимир Набоков. Лолита

Издателство „Народна култура“, София, 1991

Рецензент: Сергей Райков

Редактор: София Бранц

Художник: Николай Пекарев

Художник-редактор: Стефан Десподов

Технически редактор: Людмил Томов

Коректор: Здравка Славянова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.